

REPUBLIKA HRVATSKA

**PRETPRISTUPNI EKONOMSKI PROGRAM
2009.-2011.**

Zagreb, siječanj 2009.

SADRŽAJ

1	OKVIR I CILJEVI EKONOMSKE POLITIKE	2
2	MAKROEKONOMSKA KRETANJA.....	3
2.1	TEKUĆA MAKROEKONOMSKA KRETANJA.....	3
2.2	SREDNJOROČNI MAKROEKONOMSKI PROGRAM	7
2.2.1	Realni sektor.....	7
2.2.2	Inflacija.....	10
2.2.3	Monetarna i tečajna politika.....	11
2.2.4	Vanjski sektor.....	13
3	JAVNE FINACIJE	16
3.1	PRORAČUN OPĆE DRŽAVE I JAVNI DUG	16
3.1.1	Fiskalna politika i srednjoročni ciljevi	16
3.1.2	Tekuća fiskalna kretanja i srednjoročne projekcije.....	16
3.1.3	Procjena ciklički prilagođenog primarnog deficita	21
3.1.4	Stanje i projekcije kretanja javnog duga	24
3.1.5	Fiskalni učinci ključnih strukturnih reformi.....	25
3.2	TESTOVI OSJETLJIVOSTI I USPOREDBA S PROŠLOGODIŠNJIM PROGRAMOM.....	26
3.2.1	Fiskalni rizici i testovi osjetljivosti deficita i javnog duga.....	26
3.2.2	Usporedba novog i prethodnog PEP-a	30
3.3	KVALITETA JAVNIH FINACIJA	31
3.4	DUGOROČNA ODRŽIVOST JAVNIH FINACIJA.....	33
3.5	INSTITUCIONALNA OBILJEŽJA JAVNIH FINACIJA	35
4	STRUKTURNE REFORME.....	37
4.1	SEKTOR PODUZETNIŠTVA	37
4.1.1	Tržišno natjecanje i državne potpore	37
4.1.2	Privatizacija.....	39
4.1.3	Restrukturiranje željeznice	40
4.1.4	Restrukturiranje brodogradnje.....	43
4.1.5	Energetika.....	44
4.1.6	Malo i srednje poduzetništvo	46
4.1.7	Javno-privatno partnerstvo	47
4.2	FINACIJSKI SEKTOR	48
4.2.1	Bankovni sektor.....	49
4.2.2	Nebankovni sektor.....	51
4.3	TRŽIŠTE RADA.....	52
4.3.1	Poticanje zapošljavanja	53
4.3.2	Sustav socijalne sigurnosti	54
4.4	POLJOPRIVREDNI SEKTOR	61
4.5	REFORMA JAVNE UPRAVE.....	66
4.6	OSTALE REFORME.....	68
4.6.1	Razvoj društva temeljenog na znanju.....	68
4.6.2	Reforma zdravstva.....	69
4.6.3	Reforma pravosuđa	70
4.6.4	Zaštita okoliša	72
5	MATRICA PROVEDBENIH MJERA	76
	Prilog I. Procjena fiskalnih učinaka strukturnih reformi.....	81
	Prilog II. Statistički dodatak.....	87
	Prilog III. Matrica uspješnosti u provođenju reformi iz PEP-a 2008.-2010.	100

1 OKVIR I CILJEVI EKONOMSKE POLITIKE

Okvir i ciljevi ekonomske politike Republike Hrvatske (RH) definirani su nizom strateških dokumenata Vlade RH među kojima se ističu Strateški okvir za razvoj 2006.-2013., Smjernice ekonomske i fiskalne politike te Pretpristupni ekonomski programi (PEP), a koji predstavljaju temeljne dokumente za provedbu ekonomske politike u srednjoročnom razdoblju.

Temeljni cilj ekonomske politike koji proizlazi, među ostalim, iz spomenutih dokumenata je održati makroekonomsku stabilnost i osigurati održiv gospodarski rast uz povećanje zaposlenosti, te jačanje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva temeljenog na znanju u kontekstu pristupanja Europskoj uniji. PEP 2009.-2011. utjelovljuje utvrđeni cilj ekonomske politike te u tom kontekstu detaljno razrađuje makroekonomska kretanja i projekcije, daljnji smjeri fiskalne politike kao i ključne strukturne reforme u razdoblju 2009.-2011.

Ovogodišnji PEP izrađen je u situaciji nepovoljnog makroekonomskog okružja i širenja svjetske financijske krize s kojom se Hrvatska suočila relativno dobro pripremljena, no čiji će negativni učinci utjecati na usporavanje hrvatskog gospodarskog rasta naredne godine uslijed slabljenja vanjske potražnje i čvršćih uvjeta kreditiranja. U ovakvim nepovoljnim makroekonomskim uvjetima, fiskalna politika ostaje u fokusu provođenja sveukupne ekonomske politike Vlade Republike Hrvatske. Stoga će i u narednom razdoblju ključna odrednica fiskalne politike biti nastavak fiskalne konsolidacije i ostvarivanje uravnoteženog proračuna do 2011. godine.

Makroekonomska i fiskalna politika u srednjoročnom razdoblju bit će podržana provedbom ključnih strukturnih reformi u skladu s prioritetima Vlade RH, a kroz provedbu specifičnih mjera za daljnji razvoj hrvatskog gospodarstva. U tom kontekstu, poduzimat će se daljnje mjere usmjerena na, među ostalim, jačanje poduzetništva i poboljšanje poduzetničke klime, restrukturiranje i privatizaciju ovisnih sektora, daljnje unaprjeđenje financijskog sektora, dovršetak reformskih procesa u području javne uprave i pravosuđa s posebnim naglaskom na borbu protiv korupcije, razvoj prometne i energetske infrastrukture, zaštitu okoliša, jačanje kvalitete i fleksibilnosti radne snage kroz obrazovanje i usklađivanje obrazovanja i potreba tržišta rada, te daljnje osiguranje socijalne pravednosti uz uvjet financijske održivosti sektora zdravstva i socijalne sigurnosti.

2 MAKROEKONOMSKA KRETANJA

2.1 TEKUĆA MAKROEKONOMSKA KRETANJA

Realni rast bruto domaćeg proizvoda (BDP) iznosio je u 2007. godini 5,6%, što je ubrzanje od 0,8 postotnih bodova u odnosu na 2006. godinu¹. Najveći doprinos rastu BDP-a u 2007. godini došao je od osobne potrošnje te investicija u fiksni kapital. Osobna potrošnja zabilježila je u 2007. godini najviši realni rast od 2002., u iznosu od 6,2%, a njen doprinos rastu ukupne ekonomske aktivnosti iznosio je 3,7 postotnih bodova. Investicije u fiksni kapital doprinijele su rastu BDP-a u 2007. godini sa 2,0 postotna boda. One su u 2007. godini zabilježile najveći realni rast među komponentama BDP-a u iznosu od 6,5%. Doprinos izvoza roba i usluga iznosio je u 2007. godini 2,9 postotnih bodova te je uz veći negativan doprinos uvoza roba i usluga od -3,7 postotnih bodova doprinos neto izvoza bio negativan i iznosio -0,8 postotnih bodova. Realni rast uvoza roba i usluga iznosio je 5,8%, a izvoza roba i usluga 5,7%, te je rast obiju kategorija usporen u odnosu na rast zabilježen 2006. godine. Državna potrošnja ostvarila je također najviši rast od 2002. godine, u iznosu od 3,4%, a rastu BDP-a u 2007. godini doprinijela je sa 0,7 postotnih bodova. Realni rast BDP-a ostvaren u 2007. godini niži je za 0,4 postotna boda od rasta projiciranog prošlogodišnjim PEP-om (6,0%), prvenstveno radi slabijeg rasta investicija u fiksni kapital te državne potrošnje od projiciranog.

U prva tri tromjesečja 2008. godine realni rast BDP-a iznosio je 3,0%, što je rezultat realnog rasta od 4,3% u prvom, 3,4% u drugom te 1,6% u trećem tromjesečju. Glavni generator rasta BDP-a u prva tri tromjesečja 2008. bile su investicije u kapital, koje su rasle po godišnjoj stopi od 9,7%. Snažan realni rast investicija od 9,8% zabilježen u prvom tromjesečju dodatno je ubrzan na 12,6% u drugom tromjesečju 2008. godine, dok su u trećem tromjesečju investicije zabilježile rast od 6,6%. Slijedi osobna potrošnja s realnim rastom od 2,3% u prva tri tromjesečja 2008., odnosno 4,3% u prvom, 2,2% u drugom te 0,4% u trećem tromjesečju 2008. godine. Državna potrošnja rasla je po stopama od 0,5% u prvom tromjesečju, 3,2% u drugom i 1,3% u trećem tromjesečju, što predstavlja realni međugodišnji rast od 1,6% u prva tri tromjesečja 2008. godine. Realni rast izvoza roba i usluga iznosio je u prva tri tromjesečja 2008. godine 3,1%, dok je uvoz roba i usluga povećan 7,2%, te je kao posljedica toga doprinos neto inozemne potražnje realnom rastu BDP-a bio negativan i iznosio -2,9 postotnih bodova. Rast uvoza roba i usluga ubrzan je s 7,0% u prvom na 8,1% u drugom tromjesečju, a u trećem tromjesečju je iznosio 6,3%. Izvoz roba i usluga realno je porastao 3,8% u prvom tromjesečju, 4,6% u drugom te 1,7% u trećem tromjesečju 2008. godine.

Dostupni mjesečni pokazatelji ekonomske aktivnosti za početak četvrtog tromjesečja 2008. upućuju na daljnje usporavanje ekonomske aktivnosti u odnosu na prva tri tromjesečja promatrane godine.

Industrijska proizvodnja zabilježila je međugodišnje stope rasta od 4,7% u prvom te 3,8% u drugom tromjesečju 2008. godine. U trećem tromjesečju njen rast je usporen na 0,2%, a tijekom listopada i studenog zabilježeno je smanjenje industrijske proizvodnje na međugodišnjoj razini od 2,1%. Na slabljenje potražnje za industrijskim proizvodima tijekom 2008. godine ukazuje i porast zaliha gotovih industrijskih proizvoda, koje su u prvih jedanaest mjeseci povećane 6,0%, a najveći doprinos njihovom rastu došao je od povećanja zaliha u proizvodnji hrane i pića, preradi drva i proizvodnji proizvoda od metala.

Usporavanje rasta domaće potražnje vidljivo je i u kretanju prometa od trgovine na malo, koji je u prvih jedanaest mjeseci 2008. godine ostvario nominalni međugodišnji rast od 6,8%, a

---

¹ Podaci o bruto domaćem proizvodu Državnog zavoda za statistiku za 2005., 2006. i 2007. godinu su privremeni i temelje se na procjeni tromjesečnog obračuna BDP-a.

realno je smanjen 0,1%.² Najznačajniji nominalni međugodišnji rast prometa od trgovine na malo po trgovačkim strukama u prvih jedanaest mjeseci 2008. godine zabilježen je kod nespecijaliziranih prodavaonica živežnim namirnicama te motornih goriva i maziva, na što je dijelom utjecao i rast cijena nafte i prehrambenih proizvoda.

Međugodišnji rast broja turističkih noćenja iznosio je u prvih jedanaest mjeseci 2008. godine 2,0%. U prvom tromjesečju 2008. broj turističkih noćenja povećan je 21,3% na međugodišnjoj razini, u drugom tromjesečju zabilježena je stagnacija u odnosu na isto razdoblje 2007., a u trećem tromjesečju noćenja turista porasla su 2,1%. U listopadu i studenom broj noćenja turista smanjen je 0,5% u usporedbi s istim razdobljem 2007. godine. Prema podacima iz bilance plaćanja, prihodi od turizma iznosili su u prva tri tromjesečja 2008. godine 6,8 milijardi eura, te su u usporedbi s istim razdobljem 2007. povećani 9,6%.

U prvih jedanaest mjeseci 2008. godine nastavljena su povoljna kretanja na tržištu rada. Broj nezaposlenih osoba kreće se na najnižim razinama od 1995. godine, a krajem studenog 2008. u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ) registrirano je 7,7% manje nezaposlenih osoba nego u istom mjesecu 2007. Privremeni podaci Državnog zavoda za statistiku (DZS) o zaposlenosti i podaci o broju osiguranika Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO) upućuju na kontinuirani međugodišnji rast ukupnog broja zaposlenih tijekom prvih jedanaest mjeseci 2008. godine. Pozitivna kretanja na tržištu rada dovela su do smanjenja stope registrirane nezaposlenosti na 13,2% u studenom, što je za 1,0 postotni bod manje u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Podaci ankete o radnoj snazi, zasad dostupni samo za prva dva tromjesečja 2008. godine, pokazuju da je anketna stopa nezaposlenosti u prvoj polovici 2008. bila na prosječnoj razini od 9,0%, što predstavlja smanjenje od 1,2 postotna boda na međugodišnjoj razini.

Prosječna nominalna bruto plaća povećana je u prvih deset mjeseci 2008. godine 7,2% na međugodišnjoj razini, dok je godišnji rast prosječne realne bruto plaće iznosio 0,7% te je usporen u odnosu na isto razdoblje 2007. godine, kada je iznosio 3,8%. Prosječna neto plaća zabilježila je u prvih deset mjeseci 2008. nominalni rast od 7,0%, a realno je povećana 0,4% u usporedbi s istim razdobljem 2007. Na kretanje realnog rasta bruto i neto plaća snažno su djelovali inflatorni pritisci, koji ipak nisu doveli do učinka inflatorne spirale. U 2008. godini zabilježene su i promjene u porezu na dohodak, prema kojima je osobni odbitak povećan s 1.600 na 1.800 kuna te donošenje Zakona o minimalnoj plaći, koja iznosi 2.747 kuna. Obje mjere, koje su se počele primjenjivati u srpnju 2008. godine, utječu na povećanje udjela neto plaće u bruto plaći.

Prosječna godišnja stopa inflacije u 2007. godini iznosila je 2,9%, što je 0,4 postotna boda više od inflacije projicirane u PEP-u 2008.-2010. Odstupanje ostvarenja od projicirane vrijednosti ponajviše je rezultat nepovoljnih kretanja krajem 2007. godine, koji se odnose na rast cijena energenata na svjetskom tržištu te prelijevanja rasta cijena poljoprivrednih proizvoda na cijene prehrambenih proizvoda. Značajan prijenos inflacije s kraja 2007. godine te nastavak rasta cijena prehrambenih proizvoda i naftnih derivata utjecali su na međugodišnji rast indeksa potrošačkih cijena od 6,1% u 2008. godini. Temeljna inflacija zabilježila je međugodišnji rast od 5,8% u prvih jedanaest mjeseci 2008. godine, prvenstveno kao posljedica rasta cijena kruha, žitarica, mesa, mlijeka, ulja i masti. Rast indeksa cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima iznosio je 8,4% u 2008. godini.

Tijekom 2008. godine, pod utjecajem pretežno uvezenih inflatornih pritisaka, središnja banka susrela se s novim izazovima glede ostvarivanja svog glavnog cilja, stabilnosti cijena. Kao posljedica toga, monetarna je politika tijekom promatrane godine pooštrena, što se ogledalo u uvelike smanjenom obujmu deviznih intervencija te obratnih repo aukcija, kao i povećanju

---

² Realni rast prometa od trgovine na malo iznosio je u prvom tromjesečju 2008. godine 2,8%, u drugom 1,3%, u trećem tromjesečju zabilježeno je realno smanjenje prometa od trgovine na malo u iznosu od 2,2%, a u listopadu i studenom smanjenje od 3,3%.

kamatnih stopa na obratnim repo aukcijama. U uvjetima povećane inflacije središnja banka izbjegavala je korištenje deviznih intervencija, kako ne bi došlo do kreiranja prekomjerne likvidnosti. Tako su tijekom 2008. godine održane tek dvije devizne intervencije.

Primjena Odluke o upisu obveznih blagajničkih zapisa, s ciljem usporavanja rasta plasmana banaka, nastavljena je tijekom 2008. godine. Dozvoljeni rast plasmana banaka ograničen je na 12%, pri čemu dopuštena stopa rasta plasmana u razdoblju od 1. do 31. siječnja iznosi 1%, a u svakom idućem obračunskom razdoblju povećava se za 1 postotni bod. Banke koje ostvare rast plasmana iznad dozvoljenog, obvezne su upisati blagajničke zapise u iznosu 75% rasta plasmana iznad dopuštene razine. U skladu s propisanim ograničenjima, kretanja u prvih jedanaest mjeseci 2008. godine ukazuju da je kreditna aktivnost poslovnih banaka usporena. Tako su u prvih jedanaest mjeseci 2008. godine plasmani banaka nebankarskom sektoru ostvarili rast od 8,4%, što je niže od ograničenja za isto razdoblje (11%). Međugodišnja stopa rasta ukupnih plasmana banaka usporena je s 15,0% krajem 2007. godine na 11,3% u studenom 2008. godine. Plasmani poduzećima ostvarili su krajem studenog 2008. godine međugodišnji rast od 13,1%, dok su plasmani sektoru stanovništva povećani 10,2%, odnosno 7,8 postotnih bodova manje nego krajem 2007. godine.

Također značajan instrument monetarne politike tijekom 2008. godine bila je i granična obvezna pričuva, koja je uvedena kako bi se usporilo intenzivno inozemno zaduživanje banaka, a obvezivala je sve banke da 55% sredstava pribavljenih u inozemstvu deponiraju kod središnje banke. Ovaj instrument znatno je utjecao na usporavanje rasta inozemnog duga banaka, koji od travnja 2007. godine kontinuirano bilježi smanjenje na međugodišnjoj razini, te je smanjen s 10,2 milijarde eura krajem 2006. godine na 7,9 milijardi eura krajem rujna 2008. godine. Hrvatska narodna banka je početkom listopada 2008. ukinula graničnu obveznu pričuvu kako bi bankama osigurala dodatnu deviznu likvidnost i neometano izvršavanje obveza.

Kao odgovor na inflatorne pritiske, tijekom 2008. godine usporen je međugodišnji rast monetarnih agregata. Tako je novčana masa M1, koja je krajem 2007. godine ostvarila međugodišnji rast od 19,3%, u studenom 2008. zabilježila smanjenje od 5,9%, pri čemu je najveći doprinos došao od usporavanja rasta depozitnog novca. Međugodišnji rast ukupnih depozita kod poslovnih banaka (uključujući depozitni novac) u studenom 2008. godine iznosio je 4,0%, što je 14,9 postotnih bodova manje nego krajem 2007. godine. Najznačajniji doprinos rastu ukupnih depozita došao je od deviznih depozita, čiji je međugodišnji rast u studenom iznosio 12,4%, temeljeno prvenstveno na porastu deviznih depozita stanovništva. Ukupna likvidna sredstva (M4) usporila su svoj međugodišnji rast s 18,3% krajem 2007. na 5,0% u studenom 2008. godine.

Prosječni nominalni tečaj kune prema euru iznosio je u 2008. godini 7,22 HRK/EUR te je u usporedbi s 2007. godinom aprecirao 1,5%. Aprecijaciji tečaja kune pogodovali su uobičajeni pritisci tijekom turističke sezone, priljev deviza od pojačanog zaduživanja poduzeća u inozemstvu, priljev stranog kapitala radi kupnje dionica INA-e te općenito smanjena likvidnost financijskog sustava. Tijekom prvih deset mjeseci 2008. godine došlo je do pogoršanja pokazatelja cjenovne konkurentnosti domaćeg izvoza, budući da je realni efektivni tečaj kune aprecirao 6,8% deflacionirano potrošačkim cijenama, odnosno 4,9% deflacionirano proizvođačkim cijenama.

Deficit tekućeg računa bilance plaćanja povećan je sa 7,9% u 2006. na 8,6% u 2007. godini. Takvo kretanje prvenstveno je rezultat porasta negativnog salda na računu roba kojeg je samo djelomično uspio pokriti visok suficit na računu usluga. Na povećanje suficita na računu usluga najviše je utjecao porast prihoda od turizma koji su u 2007. godini iznosili 6,8 milijardi eura te zabilježili međugodišnji rast od 7,3%. Povećanju deficita tekućeg računa bilance plaćanja u 2007. godini pridonijelo je i smanjenje suficita na računu tekućih transfera za 5,8%, dok je deficit na računu dohotka u 2007. godini u usporedbi s 2006. smanjen 2,9%.

Pokrivenost uvoza roba i usluga izvozom roba i usluga iznosila je u 2007. godini 85,3%, a u usporedbi s 2006. godinom smanjena je za 1,1 postotni bod. Kretanja na financijskom računu obilježio je najviši dosad zabilježeni iznos izravnih ulaganja od 3,5 milijardi eura, odnosno njihovo povećanje za 34,9% u usporedbi s 2006. godinom. Na računu portfeljnih ulaganja zabilježen je u 2007. godini odljev od 5 milijuna eura, dok je na računu ostalih ulaganja ostvaren priljev u iznosu od 1,3 milijarde eura. Neto pogreške i propusti iznosile su u 2007. godini -890 milijuna eura, dok su međunarodne pričuve povećane za 722 milijuna eura. Prošlogodišnjim PEP-om deficit tekućeg računa u 2007. godini procijenjen je na razini od 8,1% BDP-a, međutim ostvarenje pokazuje 0,5 postotnih bodova veći udio od projiciranog, što je prvenstveno posljedica neočekivanog rasta cijene nafte na svjetskom tržištu krajem 2007. godine.

U prva tri tromjesečja 2008. godine došlo je do daljnjeg pogoršanja salda tekućeg računa bilance plaćanja, čemu je najviše pridonijelo daljnje jačanje neravnoteže u međunarodnoj razmjeni roba. Deficit tekućeg računa iznosio je 2,5 milijardi eura u prva tri tromjesečja te je na međugodišnjoj razini povećan za 1,2 milijarde eura ili 88,2%. Takvo kretanje rezultat je međugodišnjeg povećanja deficita na računu roba za 1,4 milijardi eura, povećanja deficita na računu dohotka za 298 milijuna eura te smanjenja suficita na računu tekućih transfera za 20 milijuna eura, koje je samo djelomično uspjelo pokriti povećanje suficita na računu usluga od 559 milijuna eura. Kretanja na financijskom računu bilance plaćanja obilježilo je smanjenje izravnih ulaganja s 2,8 milijarde eura u prva tri tromjesečja 2007. godine na 2,1 milijardu eura u prva tri tromjesečja 2008., odnosno za 22,7%. Na računu portfeljnih ulaganja zabilježen je priljev novca od 46 milijuna eura, dok je na računu ostalih ulaganja ostvaren priljev u iznosu od 2,0 milijarde eura, što je gotovo pet puta više nego u istom razdoblju 2007. Najveći doprinos povećanju ostalih ulaganja u prva tri tromjesečja 2008. došao je od ostalih sektora³.

Tijekom 2008. godine zabilježeno je usporavanje međugodišnjeg rasta robnog izvoza te ubrzanje rasta robnog uvoza, kao i deficita robne razmjene. U prvih jedanaest mjeseci 2008. godine robni izvoz ostvario je međugodišnji rast od 5,5%, dok je rast robnog uvoza iznosio 9,9%. Pokrivenost robnog uvoza robnim izvozom iznosila je 45,8% u prvih jedanaest mjeseci 2008. godine. Rastu izvoza najviše je pridonijela proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava, kemikalija i kemijskih proizvoda, električnih strojeva i aparata te proizvodnja koksa, naftnih derivata i nuklearnog goriva. Kategorije koje su u prvih jedanaest mjeseci 2008. godine najviše doprinijele rastu robnog uvoza bile su proizvodnja koksa, naftnih derivata i nuklearnog goriva, proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava, vađenje sirove nafte i zemnog plina te proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda. Pritom treba uzeti u obzir poskupljenje uvoza radi porasta cijene nafte na svjetskom tržištu te činjenicu da je rast uvoza ostalih prijevoznih sredstava dijelom posljedica privremenog uvoza brodova radi remonta.

Promatrajući geografsku strukturu vanjskotrgovinske razmjene u prvih jedanaest mjeseci 2008. godine, 61,0% ukupnog hrvatskog robnog izvoza odnosilo se na zemlje Europske unije, a u odnosu na isto razdoblje 2007., robni izvoz u Europsku uniju povećan je 5,7%. Robni uvoz iz zemalja Europske unije smanjen je sa 65,1% u prvih jedanaest mjeseci 2007. na 63,9% u prvih jedanaest mjeseci 2008. godine, a međugodišnji rast uvoza iz zemalja Europske unije iznosio je 8,0%. Promatrano prema pojedinim zemljama, najveći udio u ukupnom hrvatskom robnom izvozu imao je izvoz u Italiju (19,0%), BiH (15,5%), Njemačku (10,7%), Sloveniju (7,8%) te Austriju (5,8%). U usporedbi s istim razdobljem 2007. godine, robni izvoz u BiH povećan je u prvih jedanaest mjeseci 2008. godine 13,8%, Njemačku 12,2% i Italiju 3,9%, dok je izvoz u Austriju smanjen 1,4%, a u Sloveniju 0,8%.

Prema podacima bilance plaćanja, koji ne uključuju međuvalutne promjene, međunarodne su pričuve porasle za 409 milijuna eura tijekom prva tri tromjesečja 2008. godine, zahvaljujući rastu izdvojene devizne obvezne pričuve banaka, devizne intervencije središnje banke u

---

³ Najveći dio ostalih sektora čine poduzeća.

siječnju te otkupu deviza pristiglih državi u okviru zajma PAL 2. Prema podacima monetarne statistike, koja uključuje međuvalutne promjene, međunarodne pričuve su tijekom prvih devet mjeseci 2008. povećane 5,4% te su na kraju rujna iznosile 9,8 milijardi eura.

S početkom 2008. godine u primjeni je novi sustav praćenja inozemnog duga, prema kojem je korigirano stanje inozemnog duga za prosinac 2007. Prema novom sustavu, inozemni dug je u prosincu 2007. iznosio 33,3 milijarde eura, što je 337 milijuna eura više od ranije objavljenih 32,9 milijardi eura. Iz istog je razloga došlo do povećanja udjela inozemnog duga u BDP-u za 2007. godinu, s 87,8% prema starom na 88,7% BDP-a prema novom sustavu. U usporedbi s 2006. godinom, udio inozemnog duga u BDP-u povećan je za 3,2 postotna boda, dok je u prošlogodišnjem PEP-u projicirano smanjenje njegova udjela. U skladu s prošlogodišnjim projekcijama, zaduživanje banaka u 2007. godini je smanjeno, međutim pojačano inozemno zaduživanje poduzeća nadmašilo je ovaj učinak.

Krajem rujna 2008. godine bruto inozemni dug iznosio je, prema preliminarnim podacima, 36,0 milijardi eura te je tijekom prvih devet mjeseci 2008. godine povećan za 2,7 milijardi eura ili 8,3%. Porast inozemnog duga u prvih devet mjeseci prvenstveno je posljedica zaduživanja ostalih domaćih sektora (najveći dio ovog sektora čine poduzeća) čiji je inozemni dug povećan za 2,9 milijardi eura. Inozemni dug vlasnički povezanih poduzeća putem inozemnih izravnih ulaganja porastao je za 718 milijuna eura, a inozemni dug države za 140 milijuna eura. Inozemni dug banaka smanjen je za 975 milijuna eura u prvih devet mjeseci 2008. godine. Promatrajući strukturu inozemnog duga, udio inozemnog duga države u ukupnom inozemnom dugu smanjen je s 20,2% krajem 2007. godine na 19,1% u rujnu 2008. godine. U istom razdoblju zabilježeno je i smanjenje udjela inozemnog duga banaka s 26,8% na 22,1%, dok je udio inozemnog duga ostalih sektora povećan s 41,3% krajem 2007. na 46,1% u rujnu 2008. godine.

2.2 SREDNJOROČNI MAKROEKONOMSKI PROGRAM

Srednjoročne makroekonomske projekcije temelje se na objavljenim podacima BDP-a i bilance plaćanja za prva tri tromjesečja te ostalim visokofrekventnim pokazateljima gospodarske aktivnosti dostupnim za prvih jedanaest mjeseci 2008. godine. Kombinaciju makroekonomskih politika na kojoj se temelji ovaj program karakterizira sinergijsko djelovanje fiskalne i monetarne politike s ciljem sprječavanja negativnih vanjskih utjecaja, odnosno očuvanja makroekonomske stabilnosti i poticanja dugoročno održivih stopa gospodarskog rasta. Glavno obilježje fiskalne politike ostaje i dalje kontinuirana fiskalna konsolidacija, čime se stvaraju čvrsti temelji otpornosti sustava javnih financija na nepovoljne uvjete u okruženju. U ostvarivanju svog glavnog cilja, održavanja stabilnosti cijena, Hrvatska narodna banka provodi monetarnu politiku koja se temelji na stabilnosti tečaja domaće valute. Tijekom 2008. godine, uslijed ubrzanja inflacije, središnja banka susrela se s novim izazovima u ostvarivanju svog glavnog cilja, međutim, uspjela je ublažiti inflatorne pritiske restriktivnijom monetarnom politikom. U narednom razdoblju, kada se očekuje da će učinci prelijevanja svjetske financijske krize na Hrvatsku biti najizraženiji, monetarna politika nastojat će održati stabilnost i likvidnost financijskog sustava korištenjem raznih administrativnih mjera, od kojih su neke već u primjeni.

2.2.1 Realni sektor

Tromjesečni obračun BDP-a ukazuje na realni međugodišnji gospodarski rast od 3,0% u prva tri tromjesečja 2008. godine, kao posljedica rasta od 4,3% u prvom, 3,4% u drugom te 1,6% u trećem tromjesečju 2008. godine. Obzirom da se očekuje još izraženije slabljenje gospodarske aktivnosti u posljednjem tromjesečju 2008. godine, projekcija za čitavu 2008. godinu ukazuje na realni rast BDP-a od 2,5%. Glavni doprinos usporavanju gospodarske aktivnosti tijekom

2008. godine očekuje se od slabljenja potrošnje kućanstava, kao i slabljenja inozemne potražnje za hrvatskim proizvodima. S druge strane, investicije u fiksni kapital, potaknute snažnom građevinskom aktivnošću tijekom 2008. godine⁴, ostaju i dalje glavni generator gospodarskog rasta.

Tijekom 2009. godine očekuje se nastavak usporavanja gospodarskog rasta započetog u drugoj polovici 2008. godine. Predviđa se daljnje usporavanje osobne potrošnje, uzrokovano sporijim rastom raspoloživog dohotka stanovništva, te realni pad investicija, uzrokovano, među ostalim, otežanim financiranjem planiranih kapitalnih projekata. Ujedno, očekivano slabljenje potražnje kako za domaćim, tako i za inozemnim proizvodima, tijekom 2009. godine dovest će do pada uvoza uz blagi porast izvoza roba i usluga, što bi trebalo rezultirati pozitivnim doprinosom neto izvoza rastu BDP-a.

Projekcija gospodarskog rasta za 2009. godinu iznosi 2,0%, pri čemu temeljni rizik ostvarenja projiciranog rasta predstavlja snažnije prelijevanje financijske krize na realni sektor od očekivanog. U 2010. godini, u skladu s postupnim oporavkom svjetskog gospodarstva, očekuje se ubrzanje gospodarske aktivnosti na 3,2% te 4,0% u 2011. godini. Pozitivan doprinos gospodarskom rastu doći će i od nastavka provođenja strukturnih reformi, što će kroz daljnje poboljšanje poslovne klime utjecati na jačanje privatnog sektora, a također će biti potpomognuto daljnjim smanjenjem fiskalnog deficita, čime će se osloboditi dodatni prostor privatnom sektoru.

Glavni generator gospodarskog rasta u 2007. godini, osobna potrošnja, bilježi usporavanje u 2008. godini. U prva tri tromjesečja 2008. osobna potrošnja je zabilježila realni rast od 2,3%, a na razini čitave 2008. godine očekuje se njen realni rast od 1,7%. Usporavanje osobne potrošnje može se objasniti slabijim rastom realnog raspoloživog dohotka stanovništva, prvenstveno kao posljedice izraženijeg rasta potrošačkih cijena tijekom promatrane godine.

Međugodišnji rast zaposlenosti u prvih deset mjeseci 2008. godine iznosio je 1,1%, a realni rast prosječne neto plaće 0,4%. Na usporavanje rasta osobne potrošnje djelovalo je i usporavanje međugodišnjeg rasta kredita stanovništvu (isključujući stambene kredite) na 8,9% krajem studenog te nepovoljna kretanja na tržištu kapitala koja su dovela do smanjenja vrijednosti financijske imovine stanovništva, čime je iščeznuo tzv. učinak bogatstva iz proteklih godina.

Dodatno usporavanje realnog rasta osobne potrošnje na 1,1% očekuje se u 2009. godini, kada će, uz sve navedene učinke iz 2008. godine, na potrošnju djelovati i slab realni rast prosječne neto plaće, unatoč smanjenim inflatornim pritiscima, kao i niži rast zaposlenosti. Blaga deprecijacija tečaja kune prema euru povećat će teret otplate postojećih kredita, a inozemni izvori financiranja biti će teže dostupni i znatno skuplji.

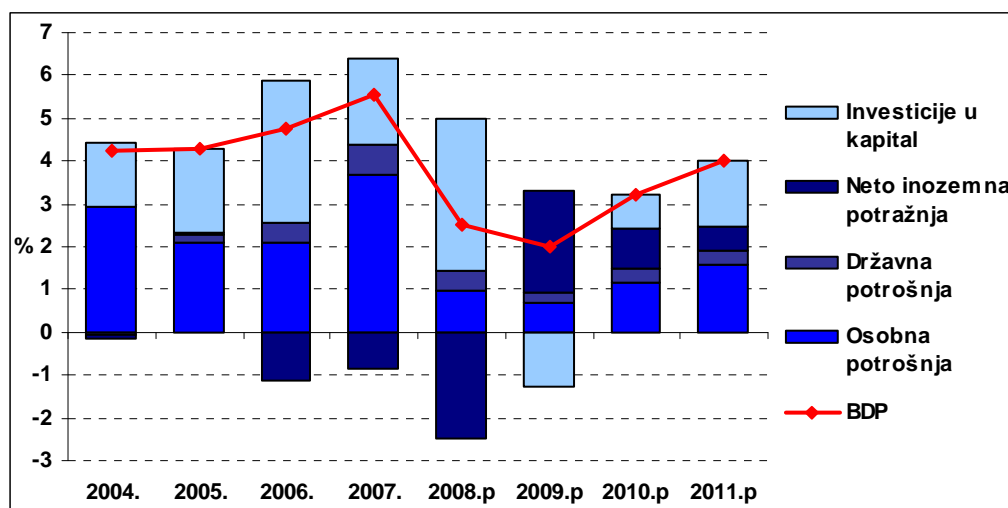
U 2010. godini očekuje se realni rast osobne potrošnje od 1,9%, a u 2011. godini realni rast bi iznosio 2,7%. Osim povećanja raspoloživog dohotka, na optimizam potrošača u promatranom razdoblju pozitivno bi moglo djelovati i očekivano povećanje cijene njihove imovine, poput nekretnina i financijske imovine, uslijed oporavka tržišta kapitala. Navedeni efekt potrebno je uzeti u obzir posebno u kontekstu hrvatskog pristupanja EU te s tim povezanog jačanja pozitivnih očekivanja.

Projekcija državne potrošnje ukazuje na realni rast državne potrošnje od 2,3% u 2008. godini, dok u 2009. godini očekujemo usporavanje rasta državne potrošnje na 1,1%, uslijed nešto sporijeg rasta broja zaposlenih u javnoj upravi. Očekivani realni rast državne potrošnje u 2010. godini iznosi 1,7%, a u 2011. godini 1,5%.

---

⁴ Indeks građevinskih radova zabilježio je međugodišnji rast od 11,8% u prvih deset mjeseci 2008. godine.

Grafikon 1: Doprinosi kategorija agregatne potražnje realnom rastu BDP-a

Izvor: DZS, MFIN

U prva tri tromjesečja 2008. godine investicije u fiksni kapital zabilježile su snažan realni rast od 9,7%, potaknut građevinskom aktivnošću, prvenstveno ulaganjem u sportske, trgovačke i ostale nestambene objekte. Na razini čitave 2008. godine očekuje se da će realni rast investicija iznositi 8,1%. Tijekom 2009. godine projiciran je realni pad investicija od 1,1%, kao posljedica kontrakcije ulagačkih aktivnosti, ali i pod utjecajem visoke prošlogodišnje baze. Iako se očekuje blago usporavanje ulaganja države u kapitalne projekte, najznačajniji pad tijekom 2009. godine osjetit će se u privatnom dijelu investicija, uslijed skupljih, ali i teže dostupnih domaćih i inozemnih sredstava financiranja. U 2010. godini projicirani realni rast investicija iznosi 2,2%, a u 2011. očekuje se ubrzanje rasta na 4,2%.

Realni međugodišnji rast izvoza roba i usluga iznosio je 3,1% u prva tri tromjesečja 2008. godine, a za cijelu 2008. godinu očekuje se realni rast izvoza roba i usluga od 2,5%. Tijekom 2009. godine realni rast izvoza roba i usluga projiciran je na razini od 0,6%, budući da se očekuje da će u toj godini posljedice globalne financijske krize biti najznačajnije izražene, što će se očitovati u usporavanju, pa čak i stagnaciji ekonomske aktivnosti u glavnim hrvatskim izvoznim tržištima (Italija, Njemačka, Austrija i Slovenija). U nadolazećem razdoblju očekuje se ubrzanje rasta izvoza roba i usluga na 3,0% u 2010., odnosno 4,0% u 2011. godini. Na ubrzanje izvoza utjecat će oporavak gospodarskog rasta glavnih vanjskotrgovinskih partnera i zemalja iz kojih dolazi najveći broj turista te daljnje jačanje integracijskih procesa.

Snažan realni rast uvoza roba i usluga od 7,2% u prva tri tromjesečja 2008. godine, te međugodišnje smanjenje robnog uvoza od 4,9% u listopadu i studenom, dovodi do projekcije realnog rasta uvoza roba i usluga od 5,9% na razini cijele 2008. godine. U skladu s očekivanim znatnim usporavanjem osobne potrošnje, smanjenjem investicija u fiksni kapital, ali i smanjenjem potražnje za naftom uslijed usporavanja ukupne ekonomske aktivnosti, tijekom 2009. godine predviđa se realni pad uvoza roba i usluga od 3,1%. Promatrajući naredna razdoblja, uvoz roba i usluga zabilježit će realni rast od 0,9% u 2010., te 2,3% u 2011. godini.

Iz navedenih projekcija proizlazi da će neto izvoz roba i usluga dati negativan doprinos realnom rastu BDP-a u 2008. godini. Međutim, u narednim godinama njegov doprinos bit će pozitivan, osobito u 2009. godini, kada će iznositi 2,4 postotna boda.

Tijekom 2008. godine nastavljena su pozitivna kretanja na tržištu rada. Naime, prosječan broj registriranih nezaposlenih osoba u prvih jedanaest mjeseci 2008. godine smanjen je za 10,9% na međugodišnjoj razini, dok je anketna stopa nezaposlenosti u prvoj polovici 2008. godine iznosila 9,0%. Za cijelu 2008. godinu anketna stopa nezaposlenosti projicirana je na razini od

8,7%, te se predviđa njeno daljnje smanjivanje na 8,5% u 2009. godini, 8,0% u 2010. te 7,4% u 2011. godini. Do kraja projekcijskog razdoblja očekuje se daljnji rast broja zaposlenih, međutim, u 2009. godini rast zaposlenosti bit će usporen na 0,4%. U svim godinama projekcijskog razdoblja očekuje se rast produktivnosti rada, koji će biti nešto niži tijekom 2009. godine. Budući da se očekuje brži rast produktivnosti od realnog rasta plaća, projicirano je daljnje smanjenje realnog jediničnog troška rada u svim promatranim godinama.

2.2.2 Inflacija

Nepovoljni čimbenici na strani ponude, koji se odnose se na porast cijena sirove nafte i prehrambenih sirovina na svjetskom tržištu, kao i suša koja je pogodila domaću poljoprivrednu proizvodnju, doveli su do povećanja stope inflacije na 5,8% u prosincu 2007. godine. Na rast inflacije krajem 2007. godine utjecalo je i značajno ubrzanje realnog godišnjeg rasta osobne potrošnje, a odgođeni učinak jačanja domaće potražnje na inflaciju osjetio se i tijekom 2008. godine. Kontinuirano jačanje inflatornih pritisaka bilo je prisutno sve do srpnja 2008. godine, kada je godišnja stopa inflacije povećana na 8,4%. Nakon toga bilježi se smanjenje razine cijena te je u prosincu 2008. godine međugodišnji rast indeksa potrošačkih cijena iznosio 2,9%. Do smanjenja razine cijena nakon srpnja došlo je pod utjecajem slabljenja uvezenih inflatornih pritisaka, što se ogledalo u padu cijena prehrambenih sirovina i sirove nafte na svjetskom tržištu. To je, uz povoljan učinak baznog razdoblja, utjecalo na usporavanje godišnje stope rasta domaćih cijena prehrane i energije od kolovoza 2008. godine. Tako je međugodišnji rast cijena prehrane usporen s 14,7% u srpnju na 5,0% u prosincu 2008. godine, dok su cijene energije, čiji je međugodišnji rast u srpnju iznosio 16,5%, u prosincu zabilježile smanjenje od 1,7%.

Tablica 1: Indeks potrošačkih cijena, %

	2007.	2008.	2009.p	2010.p	2011.p
CPI, PEP 2008. - 2010.	2,5	3,1	2,6	2,5	-
CPI, PEP 2009. - 2011.	2,9	6,1	3,5	3,2	3,0

Izvor: DZS, MFIN

Godišnja stopa inflacije mjerena indeksom potrošačkih cijena za cijelu 2008. godinu iznosi 6,1%, što je za 3 postotna boda viša stopa inflacije od one prognozirane u prethodnom PEP-u. Jedan od razloga tome je veći porast cijena od očekivanog u razdoblju od rujna do prosinca 2007., koji je utjecao na veći učinak prijenosa inflacije iz 2007. u 2008. godinu.

Prognoza kretanja potrošačkih cijena u 2009. godini izrađena je uz pretpostavku relativno stabilnog tečaja kune prema euru koji predstavlja glavno sidro domaćih inflacijskih očekivanja. Tako je u projekciju ugrađena pretpostavka da će se prosječni nominalni tečaj kune prema euru u 2009. godini kretati oko razine od 7,27 HRK/EUR. U skladu s predviđenim kretanjem američkog dolara prema euru na svjetskom deviznom tržištu, u 2009. godini predviđa se deprecijacija prosječnog nominalnog tečaja kune prema američkom dolaru. Slabljenje tečaja kune prema američkom dolaru nepovoljno će utjecati na kretanje cijena uvoznih sirovina i finalnih proizvoda koji se plaćaju u američkim dolarima.

Tijekom 2009. godine očekuje se nastavak trenda smanjenja indeksa cijena prehrambenih sirovina na svjetskom tržištu koji je započeo tijekom trećeg tromjesečja 2008. godine. Ipak, valja napomenuti da je prognozirano smanjenje razine cijena prehrambenih sirovina u 2009.

godini nešto blažeg intenziteta od prijašnjih poskupljenja⁵, tako da će cijene hrane na svjetskom tržištu ostati i nadalje na relativno visokoj razini. Osim toga, analitičari MMF-a predviđaju da će tijekom 2009. doći do daljnjeg pojeftinjenja metala na svjetskom tržištu te smanjenja prosječne cijene sirove nafte izražene u američkim dolarima za 31,8% u odnosu na 2008. godinu.

Inflatorni pritisci koji proizlaze iz kretanja domaće potražnje tijekom 2009. godine trebali bi biti prigušeni, imajući u vidu očekivano usporavanje rasta domaće potražnje u odnosu na 2008. Osim toga, u 2009. godini očekuje se slabljenje pritisaka na inflaciju s troškovne strane budući da se očekuje usporavanje godišnje stope rasta jediničnog troška rada. Međutim, u smjeru jačanja inflatornih pritisaka tijekom 2009. godine djelovat će porast administrativnih cijena, koji se odnosi na povećanje cijene plina⁶, trošarina na duhanske proizvode⁷ te cijena zdravstvenih usluga uslijed provedbe zdravstvene reforme. Stoga se očekuje usporavanje prosječne godišnje stope inflacije s 6,1% u 2008. na prognoziranih 3,5% u 2009. godini.

Tijekom 2010. i 2011. godine, uz pretpostavku izostanka novih vanjskih šokova te oporavka globalnog financijskog sustava, prognozirano je daljnje smanjenje inflacije. U 2010. godini očekuje se prosječni godišnji rast potrošačkih cijena od 3,2% te daljnje usporavanje na 3,0% u 2011. godini.

2.2.3 Monetarna i tečajna politika

Osnovni cilj Hrvatske narodne banke je održavanje stabilnosti cijena. U ostvarivanju svog glavnog cilja HNB provodi monetarnu politiku koja se temelji na stabilnosti nominalnog tečaja kune prema euru. Izbor takve monetarne politike proizlazi iz uvjeta u kojima središnja banka djeluje. Naime, Hrvatska je mala i visoko eurizirana zemlja s glavnim trgovinskim partnerima koji dolaze iz eurozone. U takvim uvjetima kretanje nominalnog tečaja domaće valute snažno utječe na kretanje domaćih cijena, inflacijska očekivanja, stabilnost domaćeg bankarskog sustava i gospodarsku aktivnost u cjelini.

S druge strane, provođenje politike stabilnog tečaja u uvjetima slobodnog kretanja kapitala ograničava dosege monetarne politike. Transmisijski mehanizam monetarne politike putem kamatnih stopa nije dovoljno razvijen tako da operacije na otvorenom tržištu središnja banka u pravilu koristi za kratkoročno upravljanje likvidnošću i stabiliziranje domaćeg novčanog tržišta. U takvim uvjetima veliku važnost ima i instrument obvezne pričuve kojim se sterilizira višak kreirane likvidnosti.

Zbog snažnog priljeva kapitala iz inozemstva (prihodi od turizma, izravna inozemna ulaganja, inozemno zaduživanje itd.) na deviznom tržištu u posljednjih nekoliko godina prevladavaju aprecijacijski pritisci i intervencije središnje banke na strani kupnje deviza. U takvim uvjetima monetarna politika zasnovana na tečaju kao nominalnom sidru, upotpunjena i drugim administrativnim mjerama, pokazala se primjerenom za postizanje osnovnog cilja središnje banke.

No, ubrzanje inflacije krajem 2007. i u prvoj polovici 2008. godine postavilo je nove izazove pred monetarnu politiku. Središnja banka je u okviru svojih mogućnosti djelovala na ublažavanje inflatornih pritisaka. Kreiranje primarnog novca u tom razdoblju bilo je ograničeno, a restriktivnost monetarne politike ogledala se u smanjenom obujmu operacija na otvorenom tržištu kao i u rastu kamatnih stopa na obratnim repo aukcijama. Tijekom drugog i

---

⁵ Analitičari MMF-a u svojim prognozama s kraja listopada 2008. očekuju da će nakon povećanja cijena prehrambenih sirovina od 25,7% zabilježenog u 2008. godini, u 2009. doći do njihovog pojeftinjenja za 18,4% u odnosu na prethodnu godinu (izraženo u USD).

⁶ Cijena prirodnog plina povećana je u siječnju 2009. godine u prosjeku za oko 20%.

⁷ Povećanje trošarina proizlazi iz nužnosti njihova usklađivanja s propisima Europske unije u iduće dvije godine.

trećeg tromjesečja 2008. godine nije bilo ni deviznih intervencija. Stezanje monetarne politike je rezultiralo usporavanjem rasta gotovo svih monetarnih i kreditnih agregata te blagom aprecijacijom tečaja kune prema euru. Potkraj trećeg tromjesečja 2008. godine inflacija u Hrvatskoj je usporena i u narednom se razdoblju očekuje nastavak takvog trenda. Ukoliko ne bude dodatnih vanjskih šokova, postojeći instrumentarij monetarne politike trebao bi i u 2009. godini doprinijeti nastavak slabljenja inflatornih pritisaka.

Kako bi utjecala na nepovoljne trendove prekomjernog rasta plasmana banaka, produbljuvanja manjka na tekućem računu bilance plaćanja te porasta ukupnog inozemnog duga RH, HNB je proteklih godina koristila i različite administrativne mjere. Najvažnije od njih su granična obvezna pričuva i obvezan upis blagajničkih zapisa HNB-a. Prva mjera, koja je poskupila korištenje inozemnog kapitala za poslovne banke, uvedena je 2004. godine te je rezultirala snažnim padom inozemnog duga poslovnih banaka u narednim godinama. Nadalje, mjera o obveznom upisu blagajničkih zapisa, koja za cilj ima usporiti rast plasmana banaka, u vrlo sličnim varijantama korištena je u 2003. i 2007. godini. Spomenuta mjera bila je na snazi i u 2008. godini, s planom da ostane važeća i u 2009. godini. Ta se mjera pokazala uspješnom te je rast plasmana banaka usporen na dugoročno održive razine, s 22,9% koliko je iznosio u 2006., na 15,0% u 2007., a u 2008. godini ocijenjen je rast plasmana unutar propisanog ograničenja od 12%.

Osim navedenih mjera, HNB je kontinuirano mijenjala i proširivala niz odluka iz područja bonitetne regulative. Sve promjene (od kojih su najvažnije uvođenje obveze praćenja valutne izloženosti klijenata poslovne banke, povećanje pondera rizika za plasmane klijentima s neusklađenom deviznom pozicijom, zaoštavanje propisane obveze izdvajanja posebnih rezervi za brzorastuće banke, povezivanje ostvarenog rasta plasmana banaka s potrebnom razinom adekvatnosti kapitala) rezultirale su snažnom dokapitalizacijom poslovnih banaka i time povećale otpornost domaćeg bankarskog sustava na potencijalne šokove. Istodobno, nepovoljna kretanja na svjetskim financijskim tržištima i negativna kretanja na domaćem tržištu kapitala za sada nisu imale značajnih negativnih učinaka na hrvatski bankarski sektor. Dapače, ona su potaknula rast bankarskih depozita u 2008. godini. Također, činjenica da su prodana potraživanja po osnovi danih kredita također uključena u ograničenje rasta plasmana banaka, pridonijela je smanjivanju izloženosti banaka dodatnim rizicima.

S obzirom da je u rujnu 2008. došlo do prenošenja bankarske i financijske krize iz SAD i na Europu, postoji mogućnost da se svjetska financijska kriza, uz neizravne učinke na ekonomska i financijska kretanja u Hrvatskoj, odrazi i na domaći financijski sustav. U slučaju da do toga dođe, HNB će nastojati ublažiti šokove povezane s financijskom krizom. Upravo s namjerom da poboljša deviznu likvidnost sustava središnja je banka početkom listopada 2008. godine ukinula graničnu obveznu pričuvu čime je bankama na raspolaganje vraćeno približno 0,45 milijardi eura. Također, u studenom 2008. godine smanjena je stopa obvezne pričuve banaka s 17% na 14%, kako bi se omogućilo lakše financiranje potreba države na domaćem tržištu, bez opasnosti istiskivanja privatnog sektora s izvora kreditiranja. Navedena odluka ujedno je i daljnji korak u ostvarivanju dugoročnijeg postupnog smanjivanja obvezne pričuve u procesu prilagodbe novčane politike standardima Europske unije. S ciljem očuvanja stabilnosti tečaja, odnosno ograničavanja deprecijacijskih pritisaka na kunu u odnosu na euro, početkom 2009. godine HNB je povećala obračunati devizni dio obvezne pričuve koji se izvršava u kunama s 50% na 75%. Treba imati na umu da HNB i financijski sustav u cjelini raspolažu znatnim deviznim pričuvama koje mogu ublažiti eventualne šokove. Također, treba istaknuti da su administrativne i prudencijalne mjere primijenjene tijekom posljednjih nekoliko godina rezultirale velikim povećanjem adekvatnosti kapitala banaka i smanjenjem njihovog inozemnog duga, čime je bitno ojačana otpornost domaćeg financijskog sustava na šokove.

2.2.4 Vanjski sektor

Nakon 2008. godine, u kojoj se pod negativnim utjecajem vanjskih šokova, prije svega visokih cijena nafte, očekuje povećanje manjka tekućeg računa bilance plaćanja (izraženog u postotku BDP-a), u 2009. godini predviđa se njegovo snažno smanjenje. U narednim godinama deficit tekućeg računa nastaviti će se smanjivati nešto blažim intenzitetom. Tako će se manjak tekućeg računa, nakon ocijenjenih 10,5% BDP-a u 2008. godini, prvo smanjiti na 7,8% BDP-a u 2009. godini, a zatim do razine od 6,4% BDP-a u 2011. godini.

Kada je riječ o ocjeni deficita bilance plaćanja za 2008. godinu, razlike u odnosu na vrijednosti iz prethodnoga PEP-a posljedica su znatno lošijih ostvarenja u prvoj polovini 2008., posebno u robnoj razmjeni. Manje optimistična očekivanja za 2009. posljedica su aktualne financijske krize koja je unijela pesimizam u očekivanu gospodarsku dinamiku u zemljama eurozone koje generiraju najveći dio potražnje za hrvatskim izvoznim proizvodima.

U 2009. godini očekuje se smanjenje robnog uvoza, prvenstveno zbog slabljenja gospodarske aktivnosti i domaće potražnje, ali i zbog pada svjetskih cijena, posebno energenata, poljoprivrednih i drugih sirovina. Osim smanjenja cijena sirove nafte, koje su bitno utjecale na pogoršanje vanjskotrgovinskog manjka tijekom 2008. godine, slabljenje ekonomske aktivnosti u 2009. godini trebalo bi dovesti i do smanjenja potražnje, odnosno, uvezenih i izvezenih količina ovog energenta. U narednim bi godinama, sukladno očekivanom gospodarskom oporavku, trebalo uslijediti postupno jačanje rasta robnog uvoza. Ipak, taj bi rast mogao biti umjereniji nego dosadašnjih godina, s obzirom da se ne očekuje ponovni snažan rast svjetskih cijena, kakav je zabilježen u proteklom razdoblju.

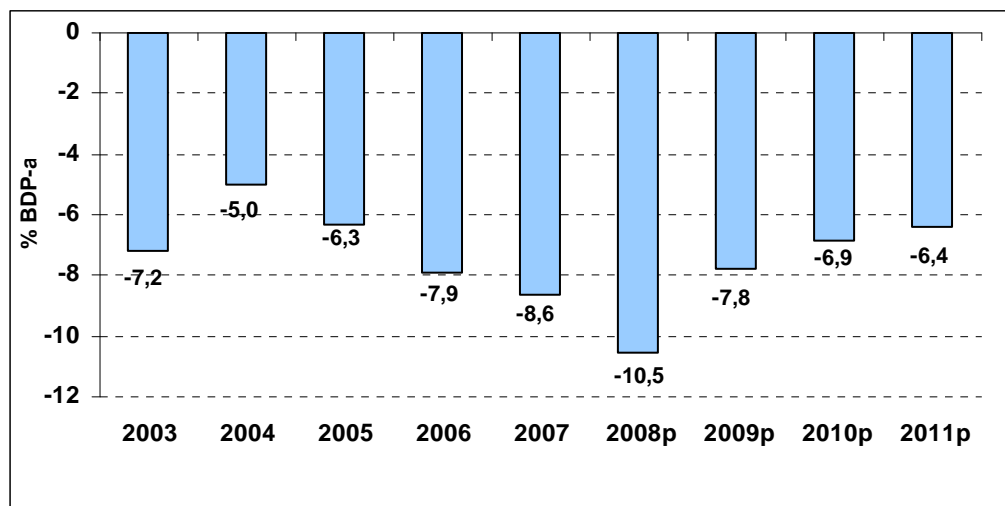
Promatrajući izvoz roba, tijekom 2009. očekuje se njegov sporiji rast, uslijed usporavanja, pa čak i stagnacije ekonomske aktivnosti u glavnim hrvatskim izvoznim tržištima, dok se, u skladu s oporavkom globalne potražnje, u narednim godinama očekuje jačanje hrvatskog robnog izvoza. Kao posljedica smanjenja uvoza te usporavanja izvoza roba, očekuje se smanjenje vanjskotrgovinskog manjka tijekom 2009. godine, a u narednim godinama njegov blaži rast.

Očekivana kretanja u međunarodnoj razmjeni usluga poglavito prate predviđanja glede prihoda od turizma. Tako se, nakon slabljenja rasta prihoda u 2009. godini, zbog pada potražnje u glavnim emitivnim tržištima uzrokovanog gospodarskom krizom, ponovno očekuje oporavak rasta turističkih prihoda. Neki od unutarnjih čimbenika koji bi mogli potaknuti brži rast prihoda u tom razdoblju bit će ulaganja u nove hotelske i apartmanske kapacitete te podizanje kategorija postojećih smještajnih kapaciteta što će potaknuti veći broj dolazaka stranih gostiju, naročito onih bolje platežne moći. Očekuju se i pozitivni doprinosi lokalnih zajednica, poglavito u području brige o okolišu i ulaganjima u turističku infrastrukturu.

Nakon prilično snažnog rasta manjka na računu faktorskih dohodaka u 2008. godini, u 2009. očekuje se da bi taj rast mogao znatno oslabiti čemu bi prvenstveno moglo pridonijeti slabljenje rasta rashoda. U narednim godinama, kada se očekuje postupni gospodarski oporavak, rast negativnog salda na računu faktorskih dohodaka mogao bi se ponovno ubrzati, uslijed očekivanog ubrzanja rasta rashoda. S gospodarskim oporavkom očekuje se i postupno ubrzanje rasta prihoda, posebno naknada zaposlenima kao i prihoda od vlasničkih ulaganja rezidenata u inozemstvo.

U 2009. godini na računu tekućih transfera očekuje se smanjenje pozitivnog salda, pri čemu će doći do usporavanja rasta kako prihoda, tako i rashoda od transfera. U narednim godinama, s gospodarskim oporavkom, trebali bi pojačano rasti prihodi od transfera, pa se očekuje i ponovno poboljšanje pozivnog salda.

Grafikon 2: Tekući račun bilance plaćanja

Izvor: HNB, MFIN

Nakon preuzimanja INA-e, najvećeg pojedinačnog izravnog ulaganja u Hrvatsku do sada, u narednom se razdoblju ne očekuju novi veliki projekti preuzimanja domaćih poduzeća. Međutim, predviđa se veći iznos *greenfield* ulaganja, posebno u djelatnosti trgovine, no njihova realizacija očekuje se tek nakon stabilizacije globalnih gospodarskih kretanja. Kada je riječ o očekivanim dokapitalizacijama banaka, njihov bi iznos trebao biti manji nego prethodnih godina, s obzirom na sadašnju visoku kapitaliziranost bankarskog sustava i pod pretpostavkom daljnjeg ograničavanja rasta njihovih plasmana. S druge strane, za očekivati je daljnji rast vlasničkih ulaganja nepovezanih s privatizacijom i dokapitalizacijama banaka, posebno nakon 2009., čemu će pogodovati pristupanje NATO savezu i približavanje ulaska Hrvatske u EU, koje podrazumijeva usklađivanje zakonodavstva sa zajedničkom pravnom stečevinom, implementaciju potrebnih reformi, sređivanje zemljišnih knjiga i suzbijanje korupcije.

U 2008. godini očekuje se povećanje udjela inozemnog duga u BDP-u na 92,4%, prvenstveno radi značajnog porasta zaduženja ostalih domaćih sektora te vlasnički povezanih poduzeća putem inozemnih izravnih ulaganja. Sukladno očekivanim nepovoljnim kretanjima i otežanim uvjetima financiranja na svjetskim financijskim tržištima te uzimajući u obzir očekivano usporavanje domaće gospodarske aktivnosti, u 2009. se očekuje znatno usporavanje rasta bruto inozemnog duga RH. Ipak, s postupnim jenjavanjem svjetske financijske krize u naredne bi dvije godine domaćim sektorima inozemni izvori financiranja trebali postati dostupniji, pa se očekuje i brži rast njihovog inozemnog duga.

Posljedice svjetske financijske krize i slabljenja gospodarskog rasta u zemlji ponajviše bi se mogle odraziti na usporavanje rasta duga trgovačkih društava, i to poglavito u 2009., dok bi u narednim godinama njihov dug mogao rasti nešto brže. Ipak, taj će rast i dalje biti umjereniji nego u prijašnjim godinama, a tome bi moglo pridonijeti očekivano jačanje domaćeg tržišta kapitala što bi poduzećima moglo omogućiti da svoje povećane potrebe više financiraju na domaćem tržištu.

Kada je riječ o poslovnim bankama, u 2009. godini očekuje se pad njihovog duga uslijed pogoršanih uvjeta financiranja na inozemnim tržištima, dok bi se u narednim godinama takva kretanja mogla nastaviti, no nešto slabijim intenzitetom.

Dosadašnja usmjerenost na kontinuirano smanjivanje fiskalnog deficita te na domaće izvore financiranja ostvarili su pozitivne učinke na kretanje kako državnog, tako i ukupnog inozemnog duga. Tako je udio države u inozemnom dugu smanjen je s 33,0% krajem 2003.

godine na 19,1% u rujnu 2008. godine. Slijedom projekcija za sektor države, očekuje se da će se udio države u inozemnom dugu blago smanjiti u srednjoročnom razdoblju.

Sukladno opisanim kretanjima inozemnog duga, ali i uzimajući u obzir sporiji rast nominalnog BDP-a u odnosu na prethodne dvije godine, u projekcijskom bi razdoblju moglo doći do umjerenog poboljšanja relativnog pokazatelja inozemne zaduženosti, i to s projiciranih 90,9% BDP-a u 2009. na 90,0% BDP-a u 2011. godini.

3 JAVNE FINACIJE

3.1 PRORAČUN OPĆE DRŽAVE I JAVNI DUG

3.1.1 Fiskalna politika i srednjoročni ciljevi

U narednom srednjoročnom razdoblju fiskalna politika ostaje u fokusu cjelokupne ekonomske politike Vlade RH. Fiskalna strategija odvijat će se i dalje u smjeru fiskalne prilagodbe, čija će provedba u konačnici rezultirati smanjenjem ukupnog manjka opće države, kao i sve manjoj prisutnosti države u gospodarstvu. Tome će značajno doprinijeti strukturne reforme, koje će upotrijebiti okvir ekonomske politike, a koje su detaljno razrađene u nastavku dokumenta.

Spomenuti smjer fiskalne politike podržat će temeljni cilj ekonomske politike Vlade RH svojom usmjerenošću na:

- poticanje pozitivnih stopa gospodarskog rasta,
- smanjivanje stope nezaposlenosti i povećanje zaposlenosti,
- osiguranje socijalne pravednosti,
- smanjenje ukupnog manjka opće države i uravnoteženje proračuna do kraja srednjoročnog razdoblja,
- daljnje smanjenje javnog duga i stabiliziranje inozemnog duga.

U tom kontekstu, a s ciljem održivosti javnih financija i daljnjeg razvoja funkcionalnog tržišnog gospodarstva od iznimnog je značaja ostvarivanje sljedećih strukturnih mjera:

- unaprjeđenje poslovnog okruženja i poticanje razvoja poduzetništva,
- sustavno poticanje razvoja društva znanja uz ulaganje u obrazovanje, istraživanje i razvoj te cjeloživotno učenje,
- restrukturiranje i modernizacija sektora brodogradnje i željeznice te završetak procesa privatizacije,
- nastavak reforme javne uprave i pravosudnog sustava uz aktivnu provedbu mjera za suzbijanje korupcije,
- daljnji regionalni razvoj uz nastavak infrastrukturnih ulaganja, prometna povezivanja te opskrbu vodom i plinom svih dijelova Hrvatske,
- jačanje energetske učinkovitosti i energetske stabilnosti,
- nastavak brige za socijalno osjetljive skupine društva uz poboljšanje ciljanosti svih segmenata socijalne sigurnosti,
- provedba reforme zdravstva u smjeru povećanja učinkovitosti i financijske održivosti zdravstvenog sustava,
- završetak procesa usklađivanja hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU.

3.1.2 Tekuća fiskalna kretanja i srednjoročne projekcije

Tekuća kretanja proračuna konsolidirane opće države

Proces fiskalne konsolidacije započeo 2004. godine nastavljen je i u 2007. godini. Posebno veliko smanjenje neto pozajmljivanja/zaduživanja od 1,5 postotnih bodova zabilježeno je u 2006. godini, a tijekom 2007. godine uočava se nastavak njegova smanjenja za dodatnih 0,8 postotnih bodova, odnosno na razinu od 1,6% BDP-a. I prihodi i rashodi konsolidirane opće države ostvareni su u skladu s planiranim iznosima. Tako su prihodi zabilježili međugodišnji rast od 12,8%, a rashodi 10,7%.

Tablica 2: Kretanje prihoda, rashoda i neto pozajmljivanja/zaduživanja opće države 2004.-2007.

<i>% BDP-a</i>	2004.	2005.	2006.	2007.
Neto pozajmljivanje/zaduživanje	-4,3	-4,0	-2,4	-1,6
Ukupni prihodi	44,9	44,5	44,8	46,0
Ukupni rashodi	49,2	48,4	47,2	47,6

Izvor: MFIN

U prvom polugodištu 2008. godine ostvarila su se povoljna fiskalna kretanja kako na prihodnoj tako i na rashodnoj strani proračuna. U srpnju 2008. usvojene su izmjene i dopune Državnog proračuna Republike Hrvatske kojim je planirano neto pozajmljivanje/zaduživanje na razini od -1,3% BDP-a. Kretanja u nastavku godine ukazuju na ostvarenje planirane razine neto pozajmljivanja/zaduživanja, što je od iznimne važnosti za daljnju provedbu fiskalne prilagodbe u srednjoročnom razdoblju.

Srednjoročne fiskalne projekcije

Prihodi konsolidirane opće države

Prihodi konsolidirane opće države za razdoblje od 2009.-2011. godine planirani su u skladu s projekcijama osnovnih makroekonomskih varijabli te na temelju njihova dosadašnjeg kretanja. Također, uzete su u obzir i procjene uvođenja novih izvora financiranja namijenjenih sektoru zdravstva, a koji se odnose na uvođenje 3% doprinosa na mirovine onih korisnika, kojima je visina mirovine veća od prosječne plaće, participaciju, dopunsko zdravstveno osiguranje i osiguranje od automobilske odgovornosti.

U skladu s navedenim, ukupni prihodi konsolidirane opće države pokazuju tendenciju smanjenja svog udjela u BDP-u i to s 45,2% u 2009. na 44,8% u 2010. odnosno 44,4% u 2011. godini, što je uvjetovano očekivanom ekonomskom aktivnošću, a koja je u velikoj mjeri pod utjecajem globalnih kretanja.

Slijedom toga očekuje se međugodišnji rast od 4,5% u 2009. godini, a s oporavkom gospodarske aktivnosti i veće stope rasta prihoda u 2010. (5,8%) i 2011. godini (6,5%).

U strukturi proračuna, najveći dio čine prihodi od PDV-a koji u promatranom razdoblju bilježe prosječni udio od 14,1% BDP-a. Pri njihovoj projekciji uzeta je u obzir planirana nominalna potrošnja za srednjoročno razdoblje, kao i mogući rizici usporavanja rasta zaposlenosti, kretanja plaća te strukture zaposlenosti po djelatnostima, koja se može mijenjati ovisno o općim tendencijama razvitka gospodarstva. Slijede prihodi od socijalnih doprinosa, koji su planirani s konstantnim udjelom od 13,6% BDP-a.

Trošarine bilježe lagano smanjenje udjela u BDP-u i to s 4,1% u 2009. na 3,9% u 2010. odnosno 3,8% u 2011. godini. Pritom je najznačajniji prihod od trošarina na naftu, a po visini udjela u ukupnim trošarinama slijede prihodi od trošarina na duhan i duhanske preradevine te prihodi od trošarina na automobile. Projekcija trošarina na naftu i naftne derivate izrađena je na temelju dosadašnjih kretanja, ali i mogućih efekata smanjenja cijena na svjetskim tržištima. Projekcija trošarina na duhan i duhanske preradevine uzima u obzir efekte izmjena i dopuna Zakona o posebnom porezu na duhanske proizvode, kojima se njihovo povećanje usklađuje s regulativama Europske unije. Zbog spomenutih zakonskih izmjena, kao i primjene novog Zakona o ograničavanju upotrebe duhanskih proizvoda na javnim mjestima, moguće je smanjenje potrošnje duhanskih proizvoda, a time i manji prihodi po ovoj osnovi.

Prihodi od poreza na dohodak projicirani su na razini od 3,5% BDP-a do kraja 2011. godine i to na temelju očekivanog rasta nominalnih bruto plaća i zaposlenosti. Za 2009. godinu

akceptiran je i učinak izmjene Zakona o porezu na dohodak, kojim je povećan osnovni osobni odbitak s 1.600 kuna na 1.800 kuna u srpnju 2008. godine.

Prihodi od poreza na dobit bilježe lagani pad udjela i to s 3,3% BDP-a u 2009. na 3,2% BDP-a u 2010. i 2011. godini, što je u skladu s očekivanim kretanjem gospodarske aktivnosti i poslovanjem poduzeća.

Prihodi od imovine bilježe najznačajnije smanjenje udjela u BDP-u i to s 0,7% u 2009. na 0,4% u 2010. i 2011. godini.

Istodobno, carine i carinske pristojbe zadržavaju udio od 0,6% BDP-a, pri čemu se ne planiraju značajnije izmjene zakona i propisa u vanjskotrgovinskom poslovanju.

Rashodi konsolidirane opće države

U razdoblju 2009.-2011. kretanje ukupnih rashoda konsolidirane opće države bit će obilježeno nastavkom provođenja fiskalne prilagodbe, čemu će u najvećoj mjeri pridonijeti daljnja provedba strukturnih reformi kao i kontrola izvršavanja rashoda. S druge strane, kretanje rashoda odredit će i provođenje ključnih politika i mjera usmjerenih na razvoj poduzetništva, regionalni razvoj, poticajne programe povećanja konkurentnosti sektora poljoprivrede, ulaganje u obrazovanje i znanost, zaštitu socijalno osjetljivih skupina društva te na očuvanje održivog gospodarskog rasta i razvoja. Sukladno navedenom, ukupni rashodi kretat će se od 46,1% BDP-a u 2009. godini do 44,4% BDP-a u 2011. godini.

Rashodi za socijalne naknade, koji čine najveći udio u strukturi ukupnih rashoda konsolidirane opće države, smanjit će svoj udio sa 18,0% BDP-a u 2009. na 17,7% BDP-a u 2011. godini. Njihova dinamika je u najvećoj mjeri određena potrebama mirovinskog i zdravstvenog sustava. Tako, primjerice, mirovinski rashodi uključuju očekivane učinke vezane uz promjene razina obiteljskih i invalidskih mirovina, kao i mjere ujednačavanja mirovina starih i novih umirovljenika s ciljem poboljšanja njihova materijalnog položaja. Izdvajanja u zdravstvu pod utjecajem su najnovije zdravstvene reforme kojom su uvedene promjene u dosadašnjem načinu financiranja zdravstva, ali i osigurana potrebna sredstva kako bi se optimizirala učinkovitost i osigurala financijska održivost zdravstvenog sustava, posebice u primarnoj i sekundarnoj zdravstvenoj zaštiti. Nadalje, ova kategorija rashoda uključuje i potrebna sredstva za ostvarivanje prava po osnovi socijalne skrbi, materijalno pravnu zaštitu nezaposlenih osoba, kao i za roditeljine naknade te doplatu za djecu.

Drugu po veličini skupinu rashoda čine rashodi za naknade zaposlenima, čiji će se udio kretati od 11,5% BDP-a u 2009. do 10,9% BDP-a u 2011. godini. U 2009. godini ovi rashodi planirani su u skladu s primjenom sporazuma o osnovici za plaće u državnim i javnim službama iz 2006. godine, a kojima je dogovoreno povećanje osnovice za obračun plaća od 6% godišnje u narednom trogodišnjem razdoblju.

Rashode za intermedijarnu potrošnju u glavnini čine rashodi za dobra i usluge. U promatranom razdoblju očekuje se kretanje njihova udjela na prosječnoj razini od 5,8% BDP-a. Važno je naglasiti da će kretanje ovih rashoda uvelike odrediti programi vezani uz osiguranje nacionalne sigurnosti, zdravstvene zaštite, ali i aktivnosti i projekti vezani uz proces pridruživanja EU, a koji se pretežito odnose na jačanje administrativnih kapaciteta.

Rashodi za subvencije bilježit će daljnje smanjenje svog udjela s 2,5% BDP-a u 2009. na 2,2% BDP-a u 2011. godini. Kretanje subvencija u srednjoročnom razdoblju u najvećoj mjeri bit će određeno subvencijama u poljoprivredi, ali i ostalim subvencijama (brodogradnji, željeznicama), pri čemu će orijentacija biti na horizontalne nasuprot sektorskim subvencijama.

Rashodi za dohodak od vlasništva kretat će se s 1,6% BDP-u u 2009. na 1,3% BDP-a u 2011. godini. Takav trend bit će rezultat povoljnih kretanja rashoda za kamate, što je direktna

pozitivna posljedica procesa fiskalne konsolidacije i smanjenja neto pozajmljivanja/zaduživanja proračuna opće države i potreba za njegovim financiranjem. Ovdje valja naznačiti da mogući rizici proizlaze iz rasta troška kapitala odnosno kamata.

Kategorija ostalih tekućih transfera, koja se najvećim dijelom sastoji od tekućih pomoći i tekućih donacija, planirana je u prosjeku na razini od 1,5% BDP-a dok su kapitalni transferi, koje čine kapitalne pomoći i kapitalne donacije, projicirani na razini od 2,5% BDP-a u promatranom srednjoročnom razdoblju.

Rashodi za bruto investicije u kapital predstavljaju neto rashode za nabavu proizvedene dugotrajne imovine, strateških zaliha i pohranjenih vrijednosti, a zadržavanje njihovih udjela na razini od 2,7% BDP-a do kraja 2011. godine bit će određeno aktivnostima vezanim uz cestovnu infrastrukturu te drugim kapitalnim ulaganjima u području znanosti i školstva, pravosuđa, graničnih prijelaza i dr.

Tablica 3: Kretanje prihoda, rashoda i neto pozajmljivanja/zaduživanja opće države 2009.-2011.

ESA 95	% BDP-a	2007.	2008.p	2009.p	2010.p	2011.p
TR	Ukupni prihodi	46,0	45,7	45,2	44,8	44,4
	<i>Najznačajnije stavke ukupnih prihoda:</i>					
P.1	Output	4,7	3,9	4,1	4,0	3,8
D.211	Porez na dodanu vrijednost	13,7	14,3	14,0	14,1	14,1
D.61R	Socijalni doprinosi	13,7	13,8	13,6	13,6	13,6
D.5R	Tekući porezi na dohodak, bogatstvo itd	7,1	7,2	7,0	6,9	6,9
D.51A	- od čega: porez na dohodak	3,6	3,6	3,5	3,5	3,5
D.51B	porez na dobit	3,2	3,3	3,3	3,2	3,2
D.212	Carine i carinske pristojbe, isključujući PDV	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
D.214	Porezi na proizvode, osim PDV-a i carina	4,7	4,6	4,5	4,4	4,2
D.214a	- od čega: trošarine	4,4	4,1	4,1	3,9	3,8
D.4R	Prihodi od imovine	0,8	0,5	0,7	0,4	0,4
TE	Ukupni rashodi	47,6	46,9	46,1	45,4	44,4
	<i>Najznačajnije stavke ukupnih rashoda:</i>					
P.2	Intermedijarna potrošnja	5,8	6,0	5,8	5,8	5,8
D1.P	Naknade zaposlenima	11,3	11,2	11,5	11,0	10,9
D.3P	Subvencije	2,7	2,9	2,5	2,4	2,2
D.4P	Dohodak od vlasništva, plaćeno	2,0	1,8	1,6	1,5	1,3
	Socijalne naknade osim socijalnih transfera					
D.62P	u naravi	14,3	14,4	14,1	13,8	13,5
D.631	Socijalni transferi u naravi	3,2	3,3	3,8	4,3	4,2
D.7P	Ostali tekući transferi	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5
D.9P	Kapitalni transferi	2,0	2,8	2,4	2,5	2,5
P.5	Bruto investicije u kapital	4,2	3,0	2,7	2,7	2,7
	Preuzete garancije	0,2				
B.9	Neto pozajmljivanje/zaduživanje	-1,6	-1,3	-0,9	-0,6	0,0

Izvor: MFIN

Neto pozajmljivanje/zaduživanje

U srednjoročnom razdoblju nastaviti će se proces fiskalne konsolidacije i posljedično smanjivanje negativnog salda proračuna opće države (neto pozajmljivanja/zaduživanja). Nastavak ovakve politike znači i nastavak ostvarivanja pozitivnih širih ekonomskih efekata. Međutim, potrebno je imati na umu i određene rizike u pogledu provedbe zacrtanih ciljeva fiskalne politike u nadolazećem razdoblju prvenstveno vezano uz nepovoljna i neizvjesna globalna kretanja u pogledu gospodarskog rasta i kretanja financijskih tržišta. Projekcije prihoda temeljene na srednjoročnim makroekonomskim pretpostavkama te racionalno planiranje rashoda u nadolazećem razdoblju rezultirat će nastavkom dosadašnje politike fiskalne konsolidacije te smanjivanjem razine negativnog salda proračuna opće države prema uravnoteženju ukupnih prihoda i rashoda na kraju srednjoročnog razdoblja.

Negativni saldo proračuna opće države, definiran kao razlika prihoda i rashoda, u razdoblju 2009. do 2011. godine bilježit će kontinuirano smanjivanje, dok će se na koncu promatranog razdoblja postići uravnoteženje ukupnih prihoda i rashoda. U skladu s tim, u 2009. godini

neto pozajmljivanje/zaduživanje bit će na razini od -0,9% BDP-a, u 2010. godini na razini od -0,6% BDP-a, dok će u 2011. godini iznositi 0,0% BDP-a. Najveći doprinos opisanom kretanju salda opće države dat će državni proračun. Naime, kroz cijelo promatrano razdoblje jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave planiraju se s uravnoteženim proračunom, dok izvanproračunski korisnici bilježe negativan saldo na razini od -0,1% BDP-a u 2009. odnosno -0,2% BDP-a u 2010. i 2011. godini. Državni proračun će zabilježiti smanjenje neto pozajmljivanja/zaduživanja s -0,7% BDP-a u 2009. godini na -0,4% BDP-a u 2010. godini, dok će u 2011. godini ostvariti višak prihoda nad rashodima, točnije neto pozajmljivanje/zaduživanje od pozitivnih 0,2% BDP-a.

Tablica 4: Kretanje prihoda, rashoda i neto pozajmljivanja/zaduživanja opće države prema razinama državne vlasti 2007.-2011.

% BDP-a	2007.	2008.p	2009.p	2010.p	2011.p
Državni proračun - nekonsolidirano					
Ukupni prihodi	39,4	39,4	39,2	38,9	38,6
Ukupni rashodi	40,0	40,3	40,0	39,3	38,4
Neto pozajmljivanje/zaduživanje	-0,7	-0,9	-0,7	-0,4	0,2
Izvanproračunski korisnici - nekonsolidirano					
Ukupni prihodi	3,8	2,1	1,9	1,9	1,8
Ukupni rashodi	4,6	2,4	2,0	2,1	2,1
Neto pozajmljivanje/zaduživanje	-0,7	-0,3	-0,1	-0,2	-0,2
Lokalna država - nekonsolidirano					
Ukupni prihodi	5,6	5,6	5,5	5,5	5,5
Ukupni rashodi	5,6	5,7	5,5	5,5	5,5
Neto pozajmljivanje/zaduživanje	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
Konsolidirana opća država					
Ukupni prihodi	46,0	45,7	45,2	44,8	44,4
Ukupni rashodi	47,6	46,9	46,1	45,4	44,4
Neto pozajmljivanje/zaduživanje	-1,6	-1,3	-0,9	-0,6	0,0

Izvor: MFIN

Financiranje proračuna opće države

Ukupna razina potrebnog financiranja u nadolazećem srednjoročnom razdoblju bit će određena kretanjem fiskalnog salda, financijske imovine kao i obvezama proračuna opće države koje u promatranom razdoblju dospijevaju.

Tablica 5: Financiranje proračuna opće države u razdoblju 2009. – 2011.

ESA 95	% BDP-a	2007.	2008.p	2009.p	2010.p	2011.p
F.A	Neto stjecanje financijske imovine	-1,1	0,3	0,4	0,5	0,5
F.1	Monetarno zlato i specijalna prava vučenja (SPV)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
F.2A	Gotovina i depoziti - imovina	-0,5	0,2	0,3	0,2	0,2
F.3A	Vrijednosnice osim dionica - imovina	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
F.4A	Zajmovi - imovina	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2
F.4AA	Zajmovi - imovina - izdaci	0,5	0,3	0,3	0,4	0,4
F.4AD	Zajmovi - imovina - primici	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
F.5A	Dionice i ostali dionički kapital - imovina	-1,0	-0,1	0,0	0,1	0,1
F.5AA	Dionice i ostali dionički kapital - imovina - izdaci	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1
F.5AD	Dionice i ostali dionički kapital - imovina - primici	1,1	0,3	0,2	0,1	0,0
F.L	Neto stjecanje obveza	0,5	1,5	1,3	1,1	0,5
F.2L	Gotovina i depoziti - obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
F.3L	Vrijednosnice osim dionica - obveze	0,5	-0,4	1,7	0,7	-0,2
F.3LR	Vrijednosnice osim dionica - obveze - otplata	2,1	1,7	1,7	2,1	2,2
	domaće	1,5	1,3	0,1	1,0	0,7
	inozemne	0,6	0,4	1,6	1,1	1,5
F.3LI	Vrijednosnice osim dionica - obveze - zaduživanje	2,6	1,2	3,3	2,8	2,0
	domaće	2,6	1,2	1,6	1,6	1,2
	inozemne	0,0	0,0	1,7	1,2	0,8
F.4L	Zajmovi - obveze	-0,3	1,9	-0,4	0,4	0,7
F.4LR	Zajmovi - obveze - otplata	1,5	1,3	1,7	1,4	1,7
	domaće	0,5	0,5	1,0	0,8	0,3
	inozemne	1,0	0,8	0,7	0,5	0,4
F.4LI	Zajmovi - obveze - zaduživanje	1,2	3,2	1,3	1,8	1,4
	domaće	0,2	2,4	0,8	1,5	1,3
	inozemne	1,1	0,9	0,5	0,3	0,2
F.7L	Ostali računi obveza/potraživanja - obveze	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
B.9F	Neto pozajmljivanje/zaduživanje	-1,6	-1,3	-0,9	-0,6	0,0

Izvor: MFIN

Privođenjem privatizacijskog procesa kraju doći će do postupnog smanjivanja privatizacijskih prihoda na strani financijske imovine. Neto stjecanje obveza u srednjoročnom razdoblju bilježiti će kontinuirano smanjivanje udjela u BDP-u i to s razine 1,3% BDP-a u 2009. do razine 0,3% BDP-a u 2011. godini. Razlog kontinuiranom smanjivanju udjela neto obveza u promatranom razdoblju je dvojak. Naime, prvi razlog je kretanje fiskalnog salda odnosno kretanje prema uravnoteženom proračunu opće države prema kraju promatranog razdoblja. Drugi razlog jest smanjivanje ukupne razine otplata obveza proračuna opće države i to s razine 3,4% BDP-a u 2009. na 3,0% BDP-a u 2011. godini.

I dalje će se nastavljati značajna orijentacija na domaće izvore financiranja, a u pogledu instrumenata zaduživanja najveći naglasak bit će stavljen na obveznice. Posebna pozornost obratit će se na ujednačavanje dinamike dospijea obveza i ravnomjernog rasporeda tereta refinanciranja.

U narednom srednjoročnom razdoblju dospijeva pet izdanja obveznica od čega jedno domaće i četiri međunarodnih izdanja. Od domaćih izdanja, u ožujku 2010. dospijeva 3 milijarde kuna izdanih 2005. godine. Što se tiče međunarodnih izdanja, tri su izdanja u eurima i to po 500 milijuna u veljači 2009. i 2010. godine (izdanja iz 2002. i 2003. godine), zatim 750 milijuna u ožujku 2011. godine (izdanje iz 2001.) te jedno izdanje u jenima iz 2003. godine, u iznosu od 25 milijardi, koje dospijeva u lipnju 2009. godine.

Tablica 6: Pregled obveznica koje dospijevaju u razdoblju 2009. – 2011.

Obveznica	Datum izdavanja	Valuta	Iznos (milijuni)	Kamatna stopa	Dospijee
Domaće obveznice					
Seriya 08 D-10	08.03.2005.	HRK	3.000	6,75%	08.03.2010.
Međunarodne obveznice					
Euro-EUR IV 2009	11.02.2002.	EUR	500	6,25%	11.02.2009.
Samuraj V 2009	26.06.2003.	JPY	25.000	1,23%	26.06.2009.
Euro-EUR V 2010	24.02.2003.	EUR	500	4,63%	24.02.2010.
Euro-EUR III 2011	06.03.2001.	EUR	750	6,75%	14.03.2011.

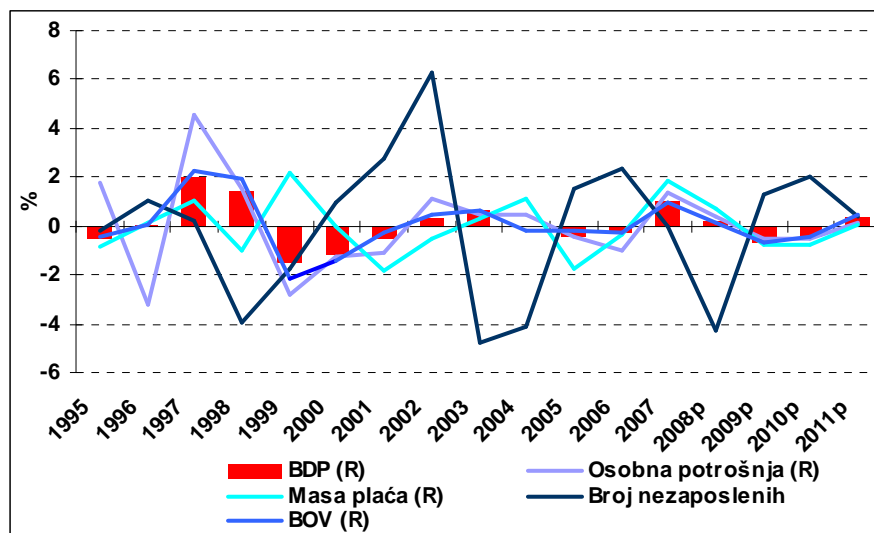
Izvor: MFIN

3.1.3 Procjena ciklički prilagođenog primarnog deficita

Procjena ciklički prilagođenog primarnog deficita napravljena je u tri koraka. U prvom koraku izračunata su odstupanja pojedinih makroekonomskih osnovica od njihovih trend vrijednosti. Zatim su ocijenjene elastičnosti pojedinih ciklički osjetljivih komponenti u odnosu na njihove makroekonomske osnovice. Na kraju je pomoću ocijenjenih elastičnosti cikličkih komponenti i odstupanja makroekonomskih osnovica od njihovih trend vrijednosti izračunat ciklički deficit dok je ciklički prilagođeni primarni deficit izračunat kao razlika između primarnog i cikličkog deficita.

Izračun ciklički prilagođenog deficita temeljen je na pristupu Europske središnje banke te su kao ciklički osjetljive komponente na prihodnoj strani promatrani porez na dohodak, porez na dobit, porez na dodanu vrijednost, trošarine i doprinosi za socijalno osiguranje, dok su na rashodnoj strani promatrane naknade za nezaposlene. Kao makroekonomske osnovice pojedinih cikličkih komponenti odabrani su: masa plaća, bruto operativni višak, osobna potrošnja te broj nezaposlenih. Dugoročne trend vrijednosti pojedinih makroekonomskih osnovica utvrđene su primjenom Hodrick-Prescottovog filtera na njihove tromjesečne sezonske vrijednosti uz odabrani parametar izgladivanja $\lambda=300$.

Grafikon 3: Odstupanja pojedinih makroekonomskih osnovica od njihovih trend vrijednosti

Izvor: MFIN

Elastičnosti pojedinih ciklički osjetljivih komponenti u odnosu na njihove makroekonomske osnovice izračunate su ekonometrijskim putem pomoću sljedećeg modela:

$$\Delta \ln X_t^i = \alpha + \beta(\ln X_{t-1}^i - \gamma \ln V_{t-1}^i + \phi + \delta t + \dots) + \delta_1 \Delta \ln V_t^i + \delta_2 \Delta \ln V_{t-1}^i + A + \zeta$$

gdje je X_i promatrana ciklička komponenta, a V_i odgovarajuća makroekonomska osnovica dok su δ_1 i δ_2 kratkoročne elastičnosti cikličkih komponenti u odnosu na relevantnu makroekonomsku osnovicu u istom te prethodnom razdoblju.

S obzirom da je model s korekcijom odstupanja sastavni dio prikazane jednadžbe, prvo su napravljeni testovi reda integriranosti pojedinih vremenskih serija. Oni ukazuju da je red integriranosti svih serija 1, samo je red integriranosti serije broja nezaposlenih 2. Nakon utvrđivanja kointegracijskih vektora, ocjenom opisanog modela derivirane su kratkoročne elastičnosti pojedinih ciklički osjetljivih komponenti u odnosu na njihove makroekonomske osnovice.

Tablica 7: Ocijenjene elastičnosti ciklički osjetljivih komponenti proračuna za Hrvatsku

Elementi proračuna (tekuće cijene)	Makroekonomske osnovice (stalne cijene)	Elastičnost
Porez na dohodak	masa plaća	1,81
Porez na dobit	bruto operativni višak	2,21
PDV	osobna potrošnja	1,16
Trošarine*	osobna potrošnja	1,00
Doprinosi soc. os.	masa plaća	0,49
Naknade za nezap.	broj nezaposlenih	1,59

* Kratkoročna elastičnost trošarina je kalibrirana

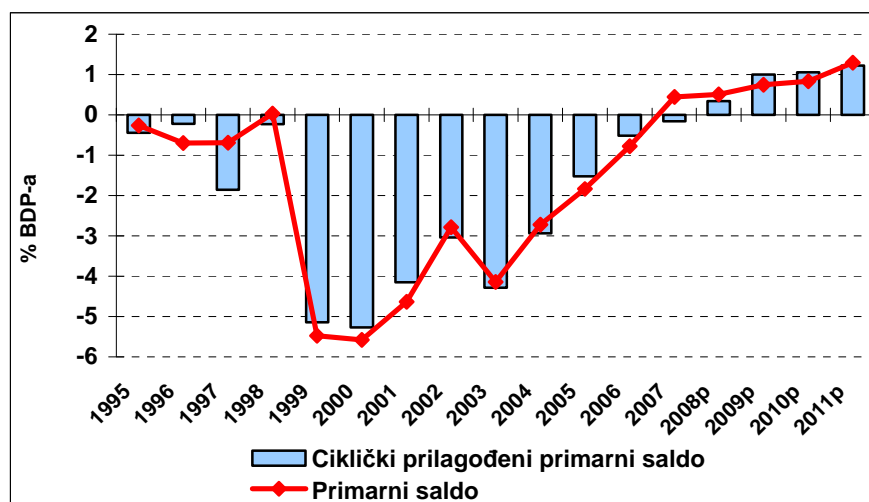
Izvor: MFIN

Ciklička komponenta odabranih prihodnih i rashodnih kategorija proračuna izračunata je kao umnožak ocijenjenih elastičnosti i odstupanja relevantnih makroekonomskih osnovica od njihovih trend vrijednosti. Ciklički proračunski saldo definiran je kao zbroj cikličkih komponenti proračunskih prihoda i rashoda, a njegov izračun omogućuje određivanje veličine ciklički prilagođenog ili strukturnog proračunskog salda. Strukturni proračunski saldo je razlika između stvarnog proračunskog salda i cikličkog salda. Za izračun strukturnog

proračunskog salda korišten je primarni deficit konsolidirane opće države s obzirom da izdaci za kamate nisu rezultat tekuće fiskalne politike.

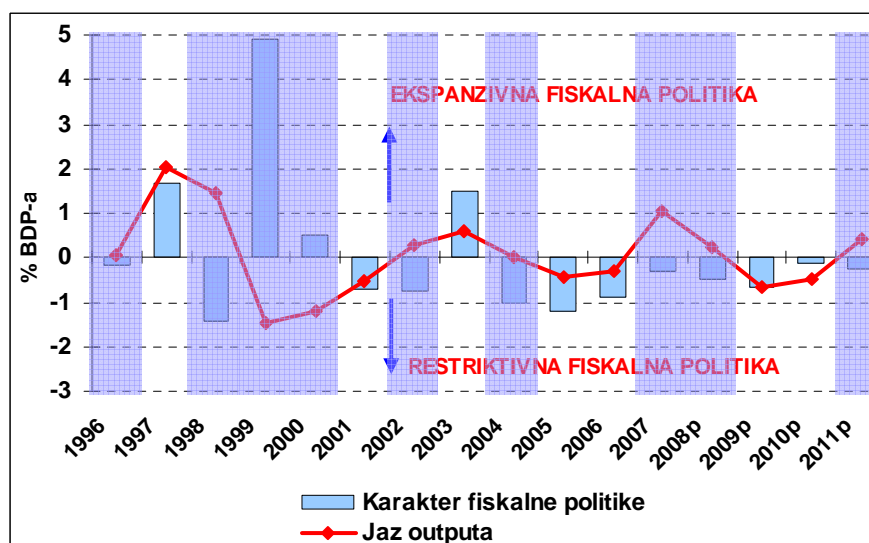
Grafikon 4: Primarni saldo i ciklički prilagođeni primarni saldo

Izvor: MFIN

Ocjena karaktera fiskalne politike, pri čemu je potrebno uzeti u obzir nedostatke Hodrick-Prescottovog filtera, ukazuje da je u analiziranom razdoblju fiskalna politika više puta mijenjala ciklička obilježja. Procikličnu fiskalnu politiku karakterizira ekspanzivna fiskalna politika u razdoblju pregrijavanja gospodarstva, odnosno restriktivna fiskalna politika u razdoblju nepotpune zaposlenosti gospodarstva. Anticikličnu fiskalnu politiku karakterizira ekspanzivna fiskalna politika u razdoblju nepotpune zaposlenosti gospodarstva te restriktivna fiskalna politika u razdoblju pregrijavanja gospodarstva. Analiza ukazuje da je u 1997., 2001., 2003., 2005. i 2006. fiskalna politika djelovala prociklično dok je u 1996., 1998., 1999., 2000., 2002., 2004. i 2007. godini bila anticikličnog karaktera. Što se tiče projekcija, u 2008. i 2011. godini očekuje se da će jaz outputa biti pozitivan uz anticikličnu fiskalnu politiku dok će u 2009. i 2010. godini jaz outputa biti negativan uz prociklični karakter fiskalne politike.

Grafikon 5: Karakter fiskalne politike

Napomena: zatamnjena područja predstavljaju razdoblja anticiklične fiskalne politike

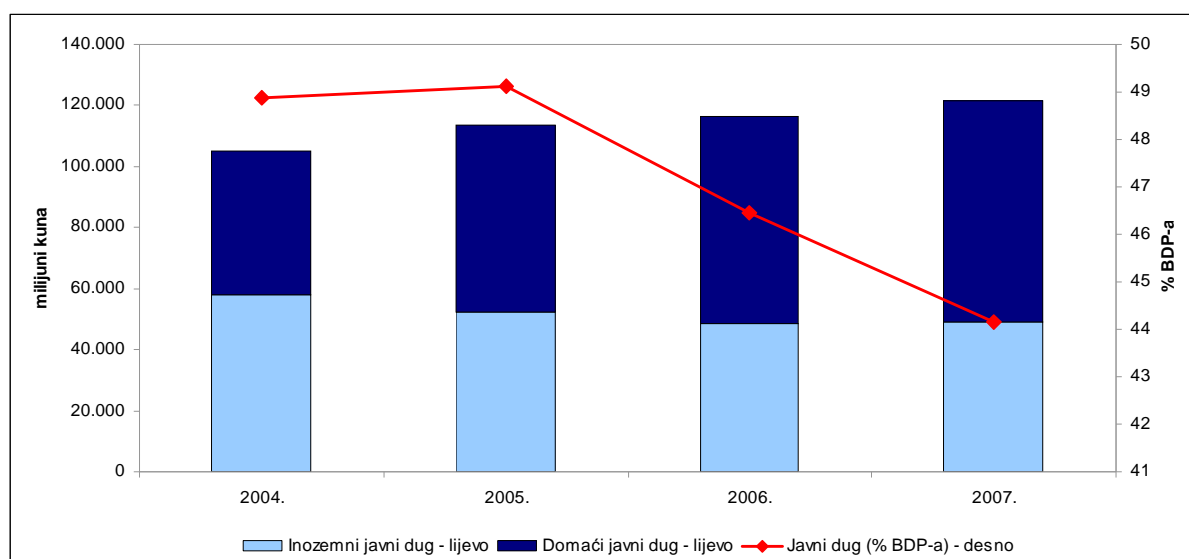
Izvor: MFIN

3.1.4 Stanje i projekcije kretanja javnog duga

Kretanje javnog duga u razdoblju 2004. - 2007. određeno je provedbom fiskalne prilagodbe koja je uz racionalizaciju rashodne strane proračuna opće države te uz pozitivna kretanja na prihodnoj strani osigurala značajno smanjivanje neto pozajmljivanja/zaduživanja u promatranom razdoblju. Učinci sve nižih razina neto pozajmljivanja/zaduživanja rezultirali su značajnim smanjivanjem udjela javnog duga u BDP-u. Tako je udio javnog duga u BDP-u u 2006. godini smanjen u odnosu na godinu ranije za 2,7 postotnih bodova dok je u 2007. zabilježeno daljnje smanjenje udjela za 2,3 postotna boda. Javni dug u 2007. godini iznosio je 44,2% BDP-a što u odnosu na 2004. godinu predstavlja smanjenje od 4,7 postotnih bodova. Od ukupnog iznosa javnog duga na kraju 2007. godine, 85,6% odnosilo se na dug koji je nastao izravnim zaduživanjem različitih razina opće države dok se ostatak odnosio na izdana državna jamstva.

Pored zabilježenog smanjivanja udjela javnog duga u BDP-u, u promatranom je razdoblju zamjetna i promjena u udjelima domaće i inozemne komponente javnog duga. Naime, udio domaće komponente u ukupnom javnom dugu se u promatranom razdoblju kontinuirano povećavao i to s 44,8% u 2004. na 59,5% u 2007. godini dok se u istom razdoblju inozemna komponenta kontinuirano smanjivala i to s 55,2% u 2004. na 40,5% u 2007. godini. Razlog ovakvom kretanju jest orijentacija financiranja deficita opće države u najvećoj mjeri na domaće izvore.

Grafikon 6: Kretanje javnog duga u razdoblju 2004.-2007.

Izvor: MFIN

Najveći dio duga opće države nastao je zaduživanjem putem vrijednosnih papira, a zatim i zaduživanjem putem zajmova. Razdoblje od 2004. do 2007. godine karakterizira orijentiranost države pri financiranju u najvećem dijelu na domaće izvore, što je rezultiralo manjom razinom ovisnosti o inozemnim tržištima kapitala, ostvarenjem pozitivnih učinaka na kretanje inozemnog duga zemlje te razvojem domaćeg financijskog tržišta.

Na kraju 2007. godine, najveći dio duga opće države odnosio se na dug državnog proračuna (82,6%), a slijedi dug izvanproračunskih korisnika (15,9%) te dug lokalne države (1,6%). U pogledu valutne strukture duga, potrebno je naglasiti kako je u stranoj valuti denominirano oko 4/5 duga pri čemu najveći dio se odnosi na dug denominiran u eurima.

U pogledu cjelokupnog upravljanja javnim dugom, od iznimne je važnosti definiranje planova i smjera upravljanja javnim dugom koji se naslanja na postignuća iz prethodnih godina, a i u uskoj je vezi s planom kretanja fiskalne i ostalih ekonomskih politika.

U skladu s navedenim te u skladu s očekivanim kretanjem fiskalne politike u nadolazećem razdoblju očekuje se daljnje smanjivanje javnog duga izraženo udjelom u BDP-u. Tako se na kraju 2011. godine javni dug očekuje na razini od 37,9% BDP-a. U najvećoj mjeri će se nastaviti i s orijentacijom prema domaćim izvorima kada je u pitanju potreba za financiranjem opće države u nadolazećem razdoblju.

Tablica 8: Projekcija kretanja neto pozajmljivanja/zaduživanja, duga opće države i javnog duga

% BDP-a	2007.	2008.p	2009.p	2010.p	2011.p
Ukupni manjak/višak	-1,6	-1,3	-0,9	-0,6	0,0
Dug opće države	37,8	36,1	35,1	33,8	31,8
Inozemni	14,4	12,9	12,2	11,2	9,5
Domaći	23,4	23,2	23,0	22,5	22,3
Javni dug	44,2	42,3	41,4	40,0	37,9
Inozemni	18,0	16,5	15,8	14,8	13,0
Domaći	26,1	25,8	25,6	25,2	24,9

Izvor: MFIN

3.1.5 Fiskalni učinci ključnih strukturnih reformi

Fiskalni program u srednjoročnom razdoblju bit će podržan provedbom ključnih strukturnih reformi, posebno u području sektora poduzetništva, tržišta rada, poljoprivrede, javnoj upravi, obrazovanju i znanosti, zdravstvu, socijalnoj skrbi, pravosuđu i zaštiti okoliša. Ciljevi, mjere i aktivnosti u svakom od navedenih područja detaljno su izloženi u ovom dokumentu u okviru poglavlja 4. Strukturne reforme, dok su fiskalni učinci ključnih mjera u okviru strukturnih reformi navedeni u Prilogu I. Procjena fiskalnih učinaka strukturnih reformi. Navedeni fiskalni učinci obuhvaćaju podatke o izdvajanjima proračunskih sredstava za provedbu određenih mjera, te donose informacije o financiranju istih iz zajmova te sredstava pomoći Europske unije.

U skladu s tim, u srednjoročnom razdoblju 2009.-2011. za provedbu pojedinih izdvojenih strukturnih mjera ukupna neto povećanja izdvajanja iz proračuna iznositi će u prosjeku oko 0,7% BDP-a. Od toga će prihodi proračuna vezani uz neke od navedenih mjera (realizirani putem korištenja sredstava pomoći EU i sl.) zabilježiti prosječni godišnji porast od 0,2% BDP-a, a rashodi od 0,9% BDP-a.

U ovom kontekstu važno je istaknuti najznačajnije mjere koje utječu na navedena kretanja. Naime, subvencije brodogradilištima u 2009. godini smanjit će se za 133 milijuna kuna, a planira se i smanjenje subvencija Hrvatskim željeznicama u iznosu od 98,0 milijuna kuna. Glede politike državnih potpora poljoprivrednom sektoru, važno je naglasiti da će se ti rashodi početi smanjivati i to za 0,005% BDP-a u 2009. godini, 0,07% BDP-a u 2010. godini, te 0,04% BDP-a u 2011. godini.

Nadalje, primjena Odluke o Osnovici za ostvarivanje prava po osnovi socijalne skrbi kojom je osnovica povećana za 25% imat će učinak na rashode od oko 0,06% BDP-a godišnje u razdoblju 2009. - 2011. U okviru pronatalitetne politike, uvođenje nove mjere iz područja usluga i potpora namijenjenih obitelji imat će učinak na rashode od oko 0,02% BDP-a godišnje. U kontekstu strukturnih reformi važno je spomenuti i reformu zdravstva kojom se osiguravaju dodatni izvori financiranja: dopunsko zdravstveno osiguranje, participacije, premija odgovornosti za upotrebu motornih vozila. Ostale mjere u području sektora poduzetništva, tržišta rada, poljoprivrednog sektora, javne uprave, obrazovanja i znanosti, zdravstva, pravosuđa te zaštite okoliša također će prouzročiti fiskalne učinke na rashodovnoj

strani koji u pravilu nadmašuju prihode ostvarene temeljem korištenja raznih programa pomoći Europske unije.

3.2 TESTOVI OSJETLJIVOSTI I USPOREDBA S PROŠLOGODIŠNJIM PROGRAMOM

3.2.1 Fiskalni rizici i testovi osjetljivosti deficita i javnog duga

Fiskalne projekcije za srednjoročno razdoblje naslanjaju se na opisane makroekonomske pretpostavke te u tom smislu predstavljaju središnju fiskalnu projekciju temeljenu na središnjoj projekciji makroekonomskih pretpostavki. Za analiziranje kretanja fiskalnih veličina pod pretpostavkom alternativnih scenarija važno se osvrnuti na određene rizike, te provesti testove osjetljivosti kretanja manjka proračuna i javnog duga na iste.

Fiskalni rizici

Promjene u pretpostavkama kretanja osnovnih makroekonomskih varijabli imaju značajne implikacije na očekivani smjer i rezultate fiskalne politike. Primjerice, niža razina realnog rasta BDP-a direktno utječe na razinu očekivanih proračunskih prihoda te u tom kontekstu predstavlja rizik ostvarivanja većeg manjka proračuna od originalno planiranog. U takvom slučaju, negativni učinci ostvarili bi se i u pogledu kretanja javnog duga koji bi uslijed veće potrebe za financiranjem ostvario rast iznad pretpostavljenog sukladno središnjoj projekciji. Fiskalni rizici povezani s nižom gospodarskom aktivnošću pokazuju se kao jedan od najvažnijih izvora potencijalnih prepreka središnjoj fiskalnoj projekciji dok bi uvjeti u kojima bi se niži gospodarski rast zadržao u dužem vremenskom roku imali multiplicirajuće negativne efekte na kretanje fiskalnih veličina u nadolazećem razdoblju.

U pogledu negativnih utjecaja na kretanje javnog duga u srednjoročnom razdoblju valja izdvojiti rizik scenarija značajnije promjene u tečaju domaće valute. Naime, imajući na umu činjenicu da je oko 4/5 javnog duga denominirano u stranoj valuti, deprecijacija domaće valute rezultirala bi većom razinom javnog duga kao i otežanim servisiranjem istog.

Otplate duga i plaćanja kamata također predstavljaju jedan od fiskalnih rizika pri čemu značajniji iznosi dospjeća stvaraju pritisak na tekuće poslovanje u smislu povećavanja rizika refinanciranja, odnosno predstavljaju veći teret za proračun. Stoga je u upravljanju javnim dugom važno osigurati ravnomjeran teret otplata.

Osim navedenih postoje određeni rizici koji u konačnici mogu imati nepovoljne efekte na zacrtani smjer fiskalne politike. Ti se rizici mogu manifestirati kako na приходnoj tako i na rashodnoj strani proračuna te time ugroziti proces fiskalne konsolidacije kako u pogledu planiranog kretanja fiskalnog manjka tako i u pogledu sveukupnog daljnjeg uređenja sustava javnih financija.

Osim opisanih učinaka izmijenjenih makroekonomskih pretpostavki na dinamiku prikupljenih prihoda, postoje i drugi rizici u tom pogledu. Primjerice neadekvatna kontrola prikupljanja prihoda ili povećanje sive ekonomije također mogu imati neželjene posljedice u pogledu očekivanog kretanja prihoda. U tom kontekstu, od iznimne je važnosti nastavak mjera koje su usmjerene na jačanje rada porezne administracije i jače kontrole cjelokupnog procesa prikupljanja prihoda.

Rizici rashodne strane uključuju neostvarivanje strukturnih reformi predviđenom dinamikom odnosno izostanak racionalizacije na rashodnoj strani zbog neprovođenja ili neadekvatnog provođenja strukturnih reformi.

Naposljetku, veći pritisak na rashode može se ostvariti i neadekvatno raspoređenim provođenjem investicijskih projekata, a svako odstupanje od planiranih ulaganja u

infrastrukturu prema većim iznosima, dovelo bi do povećanja rashoda i neto pozajmljivanja/zaduživanja.

Kretanja koja bi predstavljala rizik za ostvarivanje planiranih razina neto pozajmljivanja/zaduživanja biti će adresirana prilagodbom na rashodnoj strani, ali i jačanjem mjera usmjerenih na bolje prikupljanje prihoda.

U nastavku su prikazani testovi osjetljivosti kretanja neto pozajmljivanja/zaduživanja i javnog duga na najznačajnije rizike.

Testovi osjetljivosti kretanja neto pozajmljivanja/zaduživanja

Analiza kretanja fiskalnog salda polazi od pretpostavljene središnje makroekonomske projekcije i fiskalnih projekcija za srednjoročno razdoblje. Promjenom pojedinih pretpostavljenih veličina mijenja se i rezultat odnosno neto pozajmljivanje/zaduživanje.

Svi provedeni testovi i njihovi rezultati promatraju se u odnosu na osnovni scenarij koji se temelji na srednjoročnim makroekonomskim projekcijama. Iako su navedeni testovi provedeni na temelju arbitrarnih pretpostavki, ipak daju jasnu naznaku kakvi se učinci na neto pozajmljivanje/zaduživanje mogu očekivati u srednjoročnom razdoblju dođe li do neželjenih događaja vezanih uz osnovne odrednice.

U nastavku dajemo kratki osvrt na provedene testove osjetljivosti neto pozajmljivanja/zaduživanja koji uključuju test niže razine realnog BDP-a, test slabijeg ostvarenja prihoda od pretpostavljenog te test nepredviđenog jednokratnog porasta rashoda.

Test niže razine rasta realnog BDP-a provodi se pod pretpostavkom nižeg realnog rasta BDP-a u 2009. i 2010. godini i to na način da se za 2009. godinu pretpostavlja rast realnog BDP-a na razini 0% odnosno prepolovljeni očekivani realni rast BDP-a za 2010. godinu u odnosu na središnju projekciju.

Rezultati testa osjetljivosti pokazuju da bi u ovakvom razvoju događaja došlo do pogoršanja neto pozajmljivanja/zaduživanja u odnosu na središnju srednjoročnu projekciju pri čemu bi neto pozajmljivanje/zaduživanje u 2009. bilo veće za 0,6 postotnih bodova odnosno u 2010. godini bilo bi veće za 1,3 postotna boda. Nakon prestanka razdoblja šoka, slijedi vrlo blagi oporavak.

Test slabijeg ostvarenja prihoda počiva na pretpostavci prepolovljenog rasta prihoda u 2009. i 2010. godini u odnosu na središnju srednjoročnu projekciju. Testovi pokazuju kako bi u slučajevima pretpostavljenog kretanja prihoda došlo do značajnijeg odstupanja neto pozajmljivanja/zaduživanja u odnosu na središnju projekciju. Tako bi se nakon dvije godine sniženog rasta prihoda, sukladno pretpostavkama provedenoga testa, neto pozajmljivanje/zaduživanje pogoršalo u 2009. za 1 postotni bod odnosno u 2010. godini za 2,2 postotna boda. Kao nepovoljnu karakteristiku niže razine prihoda valja izdvojiti relativno spori oporavak nakon završetka razdoblja šoka.

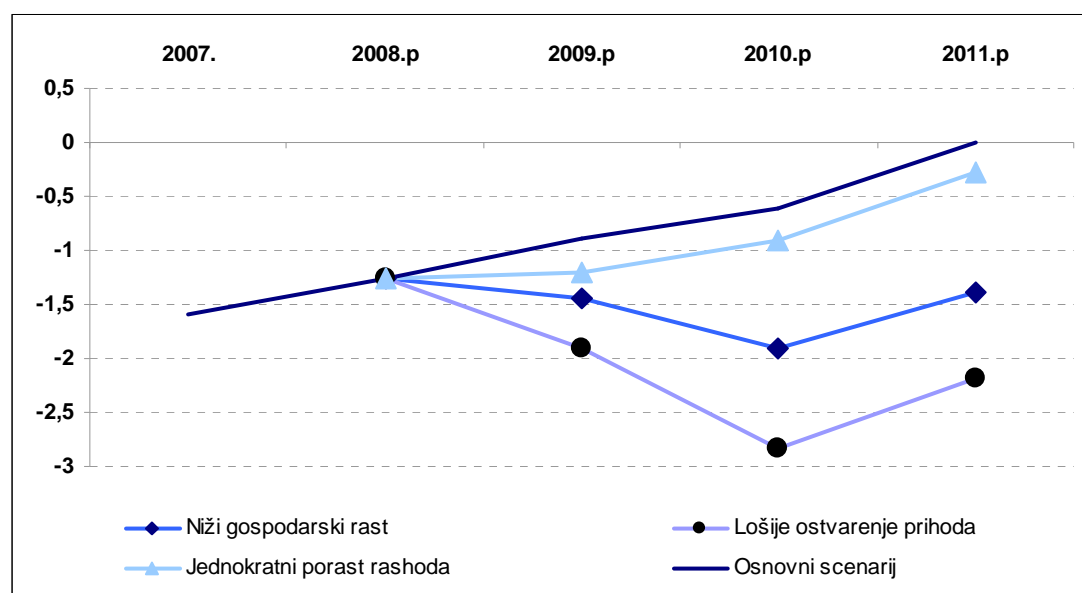
Test jednokratnog porasta rashoda vezan je uz mogućnost potrebe izvršavanja više razine rashoda u odnosu na središnju srednjoročnu projekciju, a što može biti rezultat rashoda koji prethodno nisu bili identificirani (odnosno planirani/projicirani) ili pak rezultat izostanka provođenja ključnih strukturnih reformi temeljem kojih su ili projicirane određene uštede u osnovnom scenariju ili su preuzete garancije koje su prema osnovnom scenariju trebale biti samo uvjetna obveza. Za potrebe ovog testa, arbitrarno je pretpostavljeno jednokratno povećanje rashoda od 1 milijarde kuna u 2009. godini. Efekt takvog povećanja pokazuje da se povećanje ukupnog neto zaduživanja prenosi na čitavo promatrano razdoblje.

Tablica 9: Pretpostavke osnovnog scenarija i rezultati testa osjetljivosti

	2007.	2008.p	2009.p	2010.p	2011.p
Pretpostavke (osnovni scenarij)					
Realni BDP, stopa rasta	5,6	2,5	2,0	3,2	4,0
Inflacija (deflator BDP-a)	4,0	6,2	3,7	3,5	3,2
Prihodi, stopa rasta	12,8	8,0	4,8	5,8	6,5
Rashodi, stopa rasta	9,3	10,1	4,7	4,9	5,2
Neto pozajmljivanje (+) / zaduživanje (-)					
Osnovni scenarij	-1,6	-1,3	-0,9	-0,6	0,0
Scenarij niže stope gospodarskog rasta	-1,6	-1,3	-1,5	-1,9	-1,4
Scenarij lošijeg ostvarenja prihoda	-1,6	-1,3	-1,9	-2,8	-2,2
Scenarij jednokratnog porasta rashoda	-1,6	-1,3	-1,2	-0,9	-0,3

Izvor: MFIN

Grafikon 7: Rezultati testa osjetljivosti

Izvor: MFIN

Testovi osjetljivosti kretanja javnog duga

Kontinuirano provođenje testova osjetljivosti javnog duga od iznimne je važnosti kako bi se pravovremeno i realno sagledale različite implikacije alternativnih scenarija makroekonomskih i fiskalnih pretpostavki. Osim toga, provođenjem testova koji uključuju različite scenarije osnovnih odrednica kretanja javnog duga sagledava se i jačina reakcije kretanja javnog duga na svaku od pretpostavljenih izmjena u odnosu na središnju srednjoročnu projekciju. U konačnici, provođenjem testova osjetljivosti javnog duga, osigurava se i podloga za sagledavanje mogućih koraka koji bi ublažili negativna kretanja razine javnog duga, a koja bi mogla nastati uslijed promjena u osnovnim odrednicama.

Testovi osjetljivosti kretanja javnog duga počivaju na postavci osnovnog (baseline) scenarija koji se temelji na srednjoročnim makroekonomskim projekcijama i pretpostavkama. Zatim se provodi niz alternativnih scenarija kojima se pretpostavljene veličine zadržavaju na određenoj (povijesnoj) razini ili se podvrgavaju različitim šokovima.

U tom kontekstu, provedeni su testovi koji pretpostavljaju kretanje duga prema pretpostavkama povijesnih vrijednosti njegovih ključnih odrednica, zatim test nižeg gospodarskog rasta, test zadržavanja primarnog salda na razini povijesnog prosjeka i šok rasta

realne kamatne stope, test reakcije duga na deprecijaciju domaće valute te test šoka uvjetnih obveza.

Provodeći prethodno opisane testove osjetljivosti, zamjetno je da bi najveći učinak na kretanje javnog duga u narednim godinama imala deprecijacija domaće valute, posebno prema euru. Razlog tome je činjenica da je oko 4/5 ukupnog javnog duga denominirano u stranoj valuti od čega je oko 60% u eurima.

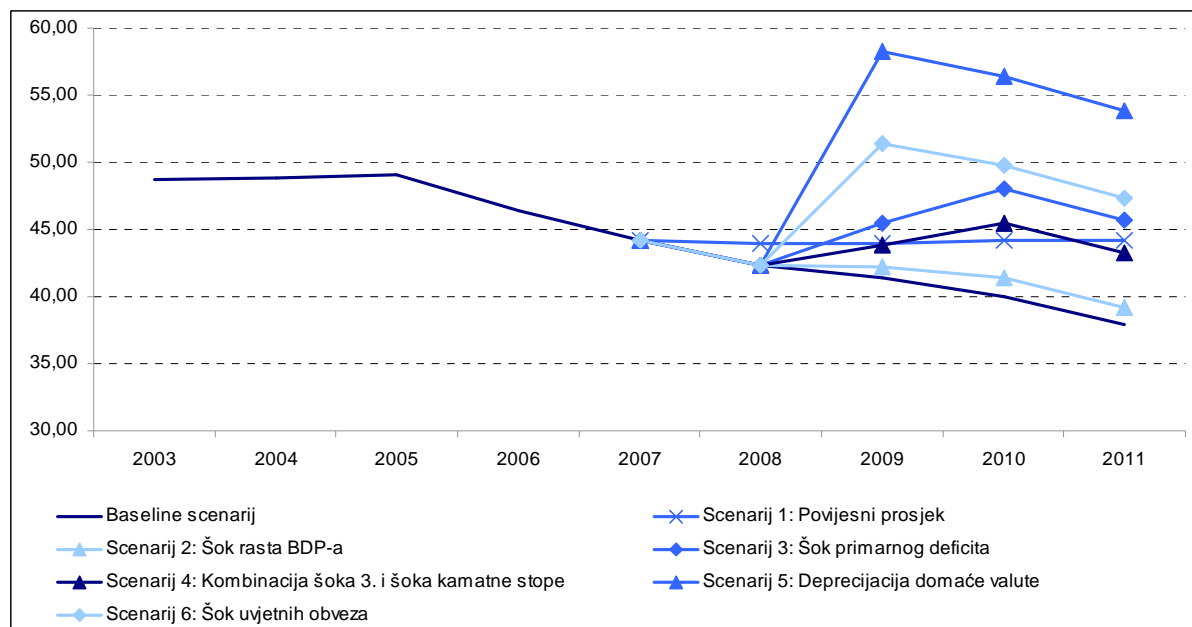
Ovaj test je proveden s arbitrarnom 30-postotnom deprecijacijom kune u 2009. godini te je zamjetno kako bi se u takvim uvjetima moglo očekivati znatno povećanje udjela javnog duga u BDP-u iako bi javni dug čak i uz ovakvu visoku razinu deprecijacije domaće valute zadržao svoj udio ispod 60% procijenjenog BDP-a. Jačina reakcije udjela javnog duga u BDP-u uslijed pretpostavljenog šoka deprecijacije ukazuje na važnost ostvarivanja niskih razina fiskalnih deficita te usmjerenosti na domaće izvore financiranja.

Također, provedeni testovi pokazuju visoku razinu reakcije javnog duga na promjene u uvjetnim obvezama (garancijama). Navedeno ukazuje na potrebu obuzdavanja njihova rasta odnosno na potrebe provođenja restrukturiranja pojedinih sektora gospodarstva čime bi se otklonila i potreba za izdavanjem različitih oblika garancija.

Osim navedenoga, javni dug pokazuje nepovoljno srednjoročno kretanje u slučaju šoka primarnog salda. Za potrebe testa osjetljivosti javnog duga na promjene primarnog salda isti je u dvije uzastopne godine pogoršan za dvije standardne devijacije u odnosu na središnju srednjoročnu projekciju. Obzirom na činjenicu da je primarni saldo glavni generator javnog duga njegovo pogoršavanje ima za rezultat vrlo nepovoljno kretanje javnog duga u srednjem roku posebno imajući u vidu činjenicu da efekti šoka primarnog deficita jenjavaju vrlo sporo.

Scenariji u kojima se pretpostavke kretanja javnog duga baziraju na povijesnim (prosječnim) razinama pokazuju postupni rast udjela javnog duga u BDP-u prema kraju promatranog razdoblja. Time se jasno ukazuje na potrebu daljnjeg provođenja fiskalne prilagodbe.

Grafikon 8: Kretanje udjela javnog duga u BDP-u prema različitim scenarijima (%)

Izvor: MFIN

Tablica 10: Rezultati testa osjetljivosti javnog duga

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
I. Središnja srednjoročna projekcija	44,2	42,3	41,4	40,0	37,9
II. Analiza osjetljivosti udjela javnog duga u BDP-u					
1. Realna stopa rasta BDP-a, realna kamatna stopa i primarni deficit u razdoblju 2009.-2011. na razini povijesnih prosjeka	44,2	44,0	44,0	44,1	44,1
2. Realna stopa rasta BDP-a u 2009. na razini 0% i 2010. na razini 1/2 projiciranog realnog rasta BDP-a	44,2	42,3	42,2	41,4	39,2
3. Primarni deficit u 2009. i 2010. na razini povijesnog prosjeka umanjeno za dvije standardne devijacije	44,2	42,3	45,4	48,1	45,7
4. Kombinacija scenarija 3. i šok realne kamatne stope od jedne standardne devijacije u 2009. i 2010.	44,2	42,3	43,8	45,5	43,2
5. Jednokratna deprecijacija od 30 posto u 2009.	44,2	42,3	58,2	56,4	53,8
6. Porast ostalih tokova koji uzrokuju porast duga (garancija) u visini od 10 posto BDP-a, u 2009.	44,2	42,3	51,4	49,7	47,3
		Povijesni prosjeak		Standardna devijacija	
Povijesne vrijednosti ključnih varijabli (posljednjih 6 godina)					
Primarni saldo		1,7		1,1	
Realna stopa rasta BDP-a (u %)		5,0		0,6	
Nominalna kamatna stopa (u %)/6		5,5		0,1	
Realna kamatna stopa (u %)		1,9		0,3	
Stopa inflacije (deflator BDP-a, u %)		3,6		0,3	
Udio javnih prihoda u BDP-u		45,2		0,6	

Izvor: MFIN

3.2.2 Usporedba novog i prethodnog PEP-a

U ovom poglavlju dajemo pregled ukupne razine prihoda, rashoda i neto pozajmljivanja/zaduživanja prema prošlogodišnjem i ovogodišnjem PEP-u uz objašnjenje razlika navedenih veličina.

Značajni dio razlike u razini prihoda, rashoda i neto pozajmljivanja/zaduživanja izraženima udjelima u BDP-u u promatranim godinama proizlazi iz različitih razina nominalnog BDP-a. Razlike u nominalnim iznosima BDP-a u novom programu u odnosu na prethodni rezultat su izmijenjenih makroekonomskih pretpostavki. Naime, u razdoblju 2008. - 2010., projicirani rast realnog BDP-a u prosjeku je iznosio 6,5% sukladno prethodnom, odnosno 2,6% sukladno novom programu. Za isto razdoblje, prosječna stopa rasta deflatora BDP-a iznosila je 3,4% sukladno prethodnom programu odnosno 4,5% sukladno novom. Također, razina nominalnog BDP-a za 2007. godinu veća je u novom programu u odnosu na prethodni. Niža razina realnog rasta BDP-a, viša razina rasta deflatora BDP-a te viša razina nominalnog BDP-a u 2007. sukladno novom programu, a u odnosu na prethodni, utjecali su na kretanje projiciranih razina nominalnog BDP-a u promatranom razdoblju te time i na kretanje promatranih veličina izraženih udjelima u BDP-u.

No, razlike pojedinih fiskalnih veličina za iste godine iz prošlogodišnjeg i ovogodišnjeg PEP-a proizlaze i iz drugih razloga, specifičnih za prihode, odnosno za rashode.

Na strani prihoda valja naglasiti kako je 2007. godina ostvarena u skladu s planom dok je u ostalim godinama došlo do promjena u projiciranim razinama prihoda. Naime, prihodi su veći u 2008. godini iz razloga boljeg od prethodno planiranog kretanja prihoda u prvoj polovici 2008. godine te su u okviru izmjena i dopuna proračuna za 2008. godinu izrađene nove projekcije prihoda za navedenu godinu. Također, utjecaj na kretanje udjela prihoda u BDP-u ostvaren je po osnovi jednokratnih prihoda i to prvenstveno uslijed kretanja prihoda od dobiti trgovačkih društava, banaka i ostalih financijskih institucija te dividendi. Učinak više razine prihoda u 2008. godini prenosi se kroz bazni efekt do kraja promatranog razdoblja, no niže očekivane razine ukupne gospodarske aktivnosti u 2009. i 2010. godini utječu na kretanje prihoda u suprotnom smjeru.

Na razlike u razini rashoda izraženih udjelom u BDP-u između prethodnog i ovogodišnjeg programa utjecali su različiti čimbenici. Osim učinaka promjene razine nominalnog BDP-a valja izdvojiti učinak rasta kapitalnih transfera što značajnim dijelom proizlazi iz promjene u obuhvatu opće države. Razlika u obuhvatu opće države proizlazi iz definiranja novog obuhvata institucionalnih sektora nacionalnih računa sukladno ESA 95 metodologiji koja je u

primjeni od sredine 2008. godine. Primjena nove metodologije u određivanju obuhvata institucionalnih sektora odrazila se i na obuhvat sektora opće države. Naime, pojedine institucionalne jedinice, koje su do sada bile u sektoru opće države, sukladno pravilima razvrstane su u druge sektore, dok su pak neke druge institucionalne jedinice u njega uvrštene. Jedna od najznačajnijih promjena u tom pogledu jest razvrstavanje Hrvatskih autocesta izvan sektora opće države što utjecalo na kretanje kapitalnih transfera u promatranom razdoblju. Navedeno proizlazi iz činjenice da se transferi prema ovoj jedinici više ne konsolidiraju u proračunu opće države već su sada čisti rashod. Na kretanje kapitalnih transfera u promatranom razdoblju utjecaj su ostvarile i promjene u makroekonomskim pretpostavkama.

Nadalje, razlike u razinama rashoda izraženih udjelom u BDP-u između dva programa dijelom proizlaze i iz rashoda za subvencije. Razlog tomu prvenstveno proizlazi iz subvencija u poljoprivredi. Naime, projekcije u prošlogodišnjem programu vezale su se na projekciju 2007. godine dok je konačna realizacija bila na višoj razini kao i projekcije za srednjoročno razdoblje. Također, promjene su uzrokovane i razlikama u razini projiciranih bruto investicija u fiksni kapital što također najvećim dijelom proizlazi iz već opisane promjene obuhvata sektora opće države. Od ostalih promjena valja još izdvojiti učinke socijalnih transfera koji su pod utjecajem rashoda usmjerenih na sanaciju zdravstva u okviru izmjena i dopuna proračuna za 2008. godinu te učinaka zdravstvene reforme od 2009. godine na dalje.

Tablica 11: Usporedba prihoda, rashoda i neto pozajmljivanja/zaduživanja opće države prema prošlogodišnjem i ovogodišnjem PEP-u

	2007.	2008.p	2009.p	2010.p	2011.p
PEP 2009. - 2011. (% BDP-a)					
Ukupni prihodi	46,0	45,7	45,2	44,8	44,4
Ukupni rashodi	47,6	46,9	46,1	45,4	44,4
Neto pozajmljivanje/zaduživanje	-1,6	-1,3	-0,9	-0,6	0,0
PEP 2008. - 2010. (% BDP-a)					
Ukupni prihodi	46,2	43,7	42,8	41,8	
Ukupni rashodi	47,8	45,2	43,4	41,6	
Neto pozajmljivanje/zaduživanje	-1,6	-1,5	-0,6	0,2	
Razlika: PEP 2008.-2010. i 2007.-2009. (postotni bodovi)					
Ukupni prihodi	-0,2	1,9	2,4	3,0	
Objašnjeno:					
promjena nominalnog BDP-a	-0,2	0,3	2,0	3,5	
konačno ostvarenje 2007.	0,0				
povećanje jednokratnih prihoda		0,3	0,2	0,0	
razlika u projekciji za 2008.		1,3			
razlika u projekciji za 2009.			0,1		
razlika u projekciji za 2010.				-0,5	
Ukupni rashodi	-0,2	1,7	2,7	3,8	
Objašnjeno:					
promjena nominalnog BDP-a	-0,2	0,3	2,1	3,4	
subvencije		0,4	0,3	0,3	
socijalni transferi		0,3	0,9	0,9	
bruto investicije u fiksni kapital		-0,4	-0,5	-0,3	
rashodi za kamate		-0,2	-0,3	-0,5	
rashodi za zaposlene		0,3	0,3	-0,3	
kapitalni transferi		0,7	0,2	0,3	
ostalo		0,3	-0,3	0,0	
Neto pozajmljivanje/zaduživanje	0,0	0,2	-0,3	-0,8	

Izvor: MFIN

3.3 KVALITETA JAVNIH FINACIJA

U proteklom razdoblju provedene su brojne mjere usmjerene na podizanje kvalitete javnih financija. Naime, 15. srpnja 2008. godine donesen je novi Zakon o proračunu (NN, br. 87/08) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2009. godine, a kojim se uvode kvalitativne promjene u

upravljanju proračunom⁸. Izrađen je Registar neporeznih prihoda kao jedan od prvih koraka u smjeru pojednostavljenja i racionalizacije neporeznih prihoda, a time i rasterećenja građana i gospodarskih subjekata. Također, u završnoj fazi je i izrada Registra socijalnih naknada i Registra državnih potpora kao preduvjeta racionalnijeg trošenja proračunskih sredstava. Unaprijeđena je primjena izvještavanja statistike javnih financija prema međunarodno priznatim metodologijama. Glede prihodovne strane proračuna, provodile su se aktivnosti na jačanju kontrole prikupljanja poreznih prihoda. U tom kontekstu proveden je projekt financiran u okviru programa Phare 2005 koji je pridonio unaprijeđenju rada kontrolnih službi Porezne uprave Republike Hrvatske u području nadzora velikih poreznih obveznika te analizi problematike međunarodnog poreznog okruženja s naglaskom na borbu protiv porezne utaje.

Nadalje, 9. svibnja 2008. godine donesen je Zakon o osobnom identifikacijskom broju (NN, br. 60/08) kojim se uređuje način uvođenja, određivanja, dodjeljivanja, korištenja i poništavanja osobnoga identifikacijskog broja. Primjena osobnog identifikacijskog broja započela je 1. siječnja 2009. godine te će pridonijeti povećanju učinkovitosti u borbi protiv korupcije, podizanju učinkovitosti poreznog sustava, djelotvornijem funkcioniranju sustava socijalnih davanja, kao i njihovom boljem ciljanju. Osobni identifikacijski broj uveden je s ciljem opće informatizacije javne uprave koja ima za cilj povećati učinkovitost državnih institucija i smanjiti administrativna opterećenja za građane, zatim automatske razmjene podataka između tijela državne uprave i drugih državnih institucija što će građanima omogućiti brže i lakše ostvarivanje njihovih prava, boljeg pregleda nad imovinom građana i pravnih osoba, te prilikom i tijekom novca što je ključan preduvjet za transparentnu ekonomiju i sustavno suzbijanje korupcije, te usklađivanja hrvatskog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU.

U narednom srednjoročnom razdoblju, okosnicu porezne politike činit će prilagodba hrvatskog poreznog zakonodavstva pravnoj stečevini EU. Pored toga, nastavit će se s podizanjem učinkovitosti kontrole trošenja i pravovremenog izvršavanja proračunskih rashoda s ciljem njihova usmjeravanja u strateški važna područja.

Važan doprinos podizanju kvalitete javnih financija pružio je i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o javnoj nabavi koji je stupio na snagu 1. siječnja 2009. godine (NN, br. 125/08). Kvalitativne promjene odnose se na ugradbu novih odredbi europskog prava u području pravne zaštite, roka mirovanja i izuzeća od primjene Zakona. Dodatno, otklonjene su nejasnoće i poteškoće u primjeni nekih instituta, a posebice onih koje se odnose na pregovarački postupak bez prethodne objave, rokove za dostavu ponuda i zahtjeva za sudjelovanje, poništenje grupe ili dijela postupka javne nabave, predmet nabave i plan nabave. Nadalje, potrebno je spomenuti i donošenje Zakona o javno-privatnom partnerstvu u listopadu 2008. godine koji predstavlja temelj za sustavan razvoj primjene modela javno-privatnog partnerstva u Republici Hrvatskoj.⁹

Značajnu podršku daljnjem podizanju kvalitete javnih financija pružit će i provođenje strukturnih reformi među kojima posebno treba izdvojiti reformu zdravstvenog sustava kojoj je osnovni cilj poboljšati zdravstvene usluge i stabilizirati sustav u cjelini.

U kontekstu strukturnih reformi važno je istaknuti usmjerenost cjelokupne ekonomske, a time i fiskalne politike, na poticanje znanja i izvrsnosti odnosno na stvaranje društva temeljenog na znanju kao načinu povećanja konkurentnosti gospodarstva. Slijedom navedenog, u proteklom razdoblju se sustavno unaprijeđivala kvaliteta obrazovanja, znanosti i istraživanja u skladu s ciljevima definiranima Lisabonskom deklaracijom te Strateškim okvirom za razvoj 2006.-2013. Mjere koje su se provodile usmjerene su na poticanje stjecanja sve viših stupnjeva obrazovanja te izjednačavanja ponude i potražnje na tržištu rada, a sastojale su se od izrade

⁸ Novi Zakon o proračunu i promjene koje donosi u odnosu na Zakon o proračunu iz 2003. godine detaljnije su objašnjeni u poglavlju Institucionalna obilježja javnih financija u okviru ovog dokumenta.

⁹ Odredbe ovog Zakona detaljnije su objašnjene u poglavlju 4.1.7. Javno-privatno partnerstvo.

Nacionalnog kurikulumu, kako za predškolsko, tako i za opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, provođenja vanjskog vrednovanja obrazovanja u cilju ujednačavanja standarda obrazovanja u RH i EU, poticajnih mjera pružanja besplatnih udžbenika, besplatnog prijevoza za učenike i smještaja u učeničkim domovima, osuvremenjivanja i smanjivanja broja strukovnih programa, osnivanja novih obrazovnih ustanova, izrade strateških dokumenata za područje znanosti i istraživanja, sustava potpora za istraživanje i razvoj u tvrtkama putem poreznih olakšica, financiranja obrazovanja odraslih radi stjecanja zanimanja ili prekvalifikacije.¹⁰

Nadalje, važno je istaknuti orijentaciju fiskalne politike prema ravnomjernijem razvoju Hrvatske. Naime, uz primjenu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, kojom se postiže ravnomjernija i pravednija raspodjela poreznih prihoda na području Republike Hrvatske, značajna sredstva izdvajala su se za brojne razvojne i infrastrukturne projekte sa svrhom intenziviranja gospodarske aktivnosti i povećanja kvalitete života građana. Kao rezultat takvog usmjerenja, ulaganje u regionalni razvoj više se nego udvostručilo u posljednje tri godine. Slijedom utjecaja nepovoljnih vanjskih makroekonomskih uvjeta, u narednom srednjoročnom razdoblju doći će do vremenske realokacije pojedinih ulaganja u infrastrukturne projekte.

Za daljnje poticanje ekonomske aktivnosti velik značaj ima stvaranje poticajnog poslovnog okruženja. U tom smislu, državna se sredstva usmjeravaju u provedbu ključnih mjera u području javne uprave i pravosuđa. Naime, cilj je ukloniti administrativne prepreke te uspostaviti modernu, djelotvornu i profesionalnu javnu upravu koja će biti na usluzi svim poduzetnicima i građanima. Također, cilj je uspostaviti učinkovit pravosudni sustav i njegovati vladavinu prava kroz sustavnu borbu protiv korupcije što se očituje i u izdvajanjima iz proračuna za tu namjenu. Aktivan doprinos države u poticanju poduzetništva ogleda se i u brojnim programima poticanja obrta, malog i srednjeg poduzetništva, kao i turizma, poljoprivrede i ribarstva.

U kontekstu javnih financija važno je spomenuti i upravljanje pretpristupnim programima Europske unije. Naime, tijekom 2008. godine intenzivno se radilo na jačanju kapaciteta za korištenje fondova Europske unije. Ispunjena su mjerila postavljena od strane Europske komisije, što je rezultiralo ukidanjem suspenzije na potpisivanje ugovora iz programa PHARE 2006. U pretpristupnom programu Phare 2006 ugovoreno je 84,8% dodijeljenih sredstava ili 44,79 milijuna eura što će se provesti kroz ukupno 119 ugovora. 8,8% PHARE 2006 sredstava su uštede postignute ugovaranjem po nižoj cijeni od planirane. Tijekom 2008. godine potpisano je i nekoliko ugovora za velike infrastrukturne projekte koji se financiraju kroz pretpristupni program ISPA. To su ugovori za rehabilitaciju željezničke pruge Vinkovci-Tovarnik-državna granica u iznosu od 41,76 milijuna eura i ugovor o signalizaciji na predmetnoj pruzi u iznosu od 16,41 milijuna eura. Počeli su i radovi u gradu Karlovcu na izgradnji pročišćivača vode i otpadnih voda, a prema ugovoru potpisanom u iznosu od 14,5 milijuna eura. U jesen 2008. godine Republika Hrvatska dobila je akreditaciju za prve četiri komponente novog pretpristupnog programa IPA.

3.4 DUGOROČNA ODRŽIVOST JAVNIH FINACIJA

Procjena dugoročne održivosti javnih financija polazi od dugoročnih projekcija stanovništva Republike Hrvatske u varijanti srednjeg fertiliteta s migracijama¹¹ te osnovnih

---

¹⁰ Mjere usmjerene na razvoj društva temeljenog na znanju detaljnije su izložene u poglavlju 4.6.1. Razvoj društva temeljenog na znanju

¹¹ Iste dugoročne projekcije stanovništva korištene su u izradi prethodna dva PEP-a, a koje je Državni zavod za statistiku objavio 2006. godine.

makroekonomskih pretpostavki budućih kretanja, a koje u odnosu na prethodni PEP predviđaju niže stope realnog rasta BDP-a u inicijalnom razdoblju, više stope nezaposlenosti te nove fiskalne projekcije za razdoblje do 2011. godine.

Projekcije su izrađene pod pretpostavkom da u prognostičkom razdoblju neće doći do značajnijih promjena u primjeni trenutno važećih zakonskih rješenja koji reguliraju javne rashode za mirovine i zdravstvo te da neće doći do promjena u obračunu i naplati doprinosa za socijalno osiguranje. Međutim, ovdje valja napomenuti da su pri procjeni uzeti u obzir očekivani učinci usklađivanja novih i starih umirovljenika, povećanja prijevremenih starosnih i invalidskih mirovina te razine najnižih mirovina, kao i najnovije izmjene zakonodavstva u području zdravstvenog osiguranja, kojima se ne uvode samo promjene u načinu financiranja zdravstvene službe, nego i promjene u financiranju primarne zdravstvene zaštite, bolničkog sustava te bolovanja.¹² Svi ostali javni prihodi, osim doprinosa, ostat će nepromijenjeni kao udio u BDP-u, a isto tako se pretpostavlja da će i svi drugi rashodi, osim rashoda za mirovine, zdravstvo i kamate, zadržati svoj udio u BDP-u. Važno je naglasiti da se od 2009. godine u doprinose za zdravstveno osiguranje uključuje i novih 3% doprinosa iz mirovina onih umirovljenika, čija je mirovina veća od prosječne plaće.

U pogledu stopa participacije, pretpostavlja se da će ekonomski agenti zadržati svoj obrazac ponašanja nepromijenjen tj. da će stope participacije po karakterističnim dobnim skupinama (15-24, 25-49 i 50-64) i spolu ostati nepromijenjene. Uz takvu pretpostavku, može se vidjeti da će nakon 2010. godine doći do pada ukupne stope participacije uslijed sve većeg udjela stanovništva u starijim dobnim skupinama.

Stopa nezaposlenosti projicirana je kao padajuća do 2012. godine, kada će dosegnuti razinu strukturne stope nezaposlenosti od oko 7,0%, a pretpostavka je zadržavanje iste do 2050. godine. Rast proizvodnosti po zaposlenom izveden je iz pretpostavki o realnom rastu BDP-a te kretanja broja zaposlenih, što je određeno dugoročnim demografskim projekcijama i pretpostavljenim stopama participacije.

Na temelju opisanih pretpostavki predviđa se blagi pad prihoda od doprinosa za mirovinsko osiguranje sa 6,9% u 2005. na 6,3% BDP-a u 2015. godini te njihova stabilizacija u daljnjem vremenskom razdoblju. Glavni uzrok tome jest postupno povećanje udjela zaposlenih s mirovinskim osiguranjem u oba obvezna mirovinska stupa tj. onih koji uplaćuju 15% od svoje bruto plaće u prvi stup, a 5% u drugi stup mirovinskog osiguranja. Stariji zaposlenici većinom su osigurani samo u prvom mirovinskom stupu gdje odlazi ukupan iznos njihovih doprinosa (20%). S vremenom će stariji zaposlenici odlaziti u mirovinu pa će sve više biti onih osiguranika čijih 15% uplaćenih doprinosa odlazi u prvi mirovinski stup. Stabilizacija udjela doprinosa od mirovina na 6,3% BDP-a nakon 2015. godine rezultat je pretpostavki prema kojima je rast realnih plaća po zaposlenom jednak rastu proizvodnosti rada, a stopa doprinosa definirana kao konstantan udio plaća gdje se kod doprinosa za mirovinsko osiguranje uzimaju u obzir više stope doprinosa za prvi stup kod starijih umirovljenika.

Rezultati projekcija ukazuju na smanjivanje javnih rashoda za mirovine¹³ i to s 9,9% u 2005. na 7,0% BDP-a u 2050. godini pri čemu su iz analize isključene mirovine i trajna prava branitelja. Taj udio je blago viši u odnosu na predviđanja u prethodnom PEP-u, što je uglavnom posljedica nižih realnih stopa rasta BDP-a. Iako se povećava broj starijih osoba, zbog provedene mirovinske reforme i smanjivanja relativnih mirovina isplaćenih iz prvog stupa, dugoročno se procjenjuje smanjivanje udjela javnih mirovinskih rashoda u BDP-u. Takav rezultat vrlo je izvjestan ukoliko se zadrže svi parametri obračuna mirovina koji danas vrijede odnosno indeksiranje mirovina na plaće i cijene. Također, uzeto je u obzir i smanjivanje udjela umirovljenika kojima se mirovina u potpunosti isplaćuje iz prvog stupa, a

¹² Detaljnije obrađeno u poglavljima 4.3.2. Sustav socijalne sigurnosti i 4.6.2. Reforma zdravstva.

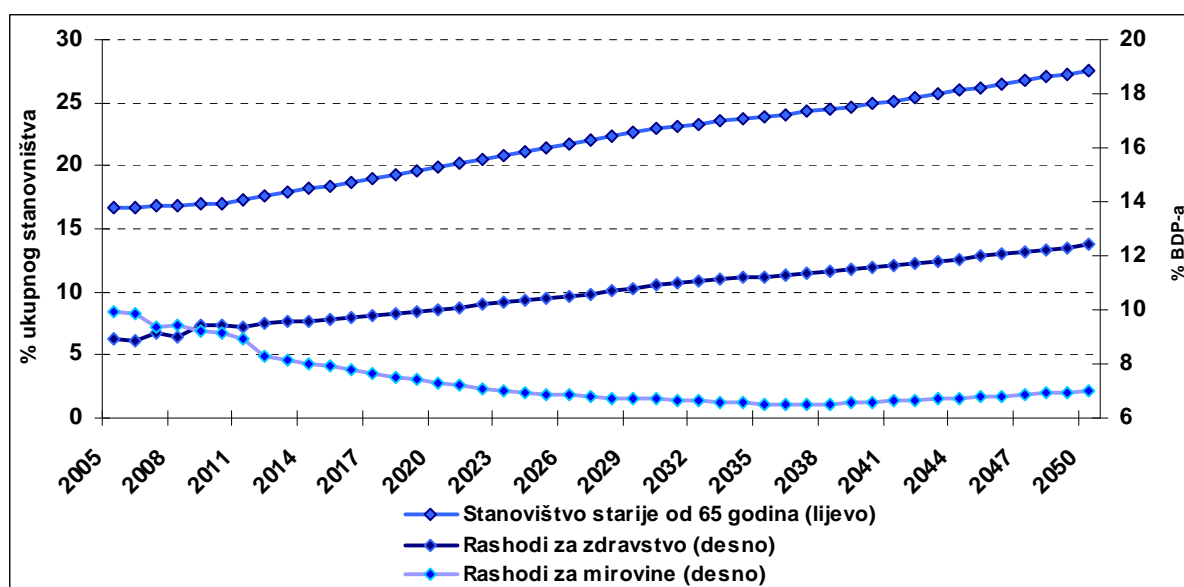
¹³ U javne rashode za mirovine računaju se samo rashodi koje se isplaćuju na teret državnog proračuna, ali ne i rashodi privatnih, obveznih i dobrovoljnih mirovinskih fondova.

povećanje udjela onih umirovljenika kojima se osnovna mirovina isplaćuje iz prvog stupa, a preostali dio iz drugog stupa, koji će se financirati iz individualne kapitalizirane mirovinske štednje.

Rast javnih rashoda za zdravstvo je projiciran sa 6,2% BDP-a u 2005. na 13,7% BDP-a u 2050. godini. Projekcija je izrađena na osnovi procjene čistog učinka starenja stanovništva i rasta rashoda u skladu s rastom proizvodnosti rada, ali i na temelju očekivanog učinka nove zdravstvene reforme i sve većih troškova razvoja zdravstvenog sektora, posebno u području izdataka za lijekove i novih tehnologija, koji se kontinuirano razvijaju u medicini. Čisti učinak starenja stanovništva odražava promjene obilježene sve većim udjelom starijih dobnih skupina, koje su ujedno i najveći korisnici zdravstvene zaštite. U projiciranju je dodatno pretpostavljeno da će zdravstveni rashodi za svaku dobnu skupinu i spol rasti kao i BDP po zaposlenom, što znači da će slijediti kretanja u gospodarstvu i društvu općenito. Međutim, kako su plaće zdravstvenog osoblja jedna od najvažnijih komponenti u troškovima zdravstva, može se pretpostaviti njihov rast u skladu s prosječnim realnim plaćama u cijelom gospodarstvu, koje su u ovom slučaju izjednačene s rastom proizvodnosti rada odnosno BDP-a po zaposlenoj osobi.

U okviru rashodnih kategorija, valja spomenuti i kamate za koje se predviđa smanjenje i to s razine od 2,2% BDP-a u 2005. godini na 1,2% BDP-a u 2050. godini. Opisano kretanje pojedinih prihodnih i rashodnih kategorija uvelike će odrediti i kretanje ukupnih prihoda i rashoda u promatranom prognostičkom razdoblju.

Grafikon 9: Starenje stanovništva te izdaci za mirovine i zdravstvo

Izvor: MFIN

3.5 INSTITUCIONALNA OBILJEŽJA JAVNIH FINACIJA

Pravni okvir kojim se uređuje područje javnih financija sastoji se od nekoliko razina: Ustava Republike Hrvatske, Zakona o proračuna i njegovih provedbenih propisa, godišnjeg proračuna Republike Hrvatske te pravilnika i uputa, dok temeljni razvojni dokument za ovo područje čini Strategija unapređenja i modernizacije procesa u sustavu Državne riznice 2007. – 2011. godine. Najvažniji propis kojim se uređuju proračunski procesi, odnosi između institucija unutar sustava proračuna te utvrđuju osnovni preduvjeti potrebni za osiguranje fiskalne discipline i kvalitetno upravljanje javnim sredstvima jest Zakon o proračunu.

U srpnju 2008. godine Hrvatski sabor usvojio je novi Zakon o proračunu koji je stupio na snagu 1. siječnja 2009. godine, a kojim se detaljno definiraju instrumenti za upravljanje javnim rashodima i uređuju procesi planiranja, izrade, donošenja i izvršavanja proračuna, upravljanje imovinom i dugovima, upravljanje javnim dugom, zaduživanje i jamstvo države te jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, proračunski odnosi u javnom sektoru, računovodstvo te proračunski nadzor.

Novi Zakon, u odnosu na Zakon o proračunu iz 2003. godine, donosi:

- Uvođenje strateškog planiranja i izrade trogodišnje strategije Vladinih programa kako bi strateški prioriteti i ciljevi Vladine politike izravno utjecali na alokaciju sredstava unutar proračuna.
- Osim proračuna za jednu proračunsku godinu, Hrvatski sabor, odnosno predstavničko tijelo (na lokalnoj razini), usvaja i projekcije proračuna za sljedeće dvije godine.
- Hrvatski sabor, odnosno predstavničko tijelo donosi proračun na višoj razini ekonomske klasifikacije, odnosno razini podskupine (trećoj razini) u odnosu na dosadašnju četvrtu razinu odjeljka. Projekcije se usvajaju na drugoj razini ekonomske klasifikacije, uz zadržavanje postojeće detaljne razine izvještavanja u polugodišnjem i godišnjem izvještaju o izvršenju proračuna.
- Uključivanje jamstava koje jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave daju komunalnim društvima i drugim pravnim osobama u vlasništvu jedinica i suglasnosti koje jedinice daju komunalnim društvima i drugim pravnim osobama u svom vlasništvu, a koja su u prethodnoj godini poslovala s gubitkom i/ili su osnovana unazad dvije godine, te ustanovama čiji je osnivač jedinica, u opseg mogućeg zaduživanja te jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.
- Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dužne su izvijestiti Ministarstvo financija o suglasnostima danima komunalnim društvima i drugim pravnim osobama u vlasništvu jedinica i sklopljenim ugovorima o zaduživanju tih pravnih osoba.

Zakonom se, također, osigurava provođenje projekata koji se financiraju iz fondova Europske unije, između ostalog i omogućavanjem prenošenja neizvršenih projekata u sljedeću godinu, te izostavljanjem tih projekata iz ograničenja za zaduživanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

U 2009. godini planira se daljnje pojednostavljenje i racionalizacija sustava neporeznih prihoda te uspostavljenje kontrole nad uvođenjem novih neporeznih prihoda i to definiranjem kriterija i dodatnih ograničenja, a čemu će pridonijeti Registar neporeznih prihoda, koji je izrađen 2008. godine.

Također, u narednom trogodišnjem razdoblju provodit će se i mjere unapređenja proračunskih procesa zacrtane Strategijom, kao što su:

- razvoj pokazatelja uspješnosti koji će pridonijeti uspostavi sustava odgovornosti za postignute rezultate,
- uspostavljanje automatiziranog sustava nadzora nad stvaranjem obveza, uključujući i višegodišnje obveze,
- uspostavljanje cjelovitoga računovodstvenog sustava, odnosno povezivanje glavnih knjiga proračunskih korisnika s glavnom knjigom Državne riznice, čime će se osigurati raspolaganje podacima o nastalim obvezama i njihovom dospijeću,
- nastavak provođenja unutarnje revizije u sustavu/poslovnim procesima Državne riznice u skladu s procjenom rizika, zahtjevima menadžmenta i rezultatima procjene rizika provedenih u riznici.

4 STRUKTURNE REFORME

4.1 SEKTOR PODUZETNIŠTVA

4.1.1 Tržišno natjecanje i državne potpore

Tržišno natjecanje

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (Agencija) izradila je u suradnji s njemačkim stručnjacima iz projekta PHARE 2005 nacrt prijedloga novog Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja s ciljem uspostave učinkovitijeg sustava tržišnog natjecanja. Istodobno, s početkom međuresorne suradnje u Republici Hrvatskoj, prijevod nacrta upućen je i na mišljenje Europskoj komisiji (DGCOMP). Nacrt prijedloga Zakona u bitnome predviđa davanje Agenciji ovlasti za izricanje kazni poduzetnicima koji krše pravila tržišnog natjecanja te uspostavu sudske zaštite u kojoj će jedan sud biti nadležan za kontrolu zakonitosti odluka Agencije, kao i visine izrečenih kazni. Osim toga, predviđa se i niz postupovnih promjena koje će omogućiti pojednostavljenje postupaka pred Agencijom.

Slijedom višegodišnjih potreba rasta ljudskih resursa, Agencija je tijekom 2008. godine povećala stručnu službu zapošljavanjem osmero novih članova (ekonomista i pravnika), te je ojačana provedbena evidencija.

Slijedom novog Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja čije se usvajanje planira u prvom tromjesečju 2009. godine, bit će potrebno donijeti nekoliko provedbenih uredbi (Uredba o skupnom izuzeću u sektoru transporta, Uredba o načinu i kriterijima za izricanje i izračunavanje kazni i Uredba o kriterijima za smanjenje kazni ili oslobođenje od kazni), kao i izmjene postojeće Uredbe o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika, tijekom trećeg tromjesečja 2009. godine.

Edukacija o primjeni novih propisa u području tržišnog natjecanja, u srednjem će se roku osigurati kroz projekt IPA 2007, čija se provedba planira od trećeg tromjesečja 2009. godine.

Državne potpore

Dosadašnje mjere i aktivnosti u području državnih potpora u Hrvatskoj donijele su odgovarajuće pozitivne rezultate koji se očituju ponajprije u jačanju svijesti davatelja i korisnika državnih potpora o provedbi Zakona o državnim potporama, uspješnom restrukturiranju i privatizaciji sektora crne metalurgije te završnoj pripremi restrukturiranja tradicionalno važne djelatnosti, brodogradnje.

U rujnu 2008. godine, Vijeće Agencije usvojilo je Godišnje izvješće o državnim potporama za 2007. godinu, koje je u prosincu usvojeno u Hrvatskom saboru. Prema prikupljenim podacima, državne potpore dodijeljene tijekom 2007. godine iznosile su 8,9 milijardi kuna, što je 13% više u odnosu na 2006. godinu. Porast prije svega proizlazi iz većih iznosa dodijeljenih potpora u sektoru brodogradnje za sanaciju brodogradilišta, sektoru transporta (Hrvatske željeznice), sektoru čelika, potpora za sanaciju i restrukturiranje, regionalnih potpora i potpora za poljoprivredu i ribarstvo.

Ukupni udio državnih potpora u BDP-u u 2007. godini zadržao se na razini od 3,2% kakva je zabilježena i 2006. godine.

U pogledu vrsta instrumenata državnih potpora, u ukupnom iznosu državnih potpora u 2007. godini, najvećim su dijelom subvencije (58%), pa slijede državna jamstva (24,8%) i porezne olakšice (10%). Ostatak udjela (7,2%) odnosi se na povoljnije kredite i udjele u vlasničkom kapitalu. Prema kategorijama državnih potpora, od ukupno dodijeljenih državnih potpora, one

za horizontalne namjene iznosile su 14%, dok su državne potpore za posebne sektore (znatno učešće državne potpore za sanaciju brodogradilišta, uspješno provedena privatizacija dviju željezara) iznosile 48%. Daljnjih 36% ukupno dodijeljenih državnih potpora odnosi se na poljoprivredu i ribarstvo, a 2% na državne potpore na lokalnoj razini.

U 2008. godini ojačana je provedbena evidencija državnih potpora, kao rezultat učinkovite provedbe Zakona o državnim potporama i rada na objavljivanju odluka o popisu pravila i pravila o državnim potporama i ispunjavanju mjerila iz pregovora o članstvu u Europskoj uniji. U ovom kontekstu, radi se na kontinuiranom jačanju stručnih resursa putem zapošljavanja novih djelatnika.

Učinkovita provedba kontrole državnih potpora doprinosi osposobljavanju osjetljivih gospodarskih djelatnosti za ravnopravno i održivo tržišno natjecanje u Europskoj uniji. Pritom je proces restrukturiranja i privatizacije jedan od instrumenata pristupa društvima u teškoćama uz poštivanje propisa o državnim potporama, što će u konačnici polučiti racionalnije trošenje sredstava državnog proračuna.

Postupak odobravanja državnih potpora u području brodogradnje za pet hrvatskih brodogradilišta nastavit će se u skladu s odlukom Agencije iz srpnja 2008. godine, nakon što Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva i Hrvatski fond za privatizaciju obavijeste Agenciju o završetku provedbe procesa privatizacije i dostave joj plan ulaganja i poslovni plan investitora, te drugu potrebnu dokumentaciju i isprave sukladno propisima o državnim potporama. Naime, sukladno Odluci Vlade Republike Hrvatske, obveza novih investitora koji će biti odabrani u procesu privatizacije svakog brodogradilišta je, između ostalog, izraditi plan ulaganja i poslovni plan, u skladu s kojima bi se trebalo izvršiti restrukturiranje brodogradilišta i uspostaviti njihova dugoročna održivost (rentabilnost) na tržišnim načelima, a prema pravilima i propisima o državnim potporama koji se odnose na dodjelu potpora poduzetnicima u teškoćama.

U području politike državnih potpora, ista će se usmjeravati na dodjelu državnih potpora za ostvarivanje horizontalnih i regionalnih razvojnih ciljeva. Intencija daljnjeg dodjeljivanja horizontalnih subvencija, kao i prethodnih godina, temelji se na dodatnom povećanju udjela istih u ukupnom iznosu, te što kvalitetniju alokaciju sredstava u svrhu povećanja gospodarskog rasta i približavanja trendovima EU. Uz to, nastavit će se edukacija i usavršavanje stručnih potencijala Agencije i davatelja državnih potpora na svim razinama, te uz poseban naglasak na regionalnu i lokalnu samoupravu. Spomenuto se planira provesti uz podršku projekta IPA 2007.

Također, u planiranom je roku potrebno ostvariti spremnost davatelja državnih potpora za primjenu informatičkog sustava za praćenje i evidentiranje državnih potpora (CROSADS) uspostavljenog pri Agenciji radi sveobuhvatnog praćenja i izvješćivanja o državnim potporama u Republici Hrvatskoj.

Tome je potrebno pridodati i očekivane pozitivne rezultate iz procesa usklađivanja postojećih državnih potpora koje će doprinijeti korištenju državnih potpora za ciljeve koji su usklađeni s propisima o državnim potporama i pravnom stečevinom Europske zajednice.

Glede daljnjeg uređivanja zakonodavnog okvira, tijekom 2007. i 2008. godine doneseno je 24 odluke o objavljivanju pravila o državnim potporama. Do kraja 2009. godine donijet će se još tri odluke o objavljivanju pravila o državnim potporama.

U 2009. godini i nadalje putem Odbora za praćenje i pripremu objavljivanja popisa pravila i pravila o državnim potporama pratit će se novine iz pravne stečevine Europske zajednice te donositi odluke o objavljivanju popisa pravila i pravila o državnim potporama.

U prvom polugodištu 2009. godine planira se objava preostalih novih pravila (pravila o državnoj potpori u obliku jamstva, dodatak pravila o potpori prometu i GBER – Uredba o

skupnom izuzeću pojedinih pravila o državnim potporama, kao i objava pravila koja će biti donesena tijekom 2009. godine u okviru pravne stečevine EZ).

4.1.2 Privatizacija

Dovršetak privatizacije najvećeg dijela portfelja Hrvatskog fonda za privatizaciju (HFP) jedan je od preduvjeta za stvaranje efikasnog tržišnog gospodarstva, kao i stvaranja uvjeta koji će omogućiti povećanje udjela privatnog sektora u hrvatskom gospodarstvu sa svim pozitivnim učincima vezanim uz ravnopravno tržišno nadmetanje i jačanje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva.

Sredinom rujna 2008. godine portfelj Hrvatskog fonda za privatizaciju obuhvaćao je 890 društava (od čega je za prodaju raspoloživo 690 društava) s ukupnim temeljnim kapitalom od 66,7 milijardi kuna od kojih je 17,3 milijarde kuna u vlasništvu države. Iako su u proteklih godinu dana privatizirana 45 društva (5 prodajom putem javnog natječaja, a 40 društava brisano je iz sudskog registra nakon dovršenog postupka stečaja odnosno likvidacije)¹⁴, struktura portfelja prema broju društava i vlasničkim udjelima ostala je gotovo nepromijenjena u odnosu na prošlu godinu. Tako je HFP u 80% društava (712 društva) s udjelom do 25% u temeljnom kapitalu manjinski vlasnik, u 87 društava udio se kreće u rasponu od 25-50% , dok je u 96 društva, s udjelom preko 50%, država još uvijek većinski vlasnik.

Kao što je u nekoliko navrata isticano, dinamika prodaje društava u većinskom vlasništvu HFP-a rezultat je zahtjevne strukture preostalog portfelja, posebno s aspekta pronalaženja strateškog partnera (za prodaju 15 društava objavljena su 24 natječaja, od čega 9 za društva iz portfelja HFP-a i 6 za društava kćeri HŽ-a).

Nakon dovršetka privatizacije crne metalurgije prodajom Željezare Split, Valjaonice cijevi Sisak te aluminijskog kompleksa TLM Šibenik, nastavljen je rad na rješavanju problema dugoročne održivosti sektora brodogradnje, koji je s aspekta privatizacije, najkompleksniji i najzahtjevniji sektor preostao u portfelju HFP-a. Naime, u trećem tromjesečju poduzete su najznačajnije aktivnosti vezane uz pripreme brodogradilišta za privatizaciju temeljem Odluke o namjeri privatizacije i načelima privatizacije pet brodogradilišta u većinskom vlasništvu države koju je Vlada RH usvojila u svibnju 2008. godine.

Pored načela na kojima se trebaju zasnivati modeli privatizacije brodogradilišta spomenutom Odlukom, za tri brodogradilišta (Uljanik d.d., Pula, Brodogradilište Kraljevica d.d., te Brodotrogir d.d., Trogir) utvrđeni su i krajnji rokovi dovršetka privatizacije (tijekom 2009. godine). Pritom se restrukturiranje brodogradilišta treba provesti analogno modelu koji se koristio za privatizaciju sektora crne metalurgije, što pretpostavlja da će, nakon privatizacije, novi vlasnik/vlasnici u suradnji s Vladom izraditi individualne planove restrukturiranja i dostaviti ih na potvrdu Europskoj komisiji i Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja.

U cilju stvaranja uvjeta za okončanje procesa privatizacije u tijeku je i analiza različitih modaliteta najavljene transformaciju HFP-a, te priprema zakonskog okvira za osnivanje zatvorenih investicijskih fondova. Koncept dovršetka privatizacije značajnog dijela preostalog portfelja HFP-a, koje se sastoji uglavnom od manjinskih udjela (u 712 društava ili 80% portfelja država drži do 25% ukupnog broja dionica), temelji se na izboru kvalitetnih dionica, u najvećem broju slučajeva s tržišnom vrijednošću, koje bi se prenijele na zatvorene investicijske fondove. Upravljanje fondovima povjerilo bi se profesionalnim društvima za upravljanje izabranim na javnom natječaju. Pri tome kao izlazna strategija države predviđa se

---

¹⁴ Od ukupno 5 privatiziranih društava jedno društvo je društvo kćer HŽ-a - RVR Uslužne djelatnosti d.o.o Zagreb.

IPO dionica zatvorenih investicijskih fondova. Detaljna konkretizacija privatizacije kroz zatvorene investicijske fondove (broj fondova, pojedinačna vrijednost, vremensko trajanje) razradit će se nakon usvajanja zakonskog okvira kojim će se omogućiti djelovanje predmetnih fondova.

Realizacija iznesenog koncepta ulogu države svela bi, u najvećoj mjeri, na odlučivanje o privatizaciji društva u kojima drži većinski paket dionica i za koje se ocjeni da je pronalazak strateškog partnera najpogodniji oblik privatizacije (trenutačno je ukupno 87 društava iz portfelja HFP-a raspoloživih za prodaju). Društva čija se prodaja neće moći realizirati javnim natječajem, odnosno za koja se ne pronađe zainteresirani investitor kao besperspektivna društva putem stečaja, odnosno likvidacije, bit će prisiljena napustiti tržište.

4.1.3 Restrukturiranje željeznice

Postignuća u željezničkom sektoru u odnosu na PEP 2008-2010 prvenstveno se odnose na usvajanje zakonske regulative kojom će se osigurati daljnje mjere unaprjeđenja poslovnih procesa, efikasnije poslovanje i ostali kriteriji u skladu sa smjericama i strategijom razvoja željeznice. Zakonodavni okvir je donesen s ciljem usklađivanja "prvog i drugog željezničkog paketa" pravne stečevine EU u željezničkom sektoru. Tijekom istog razdoblja donijeti su sljedeći zakonski propisi:

- Zakon o Agenciji za sigurnost željezničkog prometa (NN 120/08) (*Safety Authority*),
- izrada podzakonskih akata vezano za Zakon o sigurnosti željezničkog prometa (4 pravilnika),
- Nacionalni program željezničke infrastrukture (NN 31/08),
- uspostava Samostalnog odjela za istraživanje željezničkih nesreća (*Investigation Body*),
- objava Izvješća o mreži 2009,
- potpisan Ugovor s upraviteljem infrastrukture,
- ISPA projekt „Obnova željezničke pruge Vinkovci – Tovarnik – državna granica“,
- predloženi projekti kroz IPA fond.

Liberalizacija željezničkog sektora i otvaranje mreže u prvom redu podrazumijeva daljnje usklađivanje zakonodavstva i stvaranje institucionalnog okvira usklađenog s postojećom praksom EU.

Dosadašnji „paket zakona“ koji uređuju željeznički sektor sadržavao je Zakon o željeznici, Zakon o podjeli trgovačkog društva HŽ, Zakon o sigurnosti u željezničkom prometu i četiri pripadajuća pravilnika. Tijekom 2007 i 2008. godine doneseni su sljedeći zakoni:

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o željeznici (NN 79/07),
- Zakon o Agenciji za regulaciju tržišta željezničkih usluga (NN 79/07),
- Zakon o Agenciji za sigurnost željezničkog prometa (NN 120/08).

Posredstvom nadležne Uprave, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture (MMPI) je osnovalo devet radnih grupa za izradu novih pravilnika proizašlih iz Zakona o sigurnosti u željezničkom prometu. Dosadašnja podzakonska regulativa pokazala se neadekvatnom i preobilnom, te se ovo kompleksno tehničko područje namjerava regulirati na novi način, pri čemu bi se sadašnjih 250 pravilnika/propisa svelo na novih 31 pravilnik/propis. Očekivane koristi od donošenja novih propisa očekuju se u smislu usklađivanja s tehničkim zakonodavstvom EU i postavljanja odgovarajućih kriterija za novu sistematizaciju radnih mjesta (izvršitelja) unutar postojećih željezničkih kompanija. Rok dovršetka planiran je do konca lipnja 2010. godine.

U nadolazećem razdoblju predstoje aktivnosti uspostave novih administrativnih tijela; Agencija za regulaciju tržišta željezničkih usluga (*Regulatory Body*), Agencija za nadzor sigurnosti željezničkog prometa (*Safety Authority*). Budući da je na snazi nova Uredba o unutarnjem ustrojstvu MMPI, osnovan je i novi Samostalni odjel za istraživanje željezničkih nesreća (*Investigation Body*). U istom razdoblju predviđeno je popunjavanje radnih mjesta u spomenutom Odjelu.

U ožujku 2008. godine Hrvatski sabor donio je „Nacionalni program željezničke infrastrukture“ (NPŽI). NPŽI je postavljen kao strateški dokument razvitka željezničke mreže RH, u razdoblju 2008.-2012. Ovim Programom postavljaju se kriteriji upravljanja i osuvremenjivanja postojeće mreže pruga, planira se razvoj i gradnja novih dionica pruga te se predlažu rješenja dosadašnjeg problema lokalnih pruga i problematike željezničko-cestovnih prijelaza. Ukupna financijska sredstva namijenjena provedbi NPŽI procjenjuju su na oko 18,1 milijardi kuna u čijoj strukturi proračunska sredstva participiraju s 88%, EU fondovi sa 6% i ostali izvori sa 6%. Od ukupno planiranih 18,1 milijardi kuna oko 12 milijardi namijenjeno je investicijskim ulaganjima u gradnju novih dionica i osuvremenjivanju postojeće mreže pruga, dok je oko 6 milijardi kuna namijenjeno održavanju postojeće mreže i regulaciji prometa. Kao bitni preduvjet za provedbu NPŽI trenutno se provode aktivnosti revizije statusa željezničke infrastrukture kao javnog dobra u općoj uporabi i s tim u vezi uređivanje pitanja vlasništva nad pojedinim nekretninama. Po dovršetku ovih aktivnosti namjerava se ustrojiti Baza podataka infrastrukture.

Sukladno Zakonu o željeznici i Zakonu o podjeli trgovačkog društva HŽ, novoosnovana tvrtka HŽ-Infrastruktura d.o.o. obavlja ulogu Upravitelja željezničke infrastrukture. Temeljem spomenutih Zakona, Upravitelj željezničke infrastrukture obavezan je donositi i objavljivati na razini godine, dokument „Izvjeste o mreži“. Prva Izjava o mreži za 2009. godinu bit će na snazi za sljedeći Vozni red 2008./2009. i objavljena je na službenim stranicama www.hznet.hr. Izjava o mreži, kao dokument, orijentiran je ka korisniku usluga i pruža sve relevantne informacije po pitanju opisa željezničke mreže, uvjeta pristupa, načina dodjeljivanja kapaciteta te modela zaračunavanja i naplate naknade za korištenje trase.

Polazište za strukturiranje cijene pristojbe, odnosno budući model zaračunavanja i naplate naknade za korištenje infrastrukture izvodi se iz visine ukupnih troškova tekućeg (operativnog) poslovanja Upravitelja željezničke infrastrukture. U sadašnjoj situaciji postojanja samo jednog putničkog operatera (željezničkog prijevoznika) i samo jednog robnog željezničkog prijevoznika, ukupna visina pristojbe određena je paušalno i ukupno iznosi 80 milijuna kuna u 2008. godini.

Sukladno važećim zakonima i uobičajenoj EU praksi u pogledu javnog financiranja, tijekom 2008. godine intenzivirane su aktivnosti na uvođenju novog modela javnog financiranja. S tim u vezi, tijekom lipnja 2008. godine potpisan je Ugovor o upravljanju željezničkom infrastrukturom između Vlade RH (zastupana u osobi ministra prometa) i Upravitelja infrastrukture (tvrtka HŽ-Infrastruktura d.o.o.). Ugovor je višegodišnji pri čemu se prilozi, koji čine sastavni dio Ugovora, izrađuju na godišnjoj osnovi i temelje se na financijskim sredstvima osiguranim u tekućoj godini. Suradnjom s inozemnim konzultantima izrađeni su Prijedlozi Ugovora o subvencioniranju prijevoznčkih usluga u željezničkom prometu (PSO – ugovori). Od 2008. godine namjerava se sklopiti dva PSO ugovora: PSO za subvencioniranje putničkih usluga i novi PSO za subvencioniranje kombiniranog prijevoza. Budući da su trenutno samo dva operatera za svaku vrstu prijevoza, ovi ugovori sklopit će se između MMPI i HŽ-Putničkog prijevoza d.o.o, odnosno između MMPI i HŽ-Cargo d.o.o.

Kako bi se osigurala dugoročna održivost željezničkog sektora uz trajno smanjenje potreba za sredstvima iz državnog proračuna te konkurentnost nakon otvaranja tržišta stranim željezničkim prijevoznicima, MMPI iniciralo je novi ciklus konzultacija sa svim

zainteresiranim stranama radi izrade i primjene novog strateškog dokumenta, pod radnim nazivom „Program održivosti i konkurentnosti za željeznički sektor u RH“.

Temeljni cilj, kao i tijekom proteklog razdoblja, odnosi se na ustroj željezničkog sektora RH prema postojećoj praksi EU. Sukladno relevantnim EU smjernicama – preuzetim u domaće zakonodavstvo, ovaj cilj prvenstveno se referira na ustroj novih i neovisnih institucija, čije bi osnivanje i funkcioniranje jamčilo poštivanje temeljnih principa liberaliziranog željezničkog sektora.

Konkretne aktivnosti restrukturiranja do kraja 2008. godine provedene su isključivo prema uvjetima Svjetske banke za PAL 1 i PAL 2 zajam, određenih Matricom mjera. Nakon misije Svjetske banke u ožujku 2008. godine, a na temelju postojećih godišnjih Poslovnih planova društava unutar grupe HŽ-Holdinga, sa Svjetskom bankom bilo je dogovoreno redefiniranje nekadašnjih ciljeva slijedom čega je novi ciljani radni omjer bio definiran u iznosu od 187%. Tom prilikom Uprave svih društava obvezale su se poduzeti sve potrebne racionalizacije u poslovanju i provedbu odgovarajućih mjera za postizanje dogovorenih vrijednosti indikatora uspješnosti. Također je potvrđeno opredjeljenje u nastavku privatizacije ovisnih društava i veće smanjenje broja zaposlenika. Zastoj u dovršetku privatizacije određen je nepostojanjem dovoljnog interesa privatnog sektora pa su neki natječaji ponovljeni, slijedom čega se namjerava dovršiti privatizacija 10 ovisnih društava do kraja 2009. godine.

Kada je u okviru PAL 2 zajma 2004. godine započeto restrukturiranje, vrijednost radnog omjera bila je 243% i ciljana vrijednost za 2007. godinu iznosila je 170%. Politika plaća i neostvarivanje Poslovnih planova društava unutar grupe HŽ-Holdinga kao posljedicu imalo je pogoršanje radnog omjera na 193% do kraja 2007. godine.

Tablica 12: Radni omjer

	2004.	2005.	2006.	2007.
Radni omjer (bez proračunskog sufinanciranja)	243%	220%	190%	193%

Izvor: HŽ – Hrvatske željeznice, Financijska izvješća 2004.-2007.

Suradnja po pitanju korištenja fondova EU nastavljena je tijekom 2008. godine. U okvirima PHARE 2006 programa odobren je projekt vrijednosti 2 milijuna eura za „Restrukturiranje i razvitak željezničkog sektora RH u okvirima EU legislative“. U kontekstu realizacije ISPA projekta „Obnova željezničke pruge Vinkovci – Tovarnik – državna granica“ potpisana su tri ugovora: ugovor o građevinskim radovima, ugovor o obnovi signalno-sigurnosnih uređaja i ugovor o obavljanju nadzora. Vrijednost čitavog projekta procijenjena je na oko 75,7 milijuna eura u čemu ISPA komponenta iznosi 28,8 milijuna eura a ostatak je domaća komponenta (46,9 milijuna eura).

Nastavno na suradnju kroz ISPA projekte, u nadolazećem razdoblju 2009.-2011., od strane Europske komisije odobren je nastavak sufinanciranja kroz IPA fond. Generalni cilj koji se želi ostvariti u predstojećem razdoblju odnosi se na primjenu i uvođenje kriterija interoperabilnosti na glavnim željezničkim koridorima X i V. MMPI je zaprimilo službenu informaciju da je od strane EK odobreno financiranje četiriju infrastrukturnih projekta. Riječ je o sljedećim projektima obnove i modernizacije željezničkih pruga: Okučani – Novska (IPA sredstva iznose 30,1 milijun eura), Novska – Dugo Selo (IPA sredstva iznose 2,3 milijuna eura) i pruga Savski Marof – Zaprešić (IPA sredstva iznose 750.000 eura). Četvrti projekt odnosi se na obnovu signalno-sigurnosnih uređaja i osuvremenjivanja Glavnog Kolodvora Zagreb (IPA sredstva iznose 14,0 milijuna eura). Pripadajući iznosi sufinanciranja od strane nacionalne komponente planirani su i iskazani u projekcijama Proračuna 2009.-2011.

4.1.4 Restrukturiranje brodogradnje

Tijekom 2008. godine razina zaposlenosti i produktivnosti hrvatskih brodogradilišta zadržava se na ostvarenjima iz 2007. godine. U knjizi narudžbi hrvatskih brodogradilišta na dan 31. kolovoza 2008. godine nalaze se 42 broda ukupne vrijednosti 2,8 milijardi dolara. Usprkos tome što su u prvih osam mjeseci 2008. godine brodogradilišta isporučila 13 brodova ukupne vrijednosti 487,85 milijuna dolara, poslovne aktivnosti u brodogradilištima i dalje se odvijaju uz poteškoće.

Glavni uzročnici spomenutih teškoća prije svega odnose se na povećane troškove proizvodnje, a uslijed povećanja troškova materijala i nepovoljnog tečaja dolar/euro. Dodatne otežavajuće okolnosti koje utječu na poslovanje brodogradilišta odnose se na unutarnje slabosti samih brodogradilišta, među kojima su najznačajnije niska razina tehnološke opremljenosti i nedovoljno učinkovito poslovno upravljanje.

Bitno unaprjeđenje i otklanjanje nedostataka koji se odnose na upravljanje poslovnim procesima i smanjenje kako unutarnje tako i vanjske slabosti namjerava se postići kroz privatizaciju brodogradilišta. Provedba privatizacije planira se završiti tijekom 2009. godine, a sukladno strateškom opredjeljenju Vlade RH. Namjere ovakvog strateškog opredjeljenja usmjerenog privatizaciji državnog portfelja provode se upravo s ciljem unaprjeđenja učinkovitosti, održivosti poslovanja i konkurentnosti uz primjenu pravila vezanih uz tržišno natjecanje u uvjetima koji će nastupiti nakon ulaska Hrvatske u EU, pri čemu država više neće imati potrebu intervenirati putem državnih potpora i različitih davanja kako bi stabilizirala poslovanje brodogradilišta.

S ciljem ubrzanja procesa restrukturiranja brodogradilišta u većinskom državnom vlasništvu, Vlada je 21. svibnja 2008. donijela odluku o privatizaciji brodogradilišta. Odluka se odnosi na privatizaciju brodogradilišta: 3. Maj, Brodosplit, Brodotrogir, Kraljevicu i Uljanik.

Nastavno na proces razmatranja i analize pristupa iznalaženju optimalnog modela i strategije budućeg položaja brodogradilišta, a vezano za spomenutu Odluku o privatizaciji, Vlada RH u okviru pregovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji u poglavlju "Tržišno natjecanje" provodi kontinuiranu suradnju s predstavnicima Europske komisije.

U tom smislu Vlada RH i Europska komisija u 2008. godini održale su tehničke konzultacije, temeljem kojih je Vlada RH 28. kolovoza 2008. godine donijela odluku o namjeri istovremene privatizacije svih šest brodogradilišta.

Privatizacija obuhvaća pristup utemeljen na dva osnovna modela u kojima se razgraničava postupak privatizacije četiri brodogradilišta koje se nalaze u velikim poteškoćama i čiji gubitak prelazi razinu vrijednosti temeljnog kapitala (3. Maj, Brodosplit, Brodotrogir, Kraljevica), te zasebnu privatizaciju brodogradilišta Uljanik. Ovakav pristup brodogradilištu Uljanik određen je zbog specifičnog položaja ovog brodogradilišta čiji gubici iz prošlih razdoblja ne premašuju vrijednost temeljnog kapitala.

U smislu provedbe privatizacije određeni su osnovni koraci i prihvaćena načela za provedbu iste koja počivaju na nekoliko osnovnih elemenata koji će jamčiti transparentnost i učinkovitost procesa, te usklađenost s pravnom stečevinom u području tržišnog natjecanja. Isti primarno podrazumijevaju:

a) Usklađenost s pravnom stečevinom u postupcima provedbe privatizacije:

- donošenje Plana ulaganja i Poslovnog plana od strane investitora, u skladu s uvjetima propisanim u članku 70. SSP-a i Smjernicama Zajednice o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje poduzetnika u teškoćama, koji mora osigurati dugoročnu održivost društva – spomenute planove moraju prihvatiti Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, Europske komisija i Vlada RH.

b) Određenje prema obvezama i postupanjima u procesu odvijanja postupka nadmetanja u međunarodnom natječaju (tenderu);

- davanje mogućnosti strateškom partneru da procijeni i predloži koji dio obveza društva prema vjerovnicima je spreman preuzeti,
- očuvanje optimalne zaposlenosti i strukture zaposlenih nužne za odvijanje efikasnih proizvodnih procesa, uz mogućnost doškoloavanja i prekvalifikacije,
- u najvećoj mogućoj mjeri zadržavanje osnovne djelatnosti društava, ali uz omogućavanje strateškom partneru promjene djelatnosti društva uz uvjet očuvanja radnih mjesta,
- prilagodba proizvodnog programa zahtjevima tržišta i otvaranja novih tržišta, uz mogućnost teritorijalnog preseljenja proizvodnje.

Osnovni cilj koji se privatizacijom namjerava postići prvenstveno se odnosi na stvaranje uvjeta dugoročno održivog poslovanja kroz:

- osiguranje priljeva svježeg kapitala,
- pristup novim tržištima,
- unapređenje upravljačkog know-how i poslovne efikasnosti, te
- poticanje uvođenja novih tehnologija.

Detaljni uvjeti natječaja za privatizaciju odredit će se u suradnji s predstavnicima Europske komisije, do kraja siječnja 2009. godine, dok je objava samih natječaja planirana do polovice mjeseca veljače 2009. godine.

Osim ponude određene cijene za dionice, ponuditelji na natječaju bit će obvezni izraditi programe restrukturiranja pri čemu će prijedlozi državnih potpora sadržani u tim programima biti predmet ocjene Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja. Ukoliko neka od brodogradilišta predviđena za privatizaciju ne budu privatizirana na temelju javnog nadmetanja koje će biti objavljeno u veljači 2009. godine, u planu je objava drugog javnog nadmetanja u trećem kvartalu 2009. godine. Zaključenje procesa privatizacije planira se za rujan 2009. godine.

Usporedno s aktivnostima vezanima uz restrukturiranje i privatizaciju brodogradilišta, određeni napredak ostvaren je na području preuzimanja europskih pravila za dodjelu državnih potpora brodogradnji, temeljem kojih je Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva izradilo Program potpora inovacijama u brodogradnji. Državne potpore sadržane u programu, Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja odobrila je 27. lipnja 2008., pri čemu je značaj koji iz istog proizlazi dugoročan pozitivan utjecaj na brodograđevnu industriju u RH u narednom razdoblju, neovisno od moguće nove vlasničke strukture samih brodogradilišta.

4.1.5 Energetika

Tijekom 2008. godine došlo je do značajnih promjena u području električne energije i prirodnog plina, što je, među ostalim, rezultiralo potpunim otvaranjem tržišta električne energije (1. srpnja 2008.) i tržišta plina (1. kolovoza 2008.). Određene su cijene za mrežne djelatnosti, javnu uslugu, i to za prijenos i distribuciju električne energije, kao i za transport i distribuciju plina sukladno preporukama Hrvatske energetske regulatorne agencije.

Osnovni cilj u području energetike jest izgradnja sustava koji je sukladan postojećoj praksi EU, poštujući ekonomske kriterije i pridržavanje najviših standarda sigurnosti.

Sukladno novim smjernicama razvoja energetike, Republika Hrvatska je u suradnji s Programom Ujedinjenih naroda za razvitak (UNDP) pokrenula izradu projekta «Prilagodba i nadogradnja strategije energetskega razvitka Republike Hrvatske» i «Program provedbe strategije energetskega razvitka» 2007. godine. Prilagodba i nadogradnja strategije energetskega razvitka Republike Hrvatske obuhvatit će razdoblje od 2008. do 2020. godine, s pogledom do

2030. godine. Program provedbe strategije obuhvatit će četverogodišnje razdoblje od 2009. do 2012. godine. Usvajanje projekta „Prilagodba i nadogradnja strategije energetskog razvitka Republike Hrvatske“ planirano je tijekom 2009. godine.

Za početno otvaranje tržišta električne energije odabran je model bilateralnog tržišta, koji se temelji na trgovanju električnom energijom putem bilateralnih ugovora. Ugovorne strane u bilateralnom ugovoru za opskrbu električnom energijom su kupac i opskrbljivač, dok se bilateralni ugovori o kupoprodaji električne energije sklapaju između opskrbljivača, trgovaca ili proizvođača.

Do 31. prosinca 2008. godine 2.715 kupca iskoristilo je status povlaštenog kupca, čime koriste pravo za samostalno ugovaranje električne energije za vlastite potrebe na tržištu. Ukupna ugovorena godišnja potrošnja električne energije povlaštenih kupaca iznosi 6,1 teravatsati (TWh), što čini 40% ukupne godišnje potrošnje električne energije u Hrvatskoj.

HEP-Operator prijenosnog sustava je krajem 2007. godine potpisao dvogodišnji Multilateralni ugovor operatora transportnog sustava (MOTS) o utvrđivanju i razdiobi korištenja tranzitnih kapaciteta ITC Clearing and Settlement Agreement 2008. – 2009., koji se primjenjuje od 1. siječnja 2008. S tim u svezi treba naglasiti da HEP-Operator prijenosnog sustava više ne naplaćuje naknadu za tranzit električne energije.

Hrvatski prijenosni elektroenergetski sustav iznimno je dobro povezan sa susjednim sustavima i omogućio je 1999. godine, nakon puštanja u pogon 400 kV veze između Hrvatske i Mađarske, prvo povezivanje bivšeg CENTREL sustava s UCTE sustavom. Uspješna povezivanja su ključan uvjet za uspostavu tržišta električne energije, a radi ispunjavanja tog cilja u tijeku je izgradnja dvostrukog 400 kv dalekovoda između Ernestinova (HR) i Pech (HU) koji će biti završen 2010. godine.

Vlada RH prihvatila je Plan razvoja, modernizacije i izgradnje plinskog transportnog sustava RH 2007.-2011. u kojem je predviđena nabava i ugradnja opreme koja će omogućiti funkcioniranje sekundarnog tržišta i razvoj plinske mreže prema jugu Hrvatske, čime će se omogućiti ispunjavanje obveza iz pravne stečevine EU vezanih uz transportni sustav.

Procjenjuje se da zbog značajnog rasta potrošnje postojeći dobavni kapaciteti neće biti dostatni u razdoblju nakon 2009. godine. Stoga se planira daljnji razvoj dobavnih kapaciteta za prirodni plin i to kroz povećanje kapaciteta cjevovoda dobavnog pravca plina iz Ruske Federacije preko Slovenije za 500 milijuna prostornih metara (do 2010. godine), izgradnju dobavnog pravca preko Mađarske (do 2012. godine), izgradnju terminala za ukapljeni prirodni plin (LNG) na sjevernom Jadranu (do 2012. godine) s konačnim kapacitetom 14 milijardi prostornih metara godišnje, te izgradnju dodatnog skladišta prirodnog plina za potrebe Hrvatske (do 2010. godine). Drugi je projekt Jonsko-jadranski plinovod kao ogranak Transjadranskog plinovoda (*Trans Adriatic Pipeline*), koji povezuje Albaniju, Crnu Goru i Hrvatsku.

U području koje se odnosi na naftne derivate ističe se kako su cijene naftnih derivata slijedile cijene na tržištu Mediterana, što je u konačnici imalo utjecaja i na krajnje formiranje cijena na tržištu krajnjim kupcima.

Vezano uz pitanje sigurnosti opskrbe energijom Hrvatska agencija za obvezne zalihe nafte i naftnih derivata postigla je da su rezerve nafte i naftnih derivata dosegle razinu od 60 dana.

Uredbom o kakvoći bio-goriva propisan je indikativni cilj od 5,75% udjela bio-goriva u ukupnoj godišnjoj potrošnji benzina i dizelskog goriva, koje je potrebno ostvariti do 31. prosinca 2010. Zakon o bio-gorivima i prateći podzakonski akti bit će doneseni do kraja 2009. godine i u potpunosti će regulirati to područje.

Zbog provedbe cilja, koji je ovdje naveden, neće se koristiti izvori iz proračuna, nego će gospodarski subjekti unutar svojih mogućnosti koristiti dostupna sredstva na tržišnim principima.

4.1.6 Malo i srednje poduzetništvo

Programom poticanja malog i srednjeg poduzetništva 2008.-2012. Vlade RH od 18. travnja 2008., utvrđeni su ključni ciljevi razvoja malog gospodarstva: (1) jačanje konkurentske sposobnosti, (2) ravnomjeran regionalni razvoj, (3) podizanje kvalitete poduzetničke infrastrukture, (4) smanjenje administrativnih prepreka, (5) jačanje poduzetničke klime u društvu i (6) internetizacija i elektroničko poslovanje.

U procesu unaprjeđenja malog i srednjeg poduzetništva postignuti su značajni napreci koji u još većoj mjeri potiču razvoj poduzetničkog okružja, a koji su se u velikoj mjeri temeljili na uspješnoj alokaciji sredstava putem različitih vrsta poticaja u transparentnim postupcima i usklađenost sa svim načelima ekonomske politike, te principima tržišnog natjecanja.

Tome svjedoče i najnoviji objavljeni rezultati „Godišnjaka svjetske konkurentnosti 2008.“¹⁵ u kojima je Hrvatska među 16 zemalja nečlanica Europske unije zauzela prvo mjesto, dok se po ukupnoj ocjeni smjestila uz bok članicama EU – između Grčke i Italije, a ispred Rumunjske, Poljske i Bugarske. Ovom iskoraku najviše doprinosi porast stranih investicija/ulaganja općenito i daljnji ostvareni razvoj i produbljivanje tržišta kapitala, te postignuti rezultati u znanstvenoj infrastrukturi, čimbenicima obrazovanja i tehnološkoj infrastrukturi.

Programske smjernice poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva u srednjoročnom razdoblju 2008. – 2012. naslanjaju se na dosadašnja ostvarenja, te na daljnjem kvalitativnom unaprjeđenju modela razvoja ovog sektora.

Kako bi se postigla daljnja unaprjeđenja ovog sektora, težit će se daljnjem uklanjanju svih administrativnih prepreka, što je jedan je od prioriteta Vlade RH za naredno četverogodišnje razdoblje. U tom smislu, a u okviru servisa HITRO.HR, započeo je pilot projekt „on -line registracija tvrtke u jednom danu“, u kojem se postupak otvaranja tvrtke obavlja cjelovito elektronskim putem.

U Projektu HITROREZ koji je završen krajem 2007. godine, od 1451 propisa, 425 je predloženo za ukidanje, a 374 za pojednostavljenje. Vlada RH osnovala je UPUP – Ured za procjenu učinka propisa. U Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva osnovan je Odjel za procjenu gospodarskih učinaka propisa i makroekonomsku analizu.¹⁶

---

¹⁵ Izvješće Svjetskog gospodarskog foruma (WEF) o analizi provedbe Lisabonske strategije koja je pokazala kako je Hrvatska u većini područja primjene Lisabonske strategije bolja od nekih današnjih članica EU. U protekle dvije godine Hrvatska je učinila značajne pomake na područjima reforme obrazovanja i podizanja socijalne uključenosti, te poticanja poduzetništva kroz smanjenje administrativnih prepreka, čime je smanjila zaostajanje. Hrvatska je u analizi po svim kriterijima zauzela 49. mjesto od ukupno 55. zemalja obuhvaćenih istraživanjem, te je tako svoju poziciju poboljšala za četiri mjesta i nalazi se među 50 najkonkurentnijih zemalja svijeta. Pri tome je u konkurentnosti po djelatnostima prva u turizmu. Svjetski gospodarski forum Izvješće o primjeni Lisabonske strategije objavljuje svake dvije godine od 2002. Izvor: Nacionalno vijeće za konkurentnost, Institute for Management Development (IMD) iz Lausanne.

¹⁶ Uredba o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva (NN 41/08), članak 138.: „Odjel za procjenu gospodarskih učinaka propisa i makroekonomsku analizu koordinira i komunicira s Uredom za koordinaciju procjene učinaka propisa (dalje UPUP) kako bi se osigurala potpuna suglasnost s Uredbom za UPUP, koordinira sustav procjene učinka propisa na gospodarstvo u suradnji s ostalim tijelima državne uprave (dalje TDU), privatnim sektorom i javnošću, daje upute i mišljenja vezana uz pripremu procjene gospodarskih učinaka propisa, pruža stručnu podršku predlagateljima propisa, savjetuje TDU i tijela Vlade RH u svezi analize i izrade izvješća te pregledava konačna izvješća koja izrađuju TDU kao predlagatelji propisa, aktivno sudjeluje u razvoju strategija u svezi procjene gospodarskih učinaka propisa na nacionalnoj razini, provodi

U odnosu na spomenute dobre rezultate, dostignuti stupanj razvoja malog i srednjeg poduzetništva u strukturi sektora i poslovnoj pripadnosti, te izvorima koji omogućuju održivi rast ovog sektora, ocjenjuje se potrebitim uvođenje dodatnih ekonomskih mjera i instrumenata, a koje se prije svega odnose na:

- stvaranje uvjeta koji će u još većoj mjeri olakšati pristup izvorima financiranja u uvjetima relativno dobre razvijenosti bankarstva koje je zdravo i solventno,
- uključivanje MSP-a u druge oblike financijskog tržišta, prema razini uporabe interneta za e-trgovinu i e-poslovanje, te u sektorima sa značajnim mogućnostima rasta, uključujući poduzetništvo na novim tehnologijama i povezivanje s istraživačkim i razvojnim poduzetništvom i akademskom zajednicom.

Instrumenti i mjere poticaja malog i srednjeg poduzetništva obuhvaćeni su projektima poticaja iz Operativnog plana za proračunsku godinu, a na raspolaganju su mjere za jačanje konkurentnosti, financijski instrumenti za poticanje konkurentnosti kroz primjenu novih tehnologija, financijski instrumenti regionalnog razvoja i potpore za inovacije, nove proizvode i uvođenje standarda EU.

U srednjoročnom razdoblju 2008.-2012., temeljem Programa Vlade, konkretne aktivnosti obuhvatit će mjere poticanja poduzetništva žena i ciljnih skupina, zadružnom poduzetništvu i obrtništvu. U izgradnji poduzetničke infrastrukture najznačajnija su ulaganja u izgradnju poduzetničkih zona, poduzetničke potporne institucije i klastere. U provedbenim aktivnostima za jačanje poduzetničke kulture nastavit će se projekti marketinških aktivnosti i promidžbe poduzetništva, razvoj e-projekata kojima se osigurava cjelovito uklanjanje administrativnih prepreka, te smanjenje troškova poduzetnika.

4.1.7 Javno-privatno partnerstvo

Vlada RH potiče javno-privatno partnerstvo (JPP) kroz čiju primjenu se namjerava utjecati na i osigurati snažan, dugoročno održiv gospodarski razvoj, koji će uz višu razinu javnih usluga za stanovništvo hrvatskom gospodarstvu omogućiti ostvarenje veće razine konkurentnosti.

Vlada RH je u skladu s mjerama i planovima istaknutima u prošlogodišnjem PEP-u, tijekom 2008. godine pripremila Zakon o javno-privatnom partnerstvu kao temelj zakonodavnog okvira sustava JPP u Republici Hrvatskoj.

Zakon o javno-privatnom partnerstvu (dalje u tekstu: ZJPP) usvojen je u Hrvatskom saboru 24. listopada 2008., a stupio je na snagu osmog dana od dana objave u „Narodnim novinama“ (broj 129/08 od 8. studenog), odnosno 15. studenog 2008. godine. Svrha donošenja ZJPP jest poticanje i sustavan razvoj primjene modela JPP u Republici Hrvatskoj.¹⁷

Zakonom se uređuje cjelokupno područje JPP-a, a prije svega:

- postupak pripreme, predlaganja i odobravanja projekata JPP-a,
- prava i obveze javnih i privatnih partnera u primjeni ugovornih i statusnih modela JPP-a,
- osnivanje i vođenje Registra sklopljenih ugovora o JPP-u,

---

makroekonomsku analizu, predlaže nacрте mjera za daljnji razvoj i unaprjeđenje sustava procjene učinaka propisa na gospodarstvo, usklađuje obrasce i metodologije u suradnji s ostalim TDU i zainteresiranim stranama.“

¹⁷ Dosadašnji okvir za provedbu JPP činile su Smjernice za primjenu ugovornih modela javno-privatnog partnerstva Vlade RH, objavljene krajem 2006. godine i Uredba o davanju prethodne suglasnosti za sklapanje ugovora o javno-privatnom partnerstvu po modelu privatne financijske inicijative (NN, br. 73/08). Donošenjem Zakona o JPP-u, kao i donošenjem odgovarajućih podzakonskih akata zamjenjuje se postojeći, te uspostavlja potpuni pravni okvir kojim se uređuju područje JPP-a u Hrvatskoj, te je u tom smislu Vlada RH 12. prosinca 2008. donijela zaključak 146/08 kojim se izvan snage stavljaju Smjernice za primjenu ugovornih oblika javno-privatnog partnerstva i kojim se upućuje na primjenu Zakona o javno-privatnom partnerstvu.

- praćenje provedbe projekata JPP-a, te
- nadležnosti Agencije za JPP.¹⁸

Daljnja dogradnja zakonodavnog okvira JPP-a provest će se kroz izradu provedbenih akata temeljem spomenutog Zakona do kraja prvog tromjesečja 2009. godine.

Vlada RH također je 8. siječnja 2009. usvojila Strateški okvir za razvoj javno-privatnog partnerstva u kojim se utvrđuju temeljne pretpostavke za budući uspješan razvoj JPP-a u Republici Hrvatskoj.

Središnja institucija zadužena za primjenu JPP modela u Republici Hrvatskoj je Agencija za JPP, a u okviru svojih nadležnosti važnu ulogu imaju i Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva (razvojna politika), te Ministarstvo financija (politika koncesija, proračunski planovi i procjena fiskalnih učinaka i rizika).

Temeljna nadležnost i zadaća Agencije za JPP jest ocjena i odobravanje projekata JPP-a, vođenje Registra ugovora o JPP-u, praćenje provedbe projekata JPP-a, te unaprjeđenje teorije i prakse JPP-a.

Status projekta JPP-a mogu imati isključivo projektni prijedlozi koje odobri Agencija za JPP. U svrhu ocjene projektnog prijedloga, Agencija za JPP prikuplja i mišljenja resorno nadležnih ministarstava, odnosno tijela jedinica područne (regionalne) i/ili lokalne samouprave, a preduvjet prihvatanja projektnog prijedloga je suglasnost Ministarstva financija koje analizira projektni prijedlog s aspekta fiskalnih učinaka i rizika, te financijske održivosti.

U smislu jačanja administrativnih kapaciteta Agencije za JPP planira se provođenje programa obuke i različitih vidova edukacija - treninga za djelatnike Agencije. Do kraja 2009. godine planirano je donošenje odgovarajuće Uredbe o izobrazbi sudionika u postupcima pripreme i provedbe projekata JPP-a temeljem koje bi se razradio sustav s konkretnim modulima obuke i treninga za sve predstavnike javnog sektora nadležne za projekte JPP-a. Provođenje obuke i treninga predstavnika javnog sektora uslijedilo bi prvenstveno tijekom 2010. godine.

4.2 FINANCIJSKI SEKTOR

Financijski sustav u Republici Hrvatskoj je bankocentričan te je koncem lipnja 2008. godine ukupna aktiva svih banaka predstavljala 75,5 % ukupne aktive svih financijskih posrednika. Od drugih kreditnih institucija slijede prema udjelu u ukupnoj aktivni svih financijskih posrednika stambene štedionice s 1,4 % te štedno-kreditne zadruge s 0,4 %.

Iako su banke u razdoblju do konca 2007. godine smanjivale svoj udio u ukupnoj aktivni svih financijskih posrednika, a u korist porasta udjela investicijskih fondova i mirovinskih fondova, u 2008. godini je zbog pada vrijednosti imovine investicijskih fondova došlo do povećanja njihovog udjela u aktivni svih financijskih posrednika. Razlog za smanjenje vrijednosti imovine investicijskih fondova jest pojačan izlazak ulagača uslijed smanjenja njihovih preferencija glede takvih vrsta ulaganja.

---

¹⁸ ZJPP sadrži samo nužne temeljne odredbe, a njihova detaljna razrada predmet je pratećih podzakonskih akata (uredbe, pravilnici) i provedbenih dokumenata (vodiči, priručnici, upute). Iako je ZJPP sastavni dio pravnog okvira sustava javne nabave, središnji dio ZJPP-a ne odnosi se i ne oslanja se isključivo na odredbe o postupcima javne nabave, već uključuje i odredbe o pripremi, predlaganju i odabiru projekata JPP-a, pravima i obvezama javnih i privatnih partnera u provedbi sklopljenih ugovora, te ustrojstvu i zadaćama Agencije za JPP kao središnjeg tijela nadležnog za JPP. U dijelu koji se odnosi na postupak odabira privatnog partnera, ZJPP se izravno poziva na primjenu odredbi druga dva zakona; Zakona o javnoj nabavi i Zakona o koncesijama.

Tablica 13: Struktura financijskog sektora (% ukupne imovine, na kraju razdoblja)

	2005.	2006.	2007.	VI. 2008.
Banke	78,9	76,7	73,9	75,5
Otvoreni investicijski fondovi, neto imovina	2,7	4,0	6,4	4,1
Zatvoreni investicijski fondovi, neto imovina*	1,1	1,4	1,7	1,4
Društva za osiguranje	5,0	4,9	5,0	5,3
Stambene štedionice	1,9	1,6	1,4	1,4
Obvezni mirovinski fondovi, neto imovina	3,6	4,0	4,5	4,8
Dobrovoljni mirovinski fondovi, neto imovina	0,1	0,1	0,2	0,2
Štedno kreditne zadruge	0,5	0,5	0,4	0,4
Društva za lizing	6,2	6,8	6,5	6,9
Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0

Izvor: Hrvatska narodna banka, Ministarstvo financija, HANFA

4.2.1 Bankovni sektor

U Hrvatskoj su sredinom 2008. godine poslovale 33 banke te 5 stambenih štedionica. Njihov udio u ukupnoj aktivni svih financijskih posrednika bio je oko 75%. Istovremeno je bankovni sustav bio izrazito koncentriran, pa je 10 najvećih banaka predstavljalo oko 92% ukupne aktive svih banaka. U vlasničkoj strukturi dominiraju banke u pretežito stranom vlasništvu, predstavljajući 90,7% ukupne aktive svih banaka. Banke u domaćem državnom vlasništvu čine 4,5% ukupne aktive banaka dok je u domaćem privatnom vlasništvu 4,8 % ukupne aktive svih banaka.

Kako bi se utjecalo na smanjenje rasta kredita, koji se velikim dijelom temelji na inozemnom zaduživanju banaka kod njihovih matrica, koncem 2006. godine Hrvatska narodna banka uvela je mjeru kreditne kontrole kojom se banke čiji godišnji rast plasmana u 2007. godini nadilazi 12% obvezuju na obvezni upis blagajničkih zapisa u vrijednosti 50% prekoračenja. Ista mjera postrožena je u srpnju 2007. (NN, br. 132/07) i ožujku 2008. godine (NN, br. 29/08). Nastavno na navedene odredbe, rast plasmana banaka ograničen je i postizanjem odgovarajuće adekvatnosti kapitala kao preduvjeta rasta te je u tom smislu Hrvatska narodna banka usvojila i dvije Odluke o izmjeni Odluke o adekvatnosti kapitala (NN, br. 130/07 i 31/08).

Vezano uz kreditni rizik, treba istaknuti da je u cilju boljeg upravljanja valutno induciranim kreditnim rizikom (VIKR-a) zbog velike eurizacije imovine banaka i dalje na snazi propis koji je Hrvatska narodna banka usvojila 2006. godine¹⁹, a prema kojem se koriste veći ponderi za kreditni rizik pri izračunu adekvatnosti kapitala banaka za izloženosti prema onim klijentima čija devizna pozicija nije usklađena u smislu valute u kojoj ostvaruju svoje prihode s valutom u kojoj im je odobren plasman. Nadalje, od svibnja 2007. godine bolji uvid u kreditni rizik kod odobravanja novih plasmana banaka omogućen je bankama koje su osnivači Hrvatskog registra obveza po kreditima koji im pruža izvješća o kreditnom zaduženju njihovih klijenata.

U procesu usklađivanja poslovanja postojećih štedno-kreditnih zadruga s pravnom stečevinom EU koja se odnosi na poslovanje kreditnih institucija u prosincu 2006. godine usvojen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o bankama (NN, br. 141/06) kojim se uvodi mogućnost preoblikovanja štedno-kreditnih zadruga u štedne banke kao i mogućnost osnivanja štednih banaka, te Zakon o kreditnim unijama (NN, br. 141/06) kojim se uvodi mogućnost usklađenja štedno-kreditnih zadruga s navedenim Zakonom, odnosno mogućnost osnivanja kreditnih unija. Prema prvim podacima 43 štedno-kreditne zadruge odlučile su se za

¹⁹ Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o adekvatnosti kapitala banaka (NN, br. 149/05) i Odluka o izmjenama i dopunama Upute za jedinstvenu primjenu Odluke o adekvatnosti kapitala banaka (NN, br. 41/06)

preoblikovanje poslovanja u štedne banke, 37 za usklađenje sa Zakonom i poslovanje kao kreditne unije, a 24 su odlučile prestati poslovati provedbom postupka dobrovoljne likvidacije. Međutim, tijekom procesa licenciranja do rujna 2008. godine, 37 štedno-kreditnih zadruga je promijenilo odluku i naknadno donijelo odluku o dobrovoljnoj likvidaciji poslovanja, a 4 štedno-kreditne zadruge su se pripojile najvećoj štedno-kreditnoj zadruzi.

Sljedom navedenog, Hrvatska narodna banka zaprimila je 21 zahtjev za preoblikovanje štedno-kreditne zadruge u štednu banku i jedan zahtjev za osnivanje štedne banke, 18 zahtjeva za nastavak rada štedno-kreditne zadruge kao kreditna unija i 2 zahtjeva za osnivanje kreditne unije, obavijesti o pripajanju 4 štedno-kreditne zadruge te odluku 61 štedno-kreditne zadruge o pokretanju postupka dobrovoljne likvidacije. Postupajući po zahtjevima štedno-kreditnih zadruga za preoblikovanje u štedne banke, nastavak rada kao kreditne unije ili osnivanje kreditne unije Hrvatska narodna banka je do rujna 2008. donijela sljedeća rješenja:

- 1 štedno-kreditna zadruga je preoblikovana u štednu banku, dok je jedna štedna banka osnovana,
- 20 štedno-kreditnih zadruga nije ispunilo uvjete za preoblikovanje u štednu banku te im je zahtjev odbijen,
- 18 zahtjeva štedno-kreditnih zadruga za poslovanje kao kreditne unije je pozitivno riješen kao i 3 zahtjeva za osnivanje kreditne unije.

Zakon o kreditnim institucijama (NN, br. 117/08) kojim se implementiraju odredbe Direktive o kapitalnim zahtjevima (DKZ²⁰) u dijelu koji se odnosi na kreditne institucije usvojen je u rujnu 2008. godine, a Hrvatska narodna banka donijela je podzakonske propisa kojima se detaljno uređuje izračun adekvatnosti kapitala kreditnih institucija, kao i niz drugih podzakonskih propisa temeljem novog Zakona o kreditnim institucijama, a koji su objavljeni u Narodnim novinama 1/09²¹. Zakonom se od kreditnih institucija zahtijeva da imaju minimalnu adekvatnost kapitala od 12%.

Osim navedenog Zakona o kreditnim institucijama Hrvatski sabor je usvojio i Zakon o institucijama za elektronički novac (NN, br. 117/08)²², kao i Zakon o konačnosti namire u platnim sustavima i sustavima za namiru financijskih instrumenata (NN, br. 117/08)²³, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju depozita (NN, br. 119/08)²⁴ i Zakon o financijskim konglomeratima²⁵ (NN, br. 147/08).

Na posljednjoj sjednici Nacionalnog odbora za platni promet (dalje u tekstu: Odbor) u studenom 2008. godine, članovima Odbora predstavljena je radna verzija Prijedloga Zakona o uslugama platnog prometa kojim bi se u zakonodavni okvir Republike Hrvatske ugradila Direktiva Europske komisije 2007/64 o uslugama platnog prometa na unutarnjem tržištu. Zakon bi trebao biti donesen tijekom drugog tromjesečja 2009. godine. Također, članovi Odbora upoznati su sa Smjernicama bankama i ostalim institucijama kojima je rukovanje gotovim novcem poslovna djelatnost za sortiranje novčanica prema prikladnosti i za otkrivanje krivotvorina prije redistribuiranja klijentima. Primjena Smjernica započet će najkasnije 1. siječnja 2010. godine.

²⁰ Direktivu o kapitalnim zahtjevima čine Direktiva 2006/48/EZ o poslovanju kreditnih institucija te Direktiva 2006/49/EZ o adekvatnosti kapitala.

²¹ Uključuje osim DKZ i transpoziciju odredbi Direktive 2001/24/EC o reorganizaciji i likvidaciji kreditnih institucija, Direktive 86/635/EEZ o godišnjim računima i konsolidiranim računima banaka i drugih financijskih institucija te Direktive Vijeća 89/117/EEC o obvezama godišnjih računovodstvenih dokumenata od strane podružnica kreditnih institucija i financijskih institucija u državama članicama koje imaju sjedišta izvan države članice.

²² Direktiva 2000/46/EC o preuzimanju, bavljenju i razumnom nadzoru poslovanja institucija elektroničkog novca.

²³ Direktivu 1998/26/EC o konačnom obračunu u sustavima za obračunavanje plaćanja i vrijednosnica.

²⁴ Direktiva 94/19/EC o shemama osiguranja depozita.

²⁵ Direktiva 2002/87/EC o dodatnom nadzoru kreditnih institucija, osiguravajućih društava i investicijskih društava u financijskom konglomeratu.

U platnom sustavu Republike Hrvatske još uvijek postoji prostor za daljnje uređenje u području obavljanja platnih usluga od strane nebankovnih institucija i njihovog licenciranja i nadzora, u području transparentnosti uvjeta obavljanja usluga platnog prometa, prava i obveza pružatelja i korisnika usluga platnog prometa, izvansudskog rješavanja sporova i drugog, a što je nužno za funkcioniranje jedinstvenog tržišta EU. Isto će biti uređeno novim Zakonom o uslugama platnog prometa..

U cilju zaštite potrošača u 2009. godini planira se izrada i donošenje Zakona o potrošačkom kreditu koji će urediti ugovorne odnose potrošača kao korisnika usluge i pružatelja usluge koji ne mora biti samo kreditna institucija.

4.2.2 Nebankovni sektor

U Republici Hrvatskoj na dan 1. listopada 2008. godine dozvolu za obavljanje poslova osiguranja imalo je 25 društava za osiguranje i 2 društva za reosiguranje. Također, poslovalo je 24 društava za posredovanje u osiguranju, dok je 196 posrednika obavljalo poslove posredovanja u osiguranju kao fizičke osobe. Poslove zastupanja u osiguranju provodilo je 152 obrta za zastupanje u osiguranju i 154 društava za zastupanje u osiguranju, dok je 5.458 zastupnika u osiguranju obavljalo poslove zastupanja u osiguranju kao fizičke osobe (uključujući i zastupnike u osiguranju u banko-kanalu). Na 30 stanica za tehnički pregled vozila, moguće je sklapanje polica obveznog osiguranja vlasnika odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete trećim osobama i osiguranja dopunske nezgode u motornim vozilima. Sve prethodno navedene pravne i fizičke osobe rade temeljem rješenja Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (dalje u tekstu: Agencija), dok je 24 banaka dobilo dozvolu Hrvatske narodne banke za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju, uz prethodnu suglasnost Agencije.

S 1. listopada 2008. godine djeluju 4 obvezna mirovinska fonda čija je ukupna neto imovina krajem rujna 2008. godine iznosila 22,5 milijardi kuna. Slijedom nepovoljnih događanja na svjetskom financijskom tržištu Agencija, kao regulator tržišta kapitala, reagirala je na prijedloge obveznih mirovinskih fondova i njihovih društava za upravljanje te je donesena odluka o osnivanju "interventnog fonda" u obliku otvorenog investicijskog fonda s privatnom ponudom u koji uplaćuju obvezni mirovinski fondovi i njihova društva za upravljanje prema tržišnim udjelima. Inicijalna uplata u iznosu od 150 milijuna kuna izvršit će se po osnivanju fonda, te će se povećavati u slučaju povećane potrebe, a uplate bi bile na rok od pet godina. Obvezni mirovinski fond koji bi koristio sredstva interventnog fonda, ta sredstva može koristiti isključivo za isplatu udjelničara.

S 1. listopada 2008. godine djelovalo je i 6 otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova s ukupnom imovinom od 742,4 milijuna kuna te 14 zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova s ukupnom imovinom od 133,4 milijuna kuna.

Na tržištu kapitala osim mirovinskih fondova, s 1. listopada 2008. godine djelovala su 122 otvorena investicijska fonda s ukupnom neto imovinom od 14,9 milijardi kuna, 4 zatvorena investicijska fonda s imovinom od 1,8 milijardi kuna te 7 zatvorenih investicijskih fondova za ulaganje u nekretnine s imovinom od ukupno 607,6 milijuna kuna.

Po posebnom zakonu osnovana su i registrirana 2 fonda i to Fond hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji s imovinom od 2,9 milijardi kuna i Umirovljenički fond s imovinom od 4,4 milijardi kuna.

Tijekom 2008. godine izvršeno je usklađivanje zakonodavstva iz područja nebankovnog sektora i donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju (NN, br. 87/08) te Zakon o tržištu kapitala (NN, br. 88/08) koji regulira uvjete za osnivanje, poslovanje, nadzor i prestanak postojanja investicijskog društva, tržišnog operatera i operatera sustava prijeboja i

namire u Republici Hrvatskoj, uvjete za pružanje investicijskih usluga i obavljanje investicijskih aktivnosti i s tim povezanih pomoćnih usluga, pravila trgovanja na uređenom tržištu, uvjete za ponudu vrijednosnih papira javnosti i uvrštenje vrijednosnih papira na uređeno tržište, obveze u svezi objavljivanja informacija koje se odnose na vrijednosne papire uvrštene na uređeno tržište, zlouporabu tržišta, pohranu financijskih instrumenata i poravnanje i namiru poslova s financijskim instrumentima i ovlasti i postupanje Agencije pri provođenju ovog Zakona.

U 2009. planira se i izrada i donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim osiguranjima u prometu u cilju usklađivanja odredbi s pravnom stečevinom EU u dijelu koji se odnosi na zračni promet.

Zakon o tržištu kapitala predviđa donošenje velikog broja podzakonskih akata, a nacrti podzakonskih akata koje je izradila Agencija upućeni su na javnu raspravu. U cilju bolje i sveobuhvatne koordinacije i pripreme tržišta za predstojeće promjene, održan je niz sastanaka s predstavnicima industrije, Zagrebačke burze i Središnje depozitarne agencije.

Paralelno s pripremom podzakonskih propisa Agencija, kao nadzorno tijelo za poslovanje sudionika na tržištu kapitala, revidira i unaprjeđuje svoj pristup nadzoru, koji će se u nadolazećem razdoblju temeljiti na kontroli upravljanja rizicima i unutarnjih kontrola nadziranih subjekata. Vezano na navedeno, u tijeku je izrada metodologije izravnog nadzora investicijskih društava koja će se temeljiti na procjeni rizika pojedinih društava.

Posebna pozornost u drugom dijelu 2008. godine posvećena je tehničkim sastancima s predstavnicima industrije koji se odnose na implementaciju Direktive o kapitalnim zahtjevima, te su izrađeni nacrti podzakonskih propisa kojima se detaljno uređuje izračun adekvatnosti kapitala, dok se za prvi kvartal 2009. godine planira donošenje svih podzakonskih propisa kojima će se osim potpune usklađenosti s pravnom stečevinom EU omogućiti i potpuna provedba Zakona o tržištu kapitala. Kraj lipnja 2009. godine utvrđen je kao rok za usklađenje svih subjekata na tržištu sa zakonskim odredbama i podzakonskim aktima. U navedenom razdoblju Agencija planira nastaviti rad na metodologiji nadzora, nastaviti konzultacije s industrijom i edukaciju sudionika tržišta kapitala u svrhu prilagodbe europskim standardima te nastaviti pratiti donošenje propisa na razini EU, tumačenja EK i CESR-a (*Committee of European Securities Regulators*) i sukladno tome ažurirati i prilagođavati svoje aktivnosti. Do roka usklađenja planiraju se donijeti i podzakonski akti koji će detaljnije regulirati provedbu Sustava zaštite ulagatelja i samo funkcioniranje Fonda za zaštitu ulagatelja.

Osim navedenog, Agencija u navedenom razdoblju planira pojačati suradnju s drugim regulatorima u EU, te kontinuirano povoditi aktivnosti vezane uz praćenje dinamike donošenja propisa u EU i pravodobno implementiranje istih u zakonodavstvo Republike Hrvatske.

S ciljem poticanja povjerenja u financijsko tržište i doprinosa funkcioniranju financijskog tržišta bez teškoća, iniciran je projekt za edukaciju šire javnosti i investitora koji je pokrio cijeli spektar aktivnosti Agencije. U lipnju 2008. organiziran je edukacijski seminar za burzovne i gospodarske stručnjake te su napravljeni prvi koraci u edukaciji policije, Državnog odvjetništva i novinara.

4.3 TRŽIŠTE RADA

Svi pokazatelji tržišta rada u Republici Hrvatskoj i nadalje upućuju na daljnji kontinuirani porast zaposlenosti i pad nezaposlenosti. Prema privremenim podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS), ukupan broj registriranih zaposlenih povećao se s 1.526.105 u studenom 2007. godine na 1.530.428 u studenom 2008. godine, dakle za 0,3%. U istom se razdoblju

broj nezaposlenih registriranih na evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje smanjio s 253.183 na 233.661, dakle za 7,7%. Prema podacima ankete radne snage, stopa zaposlenosti stanovništva u dobi od 15 do 64 godine povećala se s 56,7% u drugom tromjesečju 2007. godine na 57,6% u drugom tromjesečju 2008. godine, dok se stopa nezaposlenosti stanovništva starog 15 i više godina u istom razdoblju smanjila s 9,1% na 7,9%.

4.3.1 Poticanje zapošljavanja

Novi ciklus aktivnih mjera zapošljavanja, koji je započeo 2006. godine ukazuje na kvalitativno pozitivne rezultate obzirom da najveći broj novo zaposlenih osoba čine mlade osobe bez radnog iskustva i dugotrajno nezaposlene osobe. Osim toga pozitivno ocjenjujemo i činjenicu da su korisnici aktivnih mjera zapošljavanja uglavnom mali i srednji poslodavci, što upućuje na zaključak da upravo ti poslodavci kao generatori gospodarskog razvoja i rasta otvaraju nova radna mjesta. Tijekom 2006. godine od ukupnog broja obuhvaćenih osoba (4.869) 2.479 osoba je zaposleno, a 873 osobe su uključene u programe obrazovanja. U 2007. godini mjerama je obuhvaćeno 8.494 osobe od čega 4.346 (ili 51,1%) su žene. Od ukupno obuhvaćenih osoba (8.494), kroz potpore za zapošljavanje zaposleno je 4.296 osoba, 707 osoba uključeno u obrazovanje za poznatog poslodavca (potpore za usavršavanje), 2.960 osoba uključeno u obrazovanje za nepoznatog poslodavca, a 531 osobe zaposlene kroz program Javnog rada.

Do 31. prosinca 2008. godine mjerama je obuhvaćeno 7.531 osobe od čega 3.641 su žene. Od ukupno obuhvaćenih osoba (7.531), kroz potpore za zapošljavanje zaposleno je 3.350 osoba, 1.105 osoba uključeno u obrazovanje za poznatog poslodavca (potpore za usavršavanje), 2.361 osoba uključeno u obrazovanje za nepoznatog poslodavca, a 715 osobe zaposlene kroz program Javnog rada. Pri tome treba napomenuti da je za mjere Godišnjeg plana poticanja zapošljavanja za 2006. godinu u Državnom proračunu bilo osigurano ukupno 370 milijuna kuna, za 2007. godinu je iznos za tu namjenu povećan na 530 milijuna kuna, a u 2008. godini 480 milijuna kuna.

Obzirom da Republika Hrvatska želi svoj razvoj zasnivati na znanju i ulaganju u ljude sukladno ciljevima Lisabonskog procesa, vrlo su važni i pozitivni pomaci u obrazovnom sustavu, posebno imajući u vidu njihov utjecaj na smanjivanje jaza između ponude i potražnje radne snage, te veću zapošljivost radne snage. Ukupan broj učenika upisanih u srednje škole pao je za 5,1% između školske godine 1997./98. i 2007./08. zbog demografskih kretanja. Međutim, unutar ovog sveobuhvatnog trenda postoje vrlo različiti pod-trendovi. Dok se broj upisanih u gimnazije povećao za 4,3%, a broj upisanih u četverogodišnje tehničke programe povećao za 7,2%, broj upisanih u trogodišnje strukovne programe za industriju i obrte smanjio se za 27,6%. Od svih učenika na početku školske godine 2007/08., 44,5% je pohađalo četverogodišnje tehničke programe, 25% trogodišnje strukovne programe, 2,5% umjetničke škole, 27% gimnazije i 0,9% specijalne škole.

Početkom školske godine 2006./07. bilo je 136.129 studenata upisanih u visoko obrazovanje (ISCED razina 5), s 2/3 njih upisanih na sveučilišne studije (ISCED 5A) te 1/3 na stručne studije (ISCED 5B). Osim sveučilišta, visoko obrazovanje, posebice stručne studije, pružaju veleučilišta i više škole. Broj studenata u visokom obrazovanju povećan je za 51% u razdoblju između školske godine 1997./98. te školske godine 2007./08. To je znatno povećanje u relativnom sudjelovanju u visokom obrazovanju, što je vjerojatno približilo Hrvatsku prosjeku Europske unije.

U pogledu poreznog sustava, koji je vezan uz politiku zapošljavanja, doprinosi za socijalno osiguranje i oporezivanje u odnosu na cjelokupni trošak radne snage služe kao pokazatelj razine poreznog klina. Porezni klin u Hrvatskoj iznosi 37,3% za zaposlenika s niskom

plaćom. Porezni klin u EU je prema Eurostatu u 2005. godini iznosio 39,4%. Tako je porezni klin u Hrvatskoj malo niži nego u EU. Usprkos tome, u cilju poticanja zapošljavanja mladih osoba bez radnog iskustva novim je Zakonom o doprinosima omogućeno zapošljavanje osobe koja se prvi puta zapošljava ili ima ugovor o volonterskom radu prema propisima o radu bez obveza doprinosa koji se obračunavaju i uplaćuju „na osnovicu“ i koji su trošak poslodavca (zdravstveno osiguranje 15%, zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu 1% i za zapošljavanje 1,7%) i to u trajanju do jedne godine od dana prvog zaposlenja, odnosno početka rada po volonterskom ugovoru. Također su u cilju poticanja aktivnog starenja osobama koje su korisnici prava iz mirovinskog osiguranja primici po osnovu njihovog povremenog rada u kućnim radinostima izuzeti od obveze plaćanja doprinosa.

Uvažavajući okolnost da u Republici Hrvatskoj 115.000 radnika prima plaću do 2.500,00 kuna mjesečno u 2008. godini usvojen je Zakon o minimalnoj plaći, kojim se poboljšava socijalno radni položaj radnika koji imaju najniža primanja, a u ukupnoj zaposlenosti sudjeluju s 7,6%. Donošenjem spomenutog Zakona, minimalna plaća je od 1. srpnja 2008. godine na razini 39% prosječne plaće za 2007. godinu, te je tako minimalna plaća s dosadašnjih 2.441 kunu u bruto iznosu porasla na oko 2.747 kuna odnosno za oko 300,00 kuna. Postupni udio minimalne plaće u prosječnoj plaći za prethodnu godinu za svako sljedeće obračunsko razdoblje obračunavati će se nakon što Državni zavod za statistiku objavi podatke o realnom rastu BDP-a za prethodnu godinu i to na način, da se udio minimalne plaće u prosječnoj plaći prethodne godine uvećava za koeficijent realnog rasta BDP-a u prethodnoj godini (formula za izračun udjela je $39\% + 39 \times \text{realan rast BDP}/100 \times \text{prosječna plaća prethodne godine}$).

U svibnju 2008. godine je od strane najviših predstavnika Vlade RH i Europske komisije potpisan Memorandum o prioritetnim mjerama na području zapošljavanja (*Joint Assessment of Employment Policy Priorities - JAP*), temeljem kojeg će započeti novi ciklus aktivnih mjera zapošljavanja izradom i provedbom Nacionalnog provedbenog plana zapošljavanja 2009.-2010. Radnim skupinama za izradu Nacionalnog provedbenog plana prezentirane su Preporuke za poboljšanje postojećih mjera i izradu novih, koje su rezultat komponente 2-PHARE 2005 i u čijoj su izradi uz predstavnike tijela državne uprave sudjelovali i socijalni partneri na nacionalnoj razini i u četiri županije (Grad Zagreb, Šibensko-kninska, Međimurska i Osječko-baranjska). Također je prezentirana i Europska terminologija i kvalifikacija mjera politike zapošljavanja prema metodologiji baze podataka EUROSTAT-a.

4.3.2 Sustav socijalne sigurnosti

Materijalno pravna zaštita nezaposlenih osoba

Uvažavajući aktivno djelovanje na tržištu rada potrebno je znati i sve okolnosti dugoročnih procesa koji djeluju na tržište rada u Republici Hrvatskoj i određuju našu buduću konkurentsku prednost ili čine ograničenje u našem razvoju. Ti procesi uglavnom su vezani uz starenje stanovništva, koje je u Hrvatskoj uzrokovano negativnim prirodnim prirastom stanovništva, a čega su posljedice starenje radno sposobnog stanovništva pa stoga i radne snage i smanjenje apsolutnog broja radno sposobnog stanovništva. Budući da mlade generacije više nisu dovoljno brojne da zamijene brojnije starije generacije koje izlaze iz radno sposobne dobi, potrebno će biti obrazovati sve starije i starije radnike, što nije moguće bez orijentacije na cjeloživotno obrazovanje. Pritom i veća fluktuacija na tržištu rada zahtjeva relativno česte promjene statusa u životu pojedinca: razdoblja zaposlenosti izmjenjivati će se s razdobljima učenja, nezaposlenosti i neaktivnosti. Promjene zanimanja nekoliko puta u radnom vijeku dat će apsolutnu prednost onima koji su njegovali svoje sposobnosti učenja i zadržali poduzetnički duh.

Iako je u posljednjih nekoliko godina došlo do razmjerno velikih pozitivnih promjena na hrvatskom tržištu rada jer se registrirana zaposlenost značajno povećala, a registrirana nezaposlenost bitno smanjila, ipak stanje na tržištu rada nije zadovoljavajuće, te je osobito zabrinjavajući relativni opseg dugotrajne nezaposlenosti. Udio nezaposlenih dulje od jedne godine u ukupnom broju registriranih nezaposlenih krajem 2007. godine iznosio je 58,6%. Podaci pokazuju da je dugotrajna nezaposlenost povezana s nižom razinom obrazovanosti i s višom životnom dobi, te da 38% nezaposlenih osoba ima završeno samo osnovno obrazovanje. Obzirom da je relativni opseg dugotrajne nezaposlenosti moguće smanjivati obrazovnim mjerama aktivne politike zapošljavanja radi obnove, dopune ili promjene radnih znanja i vještina nezaposlenih osoba u cilju povećanja njihove zapošljivosti donesen je novi Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti kojim je restrukturiran institut novčane naknade za vrijeme nezaposlenosti. Usvojena rješenja odnose se na mogućnost značajnijeg materijalnog poticanja sudjelovanja nezaposlenih osoba u obrazovnim mjerama, kada se novčana naknada uređuje u visini stipendije, a što je za oko 50% povećanje u odnosu na dosadašnju naknadu.

S druge strane, značajno je povećana i naknada za nezaposlene u prva tri mjeseca nakon gubitka zaposlenja, ali i njezino postupno smanjivanje kako bi se destimulirala dugotrajna nezaposlenost, osobito u starijih osoba koje su ostvarile pravo na trajnu novčanu naknadu. To stoga što prema sadašnjim podacima 54,4% korisnika novčane naknade do zaposlenja pripada dobnoj skupini do 54 godine života zbog čega je nužno nakon godine dana nezaposlenosti nižom naknadom stimulirati zapošljavanje i radnu aktivaciju. Uz opisano povećanje naknada povećane su i odgovornosti i obveze nezaposlene osobe za uključivanjem u obrazovne aktivnosti u cilju zapošljavanja, kao i odbijanja zaposlenja, ne kao dosad isključivo ovisno o stručnoj spremi i radnom iskustvu, već o utvrđenom profesionalnom planu i psihofizičkim sposobnostima nezaposlene osobe.

Slijedom navedenog je restrukturiranje materijalno pravne zaštite nezaposlenih osoba provedeno u cilju da se višim naknadama u prvoj godini nezaposlenosti zaštititi nezaposlenu osobu od istovremene opasnosti od siromaštva i omogućiti joj duži period za podizanje stupnja svoje zapošljivosti putem obrazovnih aktivnosti i aktivnog traženja posla, te nižim postotkom novčane naknade koja je ostvarena sve do zaposlenja stimulira zapošljavanje i radnu aktivaciju nezaposlenih osoba.

Opisanim restrukturiranjem novčane naknade i novčane pomoći za vrijeme obrazovanja, a na temelju kretanja na tržištu rada, kontinuiranog trenda rasta zaposlenosti i smanjenja nezaposlenosti, uvažavajući pritom prosječnu plaću koju su nezaposlene osobe ostvarivale prije nastupa nezaposlenosti, za 2009. godinu na ime materijalno pravne zaštite nezaposlenih osoba osigurano je oko 853 milijuna kuna što je u odnosu na 2008. godinu 53 milijuna kuna više. Pritom je važno napomenuti da navedeno povećanje ne iziskuje povećanje stope doprinosa za zapošljavanje, već samo preraspodjelu unutar postojećih sredstava koja se prikupe tijekom proračunske godine.

Mirovinsko osiguranje

U okviru sustava mirovinskog osiguranja, koji čini jednu od komponenata cjelokupnog sustava socijalne sigurnosti Republike Hrvatske, tijekom 2007. i 2008. godine došlo je do određenih izmjena zakonodavstva koje regulira kako sustav generacijske solidarnosti, tako i kapitalizirani sustav mirovinskog osiguranja.

U području obveznog mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti pristupilo se u dva navrata izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju (NN, br. 79/07) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2008., omogućeno je podizanje razine prijevremenih starosnih mirovina

izmjenom polaznog faktora za određivanje prijevremene starosne mirovine, koji sada iznosi 0,15%, umjesto dosadašnjeg polaznog faktora od 0,34%, čime se ukupno maksimalno umanjeње mirovine (za osiguranika koji koristi prijevremenu starosnu mirovinu pet godina prije ispunjenja uvjeta za starosnu mirovinu) smanjuje na samo 9%, umjesto dosadašnjeg maksimalnog umanjeња od 20,4%. Podignuta je također razina invalidskih mirovina zbog profesionalne nesposobnosti za rad, koje se isplaćuju za vrijeme zaposlenja, kao i invalidskih mirovina uzrokovanih ozljedom na radu i profesionalnom bolešću izmjenom mirovinskih faktora, te razina najnižih mirovina, na način da se ista određuje na jednak način za sve godine mirovinskog staža, kao što je to bilo određeno Zakonom o mirovinskom osiguranju (NN, br. 102/98). U međuvremenu je izmjenom istog zakona iz 2002. godine određivanje najniže mirovine bilo uređeno na način da se najniža mirovina određivala primjenom faktora od 0,825% prosječne bruto plaće svih zaposlenih u RH u 1998. godini do navršanih 30 godina mirovinskog staža, a primjenom faktora od 0,4125% prosječne bruto plaće svih zaposlenih u RH u 1998. godini za svaku godinu staža koja prelazi 30 godina. Navedeno je poduzeto s ciljem poboljšanja materijalnog položaja korisnika mirovina i podizanja razine udjela prosječne mirovine u prosječnoj plaći. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju (NN, br. 35/08), koji je stupio na snagu 28. ožujka 2008. izjednačeni su u pristupu pravima iz mirovinskog osiguranja osiguranici koji rade u nepunom radnom vremenu, te su izjednačene braćna i izvanbraćna zajednica kod ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu. Od početka 2008. godine u primjeni je i Zakon o dodatku na mirovine ostvarene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju (NN, br. 79/07) čime je znatno poboljšana materijalni položaj tzv. „novih umirovljenika“ i ujednačena je visina mirovine ostvarene za isti mirovinski staž korisnika koji su mirovine ostvarili prema propisima koji su bili na snazi prije početka provođenja mirovinske reforme i nakon početka iste. Zakonom je određen dodatak na mirovinu u rasponu od 4% do 27% mirovine ovisno o godini ostvarivanja prava. Posebnim propisima, Zakonom o izmjenama Zakona o obrtu (NN, br. 68/07) i Zakonom o doprinosima (NN, br. 84/08) stvoreni su određeni preduvjeti za veće uključivanje mladih umirovljenika u plaćeni posao, čime se počela provoditi mjera predviđena Zajedničkim memorandumom o socijalnom uključivanju.

U području kapitaliziranog sustava također su izvršene određene izmjene zakonodavstva, s ciljem preuzimanja europske pravne stečevine u odnosu na poslovanje mirovinskih fondova (mogućnost povećanja ulaganja imovine izvan granica Republike Hrvatske), te u odnosu na preciznije reguliranje dodatnih mirovinskih sustava (dobrovoljnih zatvorenih mirovinskih fondova).

S obzirom na važnu ulogu najniže mirovine koja predstavlja osnovni instrument ostvarivanja načela solidarnosti i redistribucije u sustavu generacijske solidarnosti, u srednjoročnom razdoblju (2009. - 2011.) razmotrit će se način održivog financiranja najniže mirovine, kao i mogućnost njenog ostvarivanja uz preispitivanje dohodovnog i imovnog stanja. S tim u svezi definirat će se kriteriji za određivanje najniže mirovine i isti ugraditi u zakonski okvir. Daljnja provedba mirovinske reforme obuhvatit će poduzimanje mjera u cilju daljnjeg porasta prosječne mirovine u skladu s gospodarskim mogućnostima zemlje, te s tim u svezi posebno praćenje ranih umirovljenja, s obzirom na spomenute izmjene Zakona o mirovinskom osiguranju. Za sada novo predviđena povoljnija mogućnost ranog umirovljenja, usprkos ocjeni prethodnog Prepristupnog ekonomskog programa, te ocjeni iznesenoj u Izvješću o napretku za 2007. godinu u poglavlju 3. Gospodarski kriteriji, podpoglavlju 3.1. Postojanje učinkovitog tržišnog gospodarstva, nije bitno utjecala na povećanje troškova mirovinskog osiguranja, s obzirom na relativno kratko vrijeme primjene propisa koji je takvu mogućnost predvidio. Stoga će se pratiti posebice fiskalni učinak izmijenjenog propisa i pravovremeno intervenirati ukoliko bude primijećen poremećaj u odnosu na sadašnje stanje i rast potrošnje za mirovinsko osiguranje koji bi izlazio iz predviđenog okvira (ukupni fiskalni trošak od 0,35 – 0,4 BDP-a godišnje za izmijenjeni Zakon o mirovinskom osiguranju i Zakon o dodatku na

mirovine). Postizanje fiskalne konsolidacije mirovinskog sustava u srednjoročnom razdoblju ostaje jedna od prioritetnih zadaća. Budući da srednjoročno razdoblje započinje s 2009. godinom, koja je prva godina u kojoj će se mirovine računati prema plaćama iz cijelog radnog vijeka, očekuje se duži ostanak u svijetu rada i kasnije ostvarivanje prava na mirovinu. U skladu s demografskim kretanjima sagledat će se eventualna potreba povećanja dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu.

U odnosu na kapitalizirani sustav, nastavit će se pratiti kretanja u sustavu i primjena zakona koji uređuju ovo područje, radi eventualne dogradnje i prilagodbe novim uvjetima društvenog i gospodarskog razvoja zemlje. Do sada je mirovinska reforma polučila rezultate u stabilizaciji deficita mirovinskog sustava. Isti trend smanjenja deficita očekuje se i u srednjoročnom razdoblju, a u cilju osiguranja primjerenih mirovina za buduće generacije umirovljenika predviđa se mogućnost povećanja stope doprinosa za II. stup u razdoblju do 2013. godine (Strateški okvir za razvoj 2006. – 2013.), te daljnja liberalizacija investicijske politike mirovinskih fondova u smislu ulaganja u prvoklasne vlasničke vrijednosnice. Stoga će se u srednjoročnom razdoblju izvršiti analiza mogućnosti povećanja doprinosa za II. stup, te paralelno s tim analiza učinaka izmjene formule za osnovnu mirovinu (koju ostvaruju osiguranici koji su osigurani u oba obvezna stupa osiguranja, za razdoblje nakon uvođenja kapitaliziranog sustava), kako bi se mogla donijeti odluka o izboru između dva navedena načina poboljšanja sustava kapitalizirane mirovinske štednje.

U okviru modela otvorene koordinacije (u koji će se RH aktivno uključiti nakon pristupanja EU), a u skladu s Lisabonskom strategijom, izvršit će se pripreme za buduće izvještavanje o stanju i kretanjima unutar cjelokupnog mirovinskog sustava prema utvrđenoj metodologiji u cilju modernizacije mirovinskog sustava, odnosno postizanja primjerenog, dostupnog, financijski održivog, prilagodljivog i učinkovitog sustava mirovinskog osiguranja.

U odnosu na ključne prioritete prema izmijenjenoj Odluci o Pristupnom partnerstvu, od 5. veljače 2008., među kojima je i ponovno otvaranje mogućnosti za podnošenje zahtjeva za konvalidaciju, navedena je prioritetna mjera izvršena. Naime, prema Zakonu o konvalidaciji (NN, br. 104/97) svi pojedinačni akti i odluke donijete ili izdane od strane raznih tijela ili pravnih osoba koje imaju javne ovlasti, donijeti ili izdani u predmetima sudbene i upravne naravi na područjima Republike Hrvatske koja su bila ili koja sada jesu pod zaštitom ili upravom Ujedinjenih naroda, su mogli biti konvalidirani u skladu s Ustavom Republike Hrvatske, Ustavnim zakonom o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj i zakonima Republike Hrvatske. Temeljem tog zakona bila je donijeta Uredba koja je propisivala postupak konvalidacije, ali je za podnošenje zahtjeva bio propisan prekluzivni rok od godine dana od dana stupanja na snagu Uredbe. U cilju ponovnog otvaranja roka za podnošenje zahtjeva, donijet je Pravilnik o postupku konvalidiranja odluka i pojedinačnih akata iz područja mirovinskog osiguranja, koji je stupio na snagu 17. svibnja 2008., čime je omogućeno svim zainteresiranim osobama koje ispunjavaju uvjete, podnošenje zahtjeva za konvalidiranje odluka i pojedinačnih akata u otvorenom roku. Za primjenu Pravilnika zadužen je Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, a njegovu primjenu prati i nadzire Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva. Navedenim je ispunjen i zahtjev za omogućavanje pristupa pravima iz mirovinskog osiguranja osobama koje su tijekom 90-tih godina boravile na području RH pod zaštitom UN-a, iz Izvješća EK o napretku za 2007., u poglavlju 2. Politički kriteriji, podpoglavlju 2.2. Ljudska prava i zaštita manjina.

Socijalna skrb

Socijalna skrb u Hrvatskoj usmjerena je na suzbijanje siromaštva, socijalne ugroženosti i isključenosti. Ona čini socijalno – zaštitnu mrežu sa svrhom zbrinjavanja i uključivanja u

društvo socijalno najugroženije, odnosno socijalno osjetljive populacije i ima značajnu ulogu u suzbijanju siromaštva, kao i ublažavanju njegovih posljedica.

Sukladno mjerama Strategije reforme socijalnih naknada 2007. – 2008. u srpnju 2007. donesene su izmjene i dopune sadašnjeg Zakona o socijalnoj skrbi²⁶ kojima je pojednostavljen postupak ostvarivanja prava, a u cilju podizanja kvalitete cjelokupnog sustava u 2009. godini planira se donošenje novog propisa. Radi povećanja udjela socijalnih naknada u BDP-u, Vlada RH je u ožujku 2008. godine donijela Odluku o Osnovici za ostvarivanje prava po osnovi socijalne skrbi kojom je osnovica povećana za 25%, tj. povećana je s 400 kuna na 500 kuna. Navedena odluka počela se primjenjivati 1. studenoga 2008. godine.

Kao jedna od mjera navedene Strategije trenutno je u izradi Registar socijalnih naknada za koja se sredstva osiguravaju u državnom proračunu, što uključuje sve naknade s osnove zapošljavanja, zdravstva, socijalne skrbi, obiteljske olakšice i dr.

Nastavno na Registar socijalnih naknada, uvođenjem osobnog identifikacijskog broja sukladno Zakonu o osobnom identifikacijskom broju²⁷ omogućit će se jednostavna, točna i brza evidencija o korisniku prava iz socijalne skrbi, olakšati dostupnost potrebnih podataka za osobe za koje se utvrđuju propisani uvjeti za ostvarivanje prava, utvrđivanje prihoda i imovine (prihodovni i imovinski cenzus), olakšat će se praćenje i verifikacija u slučaju promijenjenih okolnosti, omogućit će se bolja kontrola isplate prava, a istodobno će se onemogućiti preklapanje prava, tj. ostvarivanje prava po dvije osnove iz različitih sustava socijalnih naknada.

Uvođenje osobnog identifikacijskog broja podržat će daljnji razvoj integriranog informacijskog sustava koji obuhvaća identificiranje svih državnih i lokalnih socijalnih naknada te razmjenu podataka elektroničkim putem uz kvalitetan sustav kontrola i verifikacije podataka te autorizaciju za razmjenu i korištenje podataka.

U cilju poboljšanja organizacije rada socijalnih službi, predviđaju se daljnje aktivnosti u pravcu decentralizacije, deinstitutionalizacije, informatizacije, kao i poboljšanja kvalitete socijalnih usluga, što se kontinuirano provodi kroz reformske aktivnosti utvrđene Projektom razvoja sustava socijalne skrbi (SWDP)²⁸ u suradnji sa Svjetskom bankom.

U okviru komponente IV IPA - Operativnog programa za razvoj ljudskih potencijala, prošlogodišnji prijedlog projekta «Uspostava mreže podrške u socijalnoj integraciji i zapošljavanju ranjivih i marginaliziranih skupina» proširen je i izmijenjen u prijedlog projekta «Uspostava podrške u socijalnoj integraciji i zapošljavanju socijalno ugroženih i marginaliziranih skupina» (*«Establishing Support in Social Integration and Employment of Disadvantaged and Marginalised Groups»*). Svrha projekta je potpora dugotrajno nezaposlenim primateljima stalne pomoći pri pristupu tržištu rada, temeljena na njihovim specifičnim potrebama. Očekivani rezultati jesu ojačano međuresorno i međuinstitucionalno partnerstvo te unaprjeđena kvaliteta usluga centara za socijalnu skrb, što će se postići kroz dvije komponente. Unutar prve komponente provodit će se analiza postojećih praksi i usluga u području socijalnog uključivanja i zapošljavanja s preporukama za poboljšanje stanja; formiranje radnih skupina (sastavljenih od svih relevantnih dionika) te provođenje konzultacija kako bi se poboljšala međusobna suradnja, iznašli novi načini međusobnog komuniciranja i rada, što bi rezultiralo Protokolom o postupanju. Unutar druge komponente provodit će se edukacija stručnjaka iz centara za socijalnu skrb kako bi pružali kvalitetniju uslugu koja je opisana člankom 77.i. Zakona o socijalnoj skrbi „Savjetovanje i pomaganje u prevladavanju posebnih teškoća“ koja uključuje pomaganje u pronalaženju posla. Stručnjaci bi nakon završene edukacije postali „Mentori za socijalno uključivanje“ koji bi im osim

²⁶ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi (NN, br. 44/07)

²⁷ Zakon o osobnom identifikacijskom broju (NN, br. 60/08)

²⁸ *Social Welfare Development Project (SWDP)*

pomoći u pronalaženju zaposlenja, nastavili pružati psiho-socijalnu podršku i nakon što se osobe zaposle.

U okviru Pretpristupnog partnerstva Europske unije za Republiku Hrvatsku jedna od dviju značajnih aktivnosti suradnje u području zapošljavanja i socijalnog uključivanja jest i izrada Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju (JIM)²⁹. Sukladno identificiranim glavnim problemima u JIM-u izrađen je Nacionalni provedbeni plan za socijalno uključivanje (2007.-2008.) u cilju proširenja mreže socijalnih usluga, razvoja sustava izvaninstitucionalnih usluga i unaprjeđenja pristupa socijalnim uslugama za djecu, starije osobe i osobe s invaliditetom. Na temelju JIM dokumenta, kao i Nacionalnog provedbenog plana, izrađeno je Izvješće o provedbi Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske 2007. – 2008. koje je Vlada RH prihvatila te uputila Europskoj komisiji u srpnju 2008. godine. Svi nositelji i sunositelji mjera zacrtanih Nacionalnim provedbenim planom obvezni su poduzimati daljnje aktivnosti radi provedbe mjera, te pratiti njihovu implementaciju.

Sustavna zaštita prava i interesa djece i osjetljivih skupina i nadalje se provodi primjenom donesenih nacionalnih planova, programa, strategija, i politika. Tijekom 2009. godine planira se izrada i donošenje: Nacionalne strategije zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja, Protokola o postupanju u slučaju grubog zanemarivanja dužnosti zbrinjavanja ili odgoja djeteta od strane roditelja, posvojitelja, skrbnika ili druge osobe i Nacionalnog plana protiv seksualnog iskorištavanja djece. Također je u pripremi pokretanje postupka za potpisivanje i potvrđivanje Konvencije o zaštiti djece i suradnji u svezi s međunarodnim posvajanjem (Haška konvencija iz 1993. godine).

Zaštita majčinstva i obiteljske naknade

Zaštita majčinstva i sustav obiteljskih potpora ima primarno pronatalitetnu svrhu te podizanje kvalitete života obitelji s djecom. Ovaj sustav, kao dio opće socijalne politike, čini sastavnicu javne politike usmjerene prema djeci, mladima i obitelji.

U sustavu zaštite majčinstva, temeljem izmjena i dopuna Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju, od 1. siječnja 2008. godine sve zaposlene majke za vrijeme korištenja prava na obvezni rodiljni dopust do šestog mjeseca života djeteta imaju pravo na naknadu plaće u punom iznosu. Nadalje, Zakonom o izvršavanju državnog proračuna Republike Hrvatske za 2008. godinu propisano je i pravo na minimalnu novčanu naknadu za vrijeme rodiljnog dopusta u iznosu od 1.663 kune, a jednokratne novčane pomoći radi rođenja djeteta utvrđene 2007. godine u iznosu od 2.328 kuna utvrđene su u istom iznosu i u 2008. godini. Tijekom 2008. godine usvojen je Zakon o rodiljnim i roditeljskim potporama koji stupa na snagu 1. siječnja 2009. godine. Ovaj Zakon usklađen je s Nacionalnom populacijskom politikom³⁰ iz 2006. godine te odgovarajućim uredbama i direktivama EU.³¹ Donošenjem ovog Zakona omogućena je veća ravnoteža i prisutnost oba roditelja (jednakost žene i muškarca) na tržištu

²⁹ JIM – *Joint memorandum on social inclusion of the Republic of Croatia* – Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske (potpisan 5. ožujka 2007.) između Vlade RH i Europske unije

³⁰ NN, br. 132/06.

³¹ Uredba (EEZ) br. 1408/71 Vijeća od 14. lipnja 1971. godine o primjeni sustava socijalne sigurnosti na zaposlene osobe i njihove obitelji koje se kreću unutar Zajednice, Uredba Vijeća (EEZ) br. 574/72 od 21. ožujka 1972. kojom se utvrđuje postupak provedbe Uredbe (EEZ-a) br. 1408/71 o primjeni sustava socijalne sigurnosti na zaposlene osobe i njihove obitelji koje se kreću unutar Zajednice; Direktiva Vijeća 96/34/EZ od 3. lipnja 1996. o okvirnom sporazumu o roditeljskom dopustu, zaključenom između UNICE-a, CEEP-a i ETUC-a, Direktiva Vijeća 92/85/EEZ od 19. listopada 1992. godine o uvođenju mjera za poboljšanje sigurnosti i zdravlja trudnih radnica te radnica koje su nedavno rodile ili doje na radnome mjestu (deseta pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ) i Direktive Vijeća 86/613/EEZ od 11. prosinca 1986. o primjeni načela ravnopravnosti muškaraca i žena koji obavljaju samostalnu djelatnost, uključujući samostalne poljoprivrednike i zaštiti samostalno zaposlenih žena za vrijeme trudnoće i majčinstva.

rada, promiče se pronatalitetna politika kojom se žena i muškarac, kao majka i otac, potiču na stvaranje potomstva uz odgovarajuću prilagodbu zahtjevima obiteljskog života i rada, a osobito žene kao trudnice i roditelje, radi olakšanog ostanka na tržištu rada, uključenost očeva u obiteljski život, odgovorno roditeljstvo i blagostanje djece te ekonomsku neovisnost žena. Po stupanju na snagu ovog Zakona otvaraju se mogućnosti za punu ravnopravnost žene i muškarca u odgoju i podizanju djece, roditeljni i roditeljski dopusti se fleksibiliziraju te se omogućuje korištenje roditeljskog dopusta do 8. godine života djeteta.

Počevši od 1. siječnja 2007. godine, sukladno Nacionalnoj populacijskoj politici, u primjeni su izmijenjene odredbe Zakona o doplatku za djecu³² temeljem kojih je podignut iznos prosječnog mjesečnog dohotka po članu kućanstva za ostvarivanje prava na doplatku sa 1.330 kuna na 1.663 kune, uveden je još jedan dohodovni razred za određivanje iznosa doplatka za djecu te je podignut najniži iznos pojedinačnog doplatka za djecu s 166 kuna na 199 kuna. Osim toga uvedeno je i pravo na pronatalitetni dodatak za 3. i 4. dijete za sve korisnike doplatka za djecu ako primaju doplatku za troje i više djece. Na temelju ovih zakonskih promjena, pored pronatalitetnog cilja, postigla se bolja socijalna ciljanost doplatka za djecu, a doplatkom za djecu obuhvaćena je veća skupina djece izložena nepovoljnim socijalnim uvjetima.

Tijekom 2007. i 2008. godine osnovano je 17 županijskih obiteljskih centara. Svrha osnivanja ovih obiteljskih centara je podizanje razine usluga namijenjenih obitelji, osobito usluga usmjerenih na prevenciju razvoja neželjenih odnosa unutar obitelji te radi pružanja savjetodavne potpore u zasnivanju obitelji, odgoju i podizanju djece te u radu s mladima. Ove aktivnosti obiteljskih centara odvijaju se u bliskoj suradnji s nadležnim tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave.

U području zaštite prava i interesa djeteta izmijenjene su odredbe Obiteljskog zakona³³ temeljem kojih je od 1. siječnja 2008. godine ojačana pravna i institucionalna zaštita djece o kojima roditelji ne skrbe. Proširene su ovlasti centara za socijalnu skrb u postupcima zaštite prava djece s obvezom pokretanja sudskih postupaka protiv neodgovornih roditelja te je uveden institut privremenog uzdržavanja.

Poboljšanje studentskog standarda

U cilju poboljšanja studentskog standarda te dostupnosti visokog obrazovanja većem broju studenata, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (MZOS) poduzimat će određene mjere te dodjeljivati sljedeće subvencije redovitim studentima visokih učilišta u Republici Hrvatskoj:

1. Stipendiranje redovitih studenata visokih učilišta u Republici Hrvatskoj (sveučilišnih, stručnih studija te poslijediplomskih studija). Na temelju javnog natječaja za dodjelu državnih stipendija svake godine se odobri oko 2.500 novih stipendija koje se dodjeljuju u nekoliko različitih kategorija (za osobito nadarene studente, za studente koji studiraju deficitarne studijske programe, za studente slabijeg imovinskog stanja, za studente s invaliditetom, za studente koji su bili smješteni u domove socijalne skrbi ili kod udomiteljskih obitelji...). Trenutno se u sustavu državnih stipendija nalazi oko 9.000 redovitih studenata koji primaju iznos od 500 kuna (studenti koji studiraju u mjestu prebivališta i stanuju kod roditelja), 700 kuna (studenti koji studiraju izvan mjesta prebivališta i žive u studentskom domu) te 800,0 kuna (studenti koji studiraju izvan mjesta prebivališta te imaju status podstanara). Ministarstvo planira u 2009. godini dodijeliti novih 2.500 stipendija.

---

³² NN, br. 138/06.

³³ NN, br. 116/03, 17/04, 136/04 i 107/07

2. Prijevoz redovitih studenata. MZOŠ je tijekom 2008. godine sufinanciralo prijevoz redovitih studenata u gradovima Osijek, Rijeka i Split. Studenti s invaliditetom ostvaruju pravo na subvenciju za prijevoz u iznosu od 500 kuna mjesečno. MZOŠ planira i u 2009. godini nastaviti sa sufinanciranjem prijevoza redovitih studenata i studenata s invaliditetom.

3. Subvencije za smještaj i prehranu. MZOŠ subvencionira troškove smještaja u studentske i učeničke domove za oko 12.000 redovitih studenata u Republici Hrvatskoj te dodjeljuje mjesečne subvencije za oko 8.000 studenata koji su smješteni u privatnom smještaju. Studenti ostvaruju pravo na subvenciju za smještaj sudjelovanjem u javnom natječaju za smještaj studenata u studentski dom te sudjelovanjem u javnom natječaju za dodjelu subvencije za privatni smještaj. Oba natječaja provodi nadležni studentski centar. Mjesečni iznos subvencije za smještaj u studentski ili učenički dom za pojedinačnog studenta iznosi 105,0 kuna, a mjesečna subvencija za privatni smještaj iznosi 147 kuna. Pravo na prehranu imaju svi redoviti studenti u RH te se isto ostvaruje uz upotrebu studentske identifikacijske iskaznice-X-ice na kojoj svaki student ima mjesečni novčani saldo za potrebe prehrane. Iznos mjesečnog novčanog salda za prehranu pojedinačnog studenta ovisi o razini njegovog prebivališta te broju dana u mjesecu. Ukoliko ima prebivalište u županiji u kojoj je sjedište visokog učilišta koje pohađa (domicilni studenti), mjesečni novčani saldo za potrebe prehrane iznosi oko 300 kuna, ukoliko ima prebivalište izvan županije u kojoj je sjedište visokog učilišta (nedomicilni studenti), iznos novčanog salda za potrebe prehrane iznosi oko 700 kuna, ukoliko student živi u studentskom domu iznos novčanog salda za potrebe prehrane je oko 930 kuna. Pravo na subvencioniranu studentsku prehranu studenti ostvaruju u restoranima studentskih centara te većem broju privatnih ugostiteljskih objekata koji su uključeni u sustav subvencionirane studentske prehrane. MZOŠ će i u 2009. godini nastaviti dodjeljivati subvencije za smještaj i prehranu redovitih studenata u Republici Hrvatskoj.

4.4 POLJOPRIVREDNI SEKTOR

Osnovni ciljevi poljoprivredne politike usmjereni su na povećanje konkurentnosti sektora i na prilagodbu budućem članstvu u EU. Zbog toga Vlada RH nastavlja s primjenom mjera poljoprivredne politike kojima će se omogućiti promjena strukture poljoprivrednih gospodarstava, dobro funkcioniranje tržišta i učinkovite javne usluge.

Tržište zemljištem

Provedba raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države nastavlja se sukladno Zakonu o poljoprivrednom zemljištu, uz supsidijarnu primjenu općih propisa koji uređuju promet nekretnina. Oblici raspolaganja koji se provode putem javnog natječaja jesu zakup, prodaja i koncesija. Za prodaju poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države sukladno Programima raspolaganja predviđeno je 224.054 hektara, a do sada je putem javnih natječaja prodano 43.342 hektara ili 19% od ukupno planiranog po Programima raspolaganja. U 2008. godini prodano je 4.839 hektara poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države ili 11% od ukupno prodanog po natječajima. Od početka raspolaganja do konca 2008. godine prodano je 63.509 hektara.

Za zakup poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države po Programima je predviđeno 123.568 hektara, a do sada je putem javnih natječaja dano u zakup 63.798 ha ili 52% od ukupno planiranog po Programima raspolaganja. U 2008. godini u zakup je dano 5.450 hektara poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države ili 9% od ukupno danog u zakup po natječajima.

Za koncesiju poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države po Programima je predviđeno 125.144 hektara, a do sada je dano u koncesiju putem javnih natječaja ukupno 54.356 hektara

ili 43% od ukupno planiranog po Programima raspolaganja. U 2008. godini u koncesiju je dano 7.670 hektara poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države ili 14% od ukupno danog u koncesiju po natječajima. Od početka raspolaganja u koncesiju je dano 58.831 hektar.

Ostvareni prihod od prodaje i zakupa (državni, županijski i lokalni proračuni) u 2008. godini iznosi 142,7 milijuna kuna (52,5 milijuna kuna od prodaje i 90,2 milijuna kuna od zakupa), a prethodni podaci o ostvarenom prihodu od koncesije iznose 18,7 milijuna.

Jedan od važnih prioriteta za promjenu strukture poljoprivrednih gospodarstava jest okrupnjavanje poljoprivrednih površina. U tom smislu nastavlja se provedba projekta „Okrupnjavanje poljoprivrednog zemljišta u Hrvatskoj“.

U 2008. godini donesen je novi Zakon o poljoprivrednom zemljištu kojim će se urediti okrupnjavanje poljoprivrednog zemljišta u svrhu unaprjeđenja strukture poljoprivrednih gospodarstava, te nastaviti s uklanjanjem preostalih prepreka efikasnom tržištu poljoprivrednog zemljišta.

Privatizacija poduzeća u državnom vlasništvu

U 2008. godini nastavljena je privatizacija preostalih tvrtki iz djelatnosti poljoprivrede i prehrambene industrije. Kupnjom dodatnog paketa dionica (67%) od strane tvrtke DUKAT mliječna industrija d.d., Zagreb, uspješno je provedena privatizacija mljekarske tvrtke KIM d.d., Karlovac. Nakon provedenog natječaja za kupnju dionica društva Sladorana d.d., Županja, Upravni odbor Hrvatskog fonda za privatizaciju je u rujnu 2008. godine odlučio 38,1% dionica Sladorane prodati tvornici šećera Viro d.d., Virovitica. Privatizacija velike poljoprivredno-prehrambene tvrtke u većinskom državnom vlasništvu VUPIK d.d., Vukovar nije još okončana te se planira za 2009. godinu.

Uređenje tržišta poljoprivredno-prehrambenih proizvoda

Nastavljene su aktivnosti na usklađivanju tržišnih mehanizama za pojedine poljoprivredne proizvode sukladno organizaciji tržišta u EU. Najosjetljiviji proizvod u tom segmentu je pšenica, te je u 2008. godini nastavljena primjena elemenata EU - modela i uvedeni su mehanizmi uvozno-izvoznih dozvola. Država jamči interventnu cijenu od 101,3 eura/toni što je europska interventna cijena za sve žitarice. U 2008. godini država se nije uključivala u otkup, te je on u cijelosti prepušten tržištu.

U cilju uređivanja tržišta voća i povrća u 2008. godini raspisan je natječaj za izgradnju i opremanje skladišnih kapaciteta kako bi se nadomjestili nedostatni postojeći kapaciteti za skladištenje voća i povrća. U tijeku je objava propisa kojima će se svi standardi kakvoće voća i povrća u EU prenijeti u hrvatsko zakonodavstvo, a primjena bi otpočela 2009. godine. Pravilnik o kakvoći voća (NN, br. 114/08, 137/08) i Pravilnik o kakvoći povrća (NN, br. 114/08, 137/08) objavljeni su sredinom listopada i stupili su na snagu osmog dana od dana objave u Narodnim novinama.

Istovremeno se radi na izradi tržnog reda za voće i povrće kojim bi se regulirali uvjeti trženja voća i povrća i osnivanja proizvođačkih organizacija. Aktivnosti na izradi vinogradarskog katastra, na uređivanju digitalne baze i postupno provođenje terenskih aktivnosti radi provjera i upisivanja svih ostalih podataka o vinogradima nastaviti će se i u 2009. godini.

U području stočarske proizvodnje nastavljaju se aktivnosti na usklađivanju tržišnih mehanizama uspostavom tržnih redova s ciljem suzbijanja sivog tržišta i povećanja sigurnosti hrane. Osim za goveda, uspostavljen je jedinstveni sustav obveznog označavanja svinja, a tijekom 2009. godine početak će provedba obveznog označavanja ovaca i koza. U cijelosti je uspostavljen mehanizam klasiranja govedih i svinjskih trupova na liniji klanja. U 2009. godini

planira se izraditi pravni temelj za provođenje klasiranja trupova ovaca i koza, kao i uvođenje standarda pri klanju i rasijecanju trupova peradi. Također se planira uvođenje sustava sljedivosti goveđeg mesa koji će omogućiti praćenje porijekla proizvoda od farme do stola. Izrađen je propis o uvođenju katastra pčelinjih paša.

Državne potpore u poljoprivredi

Glavnina državne financijske potpore u poljoprivredi i dalje se provodi sukladno odredbama Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi i ribarstvu. Za potpore obuhvaćene ovim Zakonom u 2008. godini izdvojeno je iz državnog proračuna oko 2,5 milijardi kuna, što je za oko 8% više nego u 2007. godini. Najveći dio sredstava (74%) još uvijek je usmjeren u izravnu potporu proizvodnji, no taj se udio kontinuirano smanjuje u korist mjera ruralnog razvitka (26%). Tako je udio investicijskih potpora i potpora ruralnom razvitku povećan na oko 21%, dok udio potpora dohotku nekomercijalnim poljoprivrednicima iznosi oko 5%. Predviđeno je i donošenje novog Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi kojim bi se, između ostalog, provele postupne prilagodbe u sustavu potpore u smjeru agregiranja i ujednačavanja potpore za pojedine skupine poljoprivrednih proizvoda s ciljem postupnog prelaska na jedinstveno plaćanje po gospodarstvu.

Cilj poljoprivredne politike je i dalje podizanje razine konkurentnosti i prilagodba razvijenom tržištu poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u EU, što se planira postići povećanjem ukupnih sredstava za potpore u sektoru, posebice povećanjem sredstava za strukturne potpore. Planira se tek umjereni porast ukupnog proračuna za mjere tržišno-cjenovne politike unutar prvog stupa, dok će se još značajnije povećavati potpore za mjere ruralnog razvitka unutar drugog stupa.

Ruralni razvitak

Dosadašnje nacionalne mjere ruralnog razvitka bile su primarno usmjerene u edukaciju seoskog stanovništva, potporu poljoprivrednim školama, osnivanje i razvoj poljoprivrednih zadruga i strukovnih udruga, unaprjeđenje trženja poljoprivrednih proizvoda, razvoj ruralnog turizma i sufinanciranje priključenja poljoprivrednih gospodarstava na osnovnu infrastrukturu. U 2008. godini za provedbu ovih mjera osigurano je u državnom proračunu 724,75 milijuna kuna.

Nacionalne mjere ruralnog razvoja u 2009. godini bit će u najvećoj mjeri usmjerene u potpore investicijama na poljoprivrednim gospodarstvima, Operativne programe Vlade RH, razvoj sela i seoskog prostora, edukaciju seoskog stanovništva, potpore poljoprivrednim školama, osnivanju i razvoju poljoprivrednih zadruga i strukovnih udruga, marketinšku pripremu poljoprivredno prehrambenih proizvoda, unaprjeđenje trženja poljoprivrednih proizvoda, razvoj ruralnog turizma. U 2009. godini za provedbu ovih mjera osigurano je u državnom proračunu 856,1 milijuna kuna.

U okviru pretpristupne pomoći EU za razvitak seoskog prostora nastavljene su aktivnosti na provedbi SAPARD programa. Do sada su provedena tri natječaja na kojima je zaprimljeno 120 prijava. Od toga je za prva dva natječajna kruga ugovoreno 29 prijava, odnosno 87 milijuna kuna odobrenih potpora što iznosi 35,76%.

U trećem natječajnom krugu pristigle su 23 prijave od kojih je 6 odbačeno zbog nekompletnosti/nepravodobnosti, 10 prijava odbijeno ili su u međuvremenu odustali a preostalih 7 prijava je ugovoreno s ukupnim iznosom tražene potpore od 24,4 milijuna kuna. Sva sredstva financirana su od strane Hrvatske i EU u omjeru 25% (RH) i 75% (EU). Nakon provedena tri kruga natječaja, od 243,3 milijuna kuna dostupnih sredstava, ugovoreno je 111,4 milijuna kuna ili 45,79% , te je ostalo raspoloživo 131,9 milijuna kuna.

U okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć izrađen je IPARD plan s predloženim mjerama koji je usvojen 25. veljače 2008. godine, a u tijeku je akreditacija struktura za pripremu i provedbu IPARD-a. Nakon zaprimanja pozitivnog mišljenja EK slijedi prijenos ovlasti i raspisivanje natječaja za mjere koje će biti akreditirane.

Fitosanitaro područje

Opći cilj je i dalje razvijati kvalitetu praćenja štetnih organizama i dovršiti uspostavu sustava biljne putovnice i novog sustava registracije sredstava za zaštitu bilja (SZB) te dostići kvalitetu kao u zemljama članicama EU. Da bi se ostvarili navedeni ciljevi, planira se povećanje zaposlenih u službi, te njihovo stručno osposobljavanje.

U harmonizaciji legislative i njezinoj implementaciji postignut je značajan napredak. Tako su usklađeni svi propisi iz područja sredstava za zaštitu bilja i praćenja ostataka pesticida u hrani s pravnom stečevinom EU, a postupak registracije SZB provodi se sukladno standardima EU. Nadalje, nastavlja se upis obveznika u FITO-Upisnik, a u drugoj polovici 2008. godine počelo je ovlašćivanje obveznika za izdavanje biljnih putovnica.

U dijelu kvalitete sjemena i sadnog materijala od 1. siječnja 2008. u primjeni je Zakon o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja i 16 pravilnika kojima se uređuje stavljanje na tržište sjemena i sadnog materijala i kojima je ovo područje potpuno usklađeno s zakonodavstvom EU.

Nadalje, tijekom 2008. napravljene su izmjene i dopune Zakona o zaštiti biljnih sorti kojima je zakonodavstvo RH potpuno usklađeno su UPOV Konvencijom i uredbama EU kojima je uređeno područje zaštite biljnih sorti i oplemenjivačkih prava.

Sigurnost i kakvoća hrane

Nastavno na donošenje Zakona o hrani (NN, br. 46/07) kojim je Republika Hrvatska preuzela sva načela sadržana u Uredbi (EZ) br. 178/2002, Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja (dalje u tekstu: Ministarstvo) određeno je nadležnim tijelom za sigurnost i higijenu hrane i hrane za životinje te za organizaciju službenih kontrola, te ujedno predstavlja kontaktnu točku prema Europskoj komisiji.

Sukladno propisanim odredbama Zakona o hrani Ministarstvo je započelo rad na izradi nacionalnog plana službenih kontrola, procedura za službene kontrole, izradi vodiča za mikrobiološke kriterije te propisa za ovlašćivanje laboratorija, kao i izradi provedbenih propisa u odnosu na ovlašćivanje laboratorija za hranu, hranu za životinje i zdravlje životinja, kao i propisa vezano uz prosljeđivanje informacija u okviru sustava brzog uzbunjivanja za hranu i hranu za životinje. Također, nastavit će se s radom na sufinanciranju akreditacije laboratorija. U daljnjim obvezama, a u okviru nadležnosti, predviđena je uspostava sustava brzog uzbunjivanja za hranu i hranu za životinje (RASFF) te izrada komunikacijske strategije.

U 2008. godini nastavljeno je s usklađivanjem relevantnih vertikalnih propisa EU kojima se određuju zahtjevi kakvoće, a čime se doprinosi liberalizaciji tržišta i osigurava sloboda kretanja roba. Također je započela izmjena propisa vezano uz sustav registracije poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda s oznakama zemljopisnog podrijetla, oznakama izvornosti i oznakama tradicionalnog ugleda hrane s ciljem njihovog usklađivanja s novim EU propisima iz 2006. godine.

Donesen je Zakon o oznakama izvornosti, oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama tradicionalnog ugleda poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (NN, br. 84/08). U tijeku je i usklađivanje podzakonskih propisa. Navedenim Zakonom propisana je nadležnost postojeće poljoprivredne inspekcije i inspekcije o kakvoći u dijelu provedbe odredbi zakonskih i

podzakonskih propisa koji reguliraju područje registracije i zaštite poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda jednom od oznaka.

U razdoblju 2008. - 2013. s ciljem strukturnih reformi u sektoru prehrambene industrije planirane su sektorske potpore u okviru pretpripravnih programa SAPARD i IPARD. U 2009. godini predviđena je izrada Strategije razvoja prehrambeno-prerađivačke industrije, kao i donošenje nacionalnog operativnog programa potpora prehrambeno-prerađivačkom sektoru koji će sadržavati horizontalne mjere potpore prehrambenoj industriji usmjerene na poboljšanje konkurentnosti prehrambeno-prerađivačke industrije i stvaranje održivih radnih mjesta.

Veterinarstvo

Tijekom 2008. godine nastavlja se s procesom usklađivanja zakonodavstva u području veterinarstva u skladu sa „Strategijom za prijenos, provedbu i primjenu pravne stečevine EU za Poglavlje 12. Sigurnost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor“. Navedena Strategija izrađena je u svrhu ispunjavanja drugog zadanog mjerila od strane Europske komisije za otvaranje pregovora u Poglavlju 12. te je u svrhu ispunjavanja istog mjerila izrađen i „Akcijски plan za kontrolu i eradikaciju klasične svinjske kuge u domaćih i divljih svinja“.

U svrhu postizanja potpune funkcionalnosti baze podataka životinja uspostavljen je sustav za identifikaciju i registraciju svinja te su poduzete sve mjere s ciljem postizanja potpune operativnosti baze podataka goveda (Jedinstvenog registra goveda).

U travnju 2008. godine dovršena je kategorizacija svih objekata u poslovanju s hranom koja se temelji na pravnoj stečevini EU. Timovi županijskih i državnih veterinarskih inspektora Ministarstva izvršili su kategorizaciju 960 objekata u poslovanju s hranom životinjskoga podrijetla, te je kategorizirano i 40 objekata koji se bave nusproizvodima životinjskog podrijetla. Kategorizacija navedenih objekata služit će kao osnova za budući Nacionalni program za unaprjeđivanje objekata.

Temeljem članka 145. Zakona o veterinarstvu Uprava za veterinarstvo obvezna je pristupiti uspostavi Središnjeg veterinarskog informacijskog sustava te je u tijeku natječaj za popunjavanje radnih mjesta. Informacijski sustav objedinjavao bi sustav upisnika, registra i računalnih programa, a sve u svrhu zaštite zdravlja i dobrobiti životinja te provedbi mjera veterinarskog javnog zdravstva.

Ribarstvo

Od ožujka 2008. godine, nova organizacijska shema Uprave za ribarstvo obuhvaća tri sektora – Sektor za upravljanje resursima i flotom, Sektor za strukturne i tržišne mjere u ribarstvu, te Sektor ribarske inspekcije. Administrativno jačanje Uprave za ribarstvo planirano je nastaviti i kroz povećanje broja djelatnika implementacijom usvojenog plana zapošljavanja do kraja 2010. godine. Važnu ulogu u procesu jačanja institucionalnog kapaciteta administrativne jedinice za podršku ribarstvenom sektoru ima i projekt u okviru programa PHARE 2005 koji je trenutno u fazi implementacije.

U skladu s odredbama Uredbe Komisije 2244/2003, tijekom 2008. godine uspostavljen je Centar za praćenje ribarstva (FMC – Fisheries Monitoring Centre) kao središnje mjesto s kojeg će se vršiti praćenje ribarskih plovila i prikupljati informacije o ribarskoj floti, ribolovnom naporu i ulovu, kao i podaci o cijeni ribe te ostali ekonomski pokazatelji. Daljnji otkup povlastica je u tijeku.

Za bolji rad i učinkovitost ribarske inspekcije, sredstvima pretpripravnog programa PHARE 2005 nabavljena je adekvatna računalna oprema (prijenosna računala i dlanovnici), a u fazi

implementacije je i projekt nabave tri patrolna plovila za ribarsku inspekciju čija je isporuka planirana za kraj 2008. godine.

U izradi je i novi Zakon o državnim potporama u ribarstvu čiji će nacrt biti gotov do kraja trećeg tromjesečja 2009. godine. Značajna sredstva iz Državnog proračuna izdvajaju se i za poticanje udruživanja ribara koja se dodjeljuju putem javnih natječaja. Za daljnje unaprjeđenje ribarske infrastrukture, RH se oslanja i na kanale pretpristupne pomoći EU, te je u okviru programa PHARE 2005 sklopljen ugovor za uspostavu iskrcajnog mjesta u Umagu gdje se dovršenje radova očekuje u siječnju 2009. godine. Program PHARE 2005 ukupne je vrijednosti 5,1 milijun eura. Kroz 1. komponentu programa pretpristupne pomoći IPA u proračunskom razdoblju 2008. godine, predložen je projekt naziva Jačanje tržišne infrastrukture u sektoru ribarstva RH. Strukturna podrška ribarstvenom sektoru uvedena je kao posebna stavka u Državni proračun RH. Strateški plan, predviđen Uredbom Vijeća 1198/2006 o Europskom fondu za ribarstvo, RH planira izraditi do kraja tekuće godine, a u nastavku na Strateški plan, tijekom 2009. godine, RH izradit će i odgovarajući Operativni program kako bi u trenutku pristupanja EU bila u potpunosti spremna za kanaliziranje sredstava iz EFF.

U razdoblju 2009. - 2011. planira se nastavak započetih aktivnosti, prije svega u dijelu institucionalnog jačanja kroz povećanje broja djelatnika implementacijom usvojenog plana zapošljavanja do kraja 2010. godine, te u dijelu uspostave odgovarajućih mehanizama strukturnih i tržišnih mjera u ribarstvu. Potrebna zakonska i podzakonska regulativa biti će implementirana u nacionalno zakonodavstvo do kraja 2009. godine. Također, do kraja 2009. godine planira se dovršenje revizije povlastica za gospodarski ribolov kao i cenzus ribarske flote, te opremanje ostatka flote u kategoriji 15-18 m uređajima za slanje podataka o položaju kao i elektronskih očevidnika putem VMS tehnologije.

4.5 REFORMA JAVNE UPRAVE

U 2008. godini Vlada RH donijela je Strategiju reforme državne uprave za razdoblje 2008.-2011., čime je uspostavljen cjeloviti strateški okvir za reformu državne uprave. Izrađen je Nacrt prijedloga Zakona o plaćama u državnoj službi, a analizu Nacrta zakona provela je SIGMA. Na sjednici Vlade RH održanoj 19. prosinca 2008. godine Vlada je utvrdila Konačni prijedlog Zakona o plaćama u državnoj službi, koji je upućen u proceduru donošenja u Hrvatski sabor. U cilju poboljšanja nadzora nad radom tijela državne uprave donesen je novi Zakon o upravnoj inspekciji, kojim se osigurava viši stupanj samostalnosti i odgovornosti upravnog inspektora u provedbi nadzora, kao i mehanizmi za izvršenje naređenih mjera od strane upravnog inspektora.

Također, radi pojednostavljenja administrativnih postupaka i lakšeg ostvarivanja prava građana, u proceduru donošenja u Hrvatski sabor upućen je Nacrt prijedloga Zakona o općem upravnom postupku. Prijedlog zakona prihvaćen je u prvom čitanju na sjednici Hrvatskog sabora održanoj 24. listopada 2008., a u tijeku je izrada Konačnog prijedloga Zakona. S ciljem osuvremenjivanja načina vođenja uredskog poslovanja u tijelima državne uprave i jačanja uloge elektroničke uprave u razvoju gospodarstva, u siječnju 2009. Vlada RH je donijela novu Uredbu o uredskom poslovanju.

Dovršena je provedba projekta Funkcionalna preispitivanja i pomoć u restrukturiranju tijela državne uprave i njihovih pomoćnih agencija u Republici Hrvatskoj. Projekt je započeo 1. prosinca 2007. godine. Projekt je proveden temeljem Ugovora zaključenog između RH i Međunarodne banke za obnovu i razvoj o darovnici Švedske međunarodne agencije za razvoj i suradnju, a proveo ga je Institut za međunarodne odnose, izabran na međunarodnom javnom natječaju. Projektom je obuhvaćeno deset središnjih tijela državne uprave i pet ureda državne

uprave u županijama. Restrukturiranje tijela državne uprave temeljem rezultata funkcionalne revizije planira se u 2009. godini.

Donesena je Nacionalna strategija obuke za dužnosnike i službenike u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave 2009.-2013. Navedena Nacionalna strategija, jednako kao i Strategija decentralizacije, izrađena je u okviru projekta CARDS 2003 „Jačanje kapaciteta upravne decentralizacije“ i prezentirane su na završnoj Konferenciji o radu CARDS 2003 projekta, održanoj u svibnju 2008. godine.

U 2008. godini dovršen je projekt „Procjena sustava plaća i naknada u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave i preporuke za reformu sustava“. Rezultati projekta koristit će se za utvrđivanje osnovnih elemenata za uređenje sustava plaća lokalnih službenika i namještenika.

Također je donesen Zakon o službenicima i namještenicima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Zakonom se uređuju prava, obveze i odgovornosti zaposlenih u upravnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Edukacija državnih službenika provedena je kontinuirano u Centru za stručno osposobljavanje i usavršavanje službenika, te je tijekom 2008. godine održano ukupno 680 aktivnosti izobrazbe koje je pohađalo oko 7200 službenika. Također je kontinuirano provedena edukacija lokalnih i regionalnih službenika kroz Akademiju lokalne demokracije.

U nastavku reforme državne uprave posvetit će se naročita pozornost izgradnji učinkovitijeg sustava razvoja ljudskih potencijala u državnoj upravi, osiguranju dosljednosti u nagrađivanju i napredovanju, poboljšanju nadzora nad radom tijela državne uprave te daljnjoj edukaciji državnih službenika u cilju podizanja razine kvalitete javnih usluga. Posebna pozornost također će se posvetiti primjeni moderne informacijsko-komunikacijske tehnologije.

U 2008. godini Središnji državni ured za e-Hrvatsku izradio je prijedlog Strategije razvoja elektroničke uprave 2009.-2012. s planom aktivnosti za 2009. godinu te ga uputio Vladi RH na usvajanje. Temelji elektroničke uprave Republike Hrvatske postavljeni su u Programu e-Hrvatska, osmišljenom 2003. godine s ciljem uspostave i umrežavanja sustava koji će građanima omogućiti komunikaciju s javnom državnom upravom i korištenje niza usluga državne uprave putem Interneta. Provedbom Strategije elektroničke uprave dodatno će se osnažiti uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologija u poslovanju državne uprave i njenoj komunikaciji s građanima i gospodarstvom, te utvrditi okvir i ciljevi novih i već postojećih aktivnosti elektroničke uprave, s naglaskom na zadovoljstvo korisnika, racionalizaciju administrativnih procedura i moderne elektroničke usluge.

Pored ovih aktivnosti, a u sklopu daljnje provedbe Programa e-Hrvatska, nastavit će se aktivnosti na jačanju informacijsko-tehnoloških kapaciteta i u ostalim područjima. Pritom će se potpuna podrška dati provedbi već usvojenih strateških dokumenata Vlade RH (Strategija razvitka elektroničkog poslovanja u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2007.-2010., Strategija razvoja širokopojsnog pristupa Internetu u Republici Hrvatskoj do 2008. godine, Strategija prelaska s analognog na digitalno emitiranje televizijskih signala u Republici Hrvatskoj, Nacionalna strategija za borbu protiv korupcije).

Radi ostvarenja navedenih ciljeva, planira se poduzimanje sljedećih mjera:

- implementacija Zakona o upravnoj inspekciji i provođenje temeljitog inspeksijskog nadzora u svim tijelima državne uprave,
- donošenje Strategije razvoja ljudskih potencijala u državnoj upravi,
- provođenje edukacije za novi Zakon o općem upravnom postupku,
- provedba edukacije za primjenu propisa o službeničkim odnosima u državnoj upravi,
- donošenje Uredbe o klasifikaciji radnih mjesta i plaćama namještenika,

- provedba aktivnosti predviđenih Provedbenim planom Strategije razvoja elektroničke uprave za 2009. godinu,
- izrada polugodišnjeg i godišnjeg izvješća o provedbi Strategije razvoja elektroničke uprave u 2009. godini.

Pojednostavljenje administrativnih postupaka, osuvremenjivanje načina vođenja uredskog poslovanja, jačanje uloge elektroničke uprave, restrukturiranje tijela državne uprave sukladno rezultatima funkcionalne analize, kao i jačanje kompetencija, znanja i motiviranosti državnih službenika u pružanju upravnih usluga kroz kontinuiranu edukaciju i izgradnju učinkovitog sustava razvoja ljudskih potencijala, uz poboljšanje nadzora nad radom tijela državne uprave i podizanje razine kvalitete upravnih usluga neposredno utječe na povećanje učinkovitosti javnog sektora, smanjenje troškova poslovanja, stabilnost poslovnog okruženja te na povećanje učinkovitosti i rast privatnog sektora i razvoja gospodarstva u cjelini.

4.6 OSTALE REFORME

4.6.1 Razvoj društva temeljenog na znanju

U proteklom se razdoblju nastavila provedba Plana razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005.-2010. i Znanstvene i tehnologijske politike Republike Hrvatske 2006.-2010. te se sustavno unaprjeđivala kvaliteta obrazovanja, znanosti i istraživanja, na načelima usporedivosti s ciljevima Lisabonske deklaracije, a u skladu s ciljeva zacrtanim Strateškim okvirom za razvoj 2006.-2013.

Donošenjem pedagoških standarda predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja te Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi stvoreni su uvjeti za kvalitetniji odgoj i obrazovanje te ujednačeniji rad u predškolskim i školskim ustanovama, a u pripremi je izrada Nacionalnog kurikulumu za predškolski odgoj, opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje.

U pedagoškoj godini 2007./2008. otvoren je 51 novi dječji vrtić, a predškolskim odgojem i obrazovanjem obuhvaćeno je ukupno 55% djece u Hrvatskoj. Odgojno-obrazovni rad se u školskoj godini 2007./2008. ostvarivao u 872 osnovne škole, a u njima se obrazovalo 380.942 učenika. U sljedećem razdoblju planira se provesti predtestiranje znanja učenika 4. i 8. razreda, kao i nacionalni ispiti. Osim toga, u školskoj godini 2008./2009. planira se rad na razvoju instrumenata za PIRLS (*Progress in International Reading Literacy Study*) provjeru znanja, kako bi se hrvatski ishodi obrazovanja mogli dodatno usporediti na europskoj ljestvici.

Nastavkom provedbe Nacionalnog programa mjera za uvođenje obveznoga srednjoškolskog obrazovanja, ponajprije poticajnim mjerama osiguravanja besplatnih udžbenika, smještaja u učeničkim domovima i besplatnog prijevoza, u srednje škole upisalo se 2,5% učenika više no u usporedno promatranim prošlim razdobljima. Pojačane su pripreme za provedbu državne mature koja je odgođena za 2009./2010. školsku godinu, a nacionalni ispiti će se i dalje sustavno provoditi. Hrvatska će u 2009. godini sudjelovati u PISA provjeri učeničkih znanja i vještina. I dalje se sustavno radi na osuvremenjivanju strukovnih programa te provedbi drugih aktivnosti prema usvojenoj Strategiji razvoja sustava strukovnoga obrazovanja. Pripreme za izradu Hrvatskog kvalifikacijskog okvira teku prema usvojenom Akcijskom planu za razdoblje 2008.-2012. Dodatno su usavršeni integrirani sustav za upravljanje standardiziranim skupovima podataka (e-Matica) i sustav za prikupljanje, praćenje i analizu podataka u strukovnom obrazovanju (VETIS) te će se i dalje sustavno usavršavati.

Bolonjski proces se sustavno provodi. Osnovana su dva javna i četiri privatna visoka učilišta. Znanstveno-učilišni kampus Borongaj otvorio je vrata za 6.000 studenata s tri sastavnice

Sveučilišta u Zagrebu, a u nekoliko sljedećih godina tamo se planira preseliti više od 20 fakulteta, instituta i agencija. Novim Zakonom o sveučilištima jasno će se urediti obveze visokih učilišta vezano za organizaciju i provedbu studija. Njime se predviđa jasnija suradnja između visokih učilišta i tržišta rada. Nastavit će se integracija sveučilišta, studijski programi će se ponovo evaluirati, organizirat će se i vanjsko vrjednovanje visokih učilišta te pojačati mobilnost studenata i nastavnika.

Akcijskim planom za poticanje ulaganja u znanost i istraživanja koji je Vlada RH prihvatila u travnju 2008. godine planiraju se konkretne mjere za razvoj i reformu znanstvenog sustava. Pokrenut je sustav državnih potpora za istraživanje i razvoj u tvrtkama, te je pojednostavnjeno uključivanje stranaca u znanstvene projekte. Osnovani su centri za transfer tehnologije pri nekoliko sveučilišta, a u 2009. godini planira se osnivanje novih. Uspostavljen je i poticajni sustav za prijave i projekte u Sedmom okvirnom programu EK. Kroz Instrument pretpristupne pomoći EK u pripremi je izgradnja inkubatora za biotehnologiju (BioCentar) i pokretanje Fonda za znanost i inovacije koji će financirati transfer tehnologije. U pripremi je reforma cijelog sustava financiranja znanstvenih projekata preko Nacionalne zaklade za znanost, visoko obrazovanje i tehnologijski razvitak RH. U 2009. godini planira se poboljšanje učinkovitosti sustava znanstvenih novaka te znanstvene infrastrukture.

Vezano za obrazovanje odraslih, u listopadu 2008. godine organiziran je Tjedan cjeloživotnog učenja radi senzibiliziranja javnosti za cjeloživotno učenje i obrazovanje odraslih. Nastavilo se s financiranjem obrazovanja odraslih za obavljanje poslova u nizu zanimanja radi poticanja zapošljavanja i samozapošljavanja. U 2009. godini planira se usklađivanje rada svih ustanova koje provode obrazovanje odraslih s obavezama koje proizlaze iz Zakona o obrazovanju odraslih. Planira se da će do kraja 2009. godine baza podataka o obrazovanju odraslih u RH biti u punoj funkciji.

4.6.2 Reforma zdravstva

Paket reformskih mjera zdravstvenog sustava nastavak je smjera reforme proteklih godina. Prema Strategiji razvitka zdravstva reformske mjere koje slijede usmjerene su prema:

- daljnjoj financijskoj stabilizaciji sustava,
- uvođenju novih izvora financiranja,
- jačanju sustava kontrole rashoda zdravstvenog sustava.

Jedna od prvih mjera stabilizacije financijskog sustava započela je stabilizacijom financiranja bolničkih zdravstvenih ustanova. Bolnički sustav čini oko 50% proračuna Hrvatskog zavoda za obvezno zdravstveno osiguranje. Na dan 31. ožujka 2008. dospjele, a nepodmirene obveze bolničkih zdravstvenih ustanova prema dobavljačima iznosile su 2,26 milijardi kuna, dok je taj nepodmireni iznos na dan 30.11.2008.g. iznosio 1,76 milijardi kuna odnosno smanjenje dospjelih obveza iznosi 500 milijuna kn. Godišnje povećanje bolničkog proračuna utjecalo je ne samo na uravnoteženje u poslovanju, već je dovelo i do smanjenja dospjelih obveza, pri čemu se taj trend očekuje i u 2009. godini.

U sustavu financiranja primarne zdravstvene zaštite uveden je od 1. siječnja 2009. godine sustav fiksne i varijabilne glavarine. Fiksni dio glavarine omogućuje pokriće troškova redovnog poslovanja, dok varijabilni dio glavarine uvodi mogućnost podmirenja troškova za izvršene usluge na primarnoj razini umjesto upućivanja u druge zdravstvene ustanove na sekundarnoj razini. Nadalje, stimulirano je pridržavanje izvršenje ugovora s HZZO, kao i provođenje preventivnih programa kroz ugovore s domovima zdravlja, te ostvarivanje dodatnih sredstava po načelu grupne prakse. Navedene mjere su ne samo mjere financijske kontrole već i stimulativne mjere zadržavanja pacijenata na primarnoj razini prema

medicinskim indikacijama te smanjenje nepotrebnog korištenja bolničkih usluga rezultat čega je pojeftinjenje sustava za razliku u cijeni bolničke usluge i cijeni usluge na primarnoj razini zdravstvene zaštite.

Nadalje, za osiguranika korisnika mirovine čiji je mjesečni iznos mirovine do iznosa prosječne mjesečne neto plaće obračunava se doprinos za zdravstveno osiguranje po stopi od 1%, a doprinosi idu na teret sredstava državnog proračuna.

Za osiguranika čiji je mjesečni iznos mirovine viši od iznosa prosječne neto plaće obračunava se doprinos za zdravstveno osiguranje po stopi od 3%, obveznik doprinosa je osiguranik, a obveznik obračuna i obveznik plaćanja doprinosa koji obustavlja od mirovine je Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje.

Za osiguranike po osnovi nezaposlene osobe obračunava se doprinos za zdravstveno osiguranje po stopi od 5%, a doprinosi idu na teret sredstava državnog proračuna.

Kao novi izvor financiranja u 2009. godini je i prihod od premije osiguranja od automobilske odgovornosti.

Sukladno odredbama novog Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju kojim se utvrđuje obveza sudjelovanja osiguranih osoba Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u troškovima primarne zdravstvene zaštite, naplata sudjelovanja u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i u ljekarni kod podizanja lijeka na recepte također je novi izvor financiranja u 2009. godini.

Očekuje se da će veći broj osiguranika uplatiti policu dopunskog zdravstvenog osiguranja, jer zbog novog Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju utvrđuje se obveza sudjelovanja osiguranih osoba Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u troškovima zdravstvene zaštite, a dio osiguranika ostvariti će pravo na dopunsko zdravstveno osiguranje na teret sredstava državnog proračuna .

4.6.3 Reforma pravosuđa

Revidirani Akcijski plan uz Strategiju reforme pravosuđa kojeg je Vlada RH usvojila na sjednici 25. lipnja 2008. godine predstavlja instrument za dodatno ubrzanje procesa reforme pravosuđa i rješavanje glavnih problema koji opterećuju pravosudni sustav Republike Hrvatske.

Reforma zemljišnoknjižnog sustava

Reforma zemljišnoknjižnog sustava koja se provodi kroz Projekt sređivanja zemljišnih knjiga i katastra u završnoj je fazi, s odobrenim produženjem roka trajanja do 15. prosinca 2009. godine. Prosječno vrijeme upisa vlasništva u zemljišne knjige je 73 dana, a hipoteke 6 dana, čime je dodatno olakšan pravni promet nekretnina u Republici Hrvatskoj. Podatke iz zemljišnih knjiga i katastra moguće je pretraživati preko web stranice, što doprinosi olakšanom pristupu građana i poduzetnika informacijama. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zemljišnim knjigama donesen je 3. listopada 2007. godine.

Modernizacija i učinkovitiji rad sudova

S ciljem skraćivanja duljine trajanja sudskih postupaka RH je pristupila izmjeni niza procesnih zakona. U svibnju 2008. godine donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona (NN, br. 67/08), a u srpnju Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (NN, br. 84/08). U svibnju 2008. godine započelo se s provođenjem

postupaka mirenja na Općinskom sudu u Karlovcu te trgovačkim sudovima u Varaždinu, Osijeku, Bjelovaru, Rijeci i Pazinu.

Informatizacija pravosuđa

Do kraja 2008. godine ICMS (jedinствено upravljanje sudskim spisima) uveden je na ukupno 9 sudova. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske pokrenulo je projekt sustava za praćenje predmeta (CTS *Case Tracking System*), koji bi bio prva, temeljna faza za ICMS sustav odvjetništva. Sustav će počivati na istim temeljima i informatičkim platformama i alatima kao i ICMS i biti s njime kasnije funkcionalno povezan, a planira se pustiti u testnu fazu početkom 2009. godine. Sudski je registar pripremljen za on-line registraciju tvrtki. To se sada osim na samome sudu (trgovačkom) može urediti i preko HITRO.HR ureda FINE ili preko javnih bilježnika. U ovome trenutku dostava elektroničke prijave u sudski registar moguća je na trgovačkim sudovima u Varaždinu, Osijeku, Zadru i Splitu, a do kraja 2009. godine bit će moguća za sve trgovačke sudove.

Racionalizacija mreže sudova

Zakonom o područjima i sjedištima sudova donesenim u srpnju 2008. godine broj općinskih sudova smanjen je sa sadašnjih 108 sudova na 67 sudova. Racionalizacija mreže sudova će se odvijati u nekoliko faza. U drugoj fazi predviđena je racionalizacija mreže prekršajnih sudova. Također će se provesti i racionalizacija mreže općinskih državnih odvjetništava, prema ključu upotrijebljenom pri racionalizaciji mreže općinskih sudova te je s tim u svezi u prosincu 2008. donesen Zakon o područjima i sjedištima državnih odvjetništava. Unutar Sektora za pravosudnu upravu (koji djeluje u sklopu Uprave za organizacijsko-kadrovske poslove Ministarstva pravosuđa) ustrojen je Odjel za racionalizaciju mreže sudova i državnih odvjetništava čija će zadaća biti odraditi posao vezan uz racionalizaciju mreže sudova i državnih odvjetništava.

Reforma kaznenog zakonodavstva i primjena antikorupcijske strategije

Nova Strategija suzbijanja korupcije usvojena je od strane Hrvatskog sabora 19. lipnja 2008. S ciljem osiguranja učinkovite provedbe Strategije, Vlada RH je 25. lipnja 2008. donijela Akcijski plan uz Strategiju koji precizno određuje antikorupcijske mjere, nositelje i ciljeve mjera, te rokove i potrebna sredstva za provedbu mjera. Novi Zakon o kaznenom postupku kojim se kazneni postupak bitno mijenja u smislu učinkovitosti i efikasnosti donesen je 15. prosinca 2008.

Strukturne mjere u srednjoročnom razdoblju (2009.-2011.)

Cilj reforme hrvatskog pravosuđa je uspostava nezavisnog, nepristranog, profesionalnog i efikasnog pravosuđa. Uspostava takvog pravosuđa vratit će povjerenje građana u institucije i pravnu državu što je također i pretpostavka bržeg ekonomskog razvoja Hrvatske. Provođenjem 165 mjera iz Akcijskog plana uz Strategiju reforme pravosuđa želi se skratiti duljina trajanja sudskih postupaka, osigurati suđenje u razumnom roku, pojeftiniti pravosudni sustav, podići kvalitetu i profesionalnost u pravosuđu, podići povjerenje građana u pravosudni sustav, potaknuti korištenje alternativnih sredstava rješavanja sporova i dr. Neke od mjera imaju trajan karakter, dok je veći dio mjera predviđen za 2008., 2009., 2010. i 2011. godinu. Navest ćemo samo neke od mjera budući je njihov broj velik. Donesen je zakonodavni okvir besplatne pravne pomoći kako bi se svim hrvatskim građanima osigurao pristup sudovima.

Također su značajna sredstva uložena u informatizaciju te u kapitalna ulaganja kako bi se osigurali što bolji uvjeti funkcioniranja pravosuđa.

Krajnji rok implementacije Zajedničkog informacijskog sustava (ZIS-a) zemljišnih knjiga i katastra je kraj 2009. godine, koji bi do tada trebao biti u operativnoj funkciji, te je s tim u svezi i odobreno produženje Projekta do 15. prosinca 2009. godine.

Do kraja 2010. ICMS će biti uveden na još 60 sudova: 30 općinski sudova, 19 županijskih sudova, 11 trgovačkih sudova. U 2013. godini predviđa se uvođenje ICMS-a za preostala 34 općinska suda. U razdoblju 2012. - 2015. predviđa se uvođenje ICMS-a na oko 70 prekršajnih sudova ovisno o racionalizaciji prekršajnih sudova.

Rok u kojem će biti finalizirana racionalizacija mreže općinskih sudova, dakle osigurano djelovanje svih spojenih sudova u novim sjedištima, je 31. prosinac 2019. godine. Za provedbu ovog Zakona u Državnom proračunu Republike Hrvatske predviđena su sredstva koja su dostatna za osiguravanje materijalnih uvjeta da već s danom 1. siječnja 2009. godine određeni broj spojenih sudova započne s djelovanjem u novim sjedištima. U razdoblju 2009. – 2011. predviđeno je spajanje 21 općinskog suda u 9 općinskih sudova u 2009. godini, 9 općinskih sudova u 4 općinska suda u 2010. godini i 4 općinska suda u 2 općinska suda u 2011. godini.

1. siječnja 2009. godine na snagu su stupile odredbe novog Zakona o kaznenom postupku, donesenog 15. prosinca 2008., koje pridonose ubrzanju i efikasnosti postupka, a ne zahtijevaju velike prilagodbe, dok će stupanje na snagu odredaba koje sadržavaju korjenite promjene i koje zahtijevaju znatne tehničke i organizacijske prilagodbe biti od 1. rujna 2011. godine.

Cilj nove Strategije suzbijanja korupcije i Akcijskog plana uz strategiju suzbijanja korupcije je uspostavljanje nulte tolerancije na korupciju te iskorjenjivanje i sprečavanje ove pojave u hrvatskom društvu.

U ovom razdoblju također je planirano i provođenje mjera iz Akcijskog plana uz Strategiju suzbijanja korupcije (Akcijski plan ima ukupno 195 mjera) kojima će se ostvariti ciljevi utvrđeni Strategijom. Neke od mjera imaju trajan karakter, dok je veći dio mjera predviđen za 2008., 2009., 2010. i 2011. godinu.

4.6.4 Zaštita okoliša

U području horizontalnog zakonodavstva, temeljem Zakona o zaštiti okoliša (NN, br. 110/07) doneseni su provedbeni propisi o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš (SPUO)³⁴ i procjeni utjecaja na okoliš (PUO)³⁵ na razini pojedinog zahvata, usklađeni s odgovarajućim direktivama EU. Slijedi izrada daljnjih smjernica za SPUO i PUO te obuka djelatnika u nadležnim županijskim tijelima. U okviru aktivnosti Agencije za zaštitu okoliša (AZO), u 2009. nastavlja se rad na razvoju postojećih i novih baza podataka, te implementaciji i koordinaciji Informacijskog sustava zaštite okoliša (ISZO). Nastavljaju se aktivnosti na određivanju nacionalnih referentnih centara za sva tematska područja. Radit će se na izradi odabranih pokazatelja za potrebe izvješćivanja o stanju okoliša, na reviziji i dopuni Nacionalne liste pokazatelja za sva tematska područja te na implementaciji *Geographic Information System* (GIS) preglednika za više baza podataka, različitih tematskih područja. Tijekom 2009. godine nastavit će se priprema Izvješća o stanju okoliša u RH koji će pokrivati razdoblje 2006.- 2010.

---

³⁴ Uredba o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (NN, br. 64/08)

³⁵ Uredba o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (NN, br. 64/08)

Nastavljene su aktivnosti na provedbi obveza iz Kyotskog Protokola u cilju smanjenja emisija stakleničkih plinova. U 2008. u AZO-u je uspostavljen Registar emisija stakleničkih plinova te je spojen na Međunarodni dnevnik transakcija (*International Transaction Log*). Registar će do kraja 2009. godine biti u potpunosti operativan. Donošenjem podzakonskih propisa krajem 2008., ostvareni su pravni uvjeti za uspostavu sustava trgovanja emisijama u RH sukladno Direktivi 2003/87/EZ. U prvoj polovici 2009. bit će usvojen i Nacionalni plan raspodjele emisijskih kvota stakleničkih plinova u RH za razdoblje 2010. - 2012. Svi uvjeti za funkcioniranje sustava trgovanja emisijskim kvotama bit će ispunjeni u 2010. godini. Tijekom 2009. provest će se obuka svih dionika sustava trgovanja emisijama. Vezano za tvari koje oštećuju ozonski sloj, u RH je ukinuta potrošnja CFC (klorofluorouglijka) koji su se koristili u rashladnim i klimatizacijskim uređajima. U tijeku je osnivanje Centara za prikupljanje, obnavljanje i oporabu freona. Uspostavljena je banka halona koja će prikupljati i zbrinjavati halone prikupljene iz protupožarnih uređaja i aparata.

Ciljevi i mjere za zaštitu i trajno poboljšanje kakvoće zraka na području RH utvrđeni su Planom³⁶ kojeg je Vlada RH usvojila u svibnju 2008. Procjenjuje se da bi se ukupni godišnji troškovi provedbe Plana kretali oko 4,1 milijarde kuna (571 milijuna eura), a od toga, od 7 do 10 milijuna kuna financirat će se iz Državnog proračuna. Ostale troškove snose pravne i fizičke osobe, izravnim investiranjem ili putem različitih naknada te lokalne i regionalne jedinice. Hrvatsko zakonodavstvo u području kakvoće zraka u potpunosti je usklađeno s Direktivom 96/62/EZ i njenim „kćerima“ direktivama. U 2009. nastavit će se praćenje provedbe mjera iz Plana u cilju smanjenja onečišćenja zraka te će se izraditi Program smanjivanja emisija pojedinih onečišćujućih tvari koje uzrokuju zakiseljavanje, eutrofikaciju i prizemni ozon u RH za razdoblje do kraja 2010. s projekcijama za razdoblje 2010. - 2020. te Plan djelovanja za smanjenje onečišćenja zraka lebdećim česticama i prizemnim ozonom u područjima i naseljenim područjima RH u kojima dolazi do prekoračenja graničnih i ciljnih vrijednosti.

U području gospodarenja otpadom, nastavljene su aktivnosti na sanaciji i zatvaranju postojećih odlagališta komunalnog otpada te je do sada sanirano ukupno 57 odlagališta. Završetkom sanacije, većina dosadašnjih odlagališta bit će pretvorena u pretovarne stanice i reciklažna dvorišta povezana s budućim županijskim/regionalnim centrima za gospodarenje otpadom (CGO) unutar kojih će biti nova odlagališta otpada. Iz ISPA programa sufinancira se izgradnja CGO-a Bikarac u Šibensko-kninskoj županiji te je u 2008. objavljen natječaj za ugovor za građevinske radove. Planirano je sufinanciranje izgradnje daljnja tri CGO putem IPA Operativnog programa 2007.-2009. Provode se aktivnosti na sanaciji lokacija visoko onečišćenih otpadom – tzv. „crnih točaka“, a krajem 2008. ugovorena je provedba PHARE 2006 projekta koji ima za cilj poboljšanje gospodarenja opasnim otpadom.

U području upravljanja vodama provode se aktivnosti u cilju jačanja i uspostave integralnog upravljanja vodama s intenzivnim ulaganjima u infrastrukturu upravljanja vodama. U srpnju 2008. Hrvatski sabor donio je Strategiju upravljanja vodama (NN, br. 91/08). U prvom tromjesečju 2009. planira se donijeti novi Zakon o vodama, Zakon o financiranju vodnoga gospodarstva te prateći podzakonski akti kojima će se dovršiti usklađivanje s pravnom stečevinom EU. Iz Državnog proračuna, sredstava darovnica, zajmova i EU pomoći za razdoblje 2009.-2011. predviđeno je izdvajanje sredstava za sljedeće projekte: jačanje kapaciteta i razvoj smjernica za provođenje Okvirne direktive o vodama; realizaciju kapitalnih projekta vodoopskrbe; kapitalne projekte zaštite voda i mora od zagađivanja; kapitalne projekte navodnjavanja; regionalni projekt upravljanja Neretvom i Trebišnjicom koji se provodi s BiH (darovnica Svjetske banke iznosi 9 milijuna kuna); ISPA projekt Program za

---

³⁶ Plan zaštite i poboljšanja kakvoće zraka u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2008. do 2011. godine (NN, br. 61/08)

vode i otpadne vode Karlovac i ISPA tehničku pomoć za pripremu projekata u okviru programa IPA; Projekt Unutarnje vode; IPA projekti Slavonski Brod i Knin – Drniš.

U području kakvoće mora i morskog okoliša, Vlada RH donijela je u 2008. Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora (NN, br. 92/08) i Uredbu o kakvoći mora za kupanje (NN, br. 73/08). Kontinuirano se prati kakvoća mora na morskim plažama i izrađuju godišnja izvješća, karte i brošure o kakvoći mora za kupanje. Nastavljaju se aktivnosti na provedbi Projekta zaštite od onečišćenja voda u priobalnom području (zajam IBRD).

U području zaštite prirode, u 2008. provedene su mjere planirane u PEP-u 2008.-2010., dok se preostale mjere prenose u sljedeće razdoblje. Prioriteti u razdoblju 2009.-2011. prvenstveno se odnose na daljnje usklađivanje zakonodavstva s pravnom stečevinom EU i uspostavu potrebnih provedbenih mehanizama te jačanje administrativnih kapaciteta na svim razinama zapošljavanjem novih stručnih djelatnika te edukacijom postojećih i novih djelatnika. Osobita pozornost posvetit će se izradi prijedloga Ekološke mreže Europske unije NATURA 2000 te izradi planova upravljanja ovim područjima kao i uspostavi sustava monitoringa. Nastavit će se i rad na uspostavi jedinstvenog informacijskog sustava zaštite prirode te zaštiti novih područja u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode.

Vežano za kontrolu industrijskog onečišćenja, u rujnu 2008. doneseni su provedbeni propisi za primjenu IPPC³⁷ i Seveso II³⁸ direktiva. Aktivnosti jačanja kapaciteta za primjenu IPPC Direktive provode se i u okviru CARDS 2004 projekta. Ukupan iznos potrebnih ulaganja za prilagodbu postojećih postrojenja IPPC Direktivi u pogledu najboljih raspoloživih tehnika (BAT) procjenjuju se na oko 2 milijarde eura. U rujnu 2008. usvojena je Uredba o sustavu EMAS³⁹ (koja će stupiti na snagu danom prijema RH u EU) te se nastavljaju promotivne aktivnosti za uvođenje EMAS-a u tvrtke i organizacije. Vlada RH je 19. prosinca 2008. donijela Plan smanjivanja emisija SO₂, NO_x i krutih čestica za postojeće velike uređaje za loženje i plinske turbine. Planom se propisuju mjere i vremenski raspored usklađivanja postojećih objekata s pravnom stečevinom EU te utvrđuju potrebna sredstva.

U području kemikalija, Vlada RH prihvatila je u lipnju 2008. Nacionalnu strategiju kemijske sigurnosti i uputila je u proceduru u Hrvatski sabor. Hrvatski sabor je 28. studenog 2008. godine usvojio Nacionalnu strategiju kemijske sigurnosti. U cilju uspostave sustava nadgledanja usklađenosti s načelima dobre laboratorijske prakse, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi (MZSS) donijet će Nacionalni program nadgledanja dobre laboratorijske prakse. Od 1. siječnja 2009. sanitarni inspektori iz ureda državne uprave prelaze u jedinstvenu inspekcijску službu u okviru MZSS-a. U području GMO-a, planira se da će Vijeće za genetski modificirane organizme u 2009. osnovati Odbor za ograničenu uporabu GMO-a i Odbor za uvođenje GMO-a u okoliš. Tijekom 2009. planira se da se, u skladu s Pravilnikom o službenim kontrolama, Laboratorij za detekciju GMO-a u hrani i hrani za životinje pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo, te Laboratorij za detekciju GMO-a u sjemenju, Zavoda za sjemenarstvo i rasadničarstvo, Osijek akreditiraju sukladno ISO normi 17025. U lipnju 2008. započela je provedba UNEP-GEF-ova projekta „Jačanje kapaciteta za uspješno sudjelovanje u Mehanizmu za razmjenu podataka o biološkoj sigurnosti (BCH)“. U 2009. godini planira se donošenje izmjene Zakona o GMO u dijelu koji se odnosi na prekogranični prijenos genetski modificiranih organizama.

U području zaštite od buke, u 2009. planira se donošenje novog Zakona o buci te izmjene i dopune Pravilnika o načinu izrade i sadržaju karata buke i akcijskih planova, u cilju usklađivanja s pravnom stečevinom EU.

---

³⁷ Direktiva Vijeća 96/61/EZ o cjelovitom sprečavanju i nadzoru onečišćenja

³⁸ Direktiva Vijeća 96/82/EZ o kontroli opasnosti od velikih nesreća koje uključuju opasne tvari

³⁹ Uredba o uključivanju organizacija u sustav upravljanja okolišem i neovisnog ocjenjivanja

U području šumarstva, u tijeku je provedba „Idejnog i operativnog plana Nacionalne inventure šumskih resursa RH“. Trenutno je završen rad na terenu, a završetak obrade podataka planiran je za kraj 2009. godine. U završnoj fazi nalazi se ustrojavanje registra šumskih požara, dok je ustrojavanje registra oštećenosti šuma u tijeku. U 2009. očekuje se početak projekta za unaprjeđenje provođenja mjera protupožarne zaštite u cilju smanjenja požarnog opterećenja. Postojeća Nacionalna šumarska politika i strategija revidirat će se tijekom 2009.-2010., te će se izraditi Nacionalni šumarski program.

U cilju zaštite poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja u toku je projekt „Izrada Programa trajnog motrenja tala Hrvatske s pilot projektom LIFE05TCY/CRO/000105“ sufinanciranog od Europske komisije (Life Third Countries) čiji je nositelj Agencija za zaštitu okoliša, a partner u provedbi Agronomski fakultet u čijoj izradi sudjeluje Zavod za tlo. Izrađen je „Priručnik za trajno motrenje tala Hrvatske – prvo izdanje / radna verzija“ na osnovi kojeg su 2006. i 2007. godine provedeni pilot projekti na poljoprivrednim, šumskim i onečišćenim tlima. Na temelju pilot projekata izrađen je Program motrenja tala Hrvatske koji će biti predstavljen Vladi RH i resornim ministarstvima početkom 2009. godine. Trajno motrenje poljoprivrednih tala Hrvatske jedan je od temeljnih zadataka Zavoda za tlo prema zakonu o poljoprivrednom zemljištu (NN, br. 152/08) i Uredbi o osnivanju Zavoda za tlo (NN, br. 100/01). Također je donesen novi Zakon o poljoprivrednom zemljištu (NN, br. 152/08), a novi Pravilnik o zaštiti poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja štetnim tvarima (NN, br. 15/92) je u proceduri donošenja.

5. MATRICA PROVEDBENIH MJERA

5.1. SEKTOR PODUZETNIŠTVA I RESTRUKTURIRANJE		
5.1.1. Tržišno natjecanje i državne potpore		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRJEME
Usklađivanje hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU u području tržišnog natjecanja, temeljem novog Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja	<ul style="list-style-type: none"> • Donošenje Uredbe o skupnom izuzeću u sektoru transporta • Donošenje Uredbe o načinu i kriterijima za izricanje i izračunavanje kazni • Donošenje Uredbe o kriterijima za smanjenje kazni ili oslobođenje od kazni • Donošenje Uredbe o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika 	IV. tromjesečje 2009.
Učinkovita provedba propisa o zaštiti tržišnog natjecanja	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacija o novim propisima za djelatnike AZTN-a, ostala regulatorna tijela i sudstvo (kroz projekt IPA 2007) 	2009.-2011.
Usklađivanje hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU u području državnih potpora	<ul style="list-style-type: none"> • Donošenje pravila o državnim potporama sukladno postupku propisanom Uredbom o državnim potporama 	Kontinuirano
Učinkovita provedba propisa o državnim potporama	<ul style="list-style-type: none"> • Dovršetak postupka odobravanja državnih potpora za pet hrvatskih brodogradilišta • Stručno usavršavanje djelatnika AZTN-a i davatelja državnih potpora (na središnjoj i lokalnoj razini) kroz projekt IPA 2007 	2009. 2009.-2011.
5.1.2. Privatizacija		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRJEME
Privatizacija najvećeg dijela preostalog portfelja HFP-a	<ul style="list-style-type: none"> • Transformacija HFP-a, uvođenje novih modela privatizacije te priprema društava za prodaju u većinskom vlasništvu 	2009.-2010.
Privatizacija i restrukturiranje pet brodogradilišta i jedno društvo kćer	<ul style="list-style-type: none"> • Objava tendera verificiranih od strane EK, prodaja strateškom partneru te utvrđivanje odgovarajućih programa restrukturiranja 	2009.
Profesionalizacija upravljanja dijelom portfelja (pretežito manjinskim udjela)	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada i donošenje regulatornog okvira za osnivanje posebnih zatvorenih investicijskih fondova 	2009.-2010.
Nastavak privatizacije većinskih udjela	<ul style="list-style-type: none"> • Intenziviranje aktivnosti na objavi javnih natječaja 	2009.-2010.
Nastavak privatizacije Hrvatskih željeznica	<ul style="list-style-type: none"> • Prodaja društava kćeri HŽ-a 	2009.-2010.
5.1.3. Restrukturiranje željeznice		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRJEME
Usklađivanje zakonodavstva	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada podzakonskih akata 	2010.
Liberalizacija željezničkog transportnog tržišta	<ul style="list-style-type: none"> • Primjena izvješća o mreži • Dodjela trasa operatorima • Uspostava i puno funkcioniranje Agencije za sigurnost 	2009. 2009. 2009.-2011.
Restrukturiranje i modernizacija željezničke kompanije	<ul style="list-style-type: none"> • Ispunjenje uvjeta PAL 2 zajma 	kontinuirano
Provedba Nacionalnog programa željezničke infrastrukture	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada godišnjih planova održavanja i modernizacije 	2009.
5.1.4. Restrukturiranje brodogradnje		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRJEME
Restrukturiranje s ciljem dovođenja pojedinih brodogradilišta u stanje da samostalno profitabilno posluju	<ul style="list-style-type: none"> • Provedba Programa restrukturiranja 	Kontinuirano
Privatizacija s ciljem da se uz tekuće mjere gospodarske politike kompatibilne gospodarskoj politici EU osiguraju preduvjeti za daljnje uspješno poslovanje brodogradilišta	<ul style="list-style-type: none"> • Izbor modela privatizacije ovisit će o Zakonu o privatizaciji i Zakonu o radničkom dioničarstvu (ESOP), a provest će se putem javnih natječaja i definiranih uvjeta natječaja (eng. ToR - Terms of Reference) 	31. prosinac 2009.
Podizanje sofisticiranosti proizvoda brodograđevne industrije s ciljem povećanja dodane vrijednosti	<ul style="list-style-type: none"> • Odabirom tržišnih niša, domaćom i međunarodnom integracijom i specijalizacijom proizvodnje, primjenom IMO propisa i dr. 	Kontinuirano
Kreiranje novog tržišta brodova na komercijalno opravdanom konceptu	<ul style="list-style-type: none"> • Nuđenje brodova koncipiranih prema projektu Leadership 2015 	Kontinuirano
Prijelaz na projektiranje i gradnju složenijih brodova s ciljem povećanja dodane vrijednosti	<ul style="list-style-type: none"> • Ugovaranje gradnje složenijih brodova 	Kontinuirano
Povećanje efikasnosti i troškovne konkurentnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Provedba Programa restrukturiranja i racionalizacije poslovanja, kontrola troškova i dr. 	Kontinuirano
Korištenje sinergijskih efekata s ciljem smanjenja troškova i efikasnijeg nastupa na tržištu brodova	<ul style="list-style-type: none"> • Centralizacija nabave, projektiranja, marketinga i proizvodna specijalizacija 	Kontinuirano
5.1.5. Energetika		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRJEME
Uspostava sustava koji je usklađen s praksom EU	<ul style="list-style-type: none"> • Prilagodba unutarnjeg tržišta uvjetima u Europi • Prilagodba infrastrukture potrebama tržišta • Naftni derivati - povećanje rezervi nafte i naftnih derivata na razinu EU i vađenje goriva prema standardima EU 	Kontinuirano Kontinuirano Kontinuirano
5.1.6. Malo i srednje poduzetništvo		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRJEME
Cjeloživotno obrazovanje u poduzetništvu	<ul style="list-style-type: none"> • Projekt nacionalnog programa obrazovanja za poduzetništvo u formalnom i neformalnom obrazovanju • Obrazovanje za elektroničko poslovanje • Monitoring 	Kontinuirano
Konkurentnost i inovacije	<ul style="list-style-type: none"> • Obrazovanje izvoznika • Primjena novih tehnologija i tehnoloških postupaka • Ekološka zaštita proizvoda • Inovacije i novi proizvodi • Uvođenje EU normi • Udruživanje gospodarskih subjekata (CLUSTERI) • Hrvatska izvozna ofenziva, Projekt HIO • Povezivanje MSP i R&D • Poticanje energetskog poduzetništva • Financijski instrumenti za razvoj konkurentnosti poduzetništva • Marketing i promidžba • Koordinacija aktivnosti na širenju e-trgovine i e-poslovanja • Osnivanje znanstveno tehnoloških parkova 	Kontinuirano

Poboljšanje financiranje poduzetništva	<ul style="list-style-type: none"> • Kreditiranje • Fond rizika • Poslovni anđeli • Jamstva 	Kontinuirano
Podizanje kvalitete i razvoj poslovne infrastrukture	<ul style="list-style-type: none"> • Poticanje razvoja Hrvatske agencije za malo gospodarstvo • Poticanje osnivanja regionalnih razvojnih agencija • Izobrazba i razvoj mreže konzultanata • Podrška razvoju poduzetničkih centara, tehnoloških parkova i inkubatora 	Kontinuirano
Poticanje regionalne konkurentnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Financijski instrumenti za regionalni razvoj poduzetništva • Poticanje obrtništva i zadrugarstva • Projekti socijalne kohezije • Poticanje poduzetništva ciljanih skupina 	Kontinuirano
5.1.7. Javno-privatno partnerstvo		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Viša razina kvalitete javnih usluga	<ul style="list-style-type: none"> • Dogradnja zakonodavnog okvira kroz izradu provedbenih akata • Institucionalno jačanje područja JPP-a • Kontinuirana znanstvena analiza praktičnih iskustava 	1. tromjesečje 2009. Kontinuirano Kontinuirano
Učinkovito korištenje proračunskih sredstava i bolji nadzor fiskalnih rizika	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinacija Agencije za JPP i Ministarstva financija na aktivnostima odobravanja i provedbe JPP projekata 	Kontinuirano
5.2. FINANCIJSKI SEKTOR		
5.2.1. Bankovni sektor		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Daljnji razvoj i unaprjeđenje bonitetne regulative i bankarskog sustava	<ul style="list-style-type: none"> • Usvajanje i provođenje podzakonskih akata temeljem Zakona o kreditnim institucijama (NN, br. 117/08) • Usvajanje i provođenje podzakonskih akata temeljem Zakona o institucijama za elektronički novac • Usvajanje Zakona o uslugama platnog prometa • Usvajanje i provođenje podzakonskih akata temeljem Zakona o financijskom konglomeratu • Praćenje zakonodavstva EU • Usvajanje Zakona o potrošačkom kreditu 	2009. 2009. 2009. 2009. kontinuirano 2009.
Ustroj nadzornog tijela, razvoj ljudskih potencijala	<ul style="list-style-type: none"> • Presentacije za banke, kreditne unije i štedne banke vezano uz nove propise koji će se usvojiti u 2008. godini i provoditi od 2009. godine • Edukacija supervizora vezano uz nove propise i bankovne rizike • Unaprjeđenje sustava bonitetnog izvješćivanja banaka 	kontinuirano kontinuirano kontinuirano
5.2.2. Nebankovni sektor		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Daljnji razvoj i unaprjeđenje nebankovnog sustava	<ul style="list-style-type: none"> • Usvajanje Zakona o izmjenama zakona o obveznim osiguranjima u prometu • Donošenje podzakonskih akata temeljem Zakona o tržištu kapitala • Donošenje podzakonskih akata temeljem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju 	2009. 2009. 2009.
Daljnji razvoj ljudskih potencijala	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacija zaposlenika HANFA-e, edukacija za brokere, investicijske savjetnike i fond menagere mirovinskih fondova 	kontinuirano
5.3. TRŽIŠTE RADA		
5.3.1. Poticanje zapošljavanja		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Povećanje zaposlenosti i zapošljivosti usklađivanjem ponude i potražnje na tržištu rada	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza i neovisna evaluacija godišnjih planova poticanja zapošljavanja • Izrada nacionalnog provedbenog plana Zajedničkog memoranduma o prioritetima politike zapošljavanja 	kontinuirano 2009. i 2010.
5.3.2. Sustav socijalnog osiguranja		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (stupio na snagu 01. siječnja 2009.)	<ul style="list-style-type: none"> • Restrukturiranjem novčane naknade za vrijeme nezaposlenosti u prvih godinu dana potaknuti obrazovne aktivnosti i aktivno traženje posla, te smanjivanjem naknade u daljnjem periodu stimulirati radnu aktivaciju 	2009.-2011.
Pravilnik o postupku konvalidiranja odluka i pojedinačnih akata iz područja mirovinskog osiguranja (stupio na snagu 17. svibnja 2008.)	<ul style="list-style-type: none"> • Davanjem mogućnosti podnošenja zahtjeva za konvalidaciju bez vremenskog ograničenja pružanje mogućnosto ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja osobama koje su radile na područjima RH pod upravom UN-a 	2009.-2011.
Stvoriti sustav socijalne skrbi usredotočen na korisnika putem podizanja kvalitete usluga kroz decentralizaciju i deinstitucionalizaciju te poboljšanja u organizaciji rada socijalnih službi	<ul style="list-style-type: none"> • Uvođenje osobnog identifikacijskog broja • Informatizacija sustava socijalne skrbi • Provedba i financiranje odobrenih inovativnih projekata u pružanju socijalnih usluga na razini lokalne zajednice radi deinstitucionalizacije i reintegracije korisnika u društvo • Poboljšanje kvalitete socijalnih usluga u ustanovama socijalne skrbi (preuređenje i adaptacija centara za socijalnu skrb, izgradnja novih centara te podizanje sanitarno - higijenskih uvjeta domova) • Donošenje novog zakona iz područja socijalne skrbi • Razvoj koncepta ureda sve na jednom mjestu "one-stop-office" 	2009. 2009.-2011. 2009.-2010. 2009.-2011. 2009.-2010. 2009.-2010.

Sustavna zaštita prava i interesa djece i osjetljivih skupina te usklađivanje s međunarodnim standardima	<ul style="list-style-type: none"> Izrada i donošenje Nacionalne strategije zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja Izrada i donošenje Protokola o postupanju u slučaju grubog zanemarivanja dužnosti zbrinjavanja ili odgoja djeteta od strane roditelja, posvojitelja, skrbnika ili druge osobe Izrada Nacionalnog plana protiv seksualnog iskorištavanja djece Pokretanje postupka za potpisivanje i potvrđivanje Konvencije o zaštiti djece i suradnji u svezi s međunarodnim posvojenjem (Haška konvencija iz 1993. godine) Provođenje mjera utvrđenih Zajedničkim memorandumom o socijalnom uključivanju (JIM) 	2009. 2009. 2009. Kontinuirano Kontinuirano
Jačanje kapaciteta centara za socijalnu skrb u svrhu potpore skupinama koje se nalaze u nepovoljnom položaju u pristupu zapošljavanju - IPA IV Operativni program za razvoj ljudskih potencija	<ul style="list-style-type: none"> Jačanje međuresornog i međuinstitucionalnog partnerstva za rješavanje problema socijalne isključenosti i nezaposlenosti osjetljivih i marginaliziranih skupina (formiranje i treniranje radnih skupina, izrada Protokola o postupanju koji će definirati međusobne uloge i procese te izrada akcijskog plana za provedbu definiranih procesa i mjera). Jačanje stručnih kapaciteta centara za socijalnu skrb, gdje će se stručnjaci educirati za mentore za socijalno uključivanje (edukacija 24 stručnjaka iz centara za socijalnu skrb da postanu treneri koji će dalje educirati još 60 stručnjaka kako bi oni postali mentori) 	2009. - 2011. 2009. - 2011.
Jačanje stručnih kapaciteta obiteljskih centara u svrhu osnaživanja institucionalne zaštite prava i interesa djece, osobito djece izložene nepovoljnim rizicima odrastanja te razvoja usluga namijenjenih obitelji, s posebnim naglaskom na zaposlene roditelje	<ul style="list-style-type: none"> Donošenje novih propisa kojima se uređuje područje obiteljskog savjetovanja Donošenje planova i programa edukacije stručnjaka ovlaštenih za obavljanje djelatnosti obiteljskog savjetovanja Izmjene propisa u području obitelji temeljem kojih se osnažuje institucionalna zaštita djece 	2010.-2011.
Razvoj sustava savjetodavnih i preventivnih usluga namijenjenih obitelji, djeci i mladeži u lokalnoj zajednici te poticanje roditeljstva	<ul style="list-style-type: none"> Osnivanje obiteljskih centara i podružnica obiteljskih centara 	2009.-2011.
Razvoj sustava potpora obitelji Poboljšanje studentskog standarda i dostupnost visokog obrazovanja većem broju studenata u RH	<ul style="list-style-type: none"> Izrada i primjena provedbenih propisa iz Nacionalne populacijske politike Stipendiranje redovitih studenata (Dodjela državnih stipendija) Subvencioniranje prijevoza redovitih studenata i studenata s invaliditetom, subvencioniranje prehrane i smještaja studenata u studentski dom 	2009.-2011. Kontinuirano Kontinuirano
5.4. POLJOPRIVREDNI SEKTOR		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Povećanje konkurentnosti i prilagodba tržišnim standardima EU	<ul style="list-style-type: none"> Povećanje ukupnih proračunskih sredstava za potpore u sektoru 	kontinuirano
Usklađivanje i prilagodba sustava potpora s onim u EU	<ul style="list-style-type: none"> Donošenje novog Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi 	2009.
Ruralni razvoj	<ul style="list-style-type: none"> Financiranje mjera ruralnog razvika iz prepristupnog programa pomoći - SAPARD Financiranje mjera ruralnog razvika iz sredstava Instrumenta za prepristupnu pomoć - IPA, V.komponenta IPARD 2009.-2011. Financiranje mjera ruralnog razvoja iz sredstava državnog proračuna 	2009. 2009.-2011. 2009.
Strukturne reforme u sektoru prehrambene industrije	<ul style="list-style-type: none"> Izrada Strategije razvoja prehrambeno-prerađivačke industrije Donošenje Nacionalnog operativnog programa potpora prehrambeno-prerađivačkom sektoru 	2009. 2009.
Uvođenje Središnjeg veterinarskog informacijskog sustava	<ul style="list-style-type: none"> Analiza postojeće baze podataka i izrada cjelokupne baze podataka 	2009-2010.
Jedinstveni sustav označavanja životinja	<ul style="list-style-type: none"> Provedba označavanja životinja 	kontinuirano
Definiranje strukturnih i tržišnih mehanizama, kao i državnih potpora u skladu s EU, zakonsko definiranje, prepoznavanje i priznavanje Organizacije proizvođača	<ul style="list-style-type: none"> Zakon o državnim potporama u ribarstvu 	Do kraja III. tromjesečja 2009.
Prilagodba zakonodavstvu EU, opis i definicija svih aspekata ribarstva (prioriteti, ciljevi, potrebna financijska sredstva, rokovi za provedbu)	<ul style="list-style-type: none"> Nacionalni strateški plan 	Do kraja 2009.
Prilagodba zakonodavstvu EU, potaknuti razvoj ribarstva	<ul style="list-style-type: none"> Operativni program ribarstva 	2010.
5.5. REFORMA JAVNE UPRAVE		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Osiguranje dosljednosti u nagrađivanju u državnoj upravi, uvođenje transparentnosti u sustav plaća i nagrađivanja i uvođenje više elemenata koji se temelje na zaslugama i radu	<ul style="list-style-type: none"> Donošenje Uredbe o klasifikaciji radnih mjesta i plaćama namještenika 	2009.
Izgradnja učinkovitijeg sustava razvoja ljudskih potencijala u državnoj upravi	<ul style="list-style-type: none"> Donošenje Strategije razvoja ljudskih potencijala u državnoj upravi 	2009.
Poboljšanje nadzora nad radom tijela državne uprave	<ul style="list-style-type: none"> Implementacija Zakona o upravnoj inspekciji i provođenje temeljitog inspeksijskog nadzora u svim tijelima državne uprave 	2009.-2011.
Podizanje razine kvalitete pružanja javnih usluga	<ul style="list-style-type: none"> Provođenje edukacije za novi Zakon o općem upravnom postupku 	2009.-2011.
Osposobljavanje državnih službenika za učinkovitiju primjenu propisa koji reguliraju prava, dužnosti i odgovornosti državnih službenika i namještenika	<ul style="list-style-type: none"> Provedba edukacije za primjenu propisa o službeničkim odnosima u državnoj upravi 	2009.-2011.
Osnažiti uporabu informacijsko-komunikacijskih tehnologija u poslovanju državne uprave i njejoj komunikaciji s građanima i gospodarstvom, te utvrditi okvir i ciljeve novih i već postojećih aktivnosti elektroničke uprave, s naglaskom na zadovoljstvo korisnika, racionalizaciju administrativnih procedura i moderne elektroničke usluge	<ul style="list-style-type: none"> Provedba aktivnosti predviđenih Provedbenim planom Strategije razvoja elektroničke uprave za 2009. godinu Izrada polugodišnjeg izvješća o provedbi Strategije razvoja elektroničke uprave u Republici Hrvatskoj 2009.-2012. Izrada godišnjeg izvješća o provedbi Strategije razvoja elektroničke uprave u Republici Hrvatskoj 2009.-2012. 	2009. 2009. 2009.

5.6. OSTALE REFORME		
5.6.1. Razvoj društva temeljenog na znanju		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Razvijati kvalitetu primarnog i sekundarnog sustava obrazovanja	<ul style="list-style-type: none"> Poticati osnivanja dječjih vrtića i širenje broja predškolskih programa, s posebnim naglaskom na povećanje broja djece u programima predškole Provesti predtestiranje učenika 4. i 8. razreda Provesti nacionalne ispite - vanjsko vrjednovanje obrazovnih programa i učeničkih postignuća Realizirati državne pedagoške standarde prema koeficijentu izvodljivosti Izraditi Nacionalni kurikulum za predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje Razvijati Hrvatski kvalifikacijski okvir Nastaviti s projektom uvođenja državne mature Razvijati sustav osiguranja kvalitete Provoditi reverifikaciju programa obrazovanja odraslih i stvarati baze podataka 	<p>kontinuirano</p> <p>2009.</p> <p>2009.</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>2009.-2011.</p> <p>2009.-2011.</p> <p>školska godina 2009./2010.</p> <p>kontinuirano</p> <p>2009.-2011.</p>
Nastaviti s implementacijom Bolonjskog procesa	<ul style="list-style-type: none"> Razvijati i podupirati stručne studje u manjim urbanim sredinama Nastaviti s poboljšanjima jamstva kvalitete u visokoškolskom sustavu Jačati dotok informacija o potrebama tržišta rada u sustav visokog obrazovanja i jačati suradnju između visokoškolskog sustava i privatnog sektora Jačati procese integracije sveučilišta Provesti vanjsko vrjednovanje kvalitete visokoškolskih ustanova 	<p>2009.-2011.</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>2009.-2011.</p> <p>2009.-2011.</p>
Jačati znanost i istraživanje te povezivanje s gospodarstvom	<ul style="list-style-type: none"> Jačati Nacionalnu zakladu za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvitak te provesti reformu financiranja znanstvenih projekata Pokrenuti centre izvrsnosti u znanosti kroz kompetitivne financijske instrumente Usklađivati područja istraživanja radi cjelovitijeg transfera znanja i tehnologija u razvoj gospodarstva i poduzetničke poduhvate 	<p>2009.-2011.</p> <p>2009.-2010.</p> <p>2009.-2011.</p>
5.6.2. Reforma zdravstva		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Daljnja financijska stabilizacija sustava zdravstva	<ul style="list-style-type: none"> Stabilizacija financiranja bolničkih zdravstvenih ustanova Uvođenje sustava fiksne i varijabilne glavarine umjesto fiksnih glavarina u sustav primarne zdravstvene zaštite 	<p>2009.-2011.</p> <p>2009.-2011.</p>
Uvođenje novih izvora financiranja	<p>Ulazak u druge izvore financiranja (dopunsko zdravstveno osiguranje na slobodnom tržištu), te u cilju preventivnog djelovanja u području rizičnog ponašanja i rizičnih utjecaja jedna od mjera je uvođenje posebnih doprinosa s obzirom na poznate i priznate rizike prema svim čimbenicima društva (očekuje se da se veći dio troškova liječenja direktnih i indirektnih posljedica izloženosti riziku financira od strane izvora rizika).</p>	<p>2009.-2011.</p>
Jačanje sustava kontrole rashoda zdravstvenog sustava	<ul style="list-style-type: none"> Uređenje dijela sustava kontrole, stručne i financijske 	<p>2009.-2011.</p>
5.6.3. Reforma pravosuđa		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Reforma pravosuđa	<ul style="list-style-type: none"> Provedba Akcijskog plana uz Strategiju reforme pravosuđa 	<p>kontinuirano</p>
Suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta	<ul style="list-style-type: none"> Provedba Strategije i Akcijskog plana uz Strategiju suzbijanja korupcije 	<p>kontinuirano</p>
Uvođenje sustava besplatne pravne pomoći	<ul style="list-style-type: none"> Uspostava strukture i svih pretpostavki za punu implementaciju Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći 	<p>početak 2009.</p>
Racionalizacija mreže sudova	<p>Racionalizacija mreže sudova</p> <ul style="list-style-type: none"> - predviđeno je spajanje 21 općinskog suda u 9 općinska suda - predviđeno je spajanje 9 općinskih sudova u 4 općinska suda - predviđeno je spajanje 4 općinska suda u 2 općinska suda 	<p>kontinuirano</p> <p>2009.</p> <p>2010.</p> <p>2011.</p>
Informatizacija pravosuđa	<p>Uvođenje ICMS</p> <ul style="list-style-type: none"> - predviđeno je uvođenje ICMS-a na 60 sudova (30 općinskih, 19 županijskih i 11 trgovačkih sudova) 	<p>kontinuirano</p> <p>kraj 2010.</p>
Reforma zemljišnoknjižnog sustava	<ul style="list-style-type: none"> Implementacija Zajedničkog informacijskog sustava (ZIS-a) zemljišnih knjiga i katastra 	<p>2009.</p>
5.6.4. Zaštita okoliša		
CILJ POLITIKE	PROVEDBENE MJERE	VRIJEME
Integriranje ciljeva zaštite okoliša pri planiranju i provedbi ostalih sektorskih politika u cilju promicanja održivog razvitka	<ul style="list-style-type: none"> Izrada smjernica i obuka za provođenje postupka PUO i SPUO Međunarodno izvješćivanje prema preuzetim obvezama i izvješćivanje prema RH Uspostava i vođenje informacijskog sustava zaštite okoliša (ISZO) 	<p>2009.</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p>
Unaprjeđenje cjelovitog sustava upravljanja kakvoćom zraka te uspostavljanje uvjeta za sustavno rješavanje problema vezanih uz klimatske promjene	<ul style="list-style-type: none"> Godišnje ocjenjivanje kakvoće zraka na ustanovljenim područjima i naseljenim područjima na teritoriju države i revizija kategorija kakvoće zraka Izgradnja 12 preostalih postaja za trajno praćenje kakvoće zraka Uspostava informacijskog sustava kakvoće zraka Donošenje Plana djelovanja za smanjenje onečišćenja zraka prizemnim ozonom i lebdećim česticama Donošenje Programa smanjenja emisija onečišćujućih tvari koje uzrokuju acidifikaciju, eutrofikaciju i prizemni ozon Operacionalizacija Registra emisija stakleničkih plinova Provedba Plana raspodjele emisijskih kvota stakleničkih plinova pravnim osobama Uspostava sustava trgovanja emisijama stakleničkih plinova Uspostava sustava provedbe fleksibilnih mehanizama iz Kyotskog protokola 	<p>2009.-kontinuirano</p> <p>2009.-2010.</p> <p>kontinuirano</p> <p>2009.</p> <p>2009.</p> <p>2009.</p> <p>2010.-2012.</p> <p>2009.-2010.</p> <p>2009.</p>

Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom	<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja županijskih/regionalnih centara za gospodarenje otpadom Sanacija odlagališta komunalnog otpada uz prenamjenu, nastavak korištenja ili zatvaranje Daljnji razvoj sustava gospodarenja posebnim kategorijama otpada Provedba sanacijskih programa za bivše industrijske lokacije onečišćene opasnim tvarima i neuređena odlagališta opasnog otpada "Razvijanje sustava gospodarenja opasnim otpadom uključujući utvrđivanje i upravljanje "crnim točkama" u Hrvatskoj" - PHARE 2006 Daljnji razvoj informacijskog sustava za gospodarenje otpadom putem Agencije za zaštitu okoliša (kao dijela ISZO) 	<p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>2009.-2010.</p> <p>2009.-2010.</p>
Jačanje i uspostava sustava integralnog upravljanja vodama s pojačanim investiranjem u infrastrukturu upravljanja vodama	<ul style="list-style-type: none"> Jačanje/reforma postojećeg sustava financiranja upravljanja vodama i osiguranje većeg godišnjeg iznosa sredstava (izmjena/donošenje novih podzakonskih akata Zakona o financiranju vodnoga gospodarstva) Jačanje vodnogospodarskog planiranja-nastavak rada na donošenju planova upravljanja vodama na četiri vodna područja Intenzivnija provedba mjera zaštite osobito na pripremi i provedbi infrastrukturnih projekata za zaštitu voda; sanacija i završetak postojećih i gradnja novih sustava javne odvodnje Smanjenje gubitaka u postojećim vodoopskrbnim sustavima i povećanje stupnja priključnosti na javne vodoopskrbne sustave (regionalni vodoopskrbni sustavi), sanacija i završetak postojećih i gradnja novih vodoopskrbnih sustava Nastavak aktivnosti na uspostavi zone sanitarne zaštite izvorišta Obnova postojećih i razvijanje novih sustava za navodnjavanje Veće investiranje u sustave zaštite od štetnog djelovanja voda 	<p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p>
Zaštita mora i morskog okoliša	<ul style="list-style-type: none"> Izrada godišnjeg Nacionalnog izvješća o monitoringu Jadrana Izrada godišnjeg izvješća, brošure i karte o kakvoći mora na plažama Uspostava i daljnji razvoj Informacijskog sustava More Jačanje sustava nadzora kakvoće priobalnih voda (Projekt zaštite od onečišćenja u priobalnom području) 	<p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>2009.</p>
Unaprjeđenje sustava zaštite prirode	<ul style="list-style-type: none"> Administrativno jačanje institucija zaštite prirode na državnom i regionalnom nivou, uključujući i inspeksijsku službu Razvoj sustava zaštićenih područja, revizija i digitalizacija granica zaštićenih područja, razvoj sustava monitoringa Izrada i usvajanje provedbenih propisa temeljem Zakona o zaštiti prirode Revizija sektorskog zakonodavstva i razvoj mehanizama ugradnje odrednica zaštite prirode kroz međusektorsku suradnju 	<p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>2008.-2009.</p> <p>kontinuirano</p>
Zaštita prirodnih vrijednosti	<ul style="list-style-type: none"> Upravljanje područjima ekološke mreže Republike Hrvatske i provedba mjera zaštite Zaštita novih područja, revizija postojećih Uspostava mreže „NATURA 2000“ Provedba planova upravljanja za vuka i risa (nakon 2007. revizija) Aktivnosti implementacije CITES-a Međunarodna suradnja u području zaštite prirode (provedba projekata): NATURA 2000 – PHARE Izgradnja sustava upravljanja zaštićenim područjima i područjem ekološke mreže, uspostava Informacijskog sustava zaštite prirode u RH (PAMS III) 	<p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p> <p>2009.</p> <p>2009.</p>
Uspostava sustava kontrole industrijskog onečišćenja	<ul style="list-style-type: none"> Osposobljavanje državnih tijela i gospodarskih subjekata za primjenu IPPC Direktive Promotivne aktivnosti za uvođenje EMAS-a u tvrtke i organizacije u RH Uspostava sustava i osposobljavanje državnih tijela i gospodarskih subjekata za sprječavanje velikih nesreća koje uključuju opasne tvari Daljnji razvoj registra opasnih i rizičnih postrojenja u Registar postrojenja u kojima su prisutne opasne tvari 	<p>2009.-kontinuirano</p> <p>2009.-kontinuirano</p> <p>2009.-kontinuirano</p> <p>2009.- 2010.</p>
Učinkovito i usklađeno provođenje nacionalne politike na području kemijske sigurnosti	<ul style="list-style-type: none"> Provedba Nacionalnog programa kemijske sigurnosti 	<p>kontinuirano</p>
Unaprjeđenje cjelovitog sustava šumarstva	<ul style="list-style-type: none"> Izrada i provođenje projekta "Nacionalna inventura šumskih resursa RH" Program mjera protupožarne zaštite Revizija Nacionalne šumarske politike i strategije Nacionalni šumarski program 	<p>2009.</p> <p>2009.-2011.</p> <p>2009.-2010.</p> <p>2009.-2010.</p>
Uspostava sustava trajnog nadzora nad šumama	<ul style="list-style-type: none"> Donošenje programa mjera za prikupljanje podataka i uspostavu registra oštećenosti šuma Ustrojavanje i vođenje jedinstvenog informacijskog sustava i registra o šumskim požarima 	<p>kontinuirano</p> <p>kontinuirano</p>

Prilog I. Procjena fiskalnih učinaka strukturnih reformi

	2008.	2009.	2010.	2011.
UKUPNA PROCJENA FISKALNIH UČINAKA GLAVNIH PROVEDBENIH MJERA				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-3.507.878.300	-2.231.661.237	-3.151.958.480	-1.901.107.365
B1. Izravni učinak na prihode	289.039.515	1.250.514.041	445.008.536	30.747.240
B2. Izravni učinak na rashode	3.796.917.816	3.482.175.278	3.596.967.016	1.931.854.605
I. SEKTOR PODUZETNIŠTVA				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-1.090.945.533	-103.910.209	-940.631.106	-846.281.477
B1. Izravni učinak na prihode	121.660.264	-271.626.264	117.017.500	-28.649.250
B2. Izravni učinak na rashode	1.212.605.797	-167.716.055	1.057.648.606	817.632.227
1. Tržišno natjecanje i državne potpore				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-7.251.000	-1.760.741	-118.718	5.689.589
B1. Izravni učinak na prihode	2.940.464	2.076.536	-3.537.000	
B2. Izravni učinak na rashode	10.191.464	3.837.277	-3.418.282	-5.689.589
Napomena: B1. Izravni učinak na prihode - sadrži podatke o sredstvima iz EU				
2. Restrukturiranje željeznice				
A. Implementacija	X			
B. Neto izravni učinak na proračun	-249.843.494	164.316.176	-119.212.750	-61.223.775
B1. Izravni učinak na prihode	59.359.900	-136.851.400	60.277.250	-14.324.625
B2. Izravni učinak na rashode	309.203.394	-301.167.576	179.490.000	46.899.150
Subvencije				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-57.169.038	97.969.038	-10.000.000	-20.000.000
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	57.169.038	-97.969.038	10.000.000	20.000.000
Ulaganja u modernizaciju				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-187.833.656	82.047.138	-122.542.750	-45.473.775
B1. Izravni učinak na prihode	59.359.900	-148.681.400	56.027.250	-14.324.625
B2. Izravni učinak na rashode	247.193.556	-230.728.538	178.570.000	31.149.150
Napomena: iznosi koji se referiraju na učinak na prihode u 2008.g obuhvaćaju relizaciju zajmova EIB i KFW i pripadajući iznos ISPA granta; iznosi koji se referiraju na učinak na prihode u 2009. i 2010. godinu obuhvaćaju iznose planiranih grantova iz programa ISPA, IPA i PHARE; iznosi koji se referiraju na učinak na prihode u 2011.g obuhvaćaju planirane iznose iz programa IPA				
MMPI, reforme, studije razvitka, uskladjivanje zakonodavstva				
A. Implementacija	X			
B. Neto izravni učinak na proračun	-4.840.800	-15.700.000	13.330.000	4.250.000
B1. Izravni učinak na prihode		11.830.000	4.250.000	
B2. Izravni učinak na rashode	4.840.800	27.530.000	-9.080.000	-4.250.000
3. Restrukturiranje brodogradnje				
Ukupno				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	10.000.000	93.000.000	-20.000.000	
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	-10.000.000	-93.000.000	20.000.000	
Subvencije				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	10.000.000	133.000.000		
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	-10.000.000	-133.000.000		
Istraživanje, razvoj i inovacije				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun		-40.000.000	-20.000.000	
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode		40.000.000	20.000.000	
4. Malo i srednje poduzetništvo				
A. Implementacija	X			
B. Neto izravni učinak na proračun	-302.027.897	-304.953.510	-330.218.629	-364.409.973
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	302.027.897	304.953.510	330.218.629	364.409.973
Obrazovanje u poduzetništvo				
A. Implementacija	X			
B. Neto izravni učinak na proračun	-14.489.230	-14.489.230	-17.070.400	-20.520.000
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	14.489.230	14.489.230	17.070.400	20.520.000

	2008.	2009.	2010.	2011.
Konkurentnost i inovacije				
A. Implementacija	X			
B. Neto izravni učinak na proračun	-98.203.990	-97.995.190	-110.236.000	-120.324.500
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	98.203.990	97.995.190	110.236.000	120.324.500
Olakšavanje financiranja				
A. Implementacija	X			
B. Neto izravni učinak na proračun	-59.251.677	-62.386.090	-56.032.229	-65.785.473
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	59.251.677	62.386.090	56.032.229	65.785.473
Kvaliteta konzultanata				
A. Implementacija	X			
B. Neto izravni učinak na proračun	-8.373.000	-8.373.000	-10.360.000	-11.080.000
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	8.373.000	8.373.000	10.360.000	11.080.000
Regionalna konkurentnost				
A. Implementacija	X			
B. Neto izravni učinak na proračun	-121.710.000	-121.710.000	-136.520.000	-146.700.000
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	121.710.000	121.710.000	136.520.000	146.700.000
5. Javno-privatno partnerstvo				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	48.249	-6.874.800	-1.649.630	-703.570
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	-48.249	6.874.800	1.649.630	703.570

II. TRŽIŠTE RADA

Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8)				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-427.698.800	-675.652.462	-184.622.786	-168.385.178
B1. Izravni učinak na prihode	100.000.000	0	20.000.000	20.000.000
B2. Izravni učinak na rashode	527.698.800	675.652.462	204.622.786	188.385.178
1. Poticanje zapošljavanja				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	50.000.000	-80.000.000	10.000.000	10.000.000
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	-50.000.000	80.000.000	-10.000.000	-10.000.000
Napomena: U odnosu na 2007. godinu iznos za poticanje zapošljavanja umanjeno je za 50.000.000 kuna.				
2. Materijalno pravna zaštita nezaposlenih osoba				
A. Implementacija		X		
B. Neto izravni učinak na proračun	100.000.000	-53.000.000	0	0
B1. Izravni učinak na prihode	100.000.000		20.000.000	20.000.000
B2. Izravni učinak na rashode		53.000.000	20.000.000	20.000.000
Napomena: U 2009. godini počeo se primjenjivati novi propis o materijalno pravnoj zaštiti nezaposlenih osoba slijedom čega su rashodi povećani za 53 milijuna kuna.				
3. Provedba novog propisa iz sustava mirovinskog osiguranja				
A. Implementacija	X			
B. Neto izravni učinak na proračun	-56.698.800	-3.995.000	-8.015.000	-14.004.000
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	56.698.800	3.995.000	8.015.000	14.004.000
4. Povećanje osnovice iz socijalne skrbi s 400,00 na 500,00 kn				
A. Implementacija	X			
B. Neto izravni učinak na proračun	-141.000.000	-430.000.000	-75.000.000	-86.000.000
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	141.000.000	430.000.000	75.000.000	86.000.000
5. Provedba novog propisa iz djelokruga usluga i potpora namijenjenih obitelji				
A. Implementacija		X		
B. Neto izravni učinak na proračun		-100.000.000	-80.000.000	-40.000.000
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode		100.000.000	80.000.000	40.000.000
6. Subvencioniranje smještaja i prehrane studenata				
A. Implementacija	X			
B. Neto izravni učinak na proračun	-290.000.000	-6.731.700	-26.705.853	-33.314.068
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	290.000.000	6.731.700	26.705.853	33.314.068

	2008.	2009.	2010.	2011.
7. Prijevoz studenata i studenata s invaliditetom				
A. Implementacija	X			
B. Neto izravni učinak na proračun	-5.000.000	-480.000	-493.200	-615.240
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	5.000.000	480.000	493.200	615.240
8. Stipendiranje redovitih studenata				
A. Implementacija	X			
B. Neto izravni učinak na proračun	-85.000.000	-1.445.762	-4.408.733	-4.451.870
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	85.000.000	1.445.762	4.408.733	4.451.870
III. POLJOPRIVREDA				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-994.543.049	-20.423.591	208.115.448	159.513.505
B1. Izravni učinak na prihode	32.364.290	40.549.387	162.767.423	2.512.240
B2. Izravni učinak na rashode	1.026.907.340	60.972.978	-45.348.025	-157.001.265
1. Državne potpore u poljoprivredi				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-976.175.857	15.580.002	225.927.510	160.386.321
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	976.175.857	-15.580.002	-225.927.510	-160.386.321
2. Provedba SAPARD programa				
A. Implementacija	X			
B. Neto izravni učinak na proračun	-9.569.910	4.569.910	-15.333.350	-872.816
B1. Izravni učinak na prihode	28.703.732	16.296.268	37.015.000	2.512.240
B2. Izravni učinak na rashode	38.273.642	11.726.358	52.348.350	3.385.056
3. Provedba IPARD programa				
A. Implementacija		X		
B. Neto izravni učinak na proračun		-2.500.000	-47.500.000	
B1. Izravni učinak na prihode		10.000.000	140.000.000	
B2. Izravni učinak na rashode		12.500.000	187.500.000	
4. Provedba projekta Svjetske banke za prilagodbu poljoprivrednog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU				
A. Implementacija			X	
B. Neto izravni učinak na proračun	-8.797.282	-38.073.503	45.021.288	
B1. Izravni učinak na prihode	3.660.558	14.253.119	-14.247.577	
B2. Izravni učinak na rashode	12.457.841	52.326.622	-59.268.865	
IV. REFORMA JAVNE UPRAVE				
Ukupno (1+2)				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun		-10.300.258	-8.976.442	-10.168.558
B1. Izravni učinak na prihode		964.742	0	0
B2. Izravni učinak na rashode		11.265.000	8.976.442	10.168.558
1. Provedba aktivnosti vezanih uz elektroničku upravu				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun		-11.200.000	-8.911.442	-10.088.558
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode		11.200.000	8.911.442	10.088.558
2. Donošenje Strategije razvoja ljudskih potencijala u državnoj upravi				
A. Implementacija		x		
B. Neto izravni učinak na proračun		899.742	-65.000	-80.000
B1. Izravni učinak na prihode		964.742		
B2. Izravni učinak na rashode		65.000	65.000	80.000
V. RAZVOJ DRUŠTVA TEMELJENOG NA ZNANJU				
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-640.252.000	241.846.828	41.734.263	31.597.271
B1. Izravni učinak na prihode	0	0	0	0
B2. Izravni učinak na rashode	640.252.000	-241.846.828	-41.734.263	-31.597.271
1. Razvoj predškolskog odgoja i obrazovanja				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-9.360.000	8.000.000	5.360.000	
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	9.360.000	-8.000.000	-5.360.000	

Napomena: U 2009. godini dio sredstava je osiguran zajmom Svjetske banke (80%), a ostatak sredstvima iz proračuna (20%).

	2008.	2009.	2010.	2011.
Izrada Nacionalnog kurikuluma za predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje				
2.				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-1.500.000	-3.069.788	-411.222	-154.413
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	1.500.000	3.069.788	411.222	154.413
3.				
Nacionalni ispiti i državna matura				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-23.000.000	-9.820.000	-2.953.800	-1.073.214
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	23.000.000	9.820.000	2.953.800	1.073.214
Napomena: U 2009. godini dio sredstava je osiguran zajmom Svjetske banke (80%), a ostatak sredstvima iz proračuna (20%).				
4.				
Primjena državnih pedagoških standarda prema koeficijentu izvodljivosti				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-604.200.000	339.249.200	48.072.173	30.832.657
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	604.200.000	-339.249.200	-48.072.173	-30.832.657
Napomena: U 2009. godini dio sredstava je osiguran zajmom Svjetske banke (80%), a ostatak sredstvima iz proračuna (20%).				
5.				
Razvoj Hrvatskog kvalifikacijskog okvira				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-4.992.000	-1.490.000	-134.100	-50.344
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	4.992.000	1.490.000	134.100	50.344
6.				
Jačanje kvalitete obrazovanja odraslih				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-200.000	-200.000	-18.000	-6.000
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	200.000	200.000	18.000	6.000
7.				
Razvoj sustava osiguranja kvalitete				
A. Implementacija		X		
B. Neto izravni učinak na proračun		-6.456.000	-587.496	-218.348
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode		6.456.000	587.496	218.348
8.				
Nastavak implementacije Bolonjskog procesa				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	3.000.000	-77.066.584	-6.935.992	2.604.079
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	-3.000.000	77.066.584	6.935.992	-2.604.079
9.				
Jačanje Nacionalne zaklade za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj RH				
A. Implementacija		X		
B. Neto izravni učinak na proračun		-5.000.000	-450.000	-327.000
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode		5.000.000	450.000	327.000
10.				
Pokretanje i djelovanje centara izvrsnosti				
A. Implementacija		X		
B. Neto izravni učinak na proračun		-2.300.000	-207.300	-10.146
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode		2.300.000	207.300	10.146

VI. REFORMA ZDRAVSTVA

Ukupno (1+2+3+4)				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun		-1.758.198.049	-2.053.159.773	-128.914.995
B1. Izravni učinak na prihode		1.353.293.000	58.000.000	30.000.000
B2. Izravni učinak na rashode		3.111.491.049	2.111.159.773	158.914.995
1.				
Stabilizacija financiranja bolničkih zdravstvenih ustanova				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun		-956.632.369	-637.201.517	-42.000.000
B1. Izravni učinak na prihode		696.365.743	1.966.000	10.000.000
B2. Izravni učinak na rashode		1.652.998.112	639.167.517	52.000.000
2.				
Uvođenje sustava fiksne i varijabilne glavarine umjesto fiksnih glavarina u sustav primarne zdravstvene zaštite				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun		-390.966.831	-202.893.866	-15.100.000
B1. Izravni učinak na prihode		30.000.000	3.538.000	10.100.000
B2. Izravni učinak na rashode		420.966.831	206.431.866	25.200.000
3.				
Stabilizacija financiranja lijekova na recept				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun		-184.900.449	-1.163.564.390	-37.714.995
B1. Izravni učinak na prihode		592.625.657	52.391.000	4.000.000
B2. Izravni učinak na rashode		777.526.106	1.215.955.390	41.714.995

	2008.	2009.	2010.	2011.
4. Posebno skupi lijekovi				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun		-225.698.400	-49.500.000	-34.100.000
B1. Izravni učinak na prihode		34.301.600	105.000	5.900.000
B2. Izravni učinak na rashode		260.000.000	49.605.000	40.000.000

VII. REFORMA PRAVOSUĐA

Ukupno (1+2)

A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-122.585.185	-14.551.676	-76.404.950	-874.167.611
B1. Izravni učinak na prihode	14.736.761	22.530.283	-10.671.644	-12.355.400
B2. Izravni učinak na rashode	137.321.946	37.081.959	65.733.306	861.812.211

1. Reforma pravosuđa

A. Implementacija	X			
B. Neto izravni učinak na proračun	-97.844.213	-21.882.748	-87.030.850	-883.769.411
B1. Izravni učinak na prihode	10.936.761	9.129.683	-9.346.444	-8.500.000
B2. Izravni učinak na rashode	108.780.974	31.012.431	77.684.406	875.269.411

Napomena: Reforma pravosuđa djelomično se financira iz sredstava Pomoći EU i donacija međunarodnih organizacija, čiji je učinak na prihode prikazan u retku B1.

2. Suzbijanje korupcije

A. Implementacija	X			
B. Neto izravni učinak na proračun	-24.740.972	7.331.072	10.625.900	9.601.800
B1. Izravni učinak na prihode	3.800.000	13.400.600	-1.325.200	-3.855.400
B2. Izravni učinak na rashode	28.540.972	6.069.528	-11.951.100	-13.457.200

Napomena: Suzbijanje korupcije djelomično se financira iz sredstava Pomoći EU i donacija međunarodnih organizacija, čiji je učinak na prihode prikazan u retku B1. Dio sredstava prikazanih pod B2 osigurana su zajmom Svjetske banke.

VIII. ZAŠTITA OKOLIŠA

UKUPNO (1+2+3+4+5+6+7+8+9)

A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-231.853.733	109.528.180	-138.013.134	-64.300.322
B1. Izravni učinak na prihode	20.278.200	104.802.893	97.895.257	19.239.650
B2. Izravni učinak na rashode	252.131.933	-4.725.287	235.908.391	83.539.972

1. Integriranje ciljeva zaštite okoliša pri planiranju i provedbi ostalih sektorskih politika u cilju promicanja održivog razvitka (MZOPUG, AZO)

A. Implementacija			X	
B. Neto izravni učinak na proračun	-250.000	-5.707.500	-2.084.970	2.218.567
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	250.000	5.707.500	2.084.970	-2.218.567

2. Kakvoća zraka i zaštita klime (MZOPUG)

A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-4.850.000	-1.080.000	4.360.000	-700.000
B1. Izravni učinak na prihode	3.644.000	7.355.000	-1.944.000	-9.055.000
B2. Izravni učinak na rashode	8.494.000	8.435.000	-6.304.000	-8.355.000

Napomena: Mjera "Uspostava državne mreže za praćenje kakvoće zraka" dijelom se financira iz pretpriputne pomoći EU: Phare 2006 "Sustav praćenja i upravljanja kakvoćom zraka" što je u državnom proračunu iskazano u 2008., 2009. i 2010. godini.

Potpuru aktivnostima na razvoju sustava trgovanja emisijama stakleničkih plinova, uključujući Registar emisija stakleničkih plinova, pruža se iz jedne od komponenti projekta CARDS 2004 "Potpora usklađivanju hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom zajednice u području zaštite okoliša".

3. Gospodarenje otpadom (MZOPUG)

A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	4.065.000	-1.096.800	-1.982.400	1.449.700
B1. Izravni učinak na prihode		29.162.093	78.359.257	22.044.650
B2. Izravni učinak na rashode	-4.065.000	30.258.893	80.341.657	20.594.950

Napomena: Izgradnja centara za gospodarenje otpadom (CGO) sufinancirat će se iz programa ISPA 2005/06 (CGO "Bikarac") te iz III. komponente IPA temeljem Operativnog programa zaštite okoliša 2007.-2009. (daljnja tri CGO-a). Priprema

4. Upravljanje vodama (MPŠVG)

A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-155.575.098	128.205.598	-148.740.000	-72.908.982
B1. Izravni učinak na prihode	4.400.000	79.720.000	22.280.000	6.250.000
B2. Izravni učinak na rashode	159.975.098	-48.485.598	171.020.000	79.158.982

Napomena: projekt Slavonski Brod i Knin – Drniš sufinancira se iz programa IPA (EU pomoć iznosi 140 mil. kn)

projekt Program za vode i otpadne vode Karlovac, i projekt tehničke pomoći za pripremu projekta za IPA sufinanciraju se iz programa ISPA (EU pomoć iznosi 145 mil. kn)

Projekt Unutarnje vode sufinancira se iz zajma (zajam iznosi 665 mil. kn)

Regionalni projekt upravljanja Neretvom i Trebišnjicom koji se provodi s BiH za sufinanciranje realizacije odobrene darovnice Svjetske banke 18 mil. kn, (inozemna darovnica iznosi 9 mil. kn).

	2008.	2009.	2010.	2011.
5. Zaštita mora i morskog okoliša (MZOPUG)				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-7.750.000	2.233.000	5.277.000	1.880.000
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	7.750.000	-2.233.000	-5.277.000	-1.880.000
Napomena: Dio sredstava prikazanih pod B2 osigurana su zajmom IBRD-a (50%) a rezidual se pokriva sredstvima proračuna				
6. Zaštita prirode (MINK)				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-63.816.335	-10.634.601	-702.064	-433.600
B1. Izravni učinak na prihode	12.234.200	-11.434.200	-800.000	
B2. Izravni učinak na rashode	76.050.535	-799.599	-97.936	433.600
Napomena: Iskazana sredstva uključuju donacije u okviru EU projekta Phare 2005 "Uspostava NATURA 2000".				
7. Uspostava sustava kontrole industrijskog onečišćenja (MZOPUG)				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-2.792.000	-650.000	2.392.000	
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	2.792.000	650.000	-2.392.000	
Napomena: u okviru mjere "Osposobljavanje državnih tijela i gospodarskih subjekata za primjenu IPPC direktive" potpora se pruža iz jedne od komponenti projekta CARDS 2004 "Potpora usklađivanju hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom zajednice u području zaštite okoliša".				
8. Kemikalije i GMO (MZSS)				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-518.483	-741.517	17.300	-36.007
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	518.483	741.517	-17.300	36.007
9. Šumarstvo (MRRŠVG):				
A. Implementacija				
B. Neto izravni učinak na proračun	-366.817	-1.000.000	3.450.000	4.230.000
B1. Izravni učinak na prihode				
B2. Izravni učinak na rashode	366.817	1.000.000	-3.450.000	-4.230.000

Prilog II. Statistički dodatak

Tablica 1a: Makroekonomska perspektiva

	ESA	2007	2007	2008	2009	2010	2011
		Razina [€] ¹		Godišnje postotne promjene			
1. Realni BDP prema tržišnim cijenama	B1*g		5,6	2,5	2,0	3,2	4,0
2. BDP prema tržišnim cijenama	B1*g	37.497	9,8	8,9	5,8	6,8	7,3
Komponente realnog BDP-a							
3. Izdaci za osobnu potrošnju	P3	20.913	6,2	1,7	1,1	1,9	2,7
4. Izdaci za državnu potrošnju	P3	7.544	3,4	2,3	1,1	1,7	1,5
5. Bruto investicije u kapital	P51	11.230	6,5	8,1	-1,1	2,2	4,2
6. Promjene zaliha i neto nabava vrijednosti (% BDP-a)	P52+P53	1.035	2,8	3,8	2,7	2,7	2,8
7. Izvoz dobara i usluga	P6	17.880	5,7	2,5	0,6	3,0	4,0
8. Uvoz dobara i usluga	P7	-21.106	5,8	5,9	-3,1	0,9	2,3
Doprinos realnom rastu BDP-a							
9. Finalna domaća potražnja		39.688	6,4	3,9	0,6	2,2	3,2
10. Promjene zaliha i neto nabava vrijednosti	P52+P53	1.035	0,0	1,0	-1,0	0,1	0,2
11. Vanjski saldo dobara / usluga	B11	-3.226	-0,8	-2,5	2,4	0,9	0,6

Izvor: DZS, MFIN

Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, plavom ocjenjene vrijednosti (kompozit ostvarenja i projiciranih vrijednosti), a crvenom projicirane vrijednosti.

^[1] Razine se odnose na kategorije u tekućim cijenama i izražene su u milijunima eura

Tablica 1b: Kretanje cijena

Postotne godišnje promjene ako nije drugačije naznačeno	ESA	2007	2008	2009	2010	2011
1. BDP deflator		4,0	6,2	3,7	3,5	3,2
2. Deflator osobne potrošnje		3,0	6,2	3,5	3,2	3,0
3. HICP		-	-	-	-	-
4. Promjena nacionalnog CPI - a		2,9	6,1	3,5	3,2	3,0
5. Deflator državne potrošnje		6,1	5,6	4,5	5,3	5,4
6. Deflator investicija		3,4	4,5	2,3	3,0	2,9
7. Deflator izvoznih cijena (dobra i usluge)		3,4	3,8	1,5	2,7	3,0
8. Deflator uvoznih cijena (dobra i usluge)		2,9	3,3	0,6	2,6	3,1

Izvor: DZS, MFIN

Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, plavom ocjenjene vrijednosti (kompozit ostvarenja i projiciranih vrijednosti), a crvenom projicirane vrijednosti.

Tablica 1c: Kretanja na tržištu rada

	ESA	2007	2007	2008	2009	2010	2011
		Razina		Godišnje postotne promjene			
1. Broj stanovnika (tisuće)		-	-	-	-	-	-
2. Broj stanovnika (rast, u %)		-	-	-	-	-	-
3. Radno sposobno stanovništvo ¹		3.657.250	3.657.250	3.668.222	3.675.558	3.686.585	3.697.645
4. Stopa participacije, razina		48,8	48,8	48,8	48,8	48,9	49,0
5. Broj zaposlenih ²		1.614.500	1.614.500	1.634.581	1.641.830	1.657.373	1.677.709
6. Zaposlenost (radni sati)		-	-	-	-	-	-
7. Zaposlenost, (rast, u %)		-	1,8	1,2	0,4	0,9	1,2
8. Zaposlenost u javnom sektoru		-	-	-	-	-	-
9. Zaposlenost u javnom sektoru (rast, u %)		-	-	-	-	-	-
10. Stopa nezaposlenosti, razina ³		9,6	9,6	8,7	8,5	8,0	7,4
11. Produktivnost rada ⁴		-	3,7	1,2	1,5	2,2	2,7
12. Produktivnost rada, radni sati		-	-	-	-	-	-
13. Naknade zaposlenima, realno	D1	-	3,3	0,4	0,4	1,4	2,2

Izvor: DZS, MFIN

Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, plavom ocjenjene vrijednosti (kompozit ostvarenja i projiciranih vrijednosti), a crvenom projicirane vrijednosti.

^[1] Dobna skupina 15+, podaci ankete o radnoj snazi

^[2] Podaci Ankete o radnoj snazi

^[3] Podaci Ankete o radnoj snazi

^[4] Izračunato kao omjer realnog rasta BDP-a i promjene u broju zaposlenih osoba

Tablica 1d: Saldo pojedinih sektora

U postotku BDP-a	ESA	2007	2008	2009	2010	2011
1. Neto pozajmljivanje / zaduživanje prema ostatku svijeta ¹	B.9	10,9	13,3	8,7	7,8	7,2
<i>od čega:</i>						
- Saldo dobara i usluga		-8,4	-9,8	-6,9	-5,6	-4,8
- Saldo primarnih dohodaka i tekućih transfera		-0,2	-0,7	-0,9	-1,2	-1,6
- Kapitalni račun		0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
2. Neto pozajmljivanje / zaduživanje privatnog sektora ²	B.9/ EDP B.9	13,4	13,8	7,6	8,0	8,7
3. Neto pozajmljivanje / zaduživanje opće države		-0,5	-0,3	-0,1	-0,2	-1,0
4. Statistička diskrepancija ³		-2,4	-	-	-	-

Izvor: HNB, MFIN

Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, plavom ocjenjene vrijednosti (kompozit ostvarenja i projiciranih vrijednosti), a crvenom projicirane vrijednosti.

^[1] Financijski račun bilance plaćanja (uključujući međunarodne pričuve središnje banke)

^[2] Financijski račun (bez međunarodnih pričuva) umanjjen za neto pozajmljivanje/zaduživanje opće države

^[3] Neto pogreške i propusti iz bilance plaćanja

Tablica 1e: BDP, investicije i bruto dodana vrijednost

	ESA	2007	2008	2009	2010	2011
BDP i investicije						
BDP, u tekućim cijenama (u domaćoj valuti)	B1g	275.078	299.549	316.845	338.429	363.229
Investicije (% BDP-a)		30,0	31,1	29,7	29,3	29,3
Rast bruto dodane vrijednosti, postotne promjene u stalnim cijenama						
1. Poljoprivreda		1,6	2,5	1,1	1,7	2,1
2. Industrija (isključujući građevinarstvo)		6,5	2,2	1,4	3,0	4,0
3. Građevinarstvo		3,8	8,7	2,5	3,6	4,2
4. Usluge		5,9	3,2	2,4	3,0	4,0

Izvor: DZS, MFIN

Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, plavom ocjenjene vrijednosti (kompozit ostvarenja i projiciranih vrijednosti), a crvenom projicirane vrijednosti.

Tablica 1f: Kretanju u inozemnom sektoru

mil. EUR, ako nije drugačije naznačeno	2007	2008	2009	2010	2011
1. Tekući račun bilance plaćanja (u postotku BDP-a)	-8,6	-10,5	-7,8	-6,9	-6,4
2. Robni izvoz	9.193	10.079	10.134	10.842	11.725
3. Robni uvoz	-18.626	-20.559	-19.897	-20.609	-21.817
4. Vanjskotrgovinska bilanca	-9.434	-10.480	-9.763	-9.767	-10.092
5. Izvoz usluga	9.152	9.738	9.989	10.443	11.063
6. Uvoz usluga	-2.859	-3.334	-3.219	-3.298	-3.382
7. Saldo usluga	6.293	6.404	6.770	7.145	7.681
8. Neto plaćanje kamata iz inozemstva ¹	-703	-776	-829	-940	-1.068
9. Ostali neto faktorski dohotci iz inozemstva ²	-433	-559	-582	-670	-775
10. Tekući transferi, neto	1.043	1.047	1.026	1.037	1.051
11. Od čega: iz EU	-	-	-	-	-
12. Tekući račun bilance plaćanja	-3.233	-4.363	-3.378	-3.195	-3.203
13. Inozemna izravna ulaganja, neto	3.469	3.111	1.502	1.657	1.830
14. Međunarodne pričuve ³	9.307	9.377	8.881	8.919	9.152
15. Inozemni dug	33.264	38.299	39.597	42.101	44.991
16. Od čega : javni dug	-	-	-	-	-
17. Od čega: denominiran u stranoj valuti	-	-	-	-	-
18. Od čega: dospjele otplate	-	-	-	-	-
19. Tečaj HRK/EUR (na kraju razdoblja)	7,3	7,3	7,3	7,3	7,3
20. Tečaj HRK/EUR (godišnji prosjek)	7,3	7,2	7,3	7,3	7,3
21. Neto inozemna štednja (retci 21-25: u postotku BDP-a)	-	-	-	-	-
22. Tuzemna privatna štednja	-	-	-	-	-
23. Tuzemne privatne investicije	-	-	-	-	-
24. Tuzemna javna štednja	-	-	-	-	-
25. Tuzemne javne investicije	-	-	-	-	-

Izvor: HNB, MFIN

Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, plavom ocjenjene vrijednosti (kompozit ostvarenja i projiciranih vrijednosti), a crvenom projicirane vrijednosti.

^[1] Izračunato kao zbroj neto dohotka od portfeljnih ulaganja i neto dohotka od ostalih ulaganja

^[2] Izračunato kao zbroj neto naknada zaposlenima i neto dohotka od izravnih ulaganja

^[3] Odnosi se na međunarodne pričuve HNB-a

Tablica 2: Proračun opće države

		ESA	2007	2007	2008	2009	2010	2011
			mil. HRK			% BDP-a		
Neto pozajmljivanje/zaduživanje (B9) po sektorima								
1. Opća država	S13		-4.357,3	-1,6	-1,3	-0,9	-0,6	0,0
2. Središnja država	S1311		-4.505,3	-1,6	-1,2	-0,9	-0,6	0,0
3. Vlasti država	S1312							
4. Lokalna država	S1313		148,1	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
5. Fondovi soc. osiguranja	S1314							
Opća država (S13)								
6. Ukupni prihodi	TR		126.613,7	46,0	45,7	45,2	44,8	44,4
7. Ukupni rashodi ¹	TE		130.971,0	47,6	46,9	46,1	45,4	44,4
8. Neto pozajmljivanje / zaduživanje	EDP.B9		-4.357,3	-1,6	-1,3	-0,9	-0,6	0,0
9. Rashodi za kamate	EDP.D41 incl. FISIM		5.602,5	2,0	1,8	1,6	1,5	1,3
p.m. 9a. FISIM								
10. Primarni saldo ²			1.245,3	0,5	0,5	0,8	0,8	1,3
Stavke prihoda								
11. Porezi (11 = 11a+11b+11c)			71.932,7	26,1	26,8	26,2	26,1	26,0
11a. Porezi na proizvodnju i uvoz	D2		52.303,0	19,0	19,5	19,1	19,1	19,0
11b. Tekući porezi na dohodak i bogatsvo	D5		19.629,7	7,1	7,2	7,0	6,9	6,9
11c. Porezi na kapital	D91		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12. Socijalni doprinosi	D61		37.669,0	13,7	13,8	13,6	13,6	13,6
13. Prihodi od imovine	D4		2.133,1	0,8	0,5	0,7	0,4	0,4
14. Ostalo (14 = 15-(11+12+13))			14.879,0	5,4	4,6	4,8	4,7	4,4
15 = 6. Ukupni prihodi	TR		126.613,7	46,0	45,7	45,2	44,8	44,4
p.m.: Porezno opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995) ³			109.601,7	39,8	40,6	39,7	39,7	39,6
Odabrane stavke rashoda								
16. Zajednička potrošnja	P32		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
17. Ukupne socijalne naknade	D62 + D63		48.241,8	17,5	17,6	18,0	18,0	17,7
17a. Socijalne naknade u naravi	P31 = D63		8.938,8	3,2	3,3	3,8	4,3	4,2
17b. Socijalne naknade osim u naravi	D62		39.302,9	14,3	14,4	14,1	13,8	13,5
18 = 9. Kamate	EDP.D41 + FISIM		5.602,5	2,0	1,8	1,6	1,5	1,3
19. Subvencije	D3		7.504,4	2,7	2,9	2,5	2,4	2,2
20. Bruto investicije u fiksni kapital	P51		11.695,9	4,3	2,9	2,7	2,7	2,6
21. Ostalo (21 = 22-(16+17+18+19+20))			54.590,1	19,8	20,2	19,1	18,0	17,7
22. Ukupni rashodi ⁴	TE		130.971,0	47,6	46,9	46,1	45,4	44,4
p.m. naknade zaposlenima	D1		31.122,0	11,3	11,2	11,5	11,0	10,9

Izvor: MFIN**Napomena:** Crnom su bojom ispisana ostvarenja, a crvenom projicirane vrijednosti.

Tablica 3: Rashodi opće države po funkciji

Udio u BDP-u	stavka COFOG-a	2007
1. Opće javne usluge	1	5,2
2. Obrana	2	1,6
3. Javni red i sigurnost	3	2,8
4. Ekonomski poslovi	4	6,5
5. Zaštita okoliša	5	0,3
6. Usluge unapređenja stanovanja i zajednice	6	2,2
7. Zdravstvo	7	6,4
8. Rekreacija, kultura i religija	8	1,4
9. Obrazovanje	9	4,5
10. Socijalna zaštita	10	15,3
11. Ukupni rashodi (stavka 7 = 26 u Tablici 2)	TE	46,1

Izvor: MFIN

Napomena: Uključeni su podaci samo za Državni proračun i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Tablica 4: Dug opće države

Postotak BDP-a	ESA	2007	2008	2009	2010	2011
1. Razina ukupnog duga		37,8	36,1	35,1	33,8	31,8
2. Promjena duga		-3,0	-1,7	-1,0	-1,4	-2,0
Doprinosi promjeni ukupnog duga						
3. Efekt BDP-a		-3,6	-3,1	-2,0	-2,2	-2,3
4. Primarna bilanca		-0,5	-0,5	-0,8	-0,8	-1,3
5. Kamate		2,0	1,8	1,6	1,5	1,3
6. Usklađivanje stanja i tijeka		-0,9	0,1	0,1	0,3	0,3
od čega:						
- Razlika obračunskog i novčanog principa		0,1				
- Neto akumulacija financijske imovine		-0,6	0,1	0,1	0,3	0,3
od čega:						
- Privatizacijski prihodi		-1,1	-0,3	0,0	0,0	0,0
- Efekti promjene vrijednosti i ostali		-0,3				
p.m. implicitna kamatna stopa na dug		5,4	4,9	4,7	4,3	4,1
Ostale relevantne varijable						
7. Likvidna financijska imovina						
8. Neto financijski dug (8 = 1 - 7)		37,8	36,1	35,1	33,8	31,8

Izvor: MFIN

Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, plavom ocjenjene vrijednosti (kompozit ostvarenja i projiciranih vrijednosti), a crvenom projicirane vrijednosti.

Tablica 5: Ciklička kretanja

U postotku BDP-a	ESA	2007	2008	2009	2010	2011
1. Realni rast BDP-a (%)	B1g	5,6	2,5	2,0	3,2	4,0
2. Neto pozajmljivanje/zaduživanje opće države	EDP.B.9	-1,6	-1,3	-0,9	-0,6	0,0
3. Rashodi za kamate (uključujući UFPIIM bilježene kao potrošnja)	EDP.D.41 + FISIM	0,4	0,5	0,8	0,8	1,3
4. Potencijalni rast BDP-a (%) ¹		4,2	3,3	2,9	3,0	3,1
Doprinosi:						
- rad						
- kapital						
-ukupna proizvodnost faktora						
5. Jaz domaćeg proizvoda		1,1	0,2	-0,7	-0,5	0,4
6. Ciklička komponenta proračuna		0,6	0,2	-0,3	-0,2	0,1
7. Ciklički prilagođen proračunski saldo (2-6)		0,5	0,1	-0,4	-0,2	0,4
8. Ciklički prilagođen primarni saldo (7-3)		-0,2	0,3	1,0	1,1	1,2

Izvor: MFIN

Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, plavom ocjenjene vrijednosti (kompozit ostvarenja i projiciranih vrijednosti), a crvenom projicirane vrijednosti.

^[1] Dok se ne dogovori metoda proizvodne funkcije, zemlje mogu koristiti vlastite brojke.

Tablica 6: Odstupanje od prethodne verzije prepristupnog programa

	2007	2008	2009	2010	2011
1. Realni rast BDP-a (%)					
Prethodna verzija	6,0	6,1	6,5	7,0	-
Posljednja verzija	5,6	2,5	2,0	3,2	4,0
Razlika	-0,4	-3,6	-4,5	-3,8	-
2. Neto pozajmljivanje/zaduživanje opće države (% BDP-a)					
Prethodna verzija	-1,6	-1,5	-0,6	0,2	-
Posljednja verzija	-1,6	-1,2	-0,9	-0,6	0,0
Razlika	0,0	0,3	-0,3	-0,8	-
3. Bruto javni dug (% BDP-a)					
Prethodna verzija	44,9	42,7	40,1	37,0	-
Posljednja verzija	44,2	42,3	41,4	40,0	37,9
Razlika	-0,7	-0,4	1,3	3,0	-

Izvor: MFIN

Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, plavom ocjenjene vrijednosti (kompozit ostvarenja i projiciranih vrijednosti), a crvenom projicirane vrijednosti.

Tablica 7: Dugoročna održivost javnih financija

U postotku BDP-a	2000	2005	2010	2020	2030	2040	2050
Ukupni rashodi ^[1]	-	48,4	45,4	44,0	45,1	46,8	49,6
<i>od čega:</i>							
- Starosni rashodi ^[2]	-	16,2	16,5	15,9	17,2	18,5	20,7
- Rashodi za mirovine ^[3]	-	9,9	9,2	7,3	6,7	6,6	7,0
- Mirovine na temelju socijalnog osiguranja	-	-	-	-	-	-	-
- Starosne i prijevremene mirovine	-	-	-	-	-	-	-
- Ostala mirovinska primanja (invalidska, mirovine nadživjelih)	-	-	-	-	-	-	-
- Radničke mirovine (ukoliko sadržane u općoj državi)	-	-	-	-	-	-	-
- Zdravstvo	-	6,2	7,4	8,6	10,5	11,9	13,7
- Dugoročna zdravstvena zaštita (ranije bilo uključeno u Zdravstvo)	-	-	-	-	-	-	-
Rashodi za obrazovanje	-	-	-	-	-	-	-
Ostali starosni rashodi	-	-	-	-	-	-	-
Rashodi za kamate	-	2,2	1,5	0,6	0,4	0,7	1,2
Ukupni prihodi	-	44,5	44,8	44,4	44,4	44,4	44,4
<i>od čega: prihod od imovine</i>	-	-	-	-	-	-	-
<i>od čega: doprinosi za mirovine (ili socijalni doprinosi)</i>	-	6,9	6,7	6,3	6,3	6,3	6,3
Rezervni fond sredstava za mirovine	-	-	-	-	-	-	-
<i>od čega: imovina konsolidiranog javnog mirovinskog fonda (osim državnih obveza)</i>	-	-	-	-	-	-	-
Pretpostavke							
Stopa rasta produktivnosti rada	-1,2	3,6	2,2	4,1	2,4	1,2	1,1
Stopa rasta realnog BDP-a	2,9	4,3	3,2	3,5	1,4	0,4	0,2
Stope participacije muškaraca (između 20 i 64 godine) ^[4]	67,8	69,6	71,8	71,1	70,7	69,7	69,7
Stope participacije žena (između 20 i 64 godine) ^[4]	55,5	56,8	58,2	58,2	57,8	56,6	56,8
Ukupne stope participacije (između 20 i 64 godine) ^[4]	61,5	63,1	65,0	64,6	64,3	63,2	63,3
Stopa nezaposlenosti	16,1	12,7	8,0	7,0	7,0	7,0	7,0
Omjer populacije sa 65 i više godina i ukupne populacije	-	16,6	17,0	19,6	22,6	24,7	27,3

Izvor: DZS, MFIN**Napomena:** Crnom su bojom ispisana ostvarenja, a crvenom projicirane vrijednosti.^[1] Ukupni rashodi prema ESA 95 metodologiji^[2] Rashodi za mirovine i zdravstvo^[3] Ukupne javne mirovine osim mirovina i trajnih prava branitelja^[4] Između 15. i 64. godine

Tablica 8: Osnovne pretpostavke iz vanjskog okruženja na kojima se temelji okvir PEP-a za 2008. godinu

Varijable (godišnje postotne promjene ukoliko drugačije nije naznačeno)	Pretpostavke za:									
	2007		2008		2009		2010		2011	
	Promjena*		Promjena*		Promjena*		Promjena*		Promjena*	
Kamatne stope (% , godišnji prosjeci)										
- Kratkoročne kamatne stope (godišnji prosjek, Euro područje)	4,3	1,4	4,6	1,2	4,6	1,2	4,6	1,2	4,6	
- Dugoročne kamatne stope (godišnji prosjek, Euro područje)	4,3	0,4	4,1	-0,2	4,1	-0,2	4,1	-0,2	4,1	
Devizni tečajevi (godišnji prosjek "-": aprecijacija kune)										
Devizni tečaj prema €	7,2	-0,12	7,3	-0,08	7,3	-0,08	7,3	-0,08	7,3	
USD / €	1,4	0,02	1,5	0,10	1,4	0,00	1,4	-0,01	1,4	
Nominalni efektivni devizni tečaj, % ¹	-2,1	-	-3,3	-	2,7	-	0,0	-	0,3	
Realni efektivni devizni tečaj, % ²	-2,7	-	-5,5	-	1,2	-	-1,4	-	-0,8	
BDP (realno)										
- Svijet, isključujući EU	5,6	0,4	4,3	-0,6	2,9	-2,0	3,8	-1,1	3,8	
- EU 27	2,9	0,6	1,4	-0,8	0,2	-2,0	1,1	-1,1	1,1	
Svjetska trgovina (realno)										
Hrvatska izvozna tržišta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Svjetski uvoz	6,4	-3,2	4,8	-3,4	2,2	-6,0	4,0	-4,2	4,0	
Međunarodne cijene										
Međunarodne cijene uvoza (dobra u €)	7,0	2,9	11,7	9,7	2,6	0,6	2,6	0,6	2,6	
Cijene nafte ³ (USD po barelu)	71,1	2,6	99,8	24,8	68,0	-7,0	68,0	-7,0	68,0	

Izvor: EC, MMF, MFIN

Napomena: Crnom su bojom ispisana ostvarenja, plavom ocjenjene vrijednosti (kompozit ostvarenja i projiciranih vrijednosti), a crvenom projicirane vrijednosti.

* Promjene u odnosu na prethodni PEP

^[1] Izračunato kao ponderirani geometrijski prosjek bilateralnih tečajeva kune prema euru (ponder 72,2%) i američkom dolaru (27,8%).

^[2] Indeks potrošačkih cijena je korišten kao deflator.

^[3] Prosjek cijena UK Brent, Dubai i West Texas Intermediate.

Prilog III. Matrica uspješnosti u provođenju reformi iz PEP-a 2008.-2010.

Matrica uspješnosti u provođenju reformi iz PEP-a 2008.-2010. prikazuje ostvarenje mjera koje su se prema prošlogodišnjem PEP-u trebale provesti u 2008. godini.

GLAVNE MJERE PREVIDENE U PEP-u 2007.-2009.	PRIHVAĆENO (DA/NE)	DATUM	KOMENTARI
SEKTOR PODUZETNIŠTVA			
Privatizacija			
Objava trećeg kruga natječaja za društvo Vupik d.d. Vukovar	Ne	2009.-2011.	Zbog provedbe antikorupcijske akcije "Maestro" privremeno je obustavljena prodaja manjinskih udjela na burzi. Stoga je došlo do prekoračenja planiranih privatizacijskih rokova.
Intenzivna priprema i objava tendera uz otvaranje stečajeva i likvidacija nad društvima koja su za to stekla uvjete	U tijeku	Do okončanja privatizacije	U promatranom razdoblju objavljena su 24 javna poziva za prodaju 15 društava., za 10 društava završen je postupak stečaja a za 2 društva postupak likvidacije.
Prodaja manjinskih paketa na Zagrebačkoj burzi uz planiranu dinamiku oglašavanja od četrdesetak društava mjesečno	Ne	Do okončanja privatizacije	Blokada rada HFP zbog akcije «Maestro».
Daljnje sklapanje ugovora između HŽ i HFP u cilju pripreme ovisnih društava kćeri radi privatizacije Priprema ovisnih društava za privatizaciju, u slučaju potrebe dokapitalizacija ovisnih društava i povećanjem temeljnog kapitala ovisnih društava Objava natječaja za prodaju	U tijeku	Do okončanja privatizacije, a najkasnije do 2010.	Od početka privatizacije ovisnih društava kćeri (početak 2007.) pa do sada objavljeno je 17 javnih poziva za prodaju 8 društava kćeri HŽ-a. Za jedno društvo sklopljeno je ugovor o prodaji, nad jednim društvom je otvoren stečaj dok je za jedno društvo odabran strateški partner.
Sukladno preuzetim obvezama prema PAL-u te usvojenom Strateškom okviru za razvoj 2006.-2013. i budućem Nacionalnom programu restrukturiranja brodogradilišta privatizirati jedno brodogradilište (Uljanik) i pripremiti još jedno za privatizaciju	U tijeku	2009.	Sukladno odluci Vlade RH o namjeri privatizacije i načelima privatizacije pet brodogradilišta u većinskom vlasništvu države iz svibnja ove godine u tijeku su intenzivne pripreme na objavi tendera za prodaju pet brodogradilišta i jedno društvo kćer brodogradilišta Brodosplit d.d. Prije objave tenderi će biti usuglašeni s EK.
Izrada modela za upravljanje preostalim državnom imovinom uključujući i definiranje nove organizacijske strukture	Ne	2009.	Iako je nacrt nove organizacijske strukture upravljanja državnom imovinom izrađen (predviđao je objedinjavanje upravljanja nekretninama i dionicama u jednoj Agenciji) akcije Maestro potakla je razmatranje novih mogućih pristupa.
Restrukturiranje željeznice			
Osnivanje Regulatornog tijela	Da	2008.	Tijekom 2007. godine donesen je Zakon koji uređuje pojam Regulatornog tijela (Zakon o Agenciji za regulaciju tržišta željezničkih usluga). U 2008. Vlada RH objavila je javni poziv za kandidate Upravnog Vijeća. Uspostava Agencije predviđena je za 2009. godinu, a puno funkcioniranje do 2010. godine.
Izrada izvješća o mreži	Da	2008.	
Donošenje Nacionalnog programa	Da	2008.	Sklopljen Ugovor o financiranju s Upraviteljem željezničke infrastrukture
Restrukturiranje brodogradnje			
Donošenje Nacionalnog programa restrukturiranja brodogradnje	Ne	U tijeku	Zbog ubrzanja procesa restrukturiranja brodogradnje odlučeno je da se privatizacija provede prije restrukturiranja.
Energetika			
Ostvarivanje provedbenih pravila uporabe obnovljivih izvora energije	Da	2008.	U 2008. godini započela je primjena sljedećih podzakonskih akata: - Uredba o minimalnom udjelu električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije čija se proizvodnja potiče (NN, br. 33/07), - Pravilnik o korištenju obnovljivih izvora energije i kogeneracije (NN, br. 67/07), - Pravilnik o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača električne energije (NN, br. 67/07).
Provedba planova u svezi s energetsom učinkovitošću	Da	2008.	Izrađen nacrt Programa energetske učinkovitosti Republike Hrvatske i Nacrt Prijedloga Prvog nacionalnog akcijskog plana energetske učinkovitosti.
Jačanje energetskog tržišta u jugoistočnoj Europi u smislu Ugovora o Energetskoj zajednici	Da	2008.	Ukinuto je naplaćivanje prekograničnih kapaciteta za tranzit električne energije.

GLAVNE MJERE PREVIĐENE U PEP-u 2007.-2009.	PRIHVAĆENO (DA/NE)	DATUM	KOMENTARI
Malo i srednje poduzetništvo			
Cjeloživotno obrazovanje u poduzetništvu	Da	2008.-2012.	Mjera se provodila u 2008. godini i provodit će se kontinuirano do 2012. godine temeljem Programa poticanja malog i srednjeg poduzetništva 2008.-2012. Vlade RH (prihvaćen Zaključkom Vlade RH od 18. travnja 2008.). Provedbeni akt Programa je godišnji Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva za tekuću proračunsku godinu. U 2008. godini Operativni plan je donesen Zaključkom Vlade RH od 2. svibnja 2008. godine. Poticajni sustav temelji se na Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva (NN, br. 29/02, 63/07), usvojenom planu i prognozi Proračuna, zakonodavstvu koje uređuje osnivanje subjekata malog gospodarstva (trgovačka društva, obrti, zadruge, profitne ustanove i drugi subjekti malog i srednjeg poduzetništva), te Zakonu o državnim potporama (NN, br. 140/05) i podzakonskim aktima o državnim potporama.
Konkurentnost i inovacije	Da	2008.-2012.	Mjera se provodila u 2008. godini i provodit će se kontinuirano do 2012. godine temeljem Programa poticanja malog i srednjeg poduzetništva 2008.-2012. Vlade RH (prihvaćen Zaključkom Vlade RH od 18. travnja 2008.). Provedbeni akt Programa je godišnji Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva za tekuću proračunsku godinu. U 2008. godini Operativni plan je donesen Zaključkom Vlade RH od 2. svibnja 2008. godine. Poticajni sustav temelji se na Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva (NN, br. 29/02, 63/07), usvojenom planu i prognozi Proračuna, zakonodavstvu koje uređuje osnivanje subjekata malog gospodarstva (trgovačka društva, obrti, zadruge, profitne ustanove i drugi subjekti malog i srednjeg poduzetništva), te Zakonu o državnim potporama (NN, br. 140/05) i podzakonskim aktima o državnim potporama.
Poboljšanje financiranje poduzetništva	Da	2008.-2012.	Mjera se provodi u 2008. godini i provodit će se kontinuirano do 2012. godine temeljem Programa poticanja malog i srednjeg poduzetništva 2008.-2012. Vlade RH (prihvaćen Zaključkom Vlade RH od 18. travnja 2008.). Provedbeni akt Programa je godišnji Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva za tekuću proračunsku godinu. U 2008. godini Operativni plan je donesen Zaključkom Vlade RH od 2. svibnja 2008. godine. Poticajni sustav temelji se na usvojenom Proračunu, zakonodavstvu koje uređuje malo i srednje poduzetništvo (trgovačka društva, obrti, zadruge, profitne ustanove i drugi subjekti malog i srednjeg poduzetništva), te Zakonu o državnim potporama (NN, br. 140/05) i njemu određenim podzakonskim aktima o državnim potporama.
Podizanje kvalitete i razvoj poslovne infrastrukture	Da	2008.-2012.	Mjera se provodila u 2008. godini i provodit će se kontinuirano do 2012. godine temeljem Programa poticanja malog i srednjeg poduzetništva 2008.-2012. Vlade RH (prihvaćen Zaključkom Vlade RH od 18. travnja 2008.). Provedbeni akt Programa je godišnji Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva za tekuću proračunsku godinu. U 2008. godini Operativni plan je donesen Zaključkom Vlade RH od 2. svibnja 2008. godine. Poticajni sustav temelji se na Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva (NN, br. 29/02, 63/07), usvojenom planu i prognozi Proračuna, zakonodavstvu koje uređuje osnivanje subjekata malog gospodarstva (trgovačka društva, obrti, zadruge, profitne ustanove i drugi subjekti malog i srednjeg poduzetništva), te Zakonu o državnim potporama (NN, br. 140/05) i podzakonskim aktima o državnim potporama.

GLAVNE MJERE PREVIĐENE U PEP-u 2007.-2009.	PRIHVAĆENO (DA/NE)	DATUM	KOMENTARI
Poticanje regionalne konkurentnosti	Da	2008.-2012.	Mjera se provodila u 2008. godini i provodit će se kontinuirano do 2012. godine temeljem Programa poticanja malog i srednjeg poduzetništva 2008.-2012. Vlade RH (prihvaćen Zaključkom Vlade RH od 18. travnja 2008.). Provedbeni akt Programa je godišnji Operativni plan poticanja malog i srednjeg poduzetništva za tekuću proračunsku godinu. U 2008. godini Operativni plan je donesen Zaključkom Vlade RH od 2. svibnja 2008. godine. Poticajni sustav temelji se na Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva (NN, br. 29/02, 63/07), usvojenom planu i prognozi Proračuna, zakonodavstvu koje uređuje osnivanje subjekata malog gospodarstva (trgovačka društva, obrti, zadruge, profitne ustanove i drugi subjekti malog i srednjeg poduzetništva), te Zakonu o državnim potporama (NN, br. 140/05) i podzakonskim aktima o državnim potporama.
Javno-privatno partnerstvo			
Praćenje zakonodavstva EU i usklađivanje s pravnom stečevinom EU	Da	Kontinuirano	Područje JPP-a nije u EU regulirano posebnim propisima, ali je potrebno kontinuirano usklađivati na odgovarajući način primjenu propisa koji se odnose na javnu nabavu i koncesije u postupku ugovaranja i provedbi projekata JPP-a.
Održavanje radionica i seminara za javni i privatni sektor kontinuirano Sustavno stručno i administrativno ojačavanje Sektora za JPP	Da	Kontinuirano	Agencija za JPP je osnovana 21. studenog 2009. godine.
FINANCIJSKI SEKTOR			
Bankovni sektor			
Licenciranje za potrebe preoblikovanja poslovanja štedno-kreditnih zadruga u kreditne unije, štedne banke, odnosno likvidacija njihovog poslovanja	Da		Provođenje sukladno odredbama Zakona o kreditnim unijama kojima se uređuje usklađivanje štedno-kreditnih zadruga sa odredbama navedenoga Zakona.
Zakon o kreditnim institucijama	Da	26.09.2008.	(NN, br. 117/08)
Zakon o institucijama za elektronički novac	Da	27.09.2008.	(NN, br. 117/08)
Zakon o konačnosti namire u platnim sustavima i sustavima za namiru financijskih instrumenata	Da	28.09.2008.	(NN, br. 117/08)
Zakon o izmjenama i dopuna Zakona o osiguranju depozita	Da	15.10.2008.	(NN, br. 119/08)
Zakon o financijskom konglomeratu	Da	18.12.2008.	(NN, br. 147/08)
Nebankovni sektor			
Usvajanje Zakona o reorganizaciji, likvidaciji i stečaju društava za osiguranje	Da	25.07.2008.	Mjera je provedena putem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju (NN, br. 87/08).
Usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o reviziji	Da	03.12.2008.	(NN, br. 139/08)
TRŽISTE RADA			
Poticanje zapošljavanja			
Povećanje zaposlenosti i zapošljivosti usklađivanjem ponude i potražnje na tržištu rada putem analize i evaluacije aktivnih mjera zapošljavanja	Da	2008.	Evaluirane su mjere Godišnjeg plana zapošljavanja za 2008. godinu. Do 31. kolovoza 2008. godine mjerama je obuhvaćeno 3.410 osoba od čega 1.495 (ili 43,8%) su žene. Od ukupno obuhvaćenih osoba (3.410), kroz potpore za zapošljavanje zaposleno je 1.810 osoba, 539 osoba uključeno u obrazovanje za poznatog poslodavca (potpore za usavršavanje), 398 osoba uključeno u obrazovanje za nepoznatog poslodavca, a 663 osobe zaposlene kroz program Javnog rada.
Povezivanje potreba tržišta rada s obrazovnim sustavom uspostavljanjem lokalnih partnerstva za zapošljavanje	Da	2008.	Tijekom 2008. uspostavljena su sektorska vijeća na razini županija i provedena je anketa potreba poslodavaca. U radu sektorskih vijeća osim predstavnika razvojnih agencija, službi zapošljavanja i socijalnih partnera sudjeluju i svi partneri obrazovnih institucija tog područja.
Sustav socijalne sigurnosti			
Provedba i financiranje odobrenih inovativnih projekata u pružanju socijalnih usluga na razini lokalne zajednice radi deinstitutionalizacije i reintegracije korisnika u društvo	Da	srpanj 2008.	Financiran 21 projekt, ukupno ugovoreno 14,6 milijuna kuna Investicijskog zajma Svjetske banke.

GLAVNE MJERE PREVIĐENE U PEP-u 2007.-2009.	PRIHVAĆENO (DA/NE)	DATUM	KOMENTARI
Poboljšanje kvalitete socijalnih usluga u ustanovama socijalne skrbi (preuređenje i adaptacija 13 centara za socijalnu skrb, izgradnja 12 novih centara te podizanje sanitarno - higijenskih uvjeta u 57 domova)	U tijeku	2009.-2011.	Poboljšanje kvalitete socijalnih usluga - iz Investicijskog zajma izgrađena 2 CZSS, a u 16 je započeta gradnja ili adaptacija (ukupna sredstva 97,7 milijuna kuna od toga dovršeno 16,2 milijuna kuna, ugovoreno 47,8 milijun kuna). Podizanje sanitarno higijenskih uvjeta u domovima - iz Investicijskog zajma: u 6 domova radovi dovršeni, u 15 domova je postupak uređenja u tijeku, (ukupne investicije 191,7 milijuna kuna - od toga završeno 32,8 milijuna kuna, ugovoreno 71,2 milijuna kuna, u planu još 78,4 milijuna kuna).
Razvoj koncepta ureda sve na jednom mjestu "one-stop-office" - provođenje natječaja	U tijeku	2009.-2011.	Razvoj koncepta "ured sve na jednom mjestu" - početak rada na projektom zadatku.
Provođenje obveza utvrđenih Nacionalnim programom djelovanja za mlade Nacionalnom strategijom suzbijanja zlouporabe droga, Nacionalnim planom za suzbijanje trgovanja ljudima, Nacionalnom populacijskom politikom Nacionalnom strategijom jedinstvene politike za osobe s invaliditetom Nacionalnom politikom za promicanje ravnopravnosti spolova, Nacionalnom strategijom zaštite od nasilja u obitelji i Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji i Nacionalnim programom za Rome	U tijeku	2009.-2011.	U zadnjem tromjesječju 2008. godine provedeno je sljedeće: - Ratificirana Konvencija o kontaktima s djecom; - Potpisana Konvencija o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, izvršenju i suradnji u vezi s roditeljskom odgovornosti i mjerama za zaštitu djece iz 1996. godine.
Povećanje zapošljavanja teže zapošljivih skupina Socijano zapošljavanje u organizacijama koje su pružatelji socijalnih usluga u zajednici (IPA - Operativni program - razvoj ljudskih potencijala) - predviđeno je zapošljavanje 10 - 12 osoba i edukacija 20 mentora za socijalnu integraciju	Ne	2009.-2010.	Projekt je proširen i izmijenjen te podrazumijeva jačanje međuresorske i međuinstitucionalne suradnje i izradu protokola o zajedničkoj suradnji pri rješavanju problema marginaliziranih i socijalno ugroženih nezaposlenih osoba te njihovo uključivanje u tržište rada uz stručnu pomoć mentora. Novi naziv Prijedloga projekta je "Jačanje podrške pri socijalnoj integraciji i zapošljavanju osjetljivih i marginaliziranih skupina".
POLJOPRIVREDNI SEKTOR			
Privatizacija mljekarske tvrtke KIM d.d., Karlovac	Da	Rujan 2008.	
Privatizacija tvornice šećera Sladorana d.d., Županja	Da	26.09.2008.	Upravni odbor Hrvatskog fonda za privatizaciju odlučio se za prodaju 38,115% dionica Sladorane tvrtki Viro d.d., Virovitica. Ova je odluka naišla na neodobranje sindikata koji traže od Vlade RH da ne prihvati ovu odluku već dionice proda drugom, kako oni smatraju, boljem ponuđaču.
Privatizacija poljoprivrednog kombinata VUPIK, d.d. Vukovar	Ne	2009.	Na raspisani natječaj u 2008. godini nije bilo prijava. Postupak privatizacije nastaviti će se u 2009. godini
Financiranje mjera ruralnog razvika iz pretpripravnog programa pomoći SAPARD	U tijeku	2009.	Od strane EK prihvaćeno je n+3, što znači da će se provoditi i tijekom 2009. godine.
Financiranje mjera ruralnog razvika iz sredstava Instrumenta za pretpripravnost pomoć - IPA, V. komponenta IPARD 2009.-2011.	Da	2008.-2011.	Očekuje se akreditacija od strane EK i puna primjena IPARD-a od 2009. godine do ulaska u EU.
Raspisan javni natječaj za primanje u službu novih djelatnika Uprave za veterinarstvo u odjel SVIS-a	Da	30.07.2008.	
Okončanje revizije povlastica	U tijeku	Do kraja 2009.	Zbog objektivnih okolnosti (udaljenost otoka, razvedenost obale, velika usitnjenost flote), korisnici su dijelom kasnili sa prijavama što je produljilo rok provedbe.
Nastavak upisivanja plovila u elektronski registar flote	U tijeku	Do kraja 2009.	Konačna provedba ove mjere izravno je vezana uz okončanje revizije povlastica.
Uvođenje satelitskog sustava nadzora plovila (VMS)	U tijeku	Polovica 2009.	Izvjesni tehnički nedostaci na isporučenoj opremi, te nekompatibilnost softwera u uspostavi FMC-a privremeno su doveli do suspenzije PHARE ugovora, što je produljilo vrijeme implementacije projekta i na kraći rok odgodilo konačnu uspostavu.
Osnivanje Centra za praćenje ribarstva	Da	Početak 2008.	
REFORMA JAVNE UPRAVE			
Donijeti Strategiju reforme javne uprave i operativne planove za njezinu provedbu	Da	19.03.2008.	Vlada RH je 19.03.2008. donijela Strategiju reforme državne uprave za razdoblje 2008-2011. godine.
Donijeti Zakon o plaćama u državnoj službi	U tijeku	I tromjesečje 2009.	Na sjednici Vlade Republike Hrvatske održanoj 19. prosinca 2008. Vlada je utvrdila konačni prijedlog zakona o plaćama u državnoj službi koji je upućen u proceduru donošenja u Hrvatski sabor.
Provođenje funkcionalne analize u tijelima državne uprave (uključujući donošenje programa racionalizacije u tijelima državne uprave u kojima je provedena funkcionalna analiza)	Da	prosinac 2008.	Završno izvješće projekta prihvaćeno je na sjednici Odbora za upravljanje projektom, održanoj 17. prosinca 2008.
Donijeti novi Zakon o općem upravnom postupku	U tijeku	I tromjesečje 2009.	Prijedlog zakona prihvaćen je u prvom čitanju na sjednici Hrvatskog sabora održanoj 24. listopada 2008., a u tijeku je izrada konačnog prijedloga zakona.

GLAVNE MJERE PREVIĐENE U PEP-u 2007.-2009.	PRIHVAĆENO (DA/NE)	DATUM	KOMENTARI
Donijeti novu Uredbu o uredskom poslovanju (prilagođenu elektronskom funkcioniranju uprave)	Da	8.01.2009.	Uredba donesena na sjednici Vlade RH 8. siječnja 2009.
Donijeti Zakon o radnim odnosima u lokalnoj i područnoj samoupravi	Da	23.07.2008.	Naziv zakona glasi: Zakon o službenicima i namještenicima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN, br. 86/08)
Donijeti izmjene i dopune Zakona o upravnoj inspekciji	Da	02.06.2008.	Donesen je novi Zakon o upravnoj inspekciji (NN, br. 63/08)
Usavršavanje lokalnih i regionalnih službenika kroz Akademiju lokalne demokracije	Da	2008.	U 2008. godini, Akademija lokalne demokracije je organizirala i provela 9 stručnih savjetovanja za predstavnike jedinica lokalnih i područnih (regionalnih) samouprava na kojima je sudjelovalo 428 sudionika. U suradnji s CARDS projektom organizirana su i provedena tri treninga sa 46 sudionika za trenere koji će provoditi Nacionalnu strategiju izobrazbe lokalnih službenika.
Stručno osposobljavanje i usavršavanje državnih službenika prema programima izobrazbe kroz Centar za stručno osposobljavanje i usavršavanje državnih službenika	Da	2008.	Prema Planu izobrazbe državnih službenika za 2008. godinu i Općem godišnjem provedbenom planu izobrazbe, tijekom 2008. godine u Centru za stručno osposobljavanje službenika održano je ukupno 680 aktivnosti izobrazbe za 7200 državnih službenika.
OSTALE REFORME			
Razvoj društva temeljenog na znanju			
Poticati osnivanje većeg broja dječjih vrtića kako bi se što više djece (posebice darovite i s teškoćama u razvoju te djece pripadnika nacionalnih manjina) uključilo u predškolske programe i u programe predškole - priprema za polazak u osnovnu školu	Da	30.09.2008.	U 2008. godini 30 je općina iz sedam županija otvorilo dječje vrtiće i/ili ustrojilo programe predškolskog odgoja.
Razvijati informacijske i komunikacijske vještine, znanje stranih jezika, matematičku i prirodnoznanstvenu pismenost, tehničku kulturu, poduzetništvo i društvene vještine te provesti samovrjednovanje škola	Da	školska godina 2007./2008.	Mjera je trajna i ostvaruje se prema planu.
Provesti eksperimentalno vanjsko vrjednovanje obrazovnih programa i postignuća učenika - nacionalni ispiti za učenike/ice 4. razreda	Da	2. i 3. travnja 2008.	Vanjsko vrjednovanje provedeno je u 844 škole.
Provesti vanjsko vrjednovanje obrazovnih programa i postignuća učenika - nacionalni ispiti za učenike/ice 8. razreda	Da	6. i 8. svibnja 2008.	Vanjsko vrjednovanje provedeno je u 842 škole.
Realizirati Pedagoški standard prema koeficijentu izvodljivosti	Da	10. lipnja 2008.	Državni pedagoški standard za osnovnu školu je u primjeni od lipnja 2008. Ostvaruje se prema koeficijentu izvodljivosti.
Razvijati informacijski sustav osnovnog školstva	Da	školska godina 2007./2008.	Mjera je trajna i ostvaruje se prema planu.
Nastaviti s projektom uvođenja državne mature, provedbom nacionalnih ispita i implementirati samovrjednovanje škola	Da	kolovoz 2008.	Donesen je Pravilnik o provođenju državne mature. Dogovoren je novi rok za provedbu državne mature, ponajprije radi bolje pripreme svih sudionika u sustavu. Nacionalni ispiti su provedeni prema planu.
Izraditi Nacionalni kurikulum i implementirati Pedagoški standard	Da	lipanj 2008.	Državni pedagoški standard za srednje škole je u primjeni od lipnja 2008. Ostvaruje se prema koeficijentu izvodljivosti. Izrada Nacionalnog kurikuluma za srednjoškolsko obrazovanje je u tijeku.
Nastaviti s redefiniranjem strukovnih područja i zanimanja i razviti Hrvatski kvalifikacijski okvir	Da	ožujak 2008.	Povjerenstvo za izradu HKO-a usvojilo je Akcijski plan za 2008. godinu i Akcijski plan za razdoblje 2008.-2012. U Ministarstvu je osnovano Operativno povjerenstvo koje je izradilo operativni plan svih aktivnosti prema usvojenim akcijskim planovima te logičku matricu provedbe projekta izrade HKO-a. Izrađeni su i prijedlozi elemenata kvalifikacije te deskriptori razina okvira. Pripremljena je projektna dokumentacija za razvoj HKO kroz IPA program.
Jačati suradnju s gospodarskim i socijalnim partnerima	Da	srpanj 2008.	Donesena je Strategija sustava strukovnog obrazovanja, a u listopadu 2008. izrađen je prijedlog Akcijskog plana provedbe Strategije. U listopadu je izrađen Nacrt prijedloga Zakona o strukovnom obrazovanju.
Sustavno jačati kvalitetu obrazovanja odraslih, ponajprije reverifikacijom programa i primjenom standarda i normativa u ustanovama za obrazovanje odraslih	Da	lipanj 2008.	Uspostavljeni su uvjeti za razvoj sustava osiguranja kvalitete: preustroj Ministarstva, jačanje kapaciteta administracije i stručnih institucija, priprema za provedbu državne mature, nacionalni ispiti, međunarodno vrjednovanje učeničkih postignuća (PISA), sudjelovanje u programima pretprijetne pomoći EU izradom projekata.
Osnivati nova veleučilišta i visoke škole	Da	kontinuirano	Osnovana su tri javna i pet privatnih visokih učilišta. Izdane su dopunice za poslijediplomske specijalističke i poslijediplomske sveučilišne studije i stručne studije.

GLAVNE MJERE PREVIĐENE U PEP-u 2007.-2009.	PRIHVACENO (DA/NE)	DATUM	KOMENTARI
Nastaviti s poboljšanjima za osiguranje kvalitete u visokoškolskom sustavu; podizati kvalitetu izvedbe studijskih programa; pružati podršku radu Ureda za osiguranje kvalitete	Da	kontinuirano	Povjerenstvo za studijske programe provodi recenzije studijskih programa prije usvajanja na sjednicama senata sveučilišta.
Provesti vanjsko vrjednovanje kvalitete visokoobrazovnih programa i ustanova uz uspoređiv razvoj jedinica za osiguranje kvalitete na visokim učilištima, povezano s mobilnošću nastavnika i studenata	Da	kontinuirano	U 2008. godini vrjednovano je oko deset ustanova.
Razviti sustav stipendiranja i kreditiranja	Da	kontinuirano	U pripremi je novi natječaj.
Poticati procese integracije sveučilišta i nastaviti s provedbom LUMP SUM modela financiranja, uskladiti mehanizme ulaganja i kontrole trošenja proračunskih sredstava i poticati privatne inicijative	Da	kontinuirano	LUMP SUM model financiranja provodi se od 1. siječnja 2006.
Sustavno jačati dotok informacija o potrebama tržišta rada u sustav visokog obrazovanja te jačati suradnju između visokoobrazovnog sustava i privatnog sektora	Da	kontinuirano	Održana Konferencija Bolonjski proces - ulaznica za uspješnu karijeru o mogućnosti zapošljavanja provostupnika (za poslodavce).
Nastaviti s povećanjem izdvajanja za temeljna istraživanja te unaprjeđivati kriterije za odabir znanstvenih projekata i programa	Da	kontinuirano	U 2008. godini proračun za znanost povećan je za 10%.
Pokretati nove projekte radi promicanja suradnje akademske zajednice i gospodarstva te stvarati centre izvrsnosti, uz sustavno jačanje kapaciteta znanstvenih organizacija za programe EU	Da	kontinuirano	Pokrenuto je 25 projekata Fonda "Jedinstvo uz pomoć znanja"; 20-ak potpora NZZ-a. Donesen je pravilnik o poticanju prijava na 7. okvirni program EU.
Osigurati kvalitetnu tehnološku infrastrukturu i unaprjeđivati postupke financiranja/praćenja tehnoloških projekata	Da	kontinuirano	Pokrenuto 10-ak novih projekata BICRO-a uključujući znanstveno-tehnološki inkubator u Rijeci te 10-ak projekata u Ruder inovacijama.
Usklađivati područja interesa i rada na istraživanjima radi cjelovitijeg transfera znanja i tehnologija u razvoj gospodarstva i poduzetničke poduhvate	Da	kontinuirano	Donesen je Akcijski plan za poticanje ulaganja u znanost i istraživanje s razradom mjera za usklađivanje znanstvene strategije i gospodarstva i osnovano je Vijeće za nacionalni inovacijski sustav koje provodi AP.
Reforma zdravstva			
Poboljšanje organizacije i rada primarne zdravstvene zaštite			
Popunjavanje i proširenje mreže primarne zdravstvene zaštite	Da	Kontinuirano	Otvoren natječaj za popunu osnovne mreže zdravstvene djelatnosti do 30.11.2009.
Promjene uvjeta načina i obavljanja specijalističke prakse	Ne		U okvirima Strategije i reformskih mjera, novi Zakon o zdravstvenoj zaštiti i Zakon o zdravstvenom osiguranju doneseni su 2008. godine te se tijekom 2009. godine očekuje donošenje podzakonskih akata kao i provedbe mjera.
Zanavljanje postojeće medicinske opreme	Da	Kontinuirano	Početkom 2009. godine u pripremi je javni natječaj za nabavu dijela opreme.
Proširenje sustava telemedicinu u primarnu zdravstvenu zaštitu te uvođenje standarda telemedicinu	Da	Kontinuirano	
Promotivne aktivnosti razvoja svijesti zdravog načina življenja	Da	svibanj-listopad 2008.	Radionica pravilne prehrane Štrigova, 24.10.2008., sufinanciranje animiranih filmova o vitaminima, svibanj 2008., tisak priručnika, brošura i smjernica, srpanj-rujan 2008.
Informatizacija primarne zdravstvene zaštite te povezivanje s bolničkom informatizacijom	Da	Kontinuirano	Ordinacije opće medicine spojene su na informatički sustav Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, dalje je u planu proširenje i na druge djelatnosti primarne zdravstvene zaštite.
Promjene odnosa domova zdravlja i zakupaca uz donošenje novog Pravilnika o zakupu	Da	2009.	Prema reformi zdravstva primjenama donesenih zakona završava period zakupa i počinje koncesionarstvo.
Definiranje timova primarne zdravstvene zaštite uz uvođenje dodatnih vrsta specijalističkih timova	Da	Kontinuirano	Reforma sustava HMP.
Osnivanje domova zdravlja na otocima i područjima od posebnog državnog interesa	Da	U tijeku	1. siječnja 2008. osnovan je Dom zdravlja Novalja.
Osiguranje zajedničkog pristupa sustava zdravstva, socijalne skrbi te sustava civilnog društva na pomoći najosjetljivijem dijelu stanovništva	Da	Kontinuirano	Kontinuirana suradnja s udrugama građana, sufinanciranje programa i projekata udruga na području zdravstva i socijalne skrbi.
Transformacija izabranog liječnika u izabranog obiteljskog liječnika	Da	Kontinuirano	30% je specijalista obiteljske medicine od ukupnog broja liječnika u ordinaciji opće medicine.
Početak rada Hrvatskog zavoda za mentalno zdravlje	Da	Kontinuirano	Osiguran prostor za početak rada, predstoji kadrovska ekipiranje.
Provođenje harmonizacije laboratorijskih pretraga, općih i specijalističkih medicinsko biokemijskih laboratorija s istima u EU	Da	Kontinuirano	Akreditacija laboratorija.
Poboljšanje organizacije i rada sekundarne i tercijarne razine zdravstvene zaštite			
Akreditacija zdravstvenih ustanova prema djelatnostima	Da	Kontinuirano	U okviru aktivnosti Agencije za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu.
Kategorizacija zdravstvenih ustanova prema provedenoj akreditaciji	Ne		Prethodi donošenje regulative o kategorizaciji i rad Agencije za kvalitetu i akreditaciju.
Plan proširenja bolničkih kapaciteta prema ukazanim potrebama nakon provedene kategorizacije	Da	Kontinuirano	
Informatizacija bolničkog sustava	Da	Kontinuirano	
Briga o visokoj kvaliteti bolničkih ustanova koje se akreditiraju kao klinike i kliničke bolnice	Da	Kontinuirano	U okviru aktivnosti Agencije za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu.

GLAVNE MJERE PREVIĐENE U PEP-u 2007.-2009.	PRIHVAĆENO (DA/NE)	DATUM	KOMENTARI
Upravljanje potrošnjom lijekova i uvođenje koncepta "farmaceutske skrbi"	Ne		Prema Strategiji razvitka zdravstva navedena mjera planira se u trećoj fazi reforme
Reforma sustava financiranja zdravstva			
Smanjenje udjela javne potrošnje za zdravstvo	Da	Kontinuirano	
Reguliranje dopunskog i dodatnog zdravstvenog osiguranja	Da	Kontinuirano	Zakon o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju (NN, br. 85/06)
Unaprjeđenje postojećeg sustava direktnog plaćanja korisnika	Da	Kontinuirano	
Uvođenje plaćanja bolnica mehanizmom DTS-a	Da	Kontinuirano	
Uvođenje smart-kartica radi praćenja finansijskih i naturalnih pokazatelja po pacijentu i doktoru	Da	Kontinuirano	Smart kartice uvedene u ordinacije opće medicine, a planirano je uvođenje i u druge djelatnosti primarne zdravstvene zaštite
Racionalizacija potrošnje lijekova kroz osnovnu i dopunsku listu lijekova	Da	Kontinuirano	
Reforma sustava javnog zdravstva			
Izrada strategije novog javnog zdravstva	Ne	2011.	Dokumentacija je u pripremi
Izrada Nacionalnog programa javnog zdravstva i programa pojedinih institucija	Ne	2011.	Dokumentacija je u pripremi
Usklađivanje relevantnih zakona i podzakonskih akata s propisima i praksom EU	Ne	2011.	Provedba po donošenju Strategije javnog zdravstva
Osnivanje Fonda javnog zdravstva	Ne	2011.	Provedba po donošenju Strategije javnog zdravstva
Uspostava sustava obrazovanja i akreditacije ustanova i tvrtki koje će provoditi javno zdravstvene programe	Ne	2011.	Provedba po donošenju Strategije javnog zdravstva
Osnivanje istraživačkog fonda u javnom zdravstvu	Ne	2011.	Provedba po donošenju Strategije javnog zdravstva
Zdravstvena preventiva (promidžbene aktivnosti kojima se preventivno štiti zdravlje, a koje spadaju u tzv. kategoriju "stila života" (kao što su borba protiv ovisnosti o alkoholu, nikotinu, narkoticima, borba protiv pretilosti)	Da	Kontinuirano	Programi se provode kontinuirano tijekom cijele godine
Reforma Pravosuđa			
Spajanje 5 Općinskih i 5 Prekršajnih sudova	Ne	2009.	Vlada RH je 9. ožujka 2008. donijela Zaključak o procesu racionalizacije mreže sudova spajanjem sudova iste vrste. Zakonom o područjima i sjedištima sudova koji je donesen 9. srpnja 2008. broj općinskih sudova smanjen je sa sadašnjih 108 na 67 sudova.
Donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zemljišnim knjigama	Da	3.10.2007.	Zakon je donesen prije roka predviđenog u prošlogodišnjem PEP-u.
Provedba Akcijskog plana za smanjenje broja neriješenih ovršnih predmeta	Da	Početak 2008.	Došlo je do značajnog smanjenja broja neriješenih ovršnih predmeta od početka provedbe Akcijskog plana te se nastavlja s redovnim statističkim praćenjem rješavanja ovih predmeta. S ciljem dodatnog ubrzanja i pojednostavljenja ovršnog postupka, u lipnju 2008. donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona.
Uvođenje u praksu novog sustava vođenja sudskih registara, sukladno odredbama izmijenjenog i dopunjenog Zakona o sudskom registru	Da	2008.	Tijekom 2008. izrađen je Program središnje baze sudskog registra i svi registri trgovačkih sudova opremljeni su novom informatičkom opremom. Uvođenje u praksu novog sustava vođenja sudskih registara sukladno odredbama izmijenjenog i dopunjenog Zakona o sudskom registru
Donošenje Zakona o kaznenom postupku	Da	15.12.2008.	Novi Zakon o kaznenom postupku donesen je 15. prosinca 2008.
Provedba Nacionalnog programa suzbijanja korupcije 2006. - 2008.	Da	2008.	U 2008. donesena je nova višegodišnja Strategija suzbijanja korupcije kojom je provedena revizija Nacionalnog programa 2006-2008. Uz novu Strategiju donesen je i pripadajući Akcijski plan koji će se revidirati svake godine u cilju praćenja i analize provedbe Strategije.
Projekt "Podrška modernijem i funkcionalnijem radu Upravnog suda RH" (započinjanje kojeg će ujedno biti i početak rada na reformi upravnog sudovanja)	U tijeku	Siječanj 2009.	Vlada RH je 12. rujna 2008. usvojila Stratešku studiju za izradu novog Zakona o upravnim sporovima kojom je izvršena analiza stanja na Upravnom sudu RH i postojećeg Zakona o upravnim sporovima te su iznesena osnovna načela novog Zakona o upravnim sporovima.
Proširenje mirenja kao alternativnog načina rješavanja sporova i na druge općinske i trgovačke sudove	U tijeku	30.11.2009.	U svibnju 2008. započelo se s provođenjem postupaka mirenja na Općinskom sudu u Karlovcu te trgovačkim sudovima u Varaždinu, Osijeku, Bjelovaru, Rijeci i Pazinu.

GLAVNE MJERE PREVIĐENE U PEP-u 2007.-2009.	PRIHVAĆENO (DA/NE)	DATUM	KOMENTARI
Reforma zemljišnoknjižnog sustava	U tijeku	Prosinac 2009.	Reforma koja se provodi kroz Projekt sređivanja zemljišnih knjiga i katastra je u završnoj fazi, s odobrenim produženjem roka trajanja do 15.12.2009. godine.
Zaštita okoliša			
Donošenje podzakonskih propisa Zakona o zaštiti okoliša o procjeni utjecaja na okoliš i strateškoj procjeni utjecaja na okoliš	Da	4.6.2008.	(NN, br. 64/08)
Izrada smjernica i obuka za provođenje postupka PUO i SPUO	Ne	2009.	Izrada smjernica je ugovorena i dovršetak će biti u siječnju 2009. Tijekom 2009. slijedi izrada dodatnih smjernica i daljnja obuka za djelatnike koji provode postupke.
Izrada Strategije održivog razvoja	Da	05.12.2008.	Vlada RH prihvatila je Strategiju održivog razvoja na sjednici održanoj 05.12.2008. te je prosljedila na usvajanje u Hrvatski sabor.
Nacionalni program smanjenja emisija onečišćujućih tvari u zrak iz postojećih velikih uređaja za loženje i plinskih turbina	Da	19.12.2008.	(NN, br. 151/08)
Izrada Nacionalnog plana za provedbu Stockholmske konvencije o postojanim organskim onečišćujućim tvarima	Da	05.12.2008.	(NN, br. 145/08)
Uspostava Registra emisija stakleničkih plinova	Da	rujan 2008.	
Plan raspodjele emisijskih kvota stakleničkih plinova pravnim osobama	Ne	II. tromjesečje 2009.	Provode se aktivnosti na usuglašavanju Plana za što se koristi i tehnička pomoć iz projekta CARDS 2004 te će Plan biti usvojen do kraja II. tromjesečja 2009.
Jačanje vodnogospodarstvenog planiranja-donošenje Strategije upravljanja vodama	Da	6.8.2008	Strategiju upravljanja vodama usvojio je Hrvatski sabor (NN, br. 91/08).
Uspostava GIS-a javnih ustanova (JU) nacionalnih parkova, parkova prirode i JU za upravljanje zaštićenim područjima na regionalnoj i lokalnoj razini	Da	prosinac 2008.	Projekt «Sustav upravljanja zaštićenim područjima (PAMS) – faza II – razvoj sustava za županijske javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima» je u završnoj fazi koja podrazumijeva nabavku web GIS usluga za institucije zaštite prirode na državnoj i lokalnoj razini
Revizija i usvajanje revidirane Nacionalne strategije zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti	Da	rujan 2008.	
INTERREG IIIA "Prekogranična suradnja u upravljanju, zaštiti i istraživanju dinarske populacije risa"	Da	kolovoz 2008.	
Donošenje provedbenih propisa Zakona o zaštiti okoliša za primjenu odredaba o okolišnoj dozvoli (IPPC Direktiva).	Da	30.9.2008.	(NN, br. 114/08)
Donošenje provedbenog propisa Zakona o zaštiti okoliša za primjenu odredaba Seveso II Direktive	Da	30.9.2008.	(NN, br. 114/08)
Izrada i provođenje projekta "Nacionalna inventura šumskih resursa RH"	Ne	2009.	Terenski radovi su dovršeni, nastavlja se obrada podataka.
Ustrojavanje Šumarske savjetodavne službe	Da	2008.	